ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β΄, Τεύχος 33 Σάββατο 29 Νοεμβρίου 1975

Δρχ. 20

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ:
Ξαναστήνονται προκλήσεις

ἡ ΑΓΕΤ στὸ ΒΟΛΟ:
ὁ ἐκβιασμὸς τῆς ἐκβιομηχάνισης

ΧΙΛΗ: Ὁ κ. Κιούμπιτς καὶ τὸ πραξικόπημα

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ: Κείμενα Σβώλου καὶ Καραγιώργη

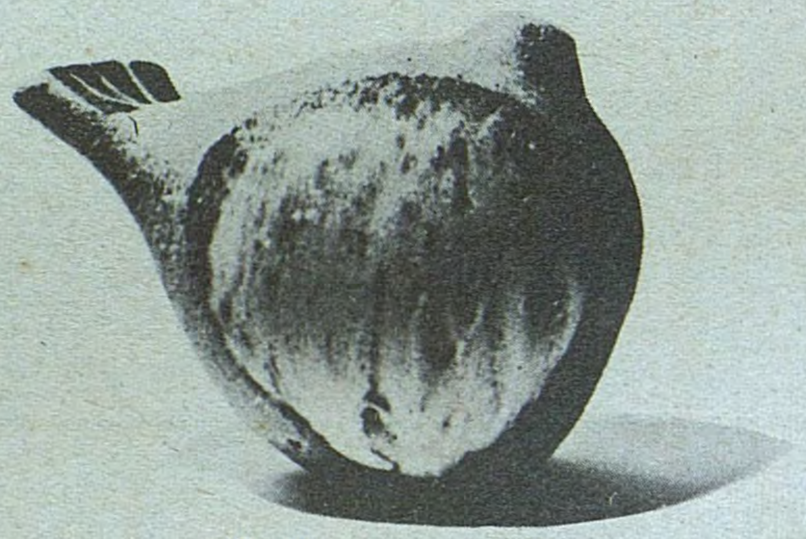
ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ

χειροποιητα αντικειμενα
σχεδιασμενα
απ'την Ελενη Βερναδακη

κεραμικα και κοσμηματα
κηροπηγια
....ενα σωρο αλλες κατασκευες

σταμπατα Τυρναβιτικα πανια
κοσμηματα μοναδικες δημιουργιες
Ελληνων καλλιτεχνων

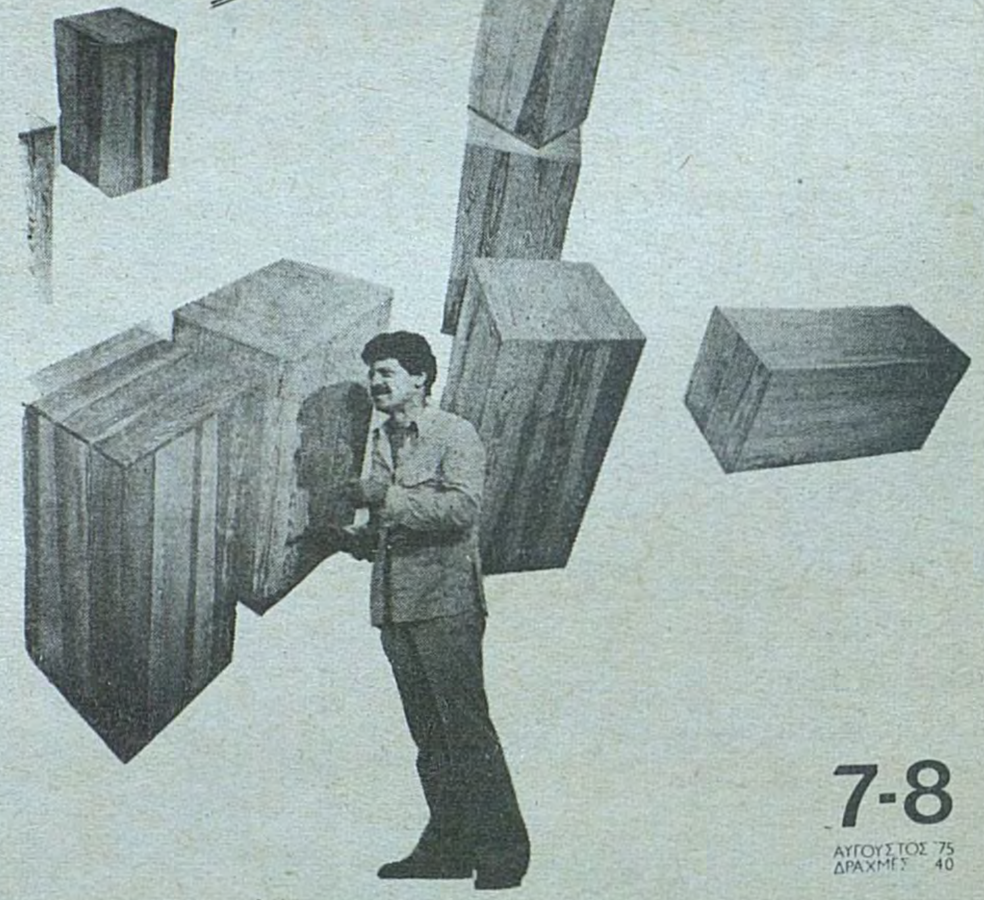
μοναδικα δωρα
.....απο 200 δραχμες

βαλαωριτου 4

ΣΗΜΑ
ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΗΣ

Αυτό το τεύχος
μη το χάσετε
Κεντρική διάθεση: Μιχάλης Γκανάς
Χαρ. Τρικούπη 13 τηλ. 606393
πουλιέται μόνο στα κεντρικά
βιβλιοπωλεία

7-8
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 75
ΔΡΑΧΜΕΣ 40

διαθεση Μιχαλης Γκανας
Χαρ.Τρικουπη 13-606·393

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

πάλι

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΜΙΑΣ ΕΠΟΧΗΣ

Σ' ενα τομο με 600 σελιδες κυκλοφορησε
σε 1000 αριθμημενα αντιτυπα
το εξαντλημενο απο χρονια περιοδικο πάλι
προλογικα κειμενα των νανου βαλαωριτη
κωστα ταχτση δημητρη πουλικακου
και εξωφυλλο παναγιωτη κουτρουμπουση

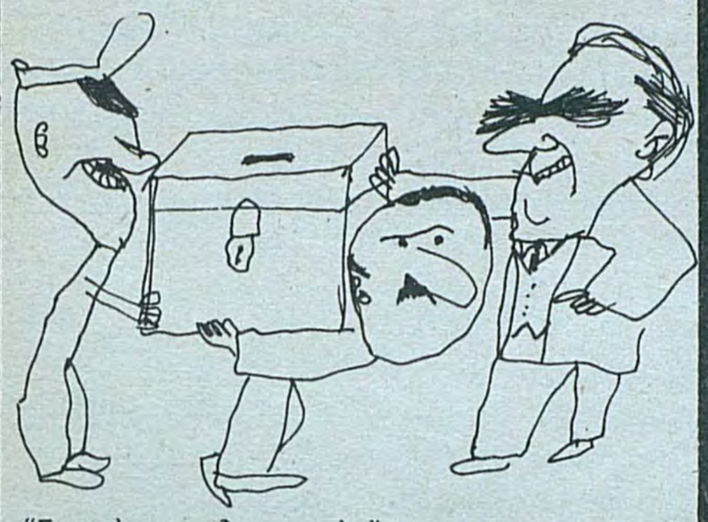
εκδοση περιοδικου ΣΗΜΑ

anti

Περίοδος Β, Χρόνος 2ος, Τεῦχος 33

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Ἄρθρο	3
Πολιτικὸ ρεπορτὰζ	4
Ἀντιθέσεις	5
Ἕνα ἀποκαλυπτικὸ ἔγγραφο	6
ΜΠΟΣΤ: Αἱ μεγάλε ἀτυχίε	7
Ν. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ἱσπανία	8
Γ. ΜΑΝΙΑΤΗ: Γιὰ τὴ Χιλὴ	9
Φ. ΔΡΑΚΟΝΤΑΕΙΔΗΣ: Companero	12
ΠΛ. ΣΕΡΒΑ: Τὸ Κυπριακὸ	14
ΠΕΡΣΙΑ τοῦ Σάχη	15
Δ. ΚΥΡΙΑΖΗ: Ἐκλογὲς τοῦ '74	16
ΕΥΑΣ ΠΑΤΙΚΗ: Βόλος - ΑΓΕΤ	18
ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ '44: Ἀφιέρωμα	31
Α. ΚΥΡΟΥ – Δ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ: Παρα-τέχνη	38
Γ. ΒΕΛΤΣΟΥ: Κρίση Ἐξουσίας	43
Καλλιτεχνικὲς σελίδες	46
Ἐπιστολὲς	58
ΑΝΤΙ: Περιεχόμενα Β΄ τόμου	60

Κάθε ἐνυπόγραφο ἄρθρο ἐκφραζει τὴν προσωπικὴ γνώμη τοῦ συγγραφέα του.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ: Δημοχάρους 60, Ἀθήνα 601. Τηλ: σύντ. 732-819 – διαχ. 732-713. ● Ἰδιοκτήτης - Ἐκδότης - Διευθυντής: ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ, Δεινοκράτους 131. ● Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΝΟΥΣΗΣ, Αἰγαίου 16, Ἄνω Καλαμάκι. ● Διαφημίσεις: ΕΥΑΓ. ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ. ● Ἀτελιέ: Α. Σ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΑΚΗ, Πετσόβου 12 ● Τὸ «ΑΝΤΙ» φωτο-στοιχειοθετεῖται ἀπὸ τὴ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΙΚΗ «Γ. ΤΣΙΒΕΡΙΩΤΗΣ» Ε.Π.Ε., Λένορμαν 205, καὶ τυπώνεται ἀπὸ τὴν ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ «Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ» Α.Ε., Φιλαδελφείας 4.

ΤΟ ΞΕΦΡΑΓΟ ΑΜΠΕΛΙ

Λένε ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἕνα ξέφραγο ἀμπέλι ὅπου ὁ καθένας κάνει ὅ,τι θελήσει. Τοῦτο ὅμως, εἶναι ἕνα σκόπιμα καλλιεργούμενο ψέμα. Ὁ τόπος αὐτός εἶναι ἕνα καλὰ περιφραγμένο καί φρουρούμενο χωράφι, πού τήν ἀπόλυτη νομή καί τήν κυριότητά του τή διατηρεῖ μέ πεῖσμα ἡ μεγάλη καί πολυώνυμη ἑταιρία. Ὅλα τά ἄλλα προορίζονται γιά τούς ἀφελεῖς. Μόνο ἡ ἐπωνυμία ἀλλάζει καμιά φορά καί αὐτό μπερδεύει κάπως τά πράγματα.

Οἱ κάτοχοι καί οἱ νομεῖς ὁρίζουν τό ἔδαφος, τόν ἀέρα, τή θάλασσα, κάθε τί πού ὑπῆρχε πρίν ἀπό αἰῶνες ἤ συντελεῖται μέ τό πέρασμα τοῦ χρόνου, τοῦ μόχθου καί τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Στούς κατόχους ἀνήκει ὅ,τι προσφέρει ἡ φύση, ὅ,τι συνθέτει ἡ ἱστορία ὅ,τι ἀγαποῦν, ὀνειρεύονται ἤ ἐπιδιώκουν οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου. Ὅλα μηδενίζονται καί διαγράφονται μπροστά στό στόχο πού θά βάλει κάθε φορά τό μεγάλο -- πάντα πρόσκαιρο, ἁρπαχτικό καί κοντόφθαλμο--συμφέρον. Παράδειγμα ἡ Πύλος, ἡ Ἰτέα, ὁ Βόλος. Ἡ ἐπιδίωξη κάποιου ἤ κάποιων, ἀνάτρεψε νόμους, ἔχωσε δόλια καί λαθροχειρικά παραθυράκια σέ ἄλλους, κατάργησε σώματα εἰδικῶν, ἔσκισε γνωμοδοτήσεις ἐπιστημόνων, ἄλλων ὑπηρεσιῶν, ἀγνόησε ἐναλλακτικές λύσεις. Καί τό πέτυχε. Θά ἀποκτοῦσε τήν ἐκχώρηση ἀπό τήν ἀρχή ἀλλά χρειάστηκε λύγος χρόνος γιά νά παραμερισθοῦν μερικά "τυπικά" ἐμπόδια. Ἡ μεγάλη ἑταιρία δέν λειτουργεῖ κοινωνικά, ἔχει μόνο βούληση καί βουλιμία.

Ὁ ἑλληνικός χῶρος, ἡ φύση, τά μνημεῖα, ὁ βιολογικός, ὁ ὀρυκτός καί ὁ ἱστορικός πλοῦτος, ἡ στάθμη καί ἡ ποιότητα τῆς ζωῆς πού ἀναπτύσσεται σ'αὐτόν, ὁ ἀέρας ἡ ἐργασία πού καταβάλλεται, ἡ θάλασσα, ὅ,τι ὑπάρχει ἤ πρόκειται νά γίνει, ἀνήκει ἀποκλειστικά στά ἀλόγιστα, στά ἀναρχικά καί στά ἐπιθετικά μέλη αὐτῆς τῆς ἑταιρίας.

Ἡ δραστηριότητα τους--ἡ περίφημη "ἀξιοποίηση"--θά ἀναπτυχθεῖ ἐκεῖ πού τούς συμφέρει περισσότερο, ἐκεῖ πού θά βρεῖ τούς εὐνοϊκώτερους ὅρους, ἀδιαφορώντας γιά τίς παντοειδεῖς καταστροφές πού θά προξενήσει.

Ἡ στενή οἰκονομιστική ἀντίληψη, πού παίρνει τήν αἰχμηρή ἐπιθετικότητα ὁρμητικῶν ἐπιδρομέων, δέν προέρχεται μόνο-- ὅπως πιστεύουν μερικοί-- ἀπό τήν ὑπανάπτυκτη στάθμη τοῦ κεφαλαιούχου, ἀλλά ἀπό τήν πεποίθησή του ὅτι ὅσο πιό τερατώδης καί ἁρπαχτική εἶναι ἡ ἐπίθεσή του, τόσο περισσότερο θά γίνει σεβαστή καί ἡ πράξη του θά εἶναι περισσότερο "οἰκονομική".

Ἡ ἐπίθεση παίρνει βέβαια, διάφορες μορφές ταχτικῆς, ἀνάλογα μέ τήν περίσταση καί τό εἶδος τοῦ στόχου. Δέν εἶναι πάντοτε ἀναγκαία ἡ ἔφοδος. Ἡ ἄλωση προσφέρεται σάν μιά ἐξ ὕσου ἀποτελεσματική μέθοδος.

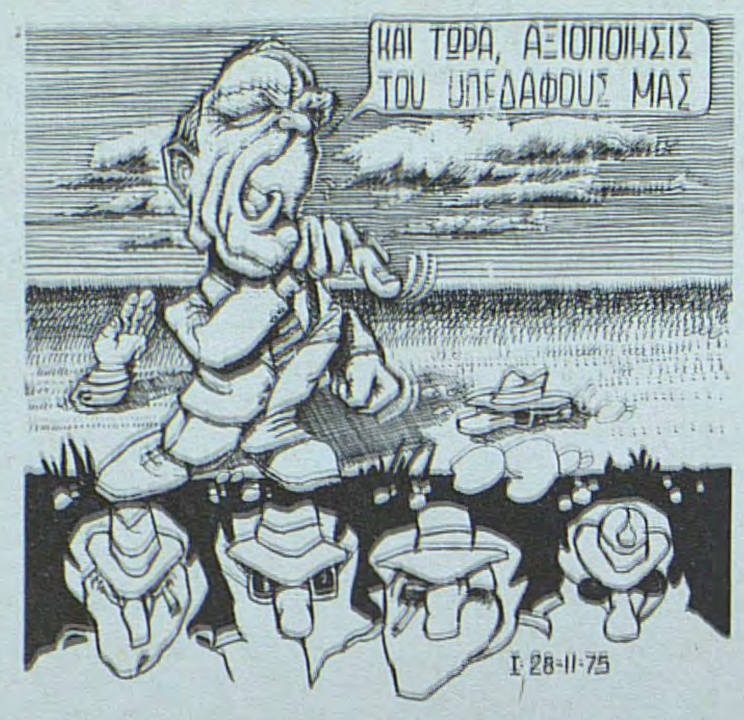
Μιά ἰδιάζουσα χαρακτηριστική περίπτωση παρακολουθοῦμε στό σημερινό μας τεῦχος, ἐρευνώντας σέ βάθος ὅλες τίς ἔκδηλες καί τίς ἀφανεῖς πλευρές τῆς ἁλώσεως μιᾶς ὁλόκληρης πολιτείας. Πρόκειται γιά τήν ἐγκατάσταση τῆς ἑταιρίας τσιμέντων ΑΓΕΤ στό Βόλο. Ἀπό τή μελέτη αὐτή προκύπτει ἔκδηλα ὁ χαρακτήρας, ἀλλά καί ἡ στρατηγική καί ἡ τακτική μιᾶς βιομηχανικῆς ἐπίθεσης σέ πλήρη ἀνάπτυξη.

ὁ Ἐκδότης

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝ. & ΠΟΛΙΤ. ΕΠΙΣΤ. ΠΑΝΤΕΙΟ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ἐξάμηνη 260 δρχ. – ἐτήσια 520 δρχ. Ἐτήσια Ὀργανισμῶν, Τραπεζῶν, κ.λπ. 1.000 δρχ.– Γιὰ μαθητές, σπουδαστὲς ἔκπτωση 15%. ● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εὐρώπη - Μεσογ. χῶρες: ἐξάμηνη: ἁπλὴ δολ. 10, ἀεροπ. δολ. 13 - ἐτήσια: ἁπλὴ δολ. 20, ἀεροπ. δολ. 25– Η.Π.Α. - Καναδὰς - Ἀνατ. Ἀσία: ἐξάμηνη: ἁπλὴ δολ. 10, ἀεροπ. δολ. 17– ἐτήσια: ἁπλὴ δολ. 20, ἀεροπ. δολ. 34 – Αὐστραλία - Ὠκεανία: ἐξάμηνη: ἁπλὴ δολ. 10, ἀεροπ. δολ. 24-ἐτήσια: ἁπλὴ δολ. 20, ἀεροπ. δολ. 47 ● Ἐμβάσματα, τραπεζικὲς ἐπιταγές: ΧΡΗΣΤΟΝ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΝ, Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601. ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20.

Κεντρικὴ διάθεση τοῦ «ΑΝΤΙ»
● γιὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς Ἀθήνας:
Βιβλιοπωλεῖο **«Τὸ δέντρο»**,
Μιχάλης Γκανᾶς,
Χαριλάου Τρικούπη 13, τηλ. 606-393
● γιὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα Β. Ἑλλάδος:
Βιβλιοπωλεῖο **«Ξένος Τύπος»**,
Ν. Κοτζιᾶς καὶ Σία Ο.Ε.
Τσιμισκῆ 78, τηλ. 279-720, Θεσ/νίκη

«Ἡ μεγάλη πορεία»

Ἡ περιοδεία τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ στὴ Βόρεια Ἑλλάδα ἐπιβεβαίωσε, ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρεῖ τὴ δημοτικότητά του καὶ νὰ κυριαρχεῖ στὴν πολιτικὴ ζωή. Ἡ δυσαρέσκεια στὴν ὕπαιθρο γιὰ τὶς τιμὲς ἀσφαλείας τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, ποὺ προσπαθοῦν μάλιστα νὰ τὴν ἐκμεταλλευτοῦν χουντικὰ καὶ ἄλλα φιλοφασιστικὰ στοιχεῖα, δὲν ἀποδείχτηκε ἱκανὴ νὰ μειώσει τὸ κῦρος τοῦ κ. Καραμανλῆ. Ἴσως ὅμως ἡ διαπίστωση τῆς δυσαρέσκειας αὐτῆς γιὰ τὴ γενικὴ καχεξία τῆς οἰκονομίας νὰ ἦταν καὶ ἕνας βασικὸς λόγος ποὺ παρεκίνησε τὸν κ. Πρωθυπουργὸ νὰ ἐπιχειρήσει τὴν περιοδεία του. Ἀσφαλῶς, ὄχι μόνο ἐσωτερικοί, ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικοὶ λόγοι τὸν ἔκαναν νὰ σκεφτεῖ, ὅτι δὲν ἀρκεῖ ἡ ἐπίκληση τῶν ἐθνικῶν κινδύνων ποὺ καὶ πραγματικοὶ καὶ σοβαροὶ εἶναι, γιὰ νὰ διατηρηθεῖ ἡ ἀναγκαία λαϊκὴ συνοχὴ καὶ ἑνότητα. Ὁ Λαὸς χρειάζεται, γιὰ ν' ἀντέξει στὶς θυσίες ποὺ τοῦ ἐπιβάλλονται, καὶ μιὰ αἰσιόδοξη προοπτικὴ γιὰ τὸ οἰκονομικὸ μέλλον τῆς χώρας. Καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητο –καὶ τὸ διακήρυσσαν δεκαετίες τώρα ἡ Ἀριστερὰ καὶ μερικοὶ προοδευτικοὶ ἐπιστήμονες, ἀντιμετωπίζοντας συχνὰ τοὺς χλευασμοὺς τῶν θιασωτῶν τῆς «γεωργικῆς καὶ τουριστικῆς Ἑλλάδος»– ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς χώρας μας περικλείνει πλοῦτο ποὺ μένει ἀναξιοποίητος ἢ ληστεύεται ἀπὸ τοὺς ξένους.

Ἡ Ἀντιπολίτευση ἔχει πολλοὺς λόγους νὰ αἰτιᾶται τὴν Κυβέρνηση. Δὲν μπορεῖ, φυσικά, ν' ἀρνηθεῖ, πὼς στὸν ἕνα χρόνο ποὺ πέρασε ἀπὸ τὴν κατάρρευση τῆς Χούντας καὶ τὶς ἐκλογές, ἔγιναν μερικὰ βήματα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τόσο τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἀναστήλωση τοῦ διεθνοῦς κύρους καὶ τῆς ὀντότητας τῆς χώρας. Δὲν ἔγινε ὅμως ἐκεῖνο ποὺ θὰ ἐμπέδωνε τὴν πίστη στὸ Λαὸ ὅτι ἡ Δημοκρατία εἶναι ἀσφαλὴς καὶ δὲν ὑπάρχουν κίνδυνοι νέων ἀνωμαλιῶν. Ὁ κ. Α. Παπανδρέου καὶ τὰ δύο Κ.Κ. κατηγοροῦν τὴν Κυβέρνηση, ὅτι ἀναστηλώνει τὸ κράτος τῆς Δεξιᾶς.

Ἀναμφισβήτητο φαίνεται νὰ εἶναι, ὅτι παλαιοδεξιοὶ βουλευτὲς τῆς «Νέας Δημοκρατίας» καὶ τοπικοὶ παράγοντες τοῦ ἴδιου κόμματος παραπονοῦνται, ὅτι οἱ ὑπουργοὶ δὲν τοὺς κάνουν πρόθυμα τὰ «ρουσφέτια» τους, ὅπως τὸν «παλιὸ καλὸν καιρό». Δυστυχῶς ὅμως εἶναι ἀλήθεια, ὅτι, στοὺς καίριους τομεῖς τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξαρτᾶται στὸ μεγαλύτερο βαθμὸ ἡ τύχη τῆς πραγματικῆς ἐξουσίας, ὅπως στὶς Ἔνοπλες Δυνάμεις, ἀκόμα περισσότερο στὰ Σώματα Ἀσφαλείας, στὴ Δικαιοσύνη καὶ στὴν Παιδεία, δὲν ἔχουν ἀλλάξει οἱ δομὲς καὶ ἡ νοοτροπία, ποὺ καλλιεργήθηκε ὄχι μόνο στὰ χρόνια τῆς Δικτατορίας, ἀλλὰ καὶ σ' ὁλόκληρη τὴ μεταπολεμικὴ περίοδο τῆς «ψυχροπολεμικῆς» καὶ ἀνάπηρης δημοκρατίας.

Ὅσα ἀποκαλύφτηκαν στὶς δίκες μὲ τὶς μαρτυρίες ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν τῆς Ἀστυνομίας γιὰ τὸν «ἀναρχικὸ» καὶ «ὀχλοκρατικὸ» χαρακτῆρα τῆς ἐξέγερσης τοῦ Πολυτεχνείου, μὲ τὴν ὑπεράσπισή τους στοὺς κατηγορουμένους, γιὰ βασανιστήρια, συναδέλφους τους, γιὰ τὸν ρόλο τοῦ κ. Γκίκα κλπ, εἶναι χαρακτηριστικά. Καὶ ὑπογραμμίζουν, ὅτι ἡ ἀποχουντοποίηση δὲν εἶναι ἕνα αἴτημα γιὰ ἐκδίκηση, ἀλλὰ βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν πραγματικὴ στερέωση τῆς Δημοκρατίας καὶ γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἡ σιγουριὰ στὸ Λαό, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ξαναγυρίσουμε στὸν μεσαίωνα τῆς ἐφταετίας, ἀπαραίτητος ὅρος γιὰ τὸν ὁμαλὸ πολιτικὸ βίο καὶ τὴν ψυχικὴ ἑνότητα τοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου.

Καὶ ὁ μὲν κ. Γκίκας φαίνεται πὼς θὰ μᾶς ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν παρουσία του στὴν Κυβέρνηση, μόλις ὁ κ. Καραμανλῆς κατορθώσει νὰ βρεῖ τοὺς κατάλληλους ἀνθρώπους γιὰ νὰ κάνει τὸν περιλάλητο ἀνασχηματισμό. Ἀλλ' ἀντίθετα, ὁ κ. Ε. Ἀβέρωφ, μὲ τὶς ἀκροδεξιὲς πεποιθήσεις του, τὶς ἄμετρες φιλοδοξίες του καὶ τὰ ἐπικίνδυνα παιγνίδια του, δὲν πρόκειται νὰ ἀπομακρυνθεῖ στὸ ἄμεσο, τουλάχιστο, μέλλον ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ἀλλά, ἂν ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ κ. Γκίκα δὲν σημαίνει, ὅτι θὰ πραγματοποιηθεῖ καμιὰ οὐσιαστικὴ ἐξυγίανση καὶ ἐκδημοκρατισμὸς στὰ Σώματα Ἀσφαλείας, ἡ παραμονὴ τοῦ κ. Ἀβέρωφ ἐπικεφαλῆς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων ἀποτελεῖ βασικὸ ἐμπόδιο γιὰ νὰ πάρει ἡ Κυβέρνηση τὸν φιλελεύθερο, σχεδὸν κεντρῶο-προοδευτικό, χαρακτήρα, ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ἐπιθυμοῦν ὁ κ. Παπαληγούρας καὶ ἄλλοι κυβερνητικοὶ παράγοντες. Δὲν εἶναι, ἀσφαλῶς, τυχαῖο, ὅτι στὸν ὑπουργὸ Συντονισμοῦ ἀνέθεσε ὁ κ. Καραμανλῆς νὰ ἀναλύσει τὶς «ἰδεολογικὲς ἀρχὲς» τῆς Νέας Δημοκρατίας στὴ γιορτὴ γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν ἐκλογῶν.

Ὑπάρχουν καὶ ἄλλες κυβερνητικὲς ἐνέργειες, ἢ παραλείψεις, ὅπως, π.χ. ἡ ἐνδοτικότητα στὶς πιέσεις τῆς προπαγάνδας τῶν χουντικῶν, τὸ νομοσχέδιο γιὰ τὴ Ραδιοφωνία καὶ Τηλεόραση, ποὺ καθιερώνει τὸν πλήρη κυβερνητικὸ ἔλεγχο στὰ μαζικὰ μέσα ἐνημερώσεως, ἡ πολιτικὴ τοῦ κ. Λάσκαρη στὰ συνδικᾶτα, κλ. κλ., ποὺ δημιουργοῦν ἐρωτηματικὰ γιὰ τὶς προθέσεις τοῦ κ. Καραμανλῆ. Ὁπωσδήποτε, ὁ κ. Πρωθυπουργὸς δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ μὴν καταλαβαίνει, ὅτι δὲν ἀρκοῦν οἱ ἐξορκισμοὶ κατὰ τῆς τεχνητῆς πολιτικῆς ὀξύτητας καὶ οἱ ἐκκλήσεις γιὰ ἐθνικὴ ἑνότητα. Ὅπως ἔδειξαν καὶ ἡ ἔκκληση τοῦ Προέδρου τῆς ΕΔΑ κ. Ἡλιοῦ «γιὰ ὑπευθυνότητα τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας καὶ ἀποφυγὴ τῆς ἔντονης ἀντιδικίας» καὶ ἡ στάση τῶν περισσότερων ἀπὸ τὰ ἄλλα πολιτικὰ κόμματα, στὴν Ἀντιπολίτευση ὑπάρχει συναίσθηση τῶν κρίσιμων στιγμῶν ποὺ περνᾶ ἡ χώρα, ἐξαιτίας τῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων καὶ τῶν ἐσωτερικῶν μηχανορραφιῶν τῶν ξένων καὶ τῶν φιλοφασιστικῶν μηχανισμῶν. Καὶ ὑπάρχει ἀκόμα, στοὺς περισσότερους ἡγέτες της ἡ θέληση νὰ συμβάλουν στὴν διατήρηση τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας καὶ τῆς πολιτικῆς ὁμαλότητας καὶ στὴν ἀποτροπὴ τῶν σχεδίων τῶν χουντικῶν καὶ ἄλλων φιλοφασιστικῶν καὶ ξενοκίνητων στοιχείων, ποὺ ἐπιδιώκουν τὴν «ἀποσταθεροποίηση» –γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε ἕνα νέον ὅρο τοῦ κ. Α. Παπανδρέου– μὲ σκοπὸ νὰ ἐκμεταλλευτοῦν τὶς δυνατότητές τους στὸν κρατικὸ μηχανισμὸ καὶ νὰ καλύψουν τὸ κενὸ ποὺ ἐλπίζουν νὰ δημιουργηθεῖ, εἴτε μ' ἕνα νέο πραξικόπημα, ἢ τὸ πιθανότερο, μὲ μιὰ πραξικοπηματικὴ ἐπαναφορὰ τῆς Μοναρχίας, ἢ καὶ τὴν προώθηση κάποιου σὰν τὸν κ. Ἀβέρωφ στὴν ἡγεσία τοῦ κυβερνητικοῦ κόμματος. Ἐκεῖνο, ποὺ ζητοῦν λοιπὸν οἱ ἡγέτες τῶν κομμάτων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως –τουλάχιστο στὸ βαθμὸ ποὺ ἀποδοκιμάζουν ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἐνέργειες «ἀριστερίστικου» χαρακτῆρα, ποὺ βοηθοῦν μονάχα στὴν ἐπανασυσπείρωση τῆς «ἐθνικοφροσύνης», τὴν ὁποία ἐπιδιώκουν οἱ χουντικοὶ καὶ ὁ κ. Κίσσινγκερ –εἶναι νὰ πραγματοποιηθεῖ ὁ ἐκδημοκρατισμὸς τῶν βασικῶν κρίκων τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, γιὰ νὰ διασφαλισθεῖ ὁ ὁμαλὸς πολιτικὸς βίος καὶ νὰ στερεωθεῖ ἡ Δημοκρατία. Καὶ αὐτὸ τὸ αἴτημα ἦταν καὶ τὸ κύριο σύνθημα τῆς μεγάλης πορείας τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων Λαοῦ στὴν ἐπιβλητικὴ πορεία γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς ἐξέγερσης τοῦ Πολυτεχνείου.

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

θέσεις

ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Ὁλόκληρη ἡ δημοκρατικὴ ἀνθρωπότητα ἐκδηλώνει τὴ θερμὴ καὶ ὁλόψυχη συμπαράστασή της στὸν Ἰσπανικὸ λαό, ποὺ βρίσκεται στὴν κρίσιμη ἀφετηρία του γιὰ τὴν κατάλυση τῆς τυραννίας. Κανείς, βέβαια, δὲν πιστεύει ὅτι ὁ θάνατος τοῦ δικτάτορα θὰ ἀνοίξει αὐτόματα τὸ δρόμο πρὸς τὸν ἐκδημοκρατισμό, οὔτε ὅτι τὸ ἑτοιμόρροπο τρομοκρατικὸ καθεστώς του θὰ τὸν ἀκολουθήσει στὸν τάφο. Ἀπέναντι στοὺς ἐπιγόνους τοῦ σφαγέα στέκεται ἑνωμένος, ψύχραιμος καὶ ἀποφασιστικὸς ὁ μεγάλος καὶ ἀκατάβλητος Ἰσπανικὸς λαός, ἕτοιμος νὰ ἀποδυθεῖ στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Τὸ ἀδιάκοπο λουτρὸ τοῦ αἵματος, τὰ σαράντα χρόνια διωγμῶν, ὁμαδικῶν ἐκτελέσεων καὶ τρομοκρατίας δὲν τὸν ἔκαμψαν οὔτε τὸν φόβισαν. Ἀντίθετα, δυνάμωσε τὴν ἑνότητά του, ὄξυνε τὴν πολιτικὴ κρίση του καὶ συσπειρώθηκε σὲ ἕνα ἰσχυρὸ μέτωπο, ποὺ τώρα περισφίγγει ἀσφυκτικὰ τοὺς τυράννους. Ξέρει ὅτι οἱ δυνάστες του δὲν παραιτοῦνται οὔτε ἀποχωροῦν, ὀργανώνουν μὲ τὴν τρομοκρατία τὴ διατήρησή τους καὶ προσπαθοῦν, μὲ τὴν ἐνίσχυση τῶν ξένων, νὰ ξαναρίξουν τοὺς Ἰσπανοὺς σὲ νέα μορφὴ φασιστικῆς βίας. Ἡ ἑνότητα ὅμως τῶν ἀντιφασιστικῶν δυνάμεων ὀρθώνεται ἀδυσώπητος φραγμὸς καὶ εἶναι τὸ κύμα ποὺ θὰ τοὺς παραλύσει καὶ θὰ καλύψει ὁλόκληρη τὴ χώρα.

Ἡ σύμπτωση νὰ βρίσκονται στὴν Ἑλλάδα τὶς ἡμέρες αὐτὲς οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ «Ἰσπανικοῦ Δημοκρατικοῦ Συνδέσμου», ποὺ ἐκφράζει τὴν ἀκλόνητη μορφὴ ἀντιφασιστικῆς συνεργασίας, ἔδωσε τὴν εὐκαιρία στοὺς Ἕλληνες νὰ ἐκφράσουν τὰ θερμὰ εἰλικρινῆ αἰσθήματά τους πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς ἀγωνιστές.

Η ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ

Τὸ φακέλωμα τῶν χωριῶν δὲν εἶναι, ὅπως ἀποδείχτηκε, μιὰ ἁπλὴ γραφειοκρατικὴ διαδικασία. Ἡ λεπτομερειακὴ καταγραφὴ τοῦ ἰδεολογικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ μητρώου τῶν χωριῶν προχωρεῖ σὲ ζοφερὸ βάθος καὶ ἀποκαλύπτει ἀπροσδόκητες πλευρές. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ὀνομαστικὲς κατατάξεις τῶν κατοίκων ἐρευνοῦσαν καὶ κατάγραφαν ὅλα τὰ ἀξιοσημείωτα στοιχεῖα ποὺ τοὺς πρόσφερε ἡ συνεχὴς ἀστυνόμευση. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ δὲν ἔχει ἐκλείψει καὶ «οἱ θησαυροὶ» ποὺ συγκεντρώθηκαν μὲ τόσο ζῆλο καὶ σύστημα δὲν ἔχουν καταστραφεῖ. Κανένα στοιχεῖο δὲν πείθει ὅτι ἔχει ἀλλάξει οὔτε κατὰ κεραία ἡ νοοτροπία, ἡ μέθοδος καὶ τὸ κλίμα ποὺ ἔθρεψε, ἐξάπλωσε καὶ γιγάντωσε αὐτὸ τὸν ἀδιάκοπο χαφιεδισμό. Ἂς μὴν κάνουν τὸν κουτὸ αὐτοὶ ποὺ ἔχουν σήμερα τὴν εὐθύνη. Θὰ γνωρίζουν ἀσφαλῶς τί ἀπέγιναν αὐτοὶ οἱ φάκελοι καὶ ποιὰ συνέχεια ἔχει ἡ ὕπουλη καὶ αὐθαίρετη αὐτὴ δραστηριότητα. Ἡ πικρὴ πεῖρα δείχνει ὅτι ὅλα τὰ δηλητηριώδη προϊόντα τῶν πρακτόρων καὶ τῶν καταδοτῶν, κάθε τί ποὺ γράφτηκε ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς χούντας – ἄσχετα πρὸς τὴν ποιότητα, τὴν πρόθεση ἢ τὴν ὁλοφάνερη κακοπιστία του – μένει ἀναλλοίωτο καὶ σεβαστὸ σὰν πολύτιμο ἀπόκτημα. Ὡς πότε ὅμως ἡ εὔκολη συγκάλυψη μὲ τὴ σιωπή;

ΟΙ «ΛΕΥΚΟΙ»...

Ἐξωφρενικὰ πράγματα ἀκούστηκαν στὴ δίκη τῆς Χαλκίδας ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικοὺς ποὺ ἔσπευσαν νὰ καταθέσουν ὑπὲρ τῶν συναδέλφων τους. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι οἱ «ἄριστοι» καὶ οἱ «ἐπίλεκτοι» αὐτοὶ ἀστυνομικοὶ βεβαιώνουν μὲ ἔμφαση ὅτι στὴ Γενικὴ Ἀσφάλεια δὲν συνέβη ποτέ, μὰ ποτέ, κανένας βασανισμός. Γιατί, ἁπλούστατα, δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ συμβεῖ. Ὅλα εἶναι συκοφαντίες, ψεύδη καὶ σκευωρία τῶν κομμουνιστῶν! Καὶ ἀναλύονται σὲ ὕμνους γιὰ τὰ «θύματα» ποὺ κάθονται στὰ ἑδώλια, γιὰ τὰ προσόντα, τὶς ἱκανότητες καὶ τὶς ἀρετές τους. Πῶς εἶναι δυνατὸν ἀστυνομικοὶ νὰ ἔχουν διαπράξει ἀδικήματα; Ἀδύνατον. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ ἀκλόνητο ἀποδεικτικὸ ἐπιχείρημά τους.

Πέρα ὅμως ἀπὸ τὶς κατηγορηματικὲς διαβεβαιώσεις ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τῶν κατηγορουμένων «ὑπῆρξε ἄψογος» καὶ ὅτι στὴν ὑπηρεσία αὐτὴ «δὲν σημειώθηκε ποτὲ τὸ παραμικρὸ κροῦσμα βίας», παρουσιάζεται σὲ ὅλη του τὴν ἔξαρση, τὴν ἔκταση καὶ τὸ βάθος τὸ γνωστὸ πνεῦμα τῆς μισαλλοδοξίας, τοῦ φακελώματος, τοῦ πολιτικοῦ διωγμοῦ, τῶν «κοινωνικῶν φρονημάτων», τῆς ἐχθρότητας πρὸς κάθε δημοκρατικὴ κίνηση καὶ τῆς ἐθνικοφροσύνης. Τίποτα δὲν ἔχει μεταβληθεῖ οὔτε στὸ περιεχόμενο οὔτε στὸ ὕφος. Προσφιλὲς καθεστὼς ἡ δικτατορία, δικαιωμένες οἱ πράξεις τῶν ὀργάνων της. Ἡ τακτικὴ ποὺ ἴσχυε τότε γιὰ τοὺς νέους, ἡ αὐτὴ ἰσχύει καὶ σήμερα, κατέθεσε ἕνας μάρτυρας ἀστυνομικός. Ἡ ἀντίσταση πρὸς τὴ χούντα ἦταν πάντοτε βαρύτατο ἔγκλημα καὶ λόγος διωγμοῦ, γιατὶ ἡ ἔμμονη ἰδεοληπτικὴ προσήλωση περιστρεφόταν γύρω ἀπὸ τὸ νόμο 509. Αὐτὸν ἤξεραν καὶ αὐτὸν εἶχαν προστάτη, κάλυψη καὶ ὁδηγό. Ἀλλὰ τί νὰ ποῦν τὰ «ὄργανα» ὅταν ὁ ὑπουργὸς εὐλογεῖ τοὺς κατηγορουμένους λέγοντάς τους: «Εἶσθε λευκοί»!

ΚΑΙ ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΤΕ...

Πρὶν ἀπὸ τὴ δικτατορία, τὸ κοινόχρηστο τηλέφωνο τοῦ χωριοῦ Γερακαριὸ (Κιλκὶς) ἦταν στὸ κεντρικὸ καφενεῖο. Ἀμέσως μετὰ τὴν «ἐθνοσωτήριο», μεταφέρθηκε στὸ ἀπόκεντρο καφενεδάκι τοῦ διμοιρίτη τῶν ΤΕΑ. Πρῶτα, γιατὶ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ κεντρικοῦ καφενείου ἦταν ἤδη «χαρακτηρισμένος» ἀπὸ τὸν Στρατὸ σὰν πολίτης Β΄ Κατηγορίας, κατὰ τὸν «πίνακα ἐπικινδύνων κομμουνιστῶν». Ὕστερα, γιατὶ ἔπρεπε κάθε συνδιάλεξη, κάθε τηλεφώνημα, νὰ παρακολουθεῖται ἀπὸ τὶς ἀστυνομικὲς καὶ στρατιωτικὲς ἀρχές.

Μεταδικτατορικά, ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τοῦ Γερακαριοῦ διαμαρτυρήθηκαν ἔγγραφα καὶ προφορικὰ ζητώντας τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ τηλεφώνου στὴν ἀρχικὴ καὶ ἐξυπηρετική του θέση. Μάταια. Γιατὶ συνεχίζεται ἡ ἀστυνόμευση καὶ ἡ διάκριση τῶν πολιτῶν σὲ κατηγορίες. Καὶ ὁ ΟΤΕ πῶς νὰ τὸ μεταφέρει ἀφοῦ ἀντιδροῦν ἀκόμα οἱ ἀρχές;
Λεπτομέρεια: τὸ Γερακαριὸ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις τῶν φακελωμένων χωριῶν ποὺ ἀποκαλύψαμε...

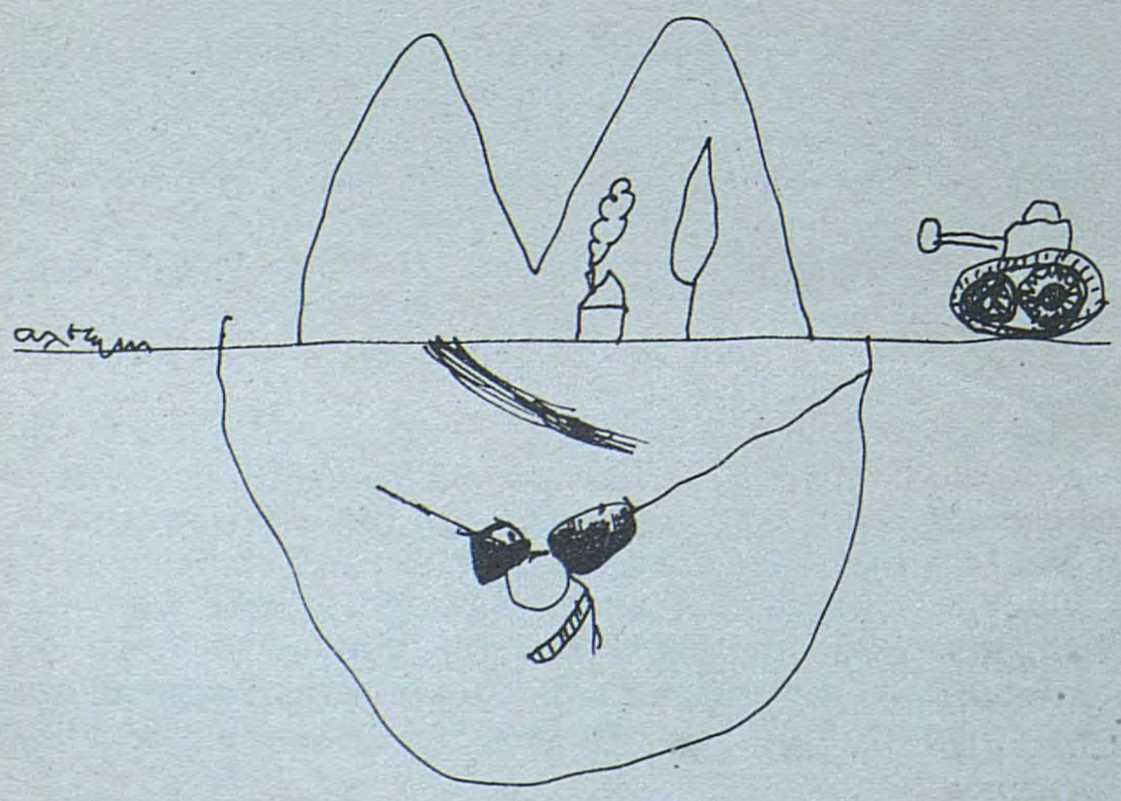
ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Ποιὸς εὐθύνεται γι' αὐτὸ τὸ ἔγγραφο;

Τὸ «ΑΝΤΙ» ἀποκαλύπτει σήμερα ἕνα ἐκπληκτικὸ ἔγγραφο: σύμφωνα μὲ πληροφορίες ποὺ ἀπὸ (ἄγνωστη, σὲ μᾶς, πηγὴ) ἔφθασαν στὸ 2ο Ἐπιτελικὸ Γραφεῖο, τὸ ΚΚΕ/Ρ (Σ.Σ. προφανῶς αὐτὸ τὸ «Ρ» σημαίνει «Ρωσόφιλο»!) προμηθεύεται μὲ τὸν τζαιημζμποντικὸ τρόπο ποὺ τὸ ἔγγραφο «ἀναλύει», ὅπλα ἀπὸ τούς-..... Παλαιστίνιους ἀντάρτες (ἢ.... «κύρια πηγὴ) τὰ ὁποῖα «θὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς δεδομένην στιγμήν» –γι' αὐτὸ δὲν φαίνεται ὁ πληροφοριοδότης νὰ ἔχει καὶ ἀμφιβολίες. Κομμουνιστὲς εἶναι, ὅπλα προμηθεύονται...

Ἡ ὅλη ὑπόθεση, θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι τῆς ἁρμοδιότητος μόνο τοῦ ΜΠΟΣΤ, ὁ ὁποῖος καὶ τὸ «σχολιάζει ἀπὸ τὴ σκοπιά του» στὴν διπλανὴ σελίδα. Δυστυχῶς, τραγικὲς πρόσφατες ἐμπειρίες μᾶς ἔχουν ἀποδείξει πὼς ΚΑΙ μὲ τέτοια χοντροκομμένα κατασκευάσματα προετοιμαζόταν ἐπὶ χρόνια ἡ δικτατορία τῶν συνταγματαρχῶν. Καὶ ἡ ἱστορία αὐτή, θυμίζει ἐκπληκτικὰ τὴν περιβόητη «ἔκθεση Μακαρέζου», ποὺ ἀποκάλυψε στὴ δίκη τῶν ἀρχιπραξικοπηματιῶν ὁ σημερινὸς ὑφυπουργὸς Συγκοινωνιῶν κ. Παν. Πανουργιᾶς:

- Διευθυντὴς τοῦ 2ου Ἐπιτελικοῦ Γραφείου ΓΕΣ, προδικτατορικά, ὁ κ. Πανουργιᾶς διάβασε ἔκπληκτος σὲ μιὰ ἀναφορὰ ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ Μακαρέζος (σὰν ΚΥΠ –ἐκεῖ ὑπηρετοῦσε) ὅτι οἱ κομμουνιστὲς ἐξοπλίζονταν μὲ ρωσικές...τρίκανες κυνηγετικὲς καραμπίνες, ὅτι ἔκρυβαν ἐκρηκτικὰ στούς...

ὑπονόμους καὶ ἄλλα τέτοια. Ὁ κ. Πανουργιᾶς ἔδιωξε τὸν Μακαρέζο ἀλλὰ ἀργότερα διαπίστωσε ὅτι ἡ ἔκθεση αὐτὴ –πού, φυσικά, δὲν ἦταν τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μιὰ καλοστημένη (;) προβοκάτσια– εἶχε φθάσει στὰ χέρια τοῦ βασιλιᾶ!

Τότε βέβαια ἦταν καὶ τὸ γενικότερο κλίμα τέτοιο, ποὺ «γεγονότα» ἐξωφρενικὰ (ὅπως ὁ προσηλυτισμὸς ἀξιωματικῶν στὸ ΚΚ ἀπὸ κορίτσια μὲ μαῦρες κάλτσες ἢ ὁ ἐρχομὸς κομμουνιστοσυμμοριτῶν ἀπὸ τὸν Βόσπορο στὴν... Πάτρα) εἶχαν υἱοθετηθεῖ ἀπὸ σοβαροὺς ἀνθρώπους ...

ΤΩΡΑ ὅμως;

Τὸ ἔγγραφο ποὺ σήμερα ἀποκαλύπτουμε δημιουργεῖ πολλὰ προβλήματα: ἐθνικά, διπλωματικά, πολιτικά... ποὺ δὲν θὰ θέλαμε, τούτη τὴ στιγμή, νὰ σχολιάσουμε. Περιμένουμε (τουλάχιστον τώρα!) μιὰ ὑπεύθυνη ἀπάντηση. Γιατὶ αὐτὸς ὁ ἐξωφρενικὸς «ἐξοπλισμὸς τοῦ ΚΚΕ/Ρ» δὲν εἶναι μιὰ μεμονωμένη περίπτωση, δυστυχῶς. Μέσα στὸ γενικότερο κλίμα κινδυνολογίας καὶ ἀντικομμουνισμοῦ ποὺ τὸν τελευταῖο καιρὸ παρατηρεῖται, μερικὰ «σημαδιακὰ» γεγονότα, ὅπως

- ἡ «νέα δολιοφθορὰ» τοῦ Ἔβρου –μέ... ἐφημερίδες ἀντὶ γιὰ ζάχαρη– στὴ μονάδα ποὺ ἄλλοτε ἔδρασε ὁ Παπαδόπουλος,
- οἱ «πινακίδες τοῦ διχασμοῦ» ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ διατηροῦνται μὲ γελοῖες «προσθῆκες», ὅπως «ἐπαναστατικὸ ΚΚ» κλπ.
- τὸ «φακέλωμα τῆς ὑπαίθρου» ποὺ κανένας ἁρμόδιος μέχρι σήμερα δὲν μᾶς διαβεβαίωσε ὅτι σταμάτησε, κ.ἄ.,

εὔλογα δημιουργοῦν πολλὰ ἐρωτήματα καὶ προκαλοῦν ἀνησυχίες.

ΕΙΔΙΚΩΤΕΡΑ, τὸ παραπάνω ἔγγραφο εἶναι μέσα στὸ γνωστὸ κλίμα τῆς «καθοδηγητικῆς γραμμῆς» ποὺ οἱ σοβιετολόγοι τῆς ΚΥΠ χάραξαν λίγο πρὶν τὴν 21η Ἀπριλίου –τῆς θεωρίας τῆς «φαιᾶς καὶ μαύρης προπαγάνδας» («ΑΝΤΙ», τεύχη 1 καὶ 2).

Καὶ ἡ ζημιὰ ποὺ μπορεῖ νὰ προκληθεῖ ἀπὸ τέτοιες ἱστορίες, γενικά, γίνεται ἰδιαίτερα σημαντική, ὅταν ὁ τόπος περνᾶ κρίσιμες στιγμές...

ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΠΡΟΣ . Ὡς Πίναξ Ἀποδεκτῶν "Θ"

ΚΟΙΝ . [redacted]/2ον [redacted]

ΘΕΜΑ . Ὁπλισμός-Πυρ/κά.

ΣΧΕΤΙΚΑ . Φ.[redacted]8/Ι2[redacted]5/Ι5-4-75/Γ΄[redacted]ΕΓ/Ιβ

ΕΠΕΙΓΟΝ

[redacted].
2ον Ἐπιτελικὸν Γραφεῖο
Τηλ. [redacted]
Φ.[redacted].7/Ι7/[redacted]ΙΙ
Σ. Ι39
Θεσσαλονίκη 24-Ἀπρ.75

Ι. Διά τοῦ σχετικοῦ ἐκοινοποιήθησαν ἡμῖν αἱ κάτωθι πληροφορίαι:

α. Ὑπό τοῦ ΚΚΕ/Ρ εἰσάγονται κρυφίως ὅπλα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἅτινα θά χρησιμοποιηθοῦν εἰς δεδομένην στιγμήν.

β. Τά εἰσαγόμενα ὅπλα συσκευάζονται εἰς εἰδικά κιβώτια ἅτινα λόγῳ στεγανῶν διαμερισμάτων, ἔχουν τήν δυνατότητα νά παραμένουν εἰς βάθος δέκα (Ι0) περίπου μέτρων ἐντός τῆς θαλάσσης

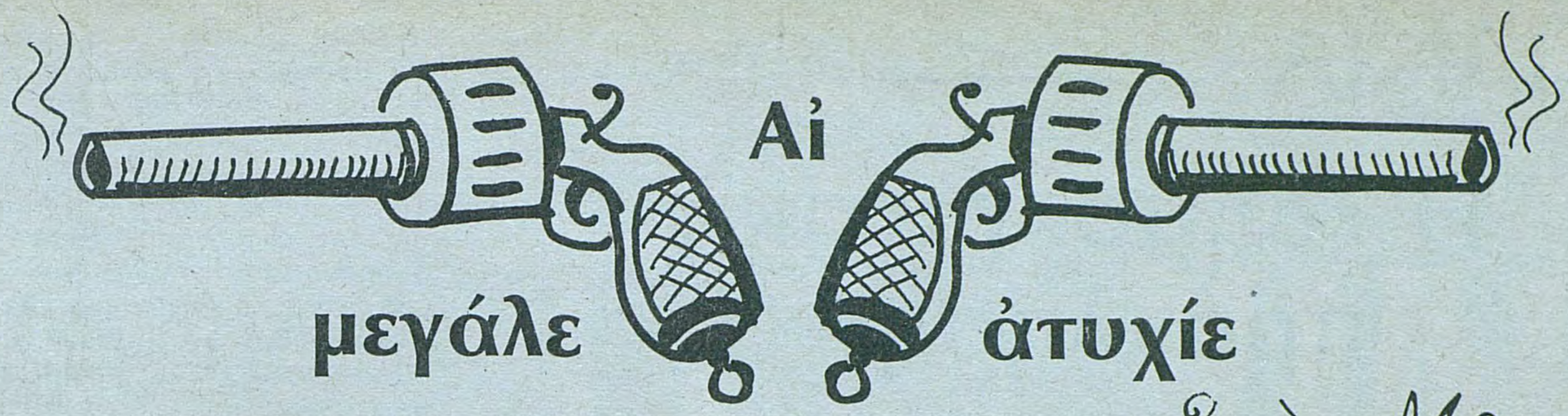
γ. Τά ἐν λόγῳ κιβώτια, ἐξαρτώμενα ἀπό μικρόν "σημαδούραν" ποντίζονται εἰς συγκεκριμένον σημεῖον ἐντός τῆς θαλάσσης ἀπό διερχόμενον πλοῖον ἐν συνεχείᾳ προσδένονται εἰς ἕτερον διερχόμενον πλοῖον, ὅπερ τά σύρει ὑπό τήν θάλασσαν εἰς τόν τελικόν προορισμόν των καί ὡς ἐκ τούτου δέν εἶναι δυνατή ἡ ἀνακάλυψις των ὑπό τῆς ἀσφαλείας, εἰς περίπτωσιν διενεργείας νηοψίας.

δ. Κατά πληροφορίας, μή διασταυρωθείσας, κυρία πηγή προμηθείας ὁπλισμοῦ εἰς τό ΚΚΕ εἶναι οἱ Παλαιστίνιοι ἀντάρται.

2. Παρακαλῶ ὅπως πᾶσα σχετική πληροφορία ἐπί τοῦ ἐν λόγῳ ἀντικειμένου νά ἀναφέρηται πάραυτα εἰς [redacted] Σ.[redacted]/2ον [redacted].-

Ἀκριβές ἀντίγραφον
Κων/νος Παπανικόπουλος
Ἀνχης (ΠΖ)-Δντής 2ου ΕΓ

Ταξχος Βασίλειος Λίός
Διοικητής

Αἱ μεγάλε ἀτυχίε

τοὺ Μωϋσῆ

Ἐβάδιζα εἰς τὸν δρόμον πολὴ στενοχορημένος λόγον πολῶν ἀτηχιῶν κὲ εἰς τὴν κατάστασιν ἀφτὴν μὲ ἐσταμάτησαν τρεῖς φίλοι Μου Παλεστίνιοι, τοῦ Ἐπαναστατικοῦ κόματος τῆς Παλεστήνης.

– Στενοχορημένον σὲ βλέπομαι, Μοῦ εἶπον. Τί συνβένει;

– Ἄχ, τοὺς ἀπήντησα! Εἶμε στενοχορημένος, διότη τὸ κόμα εἰς τὸ ὁπῖον ἀνήκο, ἔχει συνεχὸς ἀτηχίας. Εἴχαμε 70 φορτηγὰ γεμᾶτα μὲ ὅπλα μὲ τὰ ὁπῖα θὰ καταλαμβάναμε τὴν ἐξουσείαν κὲ κατὰ κακήν μας ἀτηχίαν μᾶς τὰ ἐδέσμεφσεν ὁ Παπαδόπουλος. Μὲ χιλιάδας στερήσεις ἐστείλαμε εἰς τὸν Ἔβρον ὀλίγην ζάχαρην κὲ διστιχὸς κι' ἐκῖ ἐγίναμεν ἀντιληπτοί. Μὲ μυριάδας προφηλάξεις ἐπανδρόσαμε 6000 δικούς μας διαδηλοτὰς μὲ ρόπαλα κὲ μᾶς ἀντελήφθη ὁ κ. Καραθανάσης. Τὰς πλέον σατανικὰς μεθόδους μεταχειριζόμεθα κὲ ὅμος οἱ σκοποί μας εἶναι διαφανεῖς κὲ ἀδήνατον νὰ μὴν ἔλθουν εἰς τὸ φῶς. Κὲ νάρκας τοποθετήσαμε εἰς τὸν Γοργοπόταμον κὲ ψευδομάρτηρας ἐπιστρατέφσαμε διὰ νὰ σηκοφαντήσομαι εἰς τὸ δικαστήριον τοὺς ἀθόους βασανιστὰς κὲ ὅμος...Ὅλε αἱ ἐνέργειέ μας ἀποβένουν ἐπὶ ματέω κὲ ἔχομε ἔλθη εἰς ἀπόγνοσιν. Θὰ ἤθελα λοιπὸν ἀπὸ ἐσᾶς ποὺ εἶσθε φίλοι νὰ μᾶς βοηθήσετε.

– Ὅτι θέλεις, Μοῦ εἶπον. Ἡ Παλεστήνη κὲ τὸ ἐπαναστατικόν της Ναφτικὸν εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν Σου. Δὲν θέλομαι νὰ Σὲ βλέπομαι στενοχορημένον. Θέλεις νὰ Σοῦ στείλομαι χρήματα;

– Τί νὰ τὰ κάνομαι; Τὰ χρήματα δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἀξίαν.

– Θέλεις νὰ σοῦ στείλομαι θερινὰ ὑποκάμισα καὶ ζώνας, ὡς μικρὰν συνβολικὴν ἐνίσχυσιν; Τὰ πλοῖα μας διασχίζουν τὸ Αἰγαῖον κὲ ἡ ἀποστολή των εἶναι ἔφκολος. Ἐν ἀνάγκη, ἠμποροῦμε νὰ σᾶς τὰ στείλουμε κὲ ὑποβρηχιακῶς.

– Ὄχι, ὄχι ὑποβρηχιακῶς. Ὑπάρχει κίνδηνος. Ἐὰν καὶ ἕνα μόνον πουκάμισον ἁλιεφθῆ, ὁλόκληρον τὸ σχέδιον ναβαγεῖ. Ἄλλοστε πιθανὸν νὰ βραχοῦν κὲ ἴσος μποῦν μὲ τὸ νερό, ὁπότε θὰ Μᾶς εἶναι κὲ ἄχρηστα.

– Μὰ δὲν πρόκειται καθόλου νὰ βραχοῦν, μοῦ εἶπαν οἱ τρεῖς Παλεστήνιοι φίλοι Μου. Ἰδοὺ τί θὰ γίνη...

Κὲ Μοῦ ἐξήγησαν τὸν μηχανισμόν, ποὺ εἰς τὴν κυριολεξίαν ἦτο μεγαλοφυής. Τὰ εἰσαγόμενα εἴδη θὰ ἐσυσκεβάζοντο εἰς εἰδικὰ κιβώτια, ἅτινα λόγω στεγανῶν διαμερισμάτων, θὰ εἶχον τὴν δηνατότητα νὰ παραμείνουν εἰς βάθος δέκα (10) περίπου μέτρων ἐντὸς τῆς θαλάσης. Ἀκολούθως τὰ ἐν λόγω κιβώτια, ἐξαρτόμενα ἀπὸ μικρὰν σημαδούραν θὰ ἐποντίζοντο εἰς συγκεκριμένον σημεῖον ἐντὸς τῆς θαλάσης ἀπὸ διερχόμενον πλῖον κὲ ἐν συνεχεία ἄλλο διερχόμενον πλῖον θὰ προσδέση τὸ κιβότιον ὅπερ θὰ τὸ σύρη ὑπὸ τὴν θάλασσαν εἰς τὸν τελικὸν προορισμόν του,κὲ ὡς ἐκ τούτου, δὲν θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνακάληψίς του ὑπὸ τῆς ἀσφαλίας, εἰς περίπτοσιν διενεργείας νηοψίας.

Ἐγὼ ἐκούνησα μὲ δησπιστίαν τὸ κεφάλη Μου.

– Ἀφτό, τοὺς εἶπα, δὲν γίνετε.

– Γιατί; ἐρότησαν ἔκπληκτοι.

– Ἔχετε ὑπ' ὄψει σας κάποιον Βασίλειον Λιόν;

– Ὄχι, μοῦ εἶπον. Τί εἶναι; Λιμενάρχης;

– Ὄχι. Ταξίαρχος. Ἀλλὰ πολὴ δικτυομένος. Κιβότιον δὲν περνᾶ κάτω ἀπὸ τὸ ἄγρηπνον βλέμα του, χορὶς νὰ τὸν ἐμβάλη εἰς ὑποψίας.

– Ἔχει γοῦστο, νὰ ἔπεσεν εἰς χεῖρας του κὲ τὸ κιβώτιο ποὺ σᾶς στείλαμε μὲ τὰ ὅπλα.

– Πότε;

– Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 75. Ἀκόμα δὲν ἔφθασαν εἰς τὰ χέρια σας;

– Ὄχι. Λέτε νὰ σκούριασαν;

– Ἀποκλείεται. Τὰ εἴχαμε βάλη εἰς εἰδικὰ κιβώτια.

– Εἶχαν στεγανὰ διαμερίσματα;

– Βεβαίως.

– Εἰς τί βάθος τὰ ἐποντίσατε;

– Εἰς τὰ γνοστὰ 10 μέτρα, ὅπος πάντα.

– Εἰς πῖον σημεῖον;

– Εἰς τὸ ἐπίσης γνοστόν.

– Σημαδούρα βάλατε;

– Ἔμ, τί; χορὶς σημαδούρα;...

– Βρέ, πειδιά, φίλοι εἶσθε, ἀλὰ νὰ Μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς πῶ ὅτι δὲν ξέρετε τὴν δουλιά σας. Ἀφοῦ κάνετε τὸν κόπον κὲ τὰ ρίχνετε μέχρι βάθους 10 μέτρων, γιατί δὲν κάνετε ἕναν κόπο νὰ τὰ σύρετε μέχρι τὴν ἀκρογιαλιά; Τί χριάζοντε οἱ σημαδοῦρες, ἀφοῦ τὸ κιβότιον κὲ μὲ γυμνὸν ὀφθαλμὸν φένετε σὲ τόσο βάθος; Κὲ γιατὶ νὰ γίνοντε τόσες προσδέσεις κοντὰ στὴν παραλία κὲ νὰ ριψοκινδηνέβετε κι' ἐσεῖς, ἀφοῦ οἱ ἀκτές μας τόσον ἀσφηκτικὰ ἐπιτηροῦνται. Ὑπάρχει κίνδηνος νὰ καθίση κὲ κανένα πλῖο σας στὶς ἀκτὲς κι' ἐκτὸς ποὺ θὰ βρεθοῦμε σὲ δήσκολη θέση ὅλοι, ἴσος νὰ σᾶς κατάσχουν κὲ τὸ σκάφος. Σήμερον τὰ θορηκτὰ στοιχίζουν. Δὲν εἶναι «MIPAZ» ὥστε νὰ ἀντικαθιστῶνται μὲ τὰς εἰσφορὰς ὀλίγων πτοχῶν νομάδων. Ἐν πάση περιπτόσει, σὲ πιὸ σημῖον εἴχατε ποντίση τὰ κιβώτια γιὰ νὰ εἰδοποιήσω νὰ τὰ πάρουν...

– Ποῦ νὰ ξέρουμε; Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον ἔχει περάση κερός. Ὁ Ταξίαρχος ποὺ ἀνέφερες ἴσως νὰ γνορίζη. Δὲν τὸ γράφη ἡ διαταγή;

– Ἡ Κοινοποίησις εἶνε ἀόριστος. Ἀναφέρει μὲ ἀκρίβειαν βάθος ἀλλὰ ἀποσιοπᾶ τὸ στῖγμα.

– Ἀφτὸ συνβένει διότι οἱ στρατιοτικοί, δὲν ἔχουν ναφτιλιακὰς γνόσεις. Κι' ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, καλήτερα ἔτσι. Μόνοι των θολόνουν τὰ νερά.

– Ναί, ἀλλὰ τόρα δησκολεβόμεθα ἐμεῖς. Θὰ πρέπει νὰ ψάξουμε προσεκτικὰ ὅλα τὰ παράλια γιὰ νὰ βροῦμε λίγα κιβώτια μὲ μερικὰ «ὑδραυλικὰ εἴδη». Κι' ἂν μᾶς ἀντιληφθοῦν πάλιν θὰ πρέπει νὰ κάνομεν διάψευσιν.

– Δι' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ, ἐφώναξαν κὲ οἱ τρεῖς. Πρὸς Θεοῦ ὄχι διάψευσιν. Θὰ πῆς ὅτι τὰ κιβώτια περιέχουν ὅπλα. Μόνον ἔτσι θὰ μπορέσετε νὰ τὰ ἀνοίξετε κὲ νὰ ἐφοδιασθῆτε μὲ ὅπλα χορὶς νὰ κινήσετε ὑποψίας.

– Θὰ ἀκολουθήσω τὰς ὁδηγίας σας, τοὺς ὁρκίσθην. Καὶ συνομοτικὰ ἐχωρίσαμε. Κι' ἄλλος διὰ σπίτι τράβηξεν κι ἄλλοι διὰ Παλεστήνη.

ΜΠΟΣΤ

Σ.Σ. Ἡ ἀναχόρισις τῶν Παλεστινίων γίνετε ὡς ἐξῆς: Οἱ ἄνδρες μπένουν εἰς εἰδικὰ ξύλινα κιβότια, ἅτινα λόγον στεγανῶν διαμερισμάτων ἔχουν τὴν δηνατότιτα νὰ παραμένουν εἰς βάθος 10 μέτρων ἐντὸς τῆς θαλάσης. Ἀκολούθος ρίπτοντε εἰς τὴν θάλασαν εἰς ἀκτὰς τοῦ Ἰσραὴλ ἐξαρτόμενοι ἀπὸ μίαν σημαδούραν κὲ ἀναμένουν ἔγκλιστοι εἰς τὸ κιβότιον νὰ ἁλιεφθοῦν. Μόλις τοὺς ἀντιλιφθῆ θορικτὸν τῆς Παλεστήνης τοὺς ἀνασύρει κὲ οἱ ἄνδρες συνεχίζουν μὲ τὰ πόδια.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἡ «δημοκρατικὴ πρόκληση»

τοῦ Νικηφόρου Ἀντωνόπουλου

ΗΤΑΝ σύμπτωση ἡ παρουσία στὴν Ἀθήνα τριῶν ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τῆς «Δημοκρατικῆς Ἕνωσης», τὴν ὥρα ποὺ ὁ Φράνκο πέρναγε ἀμετάκλητα πλέον στὰ μαῦρα κατάστιχα τῆς ἱστορίας.

Μιὰ σύμπτωση ποὺ ἔδωσε ὡστόσο τὴ δυνατότητα:

- Νὰ προβληθεῖ στὴ χώρα μας στὸν μεγαλύτερο δυνατὸ βαθμὸ τὸ πρόβλημα τῆς Ἰσπανίας.
- Νὰ συγκεντρωθεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς διεθνοῦς κοινῆς γνώμης στὴν Ἀθήνα, ἀπ' ὅπου βρῆκε τὴν εὐκαιρία μία ἀδιαμφισβήτητη φυσιογνωμία τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, ὁ Σαντιάγο Καρίγιο, νὰ διακηρύξει ὅτι «τὸ ἰσπανικὸ ἀντιφασιστικὸ κίνημα εἶναι ἕτοιμο γιὰ μία «Δημοκρατικὴ Πρόκληση»!

ΕΙΝΑΙ ἕτοιμο, τὴν ὥρα αὐτὴ ὅπου «τὰ πάντα μποροῦν νὰ συμβοῦν», νὰ βγεῖ στοὺς δρόμους καὶ νὰ διεκδικήσει μὲ μαζικὲς κινητοποιήσεις τὴ θέση ποὺ τοῦ ἀνήκει στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας.

ΕΙΝΑΙ ἀκόμη νωρὶς νὰ ἐκτιμήσει κανεὶς τὴ σημασία αὐτῆς τῆς δηλώσεως. Ὁπωσδήποτε, ὅμως, μποροῦμε νὰ ἐκτιμήσουμε, ὅτι τὸ ἰσπανικὸ ἀντιφασιστικὸ κίνημα δὲν εἶναι ἀνέτοιμο γιὰ νὰ σηκώσει τὸ βάρος μιᾶς ἀνοικτῆς σύγκρουσης μὲ τὸ φρανκικὸ μηχανισμό, ποὺ δὲν ἔπαψε νὰ εἶναι αὐτὸς ποὺ χειρίζεται τὴν ἐξουσία στὴν Ἰσπανία.

Καὶ μποροῦμε ἀκόμη νὰ ξέρουμε, ὅτι ἡ κύρια αἰχμὴ τοῦ ἀντιφασιστικοῦ κινήματος καὶ στὴ νέα φάση του, θὰ εἶναι τὸ ἐργατικὸ κίνημα –ἕνα κίνημα καθοδηγημένο ἀπὸ τὶς «Ἐργατικὲς Ἐπιτροπές», δοκιμασμένο καὶ στὴν ταξικὴ πάλη καὶ στὸν πολιτικὸ ἀγώνα κατὰ τοῦ φανκικοῦ καθεστῶτος.

Σ' αὐτὴ τὴν ἀνοικτὴ σύγκρουση, δὲν εἶναι τὸ ἀντιφασιστικὸ κίνημα ἐκεῖνο ποὺ θὰ δοκιμασθεῖ ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ φρανκικὸς μηχανισμὸς καταπίεσης:

- Ἡ «Γκουάρντια Σιβὶλ» –ἡ παραστρατιωτικὴ ἔνοπλη ἀστυνομία, μὲ τοὺς 65.000 ἄνδρες.
- Οἱ στρατηγοὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ οἱ στρατιωτικοὶ διοικητὲς τῶν περιοχῶν.
- Τὸ «Μοβιμιέντο» –τὸ ἐθνικὸ συμβούλιο ποὺ ἐποπτεύει κάθε δραστηριότητα στὴν Ἰσπανία.

ΕΝΑΣ μηχανισμὸς ποὺ δὲν ἀφήνει, βέβαια, καμιὰ δυνατότητα πρωτοβουλίας στὸν δοτὸ «μονάρχη» Χουὰν Κάρλος –ἔστω καὶ στὴν περίπτωση ποὺ θὰ ἤθελε νὰ πάρει στὰ σοβαρὰ τὸ ρόλο του καὶ νὰ ἀναπτύξει πρωτοβουλίες!

ΕΙΝΑΙ σὲ θέση τὸ ἀντιφασιστικὸ κίνημα νὰ συγκρουσθεῖ μὲ ἐπιτυχία μὲ τὸν μηχανισμὸ αὐτό;

ΚΑΙ οἱ τρεῖς ἡγέτες τῆς «Δημοκρατικῆς Ἕνωσης» –ὁ Σαντιάγο Καρίγιο, ὁ σοσιαλιστὴς Χοσὲ Βιτὰλ Μπενέιτο καὶ ὁ φιλελεύθερος μοναρχικὸς Κάλβο Σερέρ –ἀπάντησαν μὲ σαφήνεια στὸ ἐρώτημα αὐτό, ποὺ τοὺς ἐτέθη στὴ διάρκεια τῆς πρὲς κόνφερανς ποὺ ἔδωσαν κατὰ τὴν παραμονή τους στὴν Ἀθήνα:

- Αὐτὸς ὁ μηχανισμὸς καταπίεσης, ὁπωσδήποτε δὲν πρέπει νὰ ὑπολογίζεται σὰν ἕνας ἐνιαῖος καὶ σταθερὸς μηχανισμός.

ΑΚΟΜΗ καὶ αὐτὴ ἡ «Γκουάρντια Σιβὶλ» δὲν μπορεῖ νὰ ὑπολογίζει ὅτι περιλαμβάνει στοὺς κόλπους της μόνο φασίστες.

- «Τοὺς μηχανισμοὺς αὐτοὺς ἦταν δύσκολο νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσουμε, ὅσο ζοῦσε ὁ Φράνκο –δήλωσε στὴν πρὲς κόνφερανς ὁ Καρίγιο. Τώρα, ὅμως, ὁ Φράνκο πέθανε καὶ θὰ ταφεῖ. Ἡ ἄνοδος τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων θὰ περιορίσει τὶς φασιστικὲς δυνάμεις στὶς πραγματικές τους διαστάσεις. Καὶ τότε θὰ δοῦμε τί ἀντιπροσωπεύουν πέντε ἢ ἔστω δέκα χιλιάδες ἀστυνομικοί, σὲ μία χώρα ποὺ στὴ μεγάλη της πλειοψηφία εἶναι δημοκρατική».

ΟΣΟ γιὰ τὸ Στρατό, κανένας δὲν εἶναι σίγουρος ὅτι εἶναι τὸ ἐνδεδειγμένο σῶμα γιὰ νὰ παίξει ἀνοιχτὰ τὸ ρόλο τοῦ στηρίγματος μιᾶς δικτατορίας.

- Εἶναι ἄγνωστη ἡ πραγματικὴ δύναμη τοῦ «Δημοκρατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου» –τῆς παράνομης στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῶν λοχαγῶν καὶ ταγματαρχῶν.

ΕΙΝΑΙ, ὅμως, σίγουρο, ὅτι ἡ ὕπαρξή της φοβίζει ἀρκετὰ τοὺς «οὐλτρα», γιὰ νὰ δοκιμάσουν νὰ ξεκινήσουν μιὰ διαδικασία ποὺ θὰ τοὺς δημιουργήσει ὄχι καὶ τόσο ἀπρόοπτα γεγονότα.

Ὁ μοναρχικὸς Κάλβο Σερέρ, ἦταν ἴσως ὁ πιὸ κατάλληλος ἄνθρωπος νὰ δώσει ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα γιὰ τὸν ἐνδεχόμενο ρόλο τοῦ Στρατοῦ στὶς κυοφορούμενες ἐξελίξεις στὴν Ἰσπανία. Καὶ ἡ ἀπάντησή του ἦταν:

- «Αὐτὸ ποὺ ξέρω ἀπὸ τὶς ἐπαφές μου μὲ ἀνώτατους ἀξιωματικούς, εἶναι πὼς οἱ Ἰσπανοὶ ἀξιωματικοὶ γνωρίζουν ὅτι ἡ νέα γενιὰ τῶν ἀξιωματικῶν διαπνέεται στὴν πλειοψηφία της ἀπὸ δημοκρατικὸ πνεῦμα. Ἂν, λοιπόν, οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ θέλουν νὰ ἀποφύγουν τὴ διαίρεση, ποὺ θὰ εἶναι καὶ ὁ θάνατος τοῦ Στρατοῦ, πρέπει νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸ ἐπάγγελμά τους καὶ ν' ἀφήσουν σὲ μᾶς τὴ φροντίδα γιὰ τὰ πολιτικὰ προβλήματα τῆς Ἰσπανίας».

Ο ΦΡΑΝΚΟ, λοιπόν, πέθανε –γιὰ τὰ καλά, ποὺ λένε!

ΚΑΙ δὲν μπορεῖ νὰ φωνάξει «Ζήτω ὁ Χουὰν Κάρλος» οὔτε καὶ ὁ ἴδιος ὁ δοτὸς– καὶ προσωρινὸς– μονάρχης.

ΟΣΟ γιὰ τὸν φρανκισμὸ–θὰ περιμένουμε κι ἐμεῖς μαζὶ μὲ τοὺς ἰσπανοὺς ἀντιφασίστες νὰ δοῦμε τί ἀντιπροσωπεύει στὸ σύνολο ἑνὸς λαοῦ, ποὺ στὴ συντριπτική του πλειοψηφία εἶναι δημοκρατικὸς καὶ ἀποφασισμένος νὰ προκαλέσει τὸν φασισμό.

ΕΝΑΡΞΙΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΔΑ ΑΥΡΙΟ

ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΠΑ - ΣΙΝΑ 4 - ΤΗΛ. 623607

Ν. ΞΥΛΟΥΡΗΣ-ΜΑΡΙΖΑ ΚΩΧ

*

ὁ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΧΑΛΑΡΗΣ

παρουσιάζει

τὸν ΧΡΥΣΑΝΘΟ

*

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΣ

ΒΕΡΓΙΝΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΑΛΚΗΣΤΙΣ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ

καὶ ὁ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΓΚΑΤΦΥΛΙΑΣ

ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ 2 παραστάσεις 9-11,11-1

ΣΑΒΒΑΤΟ – ΚΥΡΙΑΚΗ 3 παραστάσεις 7-9, 9-11,11-1

studio 7

Ὁ ρόλος τοῦ κ. Κιούμπιτς στὸ πραξικόπημα

Τοῦ Γιώργου Μανιάτη

«Οἱ ἐνέργειες τῆς CIA (στὴ Χιλὴ) ἀπέβλεπαν στὴν ἀποτροπὴ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Ἀλλιέντε νὰ ἐξοντώσει τὰ ἀντίπαλα στὸ καθεστώς του μέσα ἐνημερώσεως καὶ τὰ ἀντίπαλα πολιτικὰ κόμματα»

(Πρόεδρος Φόρντ, 17 Σεπτεμβρίου 1974)

ΑΣ ΜΟΥ ἐπιτραπεῖ νὰ δείξω:

1. Ὅτι ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ψεύδεται.

2. Ὅτι ὅλοι οἱ ἀξιωματοῦχοι τοῦ Λευκοῦ Οἴκου καὶ τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ἐπὶ ἕνα χρόνο, σχετικὰ μὲ τὸ χιλιανό, ἐψεύδοντο.

3. Ὅτι μεταξὺ αὐτῶν τοποθετεῖται καὶ ὁ τωρινὸς πρέσβυς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν στὴν Ἑλλάδα κ. Κιούμπιτς.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ κ. ΦΟΡΝΤ

Ἡ προεδρικὴ δήλωση περιέχει τριάδα ψεύδους.

Α. Τὸ πρῶτο ψεῦδος ἀφορᾶ στὸ «ἀποτρεπτικὸν» τῶν ἐνεργειῶν τῆς CIA. (Ἡ CIA ἐνήργησε διότι ὁ Ἀλλιέντε «προσεπάθησε...»)

Ἡ «Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας» τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (τὴν ὁποία τὸ Newsweek ἀποκαλεῖ «ἡ ἄκρως μυστικὴ ἡγεσία τῆς CIA γιὰ τὸ ἐξωτερικό, ποὺ εἶναι γνωστὴ σὰν "Ἐπιτροπὴ τῶν 40"»), ἀπεφάσισε καὶ ἐκήρυξε πόλεμο κατὰ τοῦ Ἀλλιέντε: Σὲ σύσκεψή της, ποὺ πραγματοποιήθηκε ἐπειγόντως μεταξὺ 4ης καὶ 10ης Σεπτεμβρίου 1970.

Ὁ Ἀλλιέντε εἶχε ἐπιτύχει (σχετικὴ) πλειοψηφία: στὶς ἐκλογὲς τῆς 4ης Σεπτεμβρίου.

Σύμφωνα ὅμως μὲ τὸ χιλιανὸ Σύνταγμα, ὁ Ἀλλιέντε διεδέχθη τὸν κ. Φρέι στὴν προεδρία δύο μῆνες ἀργότερα (στὶς 4 Νοεμβρίου). Ὥστε *πρῶτα* ἡ Ἀμερικανικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀσφαλείας ἀπεφάσισε νὰ ἐξοντώσει τὸν Ἀλλιέντε, καὶ *ὕστερα* (55 περίπου μέρες ὕστερα) ὁ Ἀλλιέντε ἄρχισε νὰ ἐξοντώνει οἱονδήποτε καὶ ὁτι-

Ἡ εἴσοδος τοῦ Προεδρικοῦ Μεγάρου «Λὰ Μονέδα», ἀμέσως μετὰ τὸ πραξικόπημα.

δήποτε. Ἐκτὸς δηλαδὴ ποὺ ἡ CIA εἶχε ἀπὸ τὸ 1964 λάβει μέρος, μὲ 20 ἑκατομ. δολλάρια –καὶ ἄλλα πειστικὰ μέσα– στὸν προεκλογικὸ ἀγώνα ὑπὲρ τοῦ κ. Φρέι (ἐναντίον τοῦ Ἀλλιέντε). Καὶ τὸ αὐτὸ ἐπανέλαβε στὶς ἐκλογὲς τοῦ 1970.

Κατὰ συνέπεια ἡ δήλωση τοῦ προέδρου εἶναι ψευδής.

Β. Τὸ δεύτερο ψεῦδος, τῆς αὐτῆς πάντα δηλώσεως, εἶναι ὅτι ἡ Λαϊκὴ Ἕνωση προσεπάθησε νὰ ἐξοντώσει τὰ ἀντίπαλα μέσα ἐνημερώσεως καὶ τὰ ἀντίθετα πολιτικὰ κόμματα. Παραθέτω σχετικὰ μαρτυρίες καὶ κρίσεις:

● Ὁ πρέσβυς τῆς Σουηδίας στὸ Σαντιάγο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας ἀπὸ τὸ καθεστὼς Ἀλλιέντε καὶ τὴν πρώτη μεταπραξικοπηματικὴ περίοδο κ. Harald Edelstam:

«Ὁ Σαλβαδὸρ Ἀλλιέντε βδελυσσόταν τὴ βία καὶ τὴ βαναυσότητα. Κατὰ τὴν προεδρία του δὲν ὑπῆρχαν πολιτικοὶ κρατούμενοι. Ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα, ὅλες οἱ ὁμάδες ἐπιτρέποντα καὶ μάχονταν ἐλεύθερα γιὰ τὶς ἰδέες τους. Δὲν ὑπῆρχε λογοκρισία στὸν Τύπο, στὸ ραδιόφωνο καὶ τὴν τηλεόραση. Ὁ καθένας εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μέμφεται ἀνοιχτὰ τὸν Πρόεδρο, τὴν κυβέρνηση καὶ τὴ διοίκηση. Κατὰ τὰ τρία ἔτη τῆς προεδρίας τοῦ Σαλβαδὸρ Ἀλλιέντε βασίλευε στὴ Χιλὴ πλήρης ἐλευθερία καὶ ἀληθὴς δημοκρατία.

»Ἡ ἀντίθεση εἶναι τόσο πιὸ χτυπητὴ ὅσο τὴ συγκρίνει κανεὶς μὲ τὴ βία, τὴν κτηνωδία, τὶς τρομερὲς διώξεις τῆς σήμερον ἐναντίον ἐκείνων ποὺ νομίμως εἶχαν ὑποστηρίξει τὴ Λαϊκὴ Ἕνωση καὶ τὸν Πρόεδρο Ἀλλιέντε».

(Στὸ «Chili, le dossier noir, Gallimard 1974)

● Σύμφωνα, μὲ ἔρευνα ποὺ ἔγινε τὴν 1ην Ὀκτωβρίου 1972 (δύο χρόνια λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀνόδου τοῦ Ἀλλιέντε στὴν Προεδρία), ἐπὶ 155 ραδιοσταθμῶν ποὺ ἀριθμοῦσε ἡ Χιλή, 115 ἔλεγχε ἡ ἀντιπολίτευση καὶ 40 ἡ ἀριστερά. Ἐπὶ 72 ἐφημερίδων (Ἐθνικῶν καὶ Ἐπαρχιακῶν) 47 ἀνῆκαν στὴν ἀντιπολίτευση, 16 στὴν ἀριστερὰ καὶ 9 ἔμειναν ἀκαθόριστες.

● *«Le Monde Diplomatique», Μάιος 1973:*

«Σήμερα ἀκόμη [Σ.Σ. μετὰ δύο χρόνια καὶ 8 μῆνες διακυβερνήσεως τῆς Χιλῆς ἀπὸ τὴ Λαϊκὴ Ἕνωση, 4 μῆνες πρὸ τῆς ἀνατροπῆς της], ἡ ἀντιπολίτευση ἐλέγχει τὴν πλειοψηφία τοῦ ἡμερησίου Τύπου τῆς χώρας, περισσότερο ἀπὸ τὰ δύο τρίτα τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων, τὸν Τύπο ποὺ ἀπευθύνεται στὴ γυναίκα καὶ τὴ σημαντικότερη ἐπιθεώρηση γιὰ νέους. Ἀπὸ 150 ραδιοφωνικοὺς σταθμοὺς ποὺ λειτουργοῦν στὴ Χιλὴ τὰ δύο τρίτα εἶναι στὰ χέρια τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ κανάλι τῆς τηλεοράσεως, τὰ ἄλλα κανάλια ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια καὶ παρουσιάζουν συντηρητικὰ προγράμματα. Μόλις τελευταῖα, χάρη στὴν ἀγορὰ τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῶν μετοχῶν, ἡ Χριστιανοδημοκρατία ἔλαβε τὸν ἔλεγχο τῆς σημαντικότερης καθημερινῆς ἐπαρχιακῆς ἐφημερίδος «Ἐλ Σούρ». Φαίνεται λοιπὸν ἐλάχιστα ἀκριβὲς νὰ ὁμιλεῖ κανεὶς περὶ περιορισμοῦ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Τύπου στὴ Χιλή».

Σχετικὰ μὲ τὴν ἐλευθερία τῶν κομμάτων τῆς ἀντιπολιτεύσεως, τὸ ἴδιο φύλλο

Ὁ Γιῶργος Μανιάτης ὑπῆρξε ὁ μόνος Ἕλληνας δημοσιογράφος ποὺ ἔσπευσε στὴ Χιλὴ ὅταν, πρὶν δυὸ χρόνια, ἐξερράγη τὸ πραξικόπημα. Τὴ δημοσίευση τῆς ἐμπειρίας τοῦ Γιώργου Μανιάτη στὴ Χιλὴ ἀπαγόρευσε ἐδῶ ἡ χουντικὴ λογοκρισία τὶς στιγμὲς ποὺ ἄρχιζε τὸ Πολυτεχνεῖο, τὸ Νοέμβριο τοῦ '73. Μὲ ἀφορμὴ τὸ συνέδριο ἀλληλεγγύης πρὸς τὴ Χιλὴ ποὺ ἔγινε αὐτὲς τὶς μέρες στὴν Ἀθήνα, ὁ συγγραφέας κατένειμε τὸ ὅλο ὑλικό του στὰ ἑξῆς ἔντυπα: «Ἀντί», «Σῆμα», «Καθημερινή», «Αὐγή», «Νέα».

Τὸ «Ἀντὶ» θὰ δημοσιεύσει, ἀρχίζοντας ἀπὸ αὐτὸ τὸ τεῦχος, μιὰ σειρὰ κείμενα τοῦ Μανιάτη γιὰ τὴ Χιλή, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα γράφτηκαν ἐπὶ τόπου καὶ στὴν «πρώτη γραμμὴ τοῦ πυρός».

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ

Τὸ «ἑλληνικὸ πείραμα» τῶν συνταγματαρχῶν «πρότυπο» γιὰ τὴ χούντα τοῦ Πινοσέτ;

● ΕΝΑΣ «ΣΚΛΗΡΟΣ» ΧΙΛΙΑΝΟΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ο ΠΤΕΡΑΡΧΟΣ Γουσταῦος Λῆ ἐπισκέφθηκε τὴν Ἑλλάδα πρὸ τοῦ πραξικοπήματος στὴ Χιλὴ καὶ ἔλαβε γνώση τοῦ «ἑλληνικοῦ πειράματος» τῶν συνταγματαρχῶν.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ἀπὸ τυπικὴ ἄποψη μέλος τῆς χούντας, ἀλλὰ ὁ πλέον «ἰδεολόγος» μεταξὺ τῶν σφαγέων τῆς Χιλῆς, κοινῶς «ὁ σκληρὸς» (μιᾶς τυραννίας ποὺ δὲν ἀριθμεῖ καὶ μαλακούς, φιλότουρκης ἄλλωστε),

ὁ ἄνθρωπος στὸν ὁποῖο ἀποδίδεται ἡ δήλωση: «Ὑπάρχουν καὶ καλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ἀλλιέντε –οἱ νεκροί»,

ὁ πραγματικὸς εἰσηγητὴς τοῦ συντάγματος τῆς «νέας Χιλῆς»,

ἐπιμορφώθηκε στὴν Ἀθήνα;

ΘΑ μποροῦσε νὰ ἀπαντήσει καταφατικὰ κανένας, σχετικὰ τουλάχιστον:

● Μὲ τὴν κατασταλτικὴ ἔναντι τοῦ πληθυσμοῦ πολιτική, δηλαδὴ τὴν παραγωγὴ ἀπειλῆς θανάτου –καὶ θανάτου ἁπλῶς.

● Μὲ τὴν ἄσκηση τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας μὲ νομοδιατάγματα.

● Μὲ τὴ χρησιμοποίηση τοῦ συνόλου τῶν ἐνόπλων δυνάμεων στὴν πραγματοποίηση ἑνὸς ξένου πρὸς αὐτὲς σχεδίου (σχετικὰ δηλαδὴ μὲ τὴν ἐξαπάτηση τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τῆς χώρας).

ΠΟΙΟΣ, ὅμως, εἰσηγήθηκε στὸν πτέραρχο Λῆ τὴν ἐπίσκεψη στὴν Ἀθήνα;

ΚΑΙ:

● Μὲ ποιὰ ἀφορμὴ τὴν πραγματοποίησε;

● Μὲ ποιὰ ἰδιότητα;

ΕΝΑ τελευταῖο ἐρώτημα:

● Τί γνωρίζει περὶ αὐτῶν ὁ πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὸ Σαντιάγο κ. Γαβριὴλ Μουστάκης;

Γ.Μ.

τοῦ «M.D.» ἀναφέρει ἐνδεικτικὰ ὅτι ἡ «Λαϊκὴ Ἕνωση», εἶδε «τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν σχεδίων νόμου ποὺ ὑπέβαλε πρὸς ψήφιση νὰ καταψηφίζονται ἀπὸ τὸ Κογκρέσσο», ὅπου πλειοψηφοῦσε ἡ ἀντιπολίτευση, τὸ ὁποῖο «σὲ δύο χρόνια ψήφισε ὑπὲρ τῶν δέκα κατηγοριῶν γιὰ ἀντισυνταγματικότητα ὑπουργῶν τῆς κυβερνήσεως, πράγμα πού, σύμφωνα μὲ τὸ Σύνταγμα, ὑποχρέωσε ἰσάριθμους ὑπουργοὺς σὲ παραίτηση».

● *Ὁ Graham Greene*, μετὰ τὸ φόνο τοῦ Ἀλλιέντε:

«...Ἐννοοῦμε νὰ μείνει πιστὸς στὴ συνταγματικὴ ὁδό. [...] *Ὅτι καὶ ἂν μπορεῖ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς γιὰ τὸν Ἀλλιέντε, ὅποια κι ἂν ὑπῆρξαν τὰ σφάλματα ποὺ μπόρεσε νὰ διαπράξει, καὶ εἴτε ἀπεχθανόμαστε τὸ μαρξισμὸ εἴτε ὄχι, ὀφείλουμε νὰ τοῦ ἀποδώσουμε αὐτὴ τὴ δικαιοσύνη: κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θητείας του, δὲν ὑπῆρξε οὐδὲ ἕνας πολιτικὸς κρατούμενος, οὐδὲ μία ἐκτέλεση καὶ ὁ Τύπος οὐδὲ μία φορὰ ἐλογοκρίθη».*

● Τελειώνω μὲ τὴ μαρτυρία ἑνὸς Κίσσινγκερ τῆς δημοσιογραφίας, τοῦ κ. C.L. Sultzberger, στὸν «Herald Tribune» τῆς 13ης Ἰανουαρίου 1971:

«Ὁ Ἀλλιέντε χρειάστηκε νὰ κάνει τὸ στρατό, τὴν Ἐκκλησία, τοὺς ἐπιχειρηματίες καὶ τὴ διεθνὴ κοινότητα νὰ δεχθοῦν τὸ καθεστώς του. Τὸ κατόρθωσε εὐφυῶς, χωρὶς νὰ ἐπιβάλει λογοκρισία οὔτε περιορισμοὺς στὴν Ἐκκλησία ἢ τὶς μετακινήσεις».

Κατὰ συνέπεια ἡ δήλωση τοῦ προέδρου εἶναι ψευδής.

Γ. Τὸ τρίτο ψεῦδος συνάγεται συμπερασματικά. Ἀλλὰ ἐδῶ ὑπάρχει μιὰ δυσκολία. Ψεῦδος λέγεται, ὑποθέτω: πρόταση γραμματικῶς ὀρθὴ φορτισμένη μὲ ἐλάχιστο ποσοστὸ ἀληθείας. Τὸ συμπέρασμα ὅμως ἐκ τῆς προεδρικῆς δηλώσεως (ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἐπενέβησαν στὴ Χιλὴ πρὸς χάριν τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀντιπάλων στὸ καθεστὼς τοῦ Ἀλλιέντε πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν μέσων τους ἐνημερώσεως), δὲν περιέχει *κανένα* ποσοστὸ ἀληθείας. Διότι τὸ συμπέρασμα αὐτὸ κατ' ἀνάγκην εἶναι:

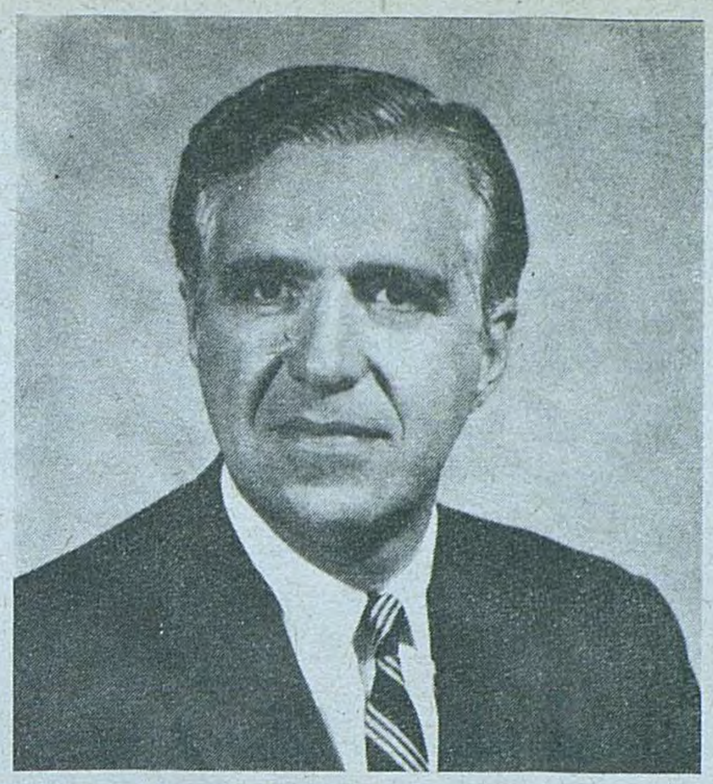
● Ἢ ὅτι τὰ κόμματα αὐτὰ καὶ τὰ μέσα τους ἐνημερώσεως *ὑπάρχουν τώρα* στὴ Χιλή.

● Ἢ ὅτι οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες ἐπέτυχαν στὴ Χιλὴ τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο ἐκείνου στὸ ὁποῖο ἀπέβλεπαν!

Κατὰ συνέπεια ἡ δήλωση τοῦ προέδρου εἶναι ψευδής. Διότι βέβαια (ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς, μάλιστα, ποὺ «οἱ ἐνέργειες τῆς CIA νὰ ἀποτρέψουν κ.λπ.» τελεσφόρησαν...), ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ κόμματα στὴ Χιλὴ ἀπαγορεύτηκαν –καὶ παραμένουν ἀπαγορευμένα. Ὅσο γιὰ τὰ μέσα ἐνημερώσεως...

Αὐτὸ ὅμως, 1ον) ποιὰ δηλαδὴ ὑπῆρξε ἡ ἐλευθερία τῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς σκέψεως, ἀκόμη καὶ τῆς [νόμιμης] δράσεως –π.χ. τῆς ἀπεργίας– κατὰ τὰ τρία χρόνια τοῦ Ἀλλιέντε, καὶ 2ον) ποιὰ εἶναι ἀφ' ὅτου οἱ ἐνέργειες τῆς CIA τελεσφόρησαν, θὰ τὸ διαπραγματευτῶ στὸ ἑπόμενο τεῦχος τοῦ «Ἀντί». Πρὸς στιγμὴν θὰ ἀρκεστῶ σὲ μιὰ ἀκόμη μαρτυρία τοῦ ἐγκύρου Le Monde Diplomatique (φύλλο τοῦ Ἀπριλίου 1973, ὕστερα δηλαδὴ ἀπὸ δυόμισι χρόνια «ἀλλιεντικῆς τυραννίας»);

● *«Σὲ καμιὰ χώρα τοῦ κόσμου ἡ ἐλευθερία σκέψεως καὶ ἐνημερώσεως δὲν εἶναι περισσότερο ζωντανὴ ἀπ' ὅ,τι στὴ Χιλή».*

Ὁ κ. Κιούμπιτς

Τὸ ἀκριβὲς μέρος τῶν δηλώσεων Φὸρντ εἶναι ὅτι πάντως οἱ «συγκεκαλυμμένες» ἐκεῖνες ἐνέργειες τῆς CIA *ἔλαβαν χώρα*. Αὐτὸ ὅμως σημαίνει ὅτι ὅλοι οἱ ἁρμόδιοι ἀξιωματοῦχοι τοῦ Λευκοῦ Οἴκου καὶ τοῦ Σταίητ Ντηπάρτμεντ, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν προκάτοχό του πρόεδρο Νίξον (καὶ τὸν προκάτοχό του ἀντιπρόεδρο Ἄγκνιου), μερικοὶ δὲ καὶ ἐνόρκως ἐνώπιον ἐπιτροπῆς τοῦ Κογκρέσου, ἐπὶ ἕνα ὁλόκληρο χρόνο, ἐψεύδοντο. Ὁ κ. Κίσσινγκερ εἶναι πλέον τόσο γνωστὸς παραβάτης τῆς σχετικῆς ἐντολῆς τοῦ Μωσαϊκοῦ –ἑβραϊκοῦ ὡστόσο– Νόμου, ποὺ κάθε ἀναφορὰ σ' αὐτὸν ὡς ψευδολόγου θὰ ἠχοῦσε γελοιοποιητικὰ γιὰ τὸν γράφοντα. Τὸν παρακάμπτω. Μένει ὅμως ὁ κ. Κιούμπιτς.

Ο κ. ΚΙΟΥΜΠΙΤΣ

Ὁ κ. Κιούμπιτς ἔχει ἐπανειλημμένα, καὶ γιὰ παράδειγμα τὴν Πέμπτη 20 Σεπτεμβρίου 1973 (ἐννέα μέρες ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ κινήματος), διαψεύσει ὅτι «οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες εἶχαν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀναμιχθεῖ στὸ χιλιανὸ πραξικόπημα».

Τώρα ὄχι μόνο διαψεύδεται ὁ ἴδιος διὰ τοῦ πλέον ἐπισήμου στόματος τῆς χώρας του, ἀλλὰ καὶ εὔλογο τίθεται τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσον εἶναι αὐτοπροσώπως, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ὡς ἁρμόδιος ὑπουργός, ἀναμεμιγμένος στὴν ὄζουσα αὐτὴ ὑπόθεση. Διότι:

1) Ὁ κ. Κιούμπιτς ἦταν, ὡς γνωστόν, ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν γιὰ τὴ Λατινικὴ Ἀμερική.

● Τὴ θέση αὐτὴ ἔλαβε ὕστερα ἀπὸ σύσταση τοῦ κ. Κίσσινγκερ (μὲ τὸν ὁποῖο συνεδέετο ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν διαπραγματεύσεων μὲ τὸ Βιετνὰμ στὸ Παρίσι).

● Ἡ θέση αὐτὴ δημιουργήθηκε πιθανότατα ἀπὸ τὸν ἴδιο κ. Κίσσινγκερ, καὶ πάντως λειτούργησε χάρη, σ' αὐτόν, μετὰ τὴν ἄνοδο τοῦ Ἀλλιέντε στὴν ἐξουσία. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1970 ἕνα [πολὺ γνωστὸ πλέον] ὑπόμνημα ἐστάλη ἀπὸ τὸν ἀντιπρόεδρο τῆς I.T.T. στὸν ἀρχηγὸ τῆς «Ἐπιτροπῆς τῶν 40», ποὺ ἀποτελοῦσε σχέδιο δράσεως ἐναντίον τοῦ Ἀλλιέντε. Ἐν κατακλεῖδι ὑπενθυμιζόταν ὅτι «ἐνῶ πρὸ ἔτους εἶχε ἀναγγελθεῖ ὁ διορισμὸς ἑνὸς Ὑφυπουργοῦ Ἐξωτερικῶν γιὰ τὴ Λατινικὴ Ἀμερική, ἡ θέση δὲν εἶχε ἀκόμη καταληφθεῖ». Ὁ κ. Κίσσινγκερ ἀπήντησε: «[...] Οἱ γνῶμες καὶ οἱ συμβουλές σας εἶναι σημαντικὴ βοήθεια καὶ θὰ τὶς λάβουμε [Σ.Σ. ἡ «Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας»] ἀσφαλῶς ὑπ' ὄψιν».

2. Ὁ κ. Κιούμπιτς ἐγνώριζε ἀκόμη καὶ τὴν ὥρα ἐκδηλώσεως τοῦ κινήματος στὴ Χιλή, δεδομένου ὅτι:

● Λίγες ὧρες πρὶν ἀρχίσει ἡ ἐπιχείρηση, ἡ Ἀμερικανικὴ Πρεσβεία τοῦ Σαντιάγο εἶχε δεχθεῖ τὴν ἐπίσκεψη χιλιανοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ ἐνημερώθηκε σχετικὰ μὲ τὴν ἐπίσπευσή της (ποὺ εἶχε κριθεῖ ἀναγκαία, κατὰ τὴ γνώμη μου διότι τὴν ἑπομένη ὁ Ἀλλιέντε σχεδίαζε νὰ ἀναγγείλει δημοψήφισμα).

● Ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνηση ἔλαβε «στὸ ὑψηλότερο ἐπίπεδο» γνώση τῆς εἰδήσεως ἀμέσως. Τὸ «ὑψηλότερο ἐπίπεδο» ἀρχίζει φυσικὰ ἀπὸ τὸν ἁρμόδιο ὑπουργό. Ἄλλωστε, ὁ κ. Κιούμπιτς ἐνημέρωσε ἐπειγόντως τὰ μέλη μιᾶς ἐπιτροπῆς τοῦ Κογκρέσου, αὐτοπροσώπως.

● Ἀλλὰ καὶ τέσσερις μέρες πρὸ τοῦ πραξικοπήματος ὁ κ. Κιούμπιτς εἶχε δεχθεῖ ἐπίσκεψη τοῦ πρέσβεώς του στὸ Σαντιάγο κ. Νταίηβις, ποὺ στὶς 7 Σεπτεμβρίου «πέταξε» στὴν Οὐάσιγκτων, στὶς 8 εἶδε τὸν κ. Κίσσινγκερ καὶ στὶς 9 ἐπέστρεφε στὴ θέση του. Στὶς 11 ὁ στρατὸς στασίαζε καὶ στὶς 20, ἐνῶ τὸ «ὄργιο αἵματος» στὴ Χιλὴ προκαλοῦσε διεθνῶς ἀποτροπιασμὸ» (Μακάριος), ὁ κ. Κιούμπιτς ἔβρισκε ὅτι στὴ Χιλὴ «ἡ κατάστασις ἐξομαλύνεται ταχέως».

Καὶ ναὶ μὲν ὁ κ. Κιούμπιτς ἐποίησε σὲ κάθε περίπτωση τὸ πατριωτικό του καθῆκον ὡς Ἀμερικανοῦ ἀξιωματούχου. Ἐπειδὴ ὅμως εὔλογο εἶναι ὅτι θὰ ἐξακολουθήσει νὰ τὸ ποιεῖ, ἐδῶ τώρα πλέον, ἐρωτᾶται ἂν συνεννοηθήκαμε καθόλου μεταξύ μας περὶ τοῦ ποίου μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνα ἐγχώριο πατριωτικὸ καθῆκον.

Μήπως εἶναι νὰ τόν.... ξεΦΟΡΝΤωθοῦμε;

Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τοῦ Βίκτορ Χάρα

Φ. Δ. Δρακονταειδῆς

Ὁ Βίκτορ Χάρα γεννήθηκε στὶς 28 Σεπτεμβρίου τοῦ 1938 καὶ δολοφονήθηκε ἄγρια στὶς 15 Σεπτεμβρίου τοῦ 1973, στὸ στάδιο τῆς Χιλῆς, τέσσερις μόλις μέρες μετὰ τὴν ἀναρρίχηση στὴν ἐξουσία τῆς χούντας τοῦ Πινοσέτ. Μετὰ τὸν θάνατό του, ἡ γυναίκα του, Ἀγγλίδα χορεύτρια Τζόαν Τέρνερ, καὶ τὰ παιδιά της Μανουέλα καὶ Ἀμάντα πέτυχαν νὰ ξεφύγουν καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν στὴν Ἀγγλία.

Ὁ Ἄγγλος παραγωγὸς Στάνλεϋ Φόρμαν κι ὁ συνεργάτης του Μάρτιν Σμὶθ παρουσίασαν στὶς 11 Σεπτεμβρίου 1974 στὸ ἀγγλικὸ κοινὸ τὸ φὶλμ ποὺ γύρισαν μὲ ἀφορμὴ τὴ ζωὴ καὶ τὸν θάνατο τοῦ βάρδου τοῦ Χιλιανοῦ λαοῦ. Τὸ φὶλμ ἔχει τὸν τίτλο «Σύντροφε» (Compañero), εἶναι διάρκειας μιᾶς ὥρας καὶ στηρίζεται σὲ ἀφηγήσεις τῆς γυναίκας τοῦ Βίκτορ μὲ παρεμβολὲς τραγουδιῶν τοῦ ἄντρα της. (Ἡ ταινία παραχωρήθηκε στὸ «ΑΝΤΙ» γιὰ προβολὴ στὴν Ἑλλάδα).

«Ὅποιος ἔζησε ἀπὸ κοντὰ τὰ γεγονότα τοῦ πραξικοπήματος στὶς 11 τοῦ Σεπτέμβρη τοῦ 1973 κι ἔνιωσε τόσο δίπλα του τί σημαίνει φασισμός, εἶναι σήμερα ἕνα διαφορετικὸ πρόσωπο. Τὸ μόνο ποὺ μπορεῖ νὰ κάμει εἶναι νὰ συνεχίσει νὰ μιλάει γιὰ τὶς ἐμπειρίες του, γιὰ τὶς πιὸ προσωπικές του ἐμπειρίες ἀκόμα, ὥστε νὰ δώσει στὸν κόσμο νὰ καταλάβει τί ἀλλαγὴ σημαίνει ὁ φασισμὸς γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τί σημαίνει φασισμὸς γιὰ τὸν χιλιανὸ λαὸ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσει γιὰ λογαριασμό του».

Ὁ Βίκτορ Χάρα ἦταν γιὸς ἑνὸς χωριάτη-τραγουδιστῆ, ἡ μάνα του ἐπίσης τραγουδοῦσε σὲ πανηγύρια καὶ ἔκανε τὴ μοιρολογίστρα. Ἦταν ἄνθρωποι πολὺ φτωχοί. Στὰ 13 χρόνια του βρέθηκε ὀρφανὸς νὰ γυρίζει στοὺς δρόμους, μέχρι ποὺ μιὰ φτωχὴ οἰκογένεια τὸν μάζεψε, τοῦ ἔδωσε νὰ κοιμᾶται κάπου καὶ τοῦ σύστησε νὰ δουλέψει. Βρῆκε νὰ κάνει θελήματα. Νὰ κουβαλάει τσάντες μὲ ψώνια ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τῆς ἀγορᾶς στὴν ἄλλη, βγάζοντας ἔτσι ἕνα χαρτζιλίκι ποὺ οὔτε νὰ τὸν θρέψει δὲν ἔφτανε. Ὅμως κατάφερε νὰ σπουδάσει, φτάνοντας νὰ γίνει καθηγητὴς χοροῦ στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Σαντιάγο. Ἦταν – μετὰ τὴ Βιολέττα Πάρα – ὁ σπουδαιότερος ἀντιπρόσωπος τῆς λαϊκῆς μουσικῆς.

«Ἡ συνείδηση τοῦ Βίκτορ ὅτι ἀνῆκε στὴν τάξη τῶν χωρικῶν τῆς Χιλῆς κι ὅτι, ἔστω κι ἂν εἶχε σταθεῖ τυχερὸς νὰ ἐπιζήσει καὶ νὰ μορφωθεῖ, δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀπαρνηθεῖ, τὸν ἔφεραν στὴ μεριὰ τοῦ κόμματος τῆς «Λαϊκῆς Ἕνωσης», ποὺ εἶχε σὰν ὑποψήφιο πρόεδρο τὸν Σαλβαδὸρ Ἀλλιέντε. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ εἶχε ἀποφασίσει νὰ ἐγκαταλείψει τὸ θέατρο καὶ τὸν χορὸ γιὰ ν' ἀσχοληθεῖ ἀποκλειστικὰ μὲ τὸ τραγούδι. Βοηθήθηκε σ' αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἑξῆς περιστατικό: Σὲ κάποιο ἀριστοκρατικὸ γυμνάσιο τὸν γιουχάϊσαν γιὰ ἕνα τραγούδι του ποὺ μιλοῦσε γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ χωριάτη, τοῦ ἐργάτη, τοῦ τυραννισμένου. Ἡ ἀπόφαση ν' ἀφιερωθεῖ στὸ τραγούδι στάθηκε ἡ σημαντικὴ καμπὴ τῆς ζωῆς του, ποὺ τὸν ἔφερε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὰ λαϊκὰ στρώματα, ὄξυνε τὴν πολιτική του εὐαισθησία καὶ κατέληξε στὸν θάνατο».

Προβολὴ τοῦ COMPAÑERO

Τὴν ἐρχόμενη, Κυριακή, 7 τοῦ Δεκέμβρη, στὶς 11 τὸ πρωΐ, τὸ «ΑΝΤΙ» διοργανώνει ἐκδήλωση γιὰ τὴ Χιλὴ στὸν κινηματογράφο ΓΡΑΝΑΔΑ (Λεωφόρος Ἀλεξάνδρας καὶ Ἱπποκράτους).

- *Θὰ προβληθεῖ ἡ ταινία τοῦ St. Forman «Compañero» καὶ θὰ μιλήσουν τεχνικὸς ποὺ ἔλαβε μέρος στὸ γύρισμα τῆς ταινίας καὶ ἡ Δανάη Στρατηγοπούλου γιὰ τὸ Χιλιανὸ ἔντεχνο τραγούδι.*
- *Τὰ κείμενα τῆς ταινίας θὰ διαβαστοῦν στὰ ἑλληνικὰ ἀπὸ τὴν Ἕλλη Φωτίου.*
- *Ἡ εἴσοδος εἶναι ἐλεύθερη.*

Δὲν τραγουδάω, ἐπειδὴ ἔτσι μ' ἀρέσει,
γιὰ νὰ κάμω ἐπίδειξη τῆς φωνῆς μου.
Τραγουδάω γιὰ τὴν κιθάρα μου, ποὺ ἔχει
νὰ κάμει δηλώσεις...
Ναί, ἡ κιθάρα μου εἶν' ὁ ἐργάτης,
δὲν εἶναι γιὰ τοὺς δολοφόνους ποὺ ψοφᾶνε
γιὰ λεφτὰ καὶ δύναμη. Δὲν τραγουδάω γιὰ
νὰ μὲ προσέξουν, νὰ μὲ λυπηθοῦν οἱ ξένοι.
Τραγουδάω γιὰ μιὰ χώρα στενὴ κι ἀτέλειωτη,
γιὰ τὸ χῶμα ὅπου ἀρχίζουμε κι ὅπου γυρίζουμε,
γιὰ τὸ τραγούδι ποὺ θὰ γεννηθεῖ, νέο γιὰ πάντα.

«Στὶς 11 Σεπτεμβρίου πῆγα τὰ παιδιὰ στὸ σχολεῖο, ὁ Βίκτορ ἔφυγε γιὰ τὸ Τεχνικὸ Πανεπιστήμιο, ὅπου εἶχε νὰ δώσει ρεσιτάλ. Τὸ ραδιόφωνο ἔκαμε λόγο γιὰ στρατιωτικὲς κινήσεις κι ὁ Βίκτορ μοῦ τηλεφώνησε ὅτι ὅλα στὸ Πανεπιστήμιο ἦταν ἥσυχα. Ὕστερα ἀκούστηκαν ἀεροπλάνα ποὺ περνοῦσαν κι ἔκαναν βομβαρδισμούς. Ὁ Βίκτορ μπόρεσε πάλι νὰ μοῦ τηλεφωνήσει τὸ ἀπόγευμα, γιὰ νὰ μοῦ ἀνακοινώσει ὅτι, λόγω τῆς ἀπαγόρευσης τῆς κυκλοφορίας, θὰ ἔμενε στὸ Πανεπιστήμιο. Ἐγὼ εἶχα πάρει τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ προσπάθησα νὰ συγκρατήσω τὸν φόβο μου. Τὴν ἑπομένη ἔμαθα ὅτι τὸ Πανεπιστήμιο εἶχε περικυκλωθεῖ κι ὅτι εἶχαν γίνει συλλήψεις «ἀναρχικῶν». Δὲν μποροῦσα νὰ ἐπικοινωνήσω τηλεφωνικά. Στὶς 13 τοῦ μηνὸς ἦρθε κάποιος μὲ μήνυμα τοῦ ἄντρα μου. Μοῦ ἔστελνε τοὺς χαιρετισμούς του, μοῦ ἔλεγε νὰ σταθῶ γενναία καὶ νὰ φροντίσω μόνη μου τὰ παιδιά μας. Στὶς 18 Σεπτεμβρίου, νωρὶς τὸ πρωί, ἦρθε ἕνας νεαρὸς νὰ μοῦ πεῖ ὅτι ἀνάμεσα στοὺς νεκροὺς ποὺ εἶχαν φέρει ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Στάδιο, εἶχε ἀναγνωριστεῖ τὸ σῶμα τοῦ Βίκτορ. Οἱ νεκροὶ εἶχαν στὸ στῆθος τους ἕνα νούμερο κι αὐτὸ μοῦ ἔφερνε ὁ νεαρός. Πῆγα μαζί του στὸ νεκροτομεῖο. Ἑκατοντάδες πτώματα κατάχαμα, κατατρυπημένα ἀπὸ πολυβόλα. Ἐργάτες, σπουδαστές, νέοι καὶ γέροι. Ὁ Βίκτορ ἦταν πολὺ χτυπημένος. Μισόγυμνος, γαζωμένος ἀπὸ σφαῖρες, μὲ σπασμένα τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια. Κατάφερα νὰ μοῦ δώσουν τὴν ἄδεια νὰ τὸν πάρω καὶ νὰ τὸν θάψω».

Ὁ τάφος τοῦ Βίκτορ Χάρα.

Σύντροφε γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ μέλλον μου,
σύντροφε τῆς πικρῆς ὥρας τῆς χαρᾶς,
ποὺ καταφέρνουμε νὰ ζοῦμε.
Δουλεύουμε γιὰ τὴν ἀρχὴ μιᾶς ἱστορίας,
χωρὶς νὰ ξέρουμε τὸ τέλος.
Ὅταν γυρίζω στὸ σπίτι καὶ σὲ βρίσκω,
ἀφήνουμε τὰ ὄνειρά μας νὰ κυματίζουν παρέα,
νὰ διηγοῦνται τὴν ἀρχὴ μιᾶς ἱστορίας,
ποὺ δὲν ἔχει τέλος γνωστό.

«Κατὰ τρόπο σαφή», τελειώνει τὴ διήγησή της ἡ Τζόαν Χάρα, «ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Βίκτορ σκοτώθηκε, ἔπαψα νὰ ζῶ σὰν ἄνθρωπος καὶ σὰν γυναίκα. Τὸ μόνο ποὺ μοῦ ἀπόμεινε καὶ ποὺ ἀποτελεῖ κίνητρο-πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸ μίσος-εἶναι ἡ ἀνάγκη ν' ἀνταποδώσω κάτι ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἶχα κάποτε καὶ ποὺ ἦταν τόσο ὄμορφα».

κυκλοφορησε

νικος δημου

ο δρομος της επικοινωνιας

ικαρος

τρια κειμενα για το ξεπερασμα της αλλοτριωσης

Η ΟΡΤΑΝΣΙΑ ΑΛΛΙΕΝΤΕ

γιὰ τὸ «ΑΝΤΙ»

Ἡ ΧΗΡΑ τοῦ δολοφονηθέντος χιλιανοῦ προέδρου Ἀλλιέντε γράφει στὸ «ΑΝΤΙ»:
«Γιὰ τὸ "ΑΝΤΙ", μὲ τὶς εὐχαριστίες μου γιὰ τὴν ὑποστήριξη καὶ τὴν ἀλληλεγγύη στὴν ὑπόθεση τῆς ἀντίστασης τοῦ ἡρωϊκοῦ Χιλιανοῦ Λαοῦ.
Ὀρτανσία Ἀλλιέντε
Ἀθήνα, 13/11/75»

ΣΤΗ φωτογραφία, ἡ Ὀρτανσία Ἀλλιέντε μὲ τὴ Δανάη Στρατηγοπούλου.

Νὰ ἐκμεταλλευτοῦμε τὸ νέο ψήφισμα τοῦ ΟΗΕ

Τοῦ Πλούτη Σέρβα

Η ΣΚΥΤΑΛΗ, σημαία – ἀπόφαση 3212, ποὺ μ' αὐτὴ ἡ περσινὴ Σύνοδος τῆς Γενικῆς Συνέλευσης τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ὁμόφωνα, εἶχε ἐξοπλίσει τὴν Ἑλληνο - κυπριακὴ πλευρά, ἀστόχαστα παραδόθηκε στὴν Τουρκο - κυπριακὴ πλευρά. Εὐθὺς ἀμέσως μὲ τὴν ἔναρξη τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν τῆς Βιέννης, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα τοῦ ΟΗΕ, εἶχε διευκολυνθεῖ ὁ ἐκτροχιασμός. Καὶ στὸ Ῥαοὺφ Νενκτὰς ἐπιτράπηκε νὰ παρασπονδεῖ, νὰ σκευωρεῖ, νὰ ἐμπαίζει σὰν «νικητής».

Η ΤΩΡΙΝΗ Σύνοδος τῆς Γενικῆς Συνέλευσης, μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς 20ῆς τοῦ Νοέμβρη, στιγματίζοντας τὶς δολοπλοκίες τῆς Ἄγκυρας καὶ τῆς Οὐάσιγκτον, πανηγυρικὰ παράδωσε καὶ πάλι τὴ σκυτάλη στὴν Κυπριακὴ ἀντιπροσωπεία.

Εἶναι μεγάλο τὸ ἐπίτευγμα, γιατὶ ἡ νέα ἀπόφαση εἶναι ἀκόμη πιὸ ἰσχυρὴ ἀπὸ τὴν προηγούμενη. Ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς διαπόμπευσης τῶν εἰσβολέων. Μόνη, μὲ τὴν ψῆφος της, ἔναντι σὲ 117 ψήφους ἀπομονώθηκε ἡ Ἄγκυρα, ἐνῶ ὁ Λευκὸς Οἶκος δὲν κατόρθωσε νὰ περισυλλέξει περισσότερους ἀπὸ ὀχτὼ δορυφόρους ὑποτελεῖς του, γιὰ νὰ περιχαρακωθεῖ στὴ θέση ἀποχῆς (τὸ Ἰσραήλ, τὸ ἐπίσης ἐπιδρομικό, ἡ Χιλὴ τῶν μακελάρηδων, ἡ Σαουδικὴ Ἀραβία καὶ ἡ Περσία τῶν πετρελαιο-μονοπωλίων, ἡ Ἰορδανία τῆς ἀσυναρτησίας, τὸ Πακιστάν, τὸ Μαρόκο καὶ ἡ... Καρθία). Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη ὅτι τὸ ἔντονο λεχτικὸ τοῦ ψηφίσματος προσφέρει ἰσχυρὸ παλμὸ στὸ νέο ξεκίνημα. Ἡ εἰσήγηση τοῦ περασμένου ψηφίσματος μετατράπηκε σὲ *ἀπαίτηση* ν' ἀποχωρήσουν τὰ ξένα στρατεύματα, χωρὶς παραπέρα καθυστέρηση. Κι ἀκόμη. Ἐνῶ τὸ προηγούμενο ψήφισμα θεωροῦσε σὰν ἐπιβεβλημένη τὴν ἐπιστροφὴ τῶν προσφύγων στὰ σπίτια τους, τὸ τωρινὸ «ζητεῖ τὴ λήψη ἄμεσων μέτρων γιὰ τὴν ἐπιστροφή, ἐκουσίως, ὅλων τῶν προσφύγων, ἐν ἀσφαλεία, στὶς ἑστίες τους». Ἔστω καὶ ἂν τὸ ἐκουσίως μπορεῖ νὰ ἑρμηνευθεῖ ὅτι οἱ Τουρκοκύπριοι ποὺ μεταφέρθηκαν στὸ βορρᾶ μποροῦν, ἂν θέλουν, νὰ παραμείνουν ἐκεῖ, ἡ οὐσία τῆς ἐπιστροφῆς ὅλων τῶν Ἑλληνοκυπρίων προσφύγων δὲν ἀλλοιώνεται ἐφ' ὅσον ὑπογραμμίζεται τὸ «ἐπιστροφὴ στὶς ἑστίες τους». Ἐξ ἄλλου κάμποι ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ σπίτια μποροῦν ἐκεῖ νὰ χτιστοῦν ἀρκετὰ γιὰ νὰ παραμείνουν ὅσοι Τουρκοκύπριοι ἐπιθυμοῦν στὸ βορρᾶ. Καὶ πέρα ἀπ' αὐτὰ ἔχουν ὑπογραμμισθεῖ καὶ ἄλλα οὐσιώδη (ἀποφυγὴ τῶν μονομερῶν διατάξεων καὶ καμιὰ μεταβολὴ στὴ δημογραφικὴ δομὴ τῆς Κύπρου), ὥστε νὰ μὴν ἀφήνεται καμιὰ ρωγμὴ γιὰ διαφυγή.

ΕΙΝΑΙ αὐτὴ ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ἀποφασιστικότητα ὅλων τῶν διεθνῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων, ποὺ βρῆκε τὴν ἀπόλυτη ἔκφρασή της στὸ νέο ψήφισμα, ποὺ προκάλεσε ἐκεῖνες τὶς ὑστερικὲς κραυγὲς τοῦ Τουρκμέν, εὐθὺς μόλις ἀνακοινώθηκε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας, τοὺς κλαυθμηρισμοὺς τῆς Ἄγκυρας ὅτι «ἀδικεῖται (sic) ἡ Τουρκία» καὶ τὶς διακηρύξεις τοῦ Ραοὺφ Ντενκτὰς ὅτι «γι' αὐτὸν τὸ ψήφισμα δὲν εἶναι δεσμευτικό».

Καραδοκεῖ φυσικὰ ἡ Οὐάσιγκτον. Καὶ ὁ «μάγος» Κίσσινγκερ, εὑρισκόμενος στὴν ἴδια ἀπομόνωση μὲ τὴν Ἄγκυρα καὶ τρέφοντας τὴν πεποίθηση ὅτι ὁ «Ὀργανισμὸς τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν δὲν εἶναι παρὰ ἕνα κέλυφος», θὰ πρέπει τώρα νὰ μαστορεύει νέες μηχανορραφίες καὶ νέες πλεκτάνες.

ΟΜΩΣ, ἡ νέα ἀπόφαση μ' αὐτὰ δὲν ἀλλοιώνεται. Εἶναι τεράστια ἡ ἠθική της δύναμη. Εἶναι ἡ ἔπαλξη - φρούριο ποὺ κρατάει στέρεα τὸ Κυπριακὸ μέσα στὴν πλατύτατη διεθνοποίησή του. Εἶναι ἡ ἔπαλξη, ποὺ ἂν σ' αὐτὴ μὲ σθένος, συνέπεια καὶ ἐμμονή, ὅσο μακροχρόνια κι ἂν προδιαγράφεται ἡ νέα πορεία, ἀγωνιστεῖ ἡ Κυπριακὴ ἡγεσία, θὰ μπορέσει νὰ προχωρήσει πρὸς τὴν τελικὴ δίκαιη λύση τοῦ Κυπριακοῦ. Γιατί, ἀπὸ δῶ καὶ μπρός, οἱ δυνάμεις τοῦ ΟΗΕ, μπροστὰ στὶς σκευωρίες καὶ τὴν ἀδιαλλαξία, δὲν θὰ ἔχουν ἄλλη ἐκλογὴ παρὰ τὴ γραμμὴ πρὸς τὴ λήψη πραχτικῶν μέτρων γιὰ νὰ ἐπιβάλουν ὄχι μόνο τὸ δίκιο ἑνὸς λαοῦ, ἀλλὰ τὸ κύρος καὶ τὴν ὑπόσταση ἑνὸς διεθνοῦς ὀργανισμοῦ, μὲ βάση τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα ποὺ υἱοθέτησε μὲ τὸ ψήφισμά του.

ΤΟ ἀντίθετο ἀπ' αὐτό, δηλαδὴ ἡ ὑποχώρηση μπροστὰ σὲ νέα, ἐνδεχόμενη βία, μοιραῖα ὁδηγεῖ ὄχι μόνο τὸ Κυπριακό, ἀλλὰ καὶ τὶς διεθνεῖς σχέσεις, στὴν καταστροφή. Καὶ σὲ κανένα λαὸ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραμείνει ἀδιάφορος μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν καταστροφή.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ
κυκλοφόρησαν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 39 – ΤΗΛ. 324.6633

Η ΠΕΡΣΙΑ ΤΟΥ ΣΑΧΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΑΒΑΚ!

ΤΙ συμβαίνει στὴν Περσία; Ἕνας «πέπλος μυστηρίου» καλύπτει (ἢ τουλάχιστον γίνεται προσπάθεια νὰ καλύψει) τὴν πατρίδα τοῦ Σάχη. Οἱ λόγοι εἶναι εὐνόητοι: τὸ ἀντιστασιακὸ κίνημα φουντώνει στὴ χώρα ποὺ ἡ Διεθνὴς Ἀμνηστεία (ὀργάνωση μὲ ἀρκετὸ τάκτ, ἀφοῦ πρόσφατα ἔσπευσε νὰ συγχαρεῖ τὸν κ. Κ. Καραμανλῆ γιατὶ χάρισε τὴ ζωὴ στοὺς τρεῖς ἀρχιπραξικοπηματίες) χαρακτήρισε σὰν «πρώτη χώρα σὲ βασανιστήρια σ' ὅλο τὸν κόσμο»! . . . Κι ὁ Σάχης, ποὺ μπορεῖ νὰ βοηθάει οἰκονομικὰ τὴ Δύση στὶς κρίσιμες ὧρες της, δύσκολα «κρατάει» τὸ ἀντάλλαγμα ποὺ κατὰ κανόνα ζητοῦσε (καὶ ζητάει) ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις τῶν ἄλλων χωρῶν: νὰ μὴν ἀσχολοῦνται μὲ τὰ καυτὰ (ἐσωτερικὰ) προβλήματα τῆς χώρας του . . . Περνᾶ σιγὰ-σιγὰ ἡ ἐποχὴ ποὺ τὸ μόνο ποὺ δημοσιευόταν στὸν ξένο τύπο ἦταν τά . . . ἐρωτικὰ σκάνδαλα τοῦ Σάχη καὶ οἱ ἰδιορρυθμίες του. Ἔτσι, πρόσφατα, γράφτηκε:

● Στοὺς «Σάνταιη-Τάιμς» ἡ ἀνατριχιαστικὴ πληροφορία, ὅτι πολιτικοὶ κρατούμενοι δένονται πάνω σὲ τραπέζια-κρεβάτια ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνάει ἠλεκτρικὸ ρεῦμα. Ἐκεῖ, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωση, πολλὲς φορὲς ψήνονται ζωντανοὶ – κι αὐτὸ ἀφοῦ ἔχουν προηγηθεῖ βασανιστήρια «κλασικά», ὅπως πολύωρο ξύλο, φάλαγγα κ.λπ.

● Στοὺς «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου, ὅτι ἡ μυστικὴ ἀστυνομία τοῦ Σάχη, ἡ SAVAK, διαθέτει πάνω ἀπὸ 30.000 (καὶ κατὰ ἄλλες πληροφορίες 60.000) μόνιμους πράκτορες, ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πού . . . εὐκαιριακὰ συνεργάζονται εἶναι ἐκπληκτικός: 3.000.000 ἄτομα! . . . Ἔτσι, ἀστυνομεύονται τὰ πάντα: ταξί, ξενοδοχεῖα, σχολεῖα (καὶ ἰδιαίτερα, βέβαια, τὰ Πανεπιστήμια), ἐργοστάσια, ξένες πρεσβεῖες κ.λπ.

● Στὴν ἴδια ἐφημερίδα, ὅτι τὰ τελευταῖα 4 χρόνια:

– Ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτικῶν κρατουμένων ξεπέρασε τὶς 50.000!

– Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκτελεσθέντων γιὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, τοὺς 200!

ΟΠΩΣ εἶναι γνωστό, ὁ Σάχης καὶ ἡ οἰκογένειά του κατέλαβαν τὴν ἐξουσία τὸ 1953, ὅταν ἀνέτρεψαν μὲ αἱματηρὸ πραξικόπημα τὴ νόμιμη κυβέρνηση τοῦ Μοσαντέκ, χάρις στὴ βοήθεια τῶν Ἀμερικάνων. Ἦταν μιὰ «ἐπιχείρηση» τῆς ΣΙΑ μὲ πολλοὺς στόχους:

1. Ἐσωτερικά, ὑπῆρχε ἕνα ἀρκετὰ ὀργανωμένο σοσιαλιστικὸ-κομμουνιστικὸ κίνημα (τὴν ἐποχὴ τοῦ Μοσαντὲκ) ποὺ ἔθετε σὲ ἀμφισβήτηση τὰ φεουδαρχικοῦ χαρακτήρα δικαιώματα τοῦ περσικοῦ κατεστημένου. (Ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα ὁ ἀντικομμουνισμὸς ἔγινε φυσικὰ ἡ ἐπίσημη ἰδεολογία τοῦ κράτους καὶ ὁ Σάχης ὁ «ἀπὸ οὐρανοῦ» θεόπεμπτος μεσίας καὶ σωτήρας).

2. Ἐξωτερικά, τὸ σημερινὸ περσικὸ καθεστὼς ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὲς (καὶ καλὲς) ἀμερικάνικες ἐπιλογές: οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ψυχρῆς ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς πρόβλεψαν, ἀπὸ πολλὰ χρόνια, τὴ σημασία τῆς Περσίας σὰν γεωγραφικῆς θέσης καὶ ταυτόχρονα σὰν χώρας μὲ πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου. Σήμερα, τὸ σύμπλεγμα ΣΙΑ-περσικὴ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ- περσικὲς μυστικὲς ὑπηρεσίες εἶναι τέτοιο ποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ κατοχυρώνει τὴν ἐξουσία τοῦ Σάχη καὶ τῆς κλίκας του καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἐδραιώνει τὰ τεράστια συμφέροντα τῶν ἀμερικανικῶν στρατιωτικῶν καὶ οἰκονομικῶν μονοπωλίων. Ἐξ ἄλλου, ἡ ὕπαρξη κοινῶν συνόρων Περσίας καὶ Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἀποτελεῖ ἕναν ἄλλο λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο τὸ ἀστυνομικὸ κράτος τοῦ Σάχη γίνεται μέρα μὲ τὴ μέρα περισσότερο καταπιεστικό. Ὄχι βέβαια γιατὶ ὑπάρχει ἄμεσος κίνδυνος ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση, ἀλλὰ γιατὶ ἡ ὕπαρξη καὶ μόνη τῆς Σοβ. Ἕνωσης δημιουργεῖ ἔμμεσα κινδύνους γιὰ τὸ μέλλον αὐτῆς τῆς περιοχῆς. Ἔτσι, μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ὁ Σάχης ἔγινε ὁ χωροφύλακας τῶν ἀμερικανικῶν καὶ δυτικῶν συμφερόντων στὸ νευραλγικὸ αὐτὸ σημεῖο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

ΔΕΝ εἶναι λοιπὸν περίεργο, πῶς τέσσερα χρόνια μετὰ δημιουργήθηκε ἡ SAVAK, ποὺ ἐξαρτιέται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸ Σάχη. Σήμερα, διοικεῖται ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Νασσίρι, 67 ἐτῶν καὶ συμμαθητὴ τοῦ Σάχη στὴ στρατιωτικὴ ἀκαδημία, ἕναν ἄνθρωπο ποὺ σπάνια ἐμφανίζεται δημόσια καὶ ποὺ ὅλη του ἡ καριέρα ἔγινε στὶς μυστικὲς ὑπηρεσίες. Ἡ ἕδρα της εἶναι ἕνα κτιριακὸ συγκρότημα μὲ ψηλοὺς τοίχους στὸ προάστιο Νιαβαράν, ἔξω ἀπὸ τὴν Τεχεράνη.

● Οἱ «Τάιμς», πάλι, γράφουν ὅτι σὲ μιὰ ἀπεργία πράκτορες τῆς SAVAK σκότωσαν, σ' ἕνα ἐργοστάσιο ἔξω ἀπὸ τὴν Τεχεράνη, 14 ἐργάτες-ἀπεργοὺς μὲ σιδερένιους λοστούς! . . .

ΠΑΝΤΩΣ, πάνω κι ἀπὸ τὴ SAVAK ὑπάρχει μιὰ ἄλλη ἀνώτερη ἀρχή: ἡ Βασιλικὴ Ἀνακριτικὴ Ὑπηρεσία, μὲ δικαίωμα ἀνάκρισης τῶν πάντων – μέχρι ὑπουργῶν καὶ μελῶν τῆς SAVAK ἀκόμη. Διοικεῖται ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Φαρντούστ, 55 ἐτῶν, παιδικὸ φίλο τοῦ Σάχη.

Ὁ Σάχης καὶ ἡ κλίκα του, βλέπετε, χρειάζονται τὸ ἀστυνομικὸ κράτος, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν ὀργανωμένη, πιά, ἀντίσταση τοῦ περσικοῦ λαοῦ.

ΥΠΑΡΧΕΙ ἕνα ἀναμφισβήτητο γεγονός: τὸ περσικὸ κατεστημένο (μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σάχη) εἶναι ἀπόλυτα ξεκομμένο ἀπὸ τὶς λαϊκὲς μάζες, μὲ συνήθειες καὶ τρόπο ζωῆς δυτικοῦ τύπου. Στὴν Περσία ὑπάρχουν πολὺ πλούσιοι καὶ πολὺ φτωχοί, καὶ μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἡ δημιουργία μιᾶς ἀστικῆς τάξης, τῆς ὁποίας τὰ δικαιώματα συγκρούονται μὲ τὰ προκλητικὰ δικαιώματα τῆς περσικῆς ἀριστοκρατίας, εἶναι κάτι ποὺ προβληματίζει καὶ ἀνησυχεῖ τὸ Σάχη καὶ τοὺς Ἀμερικανοὺς συμβούλους του . . . Ἄλλωστε, τὰ πράγματα ἄρχισαν μᾶλλον νὰ ξεκαθαρίζουν: σήμερα ἡ ἀντίσταση προέρχεται ἀπὸ τρία τμήματα τοῦ περσικοῦ λαοῦ:

1. Ἀπὸ ὀργανωμένες ἀριστερὲς ὁμάδες μὲ σοβαρὲς πρωτότυπες ἐκδηλώσεις ποὺ φθάνουν πολλὲς φορὲς σὲ ἔνοπλες ἐνέργειες.

2. Ἀπὸ ἕνα θρησκευτικὸ μωαμεθανικὸ κίνημα ἀντίστασης βασισμένο σὲ μοντέρνες μεθόδους πάλης ἔνοπλης ἢ ὄχι.

3. Ἀπὸ φοιτητὲς καὶ διανοούμενους. Οἱ πληροφορίες λένε πὼς οἱ περισσότεροι πολιτικοὶ κρατούμενοι ἀνήκουν σ' αὐτὴν τὴν τρίτη κατηγορία.

Ο ΣΑΧΗΣ ἀνησυχεῖ πολὺ γιὰ τὴν ὀργανωμένη ἀντίδραση: ἤδη ὑπάρχει συνεργασία μεταξὺ ὅλων αὐτῶν τῶν ὁμάδων. Βασικό του ὅπλο παραμένουν οἱ ἐξαθλιωμένες, φοβισμένες καὶ ἀνοργάνωτες μάζες, ποὺ πρὸς τὸ παρὸν εἶναι ἀπληροφόρητες καὶ χωρὶς πολιτικὴ συνείδηση. Καί, φυσικά, ἡ βία. Πόσο, ὅμως, ἀκόμα μπορεῖ νὰ κρατηθεῖ ἔτσι ἕνας λαός; Τὸ καζάνι ἄρχισε νὰ βράζει στὴν Περσία . . .

ΔΑΡΕΙΟΣ

Οἱ ἐκλογὲς τοῦ Νοέμβρη ἢ πῶς χάθηκε μιὰ εὐκαιρία μοναδικὴ

Τοῦ Δημήτρη Κυριαζῆ

ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ἀποτέλεσμα τῆς 17.11.1974 ἐξακολουθεῖ νὰ προβληματίζει. Ἡ ἔρευνα γι' αὐτό, δὲν ἔχει μόνο θεωρητικὴ ἀξία (π.χ. πῶς διαμορφώνεται ἡ ψυχολογία ἑνὸς λαοῦ), ἀλλὰ καὶ πραχτικὴ-πολιτική. Ὅπως δίνει καὶ μιὰ βάση γιὰ τὴν ἀξιολόγηση τῶν πολιτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας μας, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ κατὰ πόσον μποροῦν ὀρθὰ ἢ ὄχι νὰ συλλαμβάνουν τὴ δοσμένη κάθε φορὰ πραγματικότητα.

Ὁ λαός μας – τουλάχιστον τὸ 90-95% στὸ σύνολό του – διδαγμένος ἀπὸ τὴν πικρὴ ἐμπειρία τῆς ἑφτάχρονης τυραννίας, ἀναμφισβήτητα ἐπιθυμοῦσε μιὰ κυβέρνηση ποὺ θὰ ἔκανε πράξη αὐτὰ ποὺ τόσο βροντερὰ ἀπαιτοῦσε: Ἡ χούντα στὸ Γουδί, ἀποχουντοποίηση, ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, ἔξω οἱ Ἀμερικάνοι, Δημοκρατία, ξερίζωμα κάθε θεσμοῦ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἐκθρέψει μιὰ ὑποτροπὴ κ.λπ.

Ἦτανε, πάλι, πασίγνωστο καὶ παραδεδεγμένο ἀπ' ὅλους, πὼς ἡ χούντα γεννήθηκε γαλουχήθηκε, ἀνδρώθηκε καὶ ἐξόρμησε μέσα ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς δεξιᾶς.

Ὑπῆρχε, λοιπόν, προσδοκία, μιὰ κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς νὰ πολιτευτεῖ σύμφωνα μὲ τὴν ἐκφρασμένη – ὅπως πιὸ πάνω ἀναφέραμε – λαϊκὴ αὐτὴ θέληση;

Σίγουρα ὄχι!

Τότε, πῶς ἐξηγεῖται τὸ 54% ποὺ δόθηκε σ' ἕνα κόμμα τῆς Δεξιᾶς – ποσοστὸ ποὺ κανένα κόμμα δὲν συγκέντρωσε μεταπελευθερωτικὰ (1945);

Σ' αὐτὸ συντέλεσε συρροὴ εὐκαιριακῶν, βασικά, παραγόντων. Καὶ βασικά, ἡ ... σημερινὴ ἀντιπολίτευση ...

Ἂς ἐπισημάνουμε τοὺς κυριοτέρους παράγοντες.

Ι. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

Στὴ διάρκεια τῆς ἑφταετίας καλλιεργήθηκε ἔξυπνα καὶ ἐπίμονα ἡ ἀντίληψη γιὰ ἕναν Καραμανλῆ «ἀλλιώτικο» ἀπ' ὅ,τι τὸν ξέραμε, ποὺ ἔπαψε νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς Δεξιᾶς, ποὺ μεταβλήθηκε σ' ἕναν προοδευτικὸ δημοκράτη, Εὐρωπαῖο, μὲ σοσιαλδημοκρατικὲς τάσεις. Ἡ στάση του ἀπέναντι στὴ χούντα, δυνάμωσε τὴ φήμη αὐτή. Ἡ νομιμοποίηση τοῦ Κ.Κ.Ε., ἡ μερικὴ ἀποχώρηση ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ, ἡ συμμετοχὴ στὴν Κυβέρνησή του ἀντιστασιακῶν παραγόντων, σάρκωσε τὴν ἀντίληψη αὐτή. (Καὶ ἀναφερόμαστε στὸν κ. Καραμανλῆ καὶ ὄχι στὴ Ν.Δ., γιατὶ πιστεύουμε ὅτι τὸ 54% ὀφείλεται στὸ πρόσωπό του).

ΙΙ. ΚΥΡΙΑΡΧΟΥΣΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Σὲ κυριαρχούσα ψυχολογία διαμορφώθηκε τὸ νὰ «μὴ γυρίσουν τὰ τάνκς». Καὶ ὁ Καραμανλῆς – στὸν ὁποῖο πιστευόταν, ὅτι καὶ ὁ στρατὸς καὶ τὰ Σώματα Ἀσφαλείας θὰ πειθαρχήσουν, καὶ ὅτι ὁ «ξένος παράγων» τὸν ἀνεχόταν – θεωροῦνταν ὁ πιὸ ἐνδεδειγμένος γιὰ νὰ ἀποτρέψει ἕνα τέτοιο ἐφιαλτικὸ ἐνδεχόμενο.

ΙΙΙ. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Μὲ τὸ νὰ πάρει μέρος στὴ λεγόμενη «Κυβέρνηση Ἐθνικῆς Ἑνότητος», χωρὶς νὰ ἀπαιτήσει τὴ συμμετοχὴ καὶ τῶν ἄλλων πολιτικῶν δυνάμεων καὶ Ἀντιστασιακῶν Ὀργανώσεων, πρᾶγμα ποὺ μποροῦσε 100% νὰ ἐπιτευχθεῖ (ὁπότε καὶ ὁ τίτλος της θὰ ἀνταποκρινόταν στὴν πραγματικότητα καὶ ἡ πορεία τοῦ Ἔθνους θὰ ἦταν διαφορετικὴ), τὸ μόνο ποὺ κατάφερε ἦταν νὰ δώσει εὔσημα δημοκρατικότητας στὸν Καραμανλῆ καὶ τὰ στελέχη του. Κατὰ τὰ ἄλλα, μὲ τὸ κυβερνητικὸ πρόγραμμα ποὺ ἐφαρμόστηκε τὴν περίοδο ἐκείνη, ἔπαιξε ὡραῖα τὸ παιχνίδι τοῦ Καραμανλῆ. Καὶ ὅταν ἀποχώρησε καὶ θέλησε νὰ ἀντιπολιτευθεῖ τὸν Καραμανλῆ, τὸ μόνο ποὺ κατάφερε, ἦταν νὰ προκαλέσει πιὸ πολὺ τὴ δυσπιστία τοῦ κοινοῦ. Ἦταν σὰ νὰ ἀπαρνιόταν, νὰ ἀντιπολιτευόταν τὸν ἑαυτό της... Ἡ εὐθύνη της ἐπεκτείνεται καὶ στὸ ὅτι δὲν κατάφερε νὰ συνενώσει οὔτε τὶς πρὸ τοῦ 1967 κεντρῶες δυνάμεις.

● Ὁ Α. Παπανδρέου

Ἡ πολιτικὴ συμπεριφορὰ τοῦ Α. Παπανδρέου βρισκόταν ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου. Ἔμοιαζε μὲ τὸν ἄνθρωπο ποὺ παίρνει τὸ καλάθι του καὶ πάει γιὰ τρύγο τὸ Γενάρη ... Μίλαγε γιὰ σοσιαλισμὸ (καὶ μάλιστα στὶς 18 Νοέμβρη), ἐνῶ τὸ αἴτημα τῆς στιγμῆς ἦταν ἡ κατοχύρωση τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας. Καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτά, ἦταν ἐξώφθαλμο, δὲν μποροῦσαν νὰ διασφαλιστοῦν μόνο μὲ τὶς δυνάμεις ποὺ πίστευαν, πιθανόν, στὸ Σοσιαλισμό. Χρειαζόντουσαν καὶ ὅλες οἱ κεντρῶες καὶ οἱ ἀντιδικτατορικὲς δεξιὲς δυνάμεις. Καὶ αὐτὲς θὰ προσελκύονταν μόνο ἀπὸ ἕνα ἰσχυρό, ἑνωμένο Κέντρο.

Ὅσο γιὰ τὶς δυνάμεις ποὺ πίστευαν στὸ σοσιαλισμό, ὑπῆρχαν φορεῖς γιὰ νὰ ἐκφραστοῦν. Ἂν ἐπιδιωκόταν ἁπλὰ ἡ μεταφορά τους ἀπὸ τὸ ἕνα σχῆμα στὸ ἄλλο, αὐτό, σὲ τίποτα δὲ συνέβαλλε στὴν κατοχύρωση τῆς Δημοκρατίας - Ἀνεξαρτησίας.

● Ἡ Ἀριστερὰ (Ε.Α. = ΚΚΕ, ΕΔΑ, ΚΚΕ ἐσ.)

Ἡ Ἀριστερά, εἶναι ὁ τραγικὸς αὐτόχειρας ... Ἐνῶ ὑπῆρξε ἡ μόνη πολιτικὴ δύναμη ποὺ οἱ ἀναλύσεις της, οἱ προειδοποιήσεις της – ἀπὸ τότε ποὺ συγκροτήθηκε μέχρι τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1967 – ἐπαληθεύτηκαν ἀπὸ τὴ ζωὴ (ρόλος ΝΑΤΟ, προετοιμαζόμενη στοὺς κόλπους τῶν στρατιωτικῶν δικτατορία κ.λπ.), ἐνῶ τὰ συνθήματά της γίνανε συνθήματα ὅλου τοῦ Ἔθνους (ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, ἔξω οἱ βάσεις κ.λπ.) καὶ «ἐν μέρει» ἐπίσημη κυβερνητικὴ πολιτική, ἐνῶ σήκωσε τὸ ἀποφασιστικὸ βάρος τοῦ ἀντιδικτατορικοῦ ἀγώνα, ὁ λαὸς τῆς ἔδωσε μόνο τὸ 9,6% (!) παρὰ τὴ νομιμοποίηση τοῦ ΚΚΕ, πράμα ποὺ μείωσε ἀποφασιστικά, ἂν δὲν ἐκμηδένισε, τὴ φοβία ποὺ συνεῖχε ἀπὸ τὸ λόγο αὐτὸ ἕνα τμῆμα τοῦ λαοῦ. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς διάσπασης, τοῦ ἀδυσώπητου ἀγώνα ἀλληλοεξόντωσης τῶν ὁμάδων της, τοῦ ἀκατονόμαστου ὑβρεολογίου καὶ πολέμου λάσπης ... Αὐτά, ἀδρανοποίησαν εὐρεῖες μάζες ψηφοφόρων της (εἶναι ζήτημα ἂν πῆρε μέρος στὸν προεκλογικὸ ἀγώνα ἕνα 10-15% σὲ σχέση μὲ τὸν ἀριθμὸ ποὺ δραστηριοποιεῖτο πρὸ τοῦ 1967 κατὰ τὶς ἐκλογές), ἄλλες μάζες τὶς ἀπώθησαν σὲ ἄλλα κόμματα, ἄλλες στὴν ἀποχὴ – τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ ἀπεχόντων ἀνήκει νομίζουμε στὴν Ἀριστερά. Καὶ ἀκουγόταν πλατιὰ καὶ ἡ γνώμη, πὼς καλύτερα νὰ ἡττηθεῖ, μέχρι ἐκμηδενισμοῦ, ἡ Ἀριστερά, μήπως, ἔτσι, συνετιστεῖ ἢ ἀλλάξει ἡ ἡγεσία ...

Ἔτσι εἴχαμε:

- ἕνα Κέντρο ποὺ σὲ σχέση μὲ τὶς πρὸ τοῦ '67 ἐκλογὲς κατεβαίνει στὶς ἐκλογὲς (τοῦ 1974) τεμαχισμένο σὲ ἑφτὰ κομμάτια.
- Μιὰ Ἀριστερὰ ἀλληλοσπαρασσόμενη, κατακερματισμένη. Καὶ εἶναι ἐπιβεβαιωμένο ἀπὸ τὴν παγκόσμια καὶ τὴ δική μας πεῖρα, ὅτι τίποτα δὲν ἀπωθεῖ περισσότερο τὸν ψηφοφόρο ἀπὸ ἕνα Κόμμα, ὅσο ἡ διάσπαση.
- Μιὰ Δεξιὰ ἐνισχυμένη καὶ μὲ πρώην κεντρῶες δυνάμεις, μονολιθική, πειθαρχημένη κάτω ἀπὸ τὴν ἰσχυρὴ προσωπικότητα τοῦ ἀρχηγοῦ της, ποὺ ἔχει καὶ τὴν αἴγλη τοῦ «σωτήρα».

IV. ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

Ὁ ἐκλογικὸς μηχανισμός, ὅλοι αὐτοὶ οἱ παράγοντες ποὺ πρὶν τὸ πραξικόπημα δουλεύανε γιὰ τὴ Δεξιά, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τυραννίας, βασικὰ – ἰδιαίτερα στὴν ὕπαιθρο – δὲν ἐθίγησαν. Ἔτσι, στὶς ἐκλογὲς τοῦ 1974 δουλέψανε ρολόι γιὰ τὴ Νέα Δημοκρατία.

Τὸ λίγο χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὴν πτώση τῆς χούντας μέχρι τὶς ἐκλογές, δὲν ἐπέτρεψε στὶς ἄλλες πολιτικὲς δυνάμεις νὰ μοντάρουν ἕναν ἐκλογικὸ μηχανισμό, ποὺ εἶχε ἐξαρθρωθεῖ στὴ διάρκεια τῆς τυραννίας – ἰδιαίτερα ὁ μηχανισμὸς τῆς Ἀριστερᾶς.

V. ΕΝΑ ... ΔΙΛΗΜΜΑ!

Ὅσο κι ἂν φανεῖ παράξενο, ἕνα .. δίλημμα – σλόγκαν τοῦ Μίκη ποὺ κυριάρχησε προεκλογικὰ καὶ ἀντηχοῦσε ἀπὸ τὴν πλατεία Συντάγματος μέχρι τὸ πιὸ ἀπόμερο χωριό, πρέπει νὰ θεωρηθεῖ σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς παράγοντες ποὺ συντελέσανε στὸ γνωστὸ ἀποτέλεσμα.

Νὰ ἔμπαινε «ἐκ τῶν πραγμάτων» ἕνα τέτοιο δίλημμα;

Κατηγορηματικὰ ὄχι!

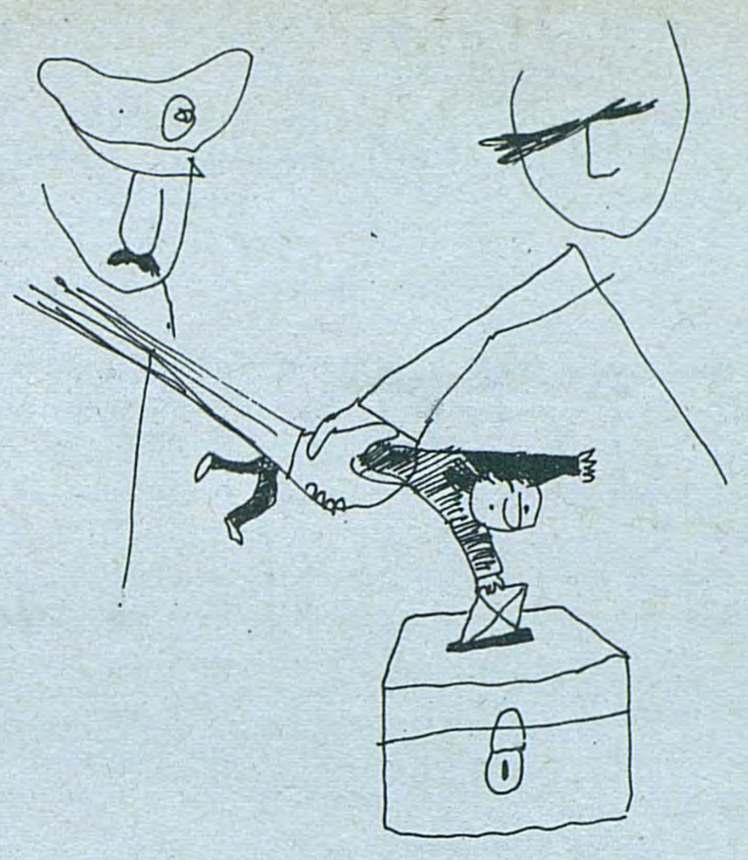
Ἦταν ἕνα ψευτοδίλημμα, ἡ μὲν Δεξιὰ (στὴν ὁποία «ἦρθε «κουτί»), τὸ σάλπιζε μὲ χίλιες δυὸ φωνὲς καὶ χίλιους δυὸ τρόπους καὶ τὸ ἐκμεταλλεύτηκε περίφημα, οἱ δὲ ἄλλες πολιτικὲς δυνάμεις (ποὺ μὲ τὶς ἀναλύσεις ποὺ κάνανε τὸ ἀποδεχόντουσαν) χύσανε ἄφθονο νερὸ στὸ μύλο τῆς Δεξιᾶς, σπρώχνοντας πρὸς αὐτὴν κατὰ μάζες τοὺς ψηφοφόρους...

Γιατί ἐπρόκειτο γιὰ ἕνα ψευτοδίλημμα;

Γιατὶ εἶναι παράλογη πολιτικὴ σκέψη ἡ πίστη ὅτι ἕνα δικτατορικὸ καθεστὼς ποὺ κατάρρευσε ἢ ἔστω ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ διατηρήσει τὴν ἐξουσία καὶ τὴν παράδωσε τὴ μιὰ μέρα, μπορεῖ τὴν ἄλλη νὰ τὴν ξανακαταλάβει! Μά, τότε, γιατί νὰ τὴν παραδώσει;

Τὰ πραξικοπήματα, γενικά, δὲν γίνονται ὅταν τὰ λαϊκὰ κινήματα βρίσκονται σὲ φούντωμα καὶ ταυτόχρονα ἡ ἀντίδραση βρίσκεται σὲ κατάπτωση. Στὴ χώρα μας, τὸ πραξικόπημα δὲν ἔγινε τὸν Ἰούλη τοῦ 1965, ὅταν ἕνα ἑκατομμύριο ὀργισμένου λαοῦ φουρτούνιαζε τοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας (παρόλο ὅτι ἡ ἀντίδραση τότε δὲν βρισκόταν σὲ καμιὰ ὑποχώρηση), ἀλλὰ τὸ 1967, ὅταν αὐτὸς ὁ λαός, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὸ χωρὶς ἐπιτυχία καὶ χωρὶς στόχο ἐκεῖνο ἀνεβοκατέβασμα στὴν ὁδὸ Σταδίου κ.λπ. ἀποπροσανατολίστηκε, σκόρπισε, ζοῦσε μέσα σὲ σύγχιση καὶ ἀδράνεια...

Καὶ πιὸ συγκεκριμένα, τὸ 1974: δὲν ὑπάρχει δεύτερη γνώμη ὅτι ἡ λαϊκὴ βάση τῆς χούντας ποτὲ δὲν πλάτυνε οὔτε μέχρι τὸ 10%. Στηριζόταν στὴν ἀρχή, ὅπως λεγόταν ἀπὸ τοὺς κύκλους της, σὲ 2000 περίπου ἀξιωματικούς. Μετὰ τὸ ὀπερετικὸ βασιλικὸ «ἀντιπραξικόπημα», τὶς ἀλλεπάλληλες αὐτοεκκαθαρίσεις της, τὶς τρανταχτὲς ἀποτυχίες της, τὸ

Κυπριακό, αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς μειώθηκε σὲ μερικὲς ἑκατοντάδες, ἴσως. Μὲ τὴν ἐπιστράτευση καὶ ἐφέδρων ἀξιωματικῶν – στὸ σύνολό τους ἀντιχουντικῶν – οἱ χουντικοὶ στὸ στράτευμα ἀποτελοῦσαν «σταγόνα στὸν ὠκεανό». Καὶ εἶναι γεγονὸς ὅτι ἀπὸ πολλὲς μονάδες ἐξαφανιστήκανε καὶ τὶς διοικήσεις ἀναλάβανε ἔφεδροι. Καὶ τὸ βέβαιο ἀποτέλεσμα ὅποιας κίνησης γιὰ ξαναεπιβολὴ δικτατορίας, θὰ ἦταν τὸ Γουδὶ γιὰ τοὺς πραξικοπηματίες. (Καὶ αὐτὸ ἐπιβεβαιώθηκε τὸ Φλεβάρη τοῦ 1975, ποὺ οἱ συνωμότες ὄχι μόνο δὲν κατάφεραν νὰ παρασύρουν παρὰ ἐλάχιστους ἀξιωματικούς, ἀλλὰ καὶ «καρφώθηκαν» ἀπὸ τοὺς ἴδιους).

Ἔτσι, περίπτωση γιὰ νὰ «ξανακυλήσουν τὰ τὰνκς» δὲν ὑπῆρχε τότε. (Βέβαια, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, οἱ σκοτεινὲς δυνάμεις – ξένες καὶ ντόπιες – προσπαθοῦν νὰ ξαναοργανωθοῦν κ.λπ., ὅπως γίνεται τώρα, ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἄλλο θέμα).

Ἀντίθετα, στὶς 23 Ἰούλη 1974, παρουσιάστηκε μιὰ μοναδικὴ ἀπὸ τὸ 1945 καὶ δῶθε εὐκαιρία γιὰ τὶς προοδευτικές, δημοκρατικὲς δυνάμεις. Νὰ προωθήσουν τὶς θέσεις τους, νὰ πιάσουνε καὶ αὐτὲς τὸ τιμόνι τῆς ἐξουσίας. Οἱ λαθεμένες ὅμως ἐκτιμήσεις ποὺ κάνανε γιὰ τὴ μεταβολὴ (ἀλλαγὴ Νατοϊκῆς φρουρᾶς, μπρόκολα-λάχανα, συμβιβασμὸς τῆς χούντας = ἄρα ἡ χούντα παραμένει), τὶς κράτησε ἀπόμερα, μουδιασμένες, εὐχαριστημένες ἀπ' ὅ,τι τοὺς δόθηκε, τὶς ἐμπόδισε νὰ ἐκμεταλλευτοῦν τὴν ἱστορικὴ συγκυρία, νὰ ἀξιοποιήσουν τὸ σύνολο τοῦ λαοῦ μας, ποὺ τὸν συνέπαιρνε τὸ πάθος καὶ ἡ ἀπόφαση γιὰ οὐσιαστικὴ ἀλλαγή.

Ἔτσι, οἱ προοδευτικὲς δυνάμεις, γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα, δὲν «πιάσανε» τὸ κάλεσμα τῶν καιρῶν, ἀποδείχτηκαν χαμηλότερες ἀπὸ τὶς δυνατότητες ποὺ πρόσφερε ἡ πραγματικότητα καὶ ἀπὸ τὴ θέληση καὶ τὶς προσδοκίες τοῦ λαοῦ μας. Ἡ Δεξιά, ἔσπευσε καὶ κατάλαβε ἀπροσδόκητα μόνη της τὸν κενὸ χῶρο ποὺ ἄφησε ἡ χούντα ποὺ κατάρρευσε καὶ ἐξαφανίστηκε, καὶ χωρὶς ἀργοπορία ἔβαλε τὸ τραῖνο τῆς ἐξουσίας στὶς δικές της ράγες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 – Τηλ. 615.783

Βιβλία τῆς
ΜΕΛΠΩΣ ΑΞΙΩΤΗ

κυκλοφοροῦν

Θέλετε νὰ χορέψουμε Μαρία (νουβέλα)
Εἰκοστὸς αἰώνας (μυθιστόρημα)
Ἡ Κάδμω (νουβέλα)
Ἀπάντηση σὲ πέντε ἐρωτήματα
(σχετικὰ μὲ τὴν Κατοχὴ καὶ τὰ Δεκεμβριανὰ)

Ἐπανεκδίδονται προσεχῶς
σὲ ἕναν τόμο, τὰ πολιτικά της δοκίμια μὲ τὸν γενικὸ τίτλο

«ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΟΚΙΜΙΑ»

α) Ἀθήνα, 1941-1945
β) Πρωτομαγιά, 1886-1945
γ) Οἱ Ἑλληνίδες φρουροὶ τῆς Ἑλλάδας

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
1970

Στὸ θέατρο Α Λ Φ Α, Πατησίων 37, τηλ. 538.742 ὁ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΛΗΝΑΙΟΣ, ἡ ΕΛΛΗ ΦΩΤΙΟΥ, ὁ ΒΑΣΟΣ ΑΝΔΡΟΝΙΔΗΣ καὶ ὁ ΜΑΚΗΣ ΡΕΥΜΑΤΑΣ μὲ ὅλα τὰ στελέχη τοῦ «Σύγχρονου Ἑλλ. Θεάτρου» παρουσιάζουν τὴν ἐπίκαιρη, πρωτότυπη, τσουχτερὴ κωμωδία τοῦ Βραζιλιάνου συγγραφέα ΤΖΑΟ ΜΠΕΘΕΝΚΟΥΡ.

«Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑ»

Μιὰ δυνατὴ κραυγὴ ἑνὸς ἁπλοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ πολέμου, τῶν ἐξοπλισμῶν, τοῦ μεγάλου κεφαλαίου. Μιὰ σάτιρα ἀνελέητη τῶν θεσμῶν καὶ τῶν «Μεγάλων» τοῦ κόσμου. Μιὰ πρωτότυπη παράσταση μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν θεατῶν.

ΘΕΑΤΡΟ ΑΛΦΑ
Πατησίων 37 - τηλ. 538.742

Ποιὸς καὶ πῶς διαμορφώνει σήμερα τὸ περιβάλλον στὴν Ἑλλάδα

Τὸ «ΑΝΤΙ» παρουσιάζει σήμερα, σὲ μιὰ ἐκτεταμένη καὶ λεπτομερειακὴ ἀνάλυση, τὴ μεθοδολογία καὶ τοὺς μηχανισμοὺς ποὺ χρησιμοποίησε τὸ μεγάλο κεφάλαιο γιὰ νὰ δημιουργήσει μιὰ τσιμεντοβιομηχανία στὴν καρδιὰ τοῦ Βόλου. Πρόκειται γιὰ ἕνα τυπικὸ παράδειγμα τοῦ πῶς καὶ ἀπὸ ποιοὺς διαμορφώνεται τὸ περιβάλλον ζωῆς στὴν Ἑλλάδα. Καὶ φυσικὰ δὲν ἀφορᾶ μόνο τὸ Βόλο... Τώρα μάλιστα, ποὺ μὲ τὸν νόμο 159/9-9-75 καταργήθηκε ἡ δυνατότητα ἐπιρροῆς τῶν ἀποφάσεων ἐπενδύσεων (δηλαδὴ ἵδρυσης βιομηχανιῶν) ἀπὸ κριτήρια ἄλλα ἔξω ἀπὸ τὰ στενὰ οἰκονομικά, τὸ «φαινόμενο ΑΓΕΤ» ἀποκτᾶ τεράστια σημασία.

Ἤδη – κι ἐνῶ τὸ ἐργοστάσιο χτίζεται – τοπικοὶ παράγοντες προσέφυγαν στὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας σὲ μιὰ ὕστατη προσπάθεια γιὰ ματαίωση τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ μεγάλου κεφαλαίου.

Ὁμάδα εἰδικῶν συνεργατῶν τοῦ «ΑΝΤΙ» συγκέντρωσε τὸ ὑλικὸ τῆς ἔρευνας ποὺ ἀκολουθεῖ.

Ἡ ἐπεξεργασία ἔγινε ἀπὸ τὴν ἀρχιτέκτονα κ. ΕΥΑ ΠΑΤΙΚΗ.

Τὸ περιβάλλον τώρα τελευταῖα βρίσκεται καὶ πάλι στὸ πρῶτο πλάνο τῆς ἐπικαιρότητας. Ὅλοι μιλᾶνε γι' αὐτό, εἶναι ἀμφίβολο ὅμως τελικὰ ἂν ὅλοι ἐννοοῦν τὸ ἴδιο πράγμα. Οἱ περισσότεροι ἐννοοῦνε βασικὰ τὸ *φυσικὸ* περιβάλλον, τὴν ἀτμόσφαιρα, τὸ νερό, τὸ πράσινο, τὴ θάλασσα... Ἄλλοι, ἀντιμετωπίζοντας τὸ θέμα σωστότερα, βάζουν μέσα καὶ τὸ *τεχνητό*, τὸ ἀνθρωπογενὲς περιβάλλον, ὅλα ὅσα φτιάχνει δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀλλάζει ἀποφασιστικὰ τὴ φύση, στὴν περιοχὴ ἰδιαίτερα τῶν ἀστικῶν κέντρων.

Ἐμεῖς σήμερα θέλουμε ν' ἀναφερθοῦμε στὸ περιβάλλον μὲ τὴν πρώτη του ἔννοια, τὴ στενή. Ἔτσι περιορίζουμε τὰ θέμα μας, μὲ σκοπὸ νὰ διερευνήσουμε ποιοὶ εἶναι οἱ ἀνθρώπινοι παράγοντες ποὺ καθορίζουν τὸ φυσικὸ περιβάλλον. Καί, ἐπειδὴ πιστεύουμε πὼς οἱ γενικὲς τοποθετήσεις πρέπει νὰ στηρίζονται καὶ νὰ ἀποδείχνονται μὲ τελείως συγκεκριμένα παραδείγματα πιασμένα ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς καὶ σ' ὅλες τους τὶς λεπτομέρειες, παίρνουμε ἕνα παράδειγμα ἀπόλυτα πραγματικὸ καὶ φρέσκο: τῆς ὥρας!

Τὸ παράδειγμά μας ἀναφέρεται στὸν «Τρίτωνα», τὸ νέο ἐργοστάσιο τῆς ΑΓΕΤ στὸ Βόλο. Δὲν πρόκειται βέβαια γιὰ καμιὰ ἔκτακτη περίπτωση, μία, ὅπως θὰ λέγαμε, ἐξαίρεση. Εἶναι πιὰ δυστυχῶς ὁ κανόνας. Ἀπὸ τὴν ἄποψη μάλιστα τῆς ἄμεσης καθοριστικῆς παρέμβασης τοῦ ξένου κεφαλαίου καὶ τῶν πολιτικῶν – διπλωματικῶν – οἰκονομικῶν – στρατιωτικῶν – νατοϊκῶν ἐκπροσώπων του στὴ χώρα μας, θὰ μποροῦσε νὰ ἀφορᾶ σὲ πολλὲς ἄλλες ἐγκαταστάσεις μεγάλων βιομηχανικῶν μονάδων τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀκόμα πιὸ ἐξοργιστικῶν, ὅπως Τὸμ Πάπας, Βαρδινογιάννης κ.ἄ. Στὴ συνέχεια, ἀφοῦ ἀναφερθοῦμε σύντομα στὸ ἱστορικὸ τῆς ἵδρυσης αὐτοῦ τοῦ ἐργοστασίου τσιμέντων, θὰ παρουσιάσουμε μὲ στοιχεῖα τὸν καθοριστικὸ ρόλο ποὺ ἔπαιξε ὁ ἀνθρώπινος παράγοντας, σὲ βασικὲς μορφές τῆς ἔκφρασής του, πάνω στὴ διαδικασία αὐτή. Τὰ συμπεράσματα θὰ προκύψουν μόνα τους.

Ἡ ΑΓΕΤ (Ἀνώνυμος Γενικὴ Ἑταιρία Τσιμέντων), προκειμένου νὰ ἐγκαταστήσει ἕνα καινούργιο ἐργοστάσιο στὴν Ἑλλάδα, τὸ «Τρίτων», διάλεξε μία τοποθεσία στὴν περιοχὴ τῶν Μεθάνων, πού, σύμφωνα μὲ τοὺς ὑπολογισμούς της, ἦταν ἡ περισσότερο συμφέρουσα. Γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς νέας αὐτῆς μονάδας, ποὺ ἡ τελικὴ παραγωγή της θὰ ἔφτανε τὰ 4.500.000 τόνους τσιμέντο τὸ χρόνο (βλ. πρακτικὰ ἐτήσιας Γενικῆς Συνέλευσης τῶν μετόχων τῆς ΑΓΕΤ, 1972), ἔδωσε ἄδεια ἀρχικὰ τὸ Ὑπουργεῖο Βιομηχανίας τῆς χούντας. (Ὑπουργικὴ ἀπόφαση 14660/2028/4-4-74).

Ἀλλεπάλληλες διαμαρτυρίες κατοίκων τῶν Μεθάνων, τοπικῶν σωματείων, ὀργανώσεων προστασίας περιβάλλοντος κλπ. ὁδηγοῦν σὲ προσφυγὴ στὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας. Μέσα σὲ συνθῆκες δικτατορίας, παρὰ τὴν τρομοκρατία, τὶς διώξεις, κλπ. κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν κατοίκων, ἀκόμα καὶ τὸ τότε χουντικὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ἐναντιώθηκε, μὲ ἐγκύκλιό του, στὴ θέληση τῆς ΑΓΕΤ.

Τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1974, ἀφοῦ εἶχε κιόλας γίνει ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας ἡ προσφυγὴ τῶν κατοίκων (ἀρ. 176/1974), ἡ πρώτη μεταχουντικὴ κυβέρνηση ἐνότητας ἀνακάλεσε τὴν ἄδεια, μὲ κύριο ἐπιχείρημα τὴν προστασία τῆς ἀτμόσφαιρας καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου ἀπὸ τὴ μόλυνση.

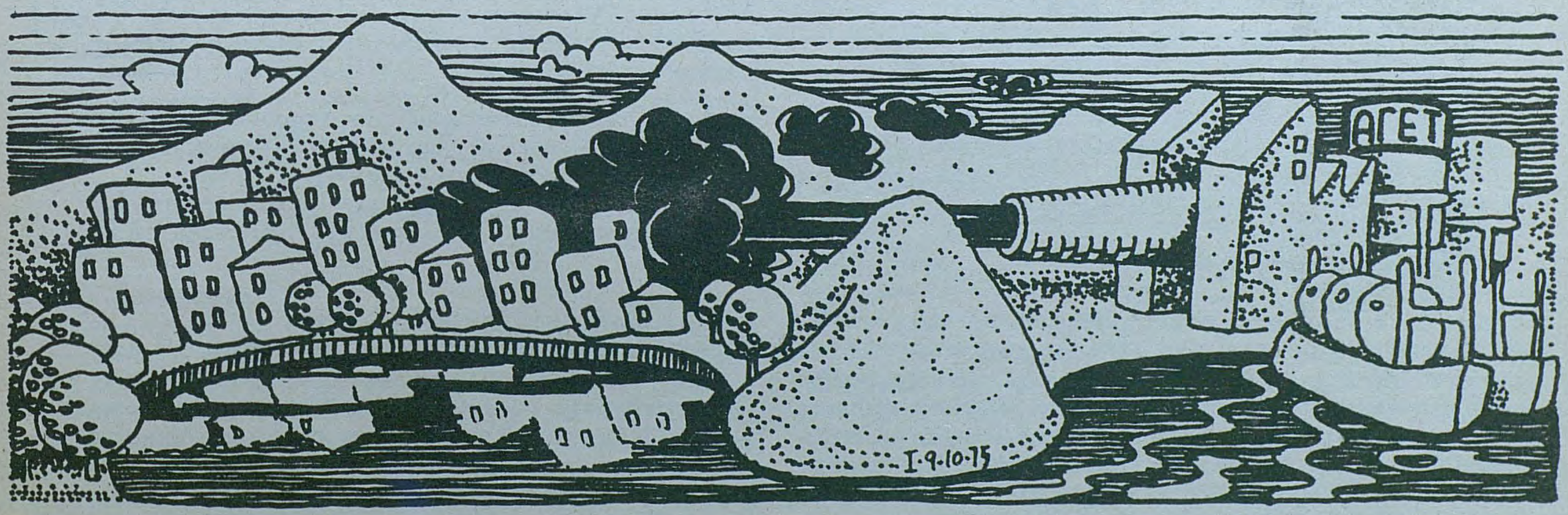
Διωγμένη τώρα ἀπὸ τὰ Μέθανα ἡ ΑΓΕΤ καταλήγει σὲ κάτι ἀκόμα βολικότερο γι' αὐτήν: Ἡ νέα ἐγκατάσταση θὰ γίνει πλάι στὶς παλιὲς ἐγκαταστάσεις της, στὸ Βόλο. Τοῦτο γιὰ τὴν ἑταιρία σημαίνει: ἔξοδα ὑποδομῆς μηδὲν καὶ κέρδος χρόνου μεγάλο.

Κι ἐδῶ ἀρχίζει τὸ ἀντιπάλαιμα:

Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ὁ μεγαλοβιομήχανος Ἀλέξανδρος Τσάτσος, ἀποφασισμένος ὁπωσδήποτε νὰ βγάλει τὴ χασούρα ποὺ κοστίσαν τὰ Μέθανα, βασίζεται στὴ δύναμη καὶ τὴν ὑποστήριξη τοῦ ἀμερικάνικου κεφάλαιου (ἡ ἀμερικάνικη Chase Manhattan Bank *χρηματοδοτεῖ τὸ ἔργο) κι ἁπλώνει τὰ πλοκάμια του παντοῦ – Κοινοβούλιο, Αὐτοδιοίκηση, τοπικοὺς παράγοντες, τύπο, κλαδικὰ σωματεῖα, ἄτομα καὶ ὀργανισμοὺς – γιὰ νά 'βρει ἀρωγοὺς στὰ σχέδιά του.*

Ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ Βολιῶτες – ὁλομέλειες τῶν μαζικῶν κλαδικῶν σωματείων, ἡ ἐκλεγμένη αὐτοδιοίκηση στὴν πλειοψηφία της, ἐκλεγμένοι ἐκπρόσωποι στὴ Βουλὴ ποὺ εἶναι κοντὰ στὸ λαὸ καὶ ἰδιαίτερα οἱ σχετικοὶ μὲ τὸ θέμα ἐπιστήμονες – ἀγωνίζονται σθεναρὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὸ δίκιο τους, τὸ δικαίωμα νὰ ἀναπνέουν καθαρὰ καὶ ἐλεύθερα.

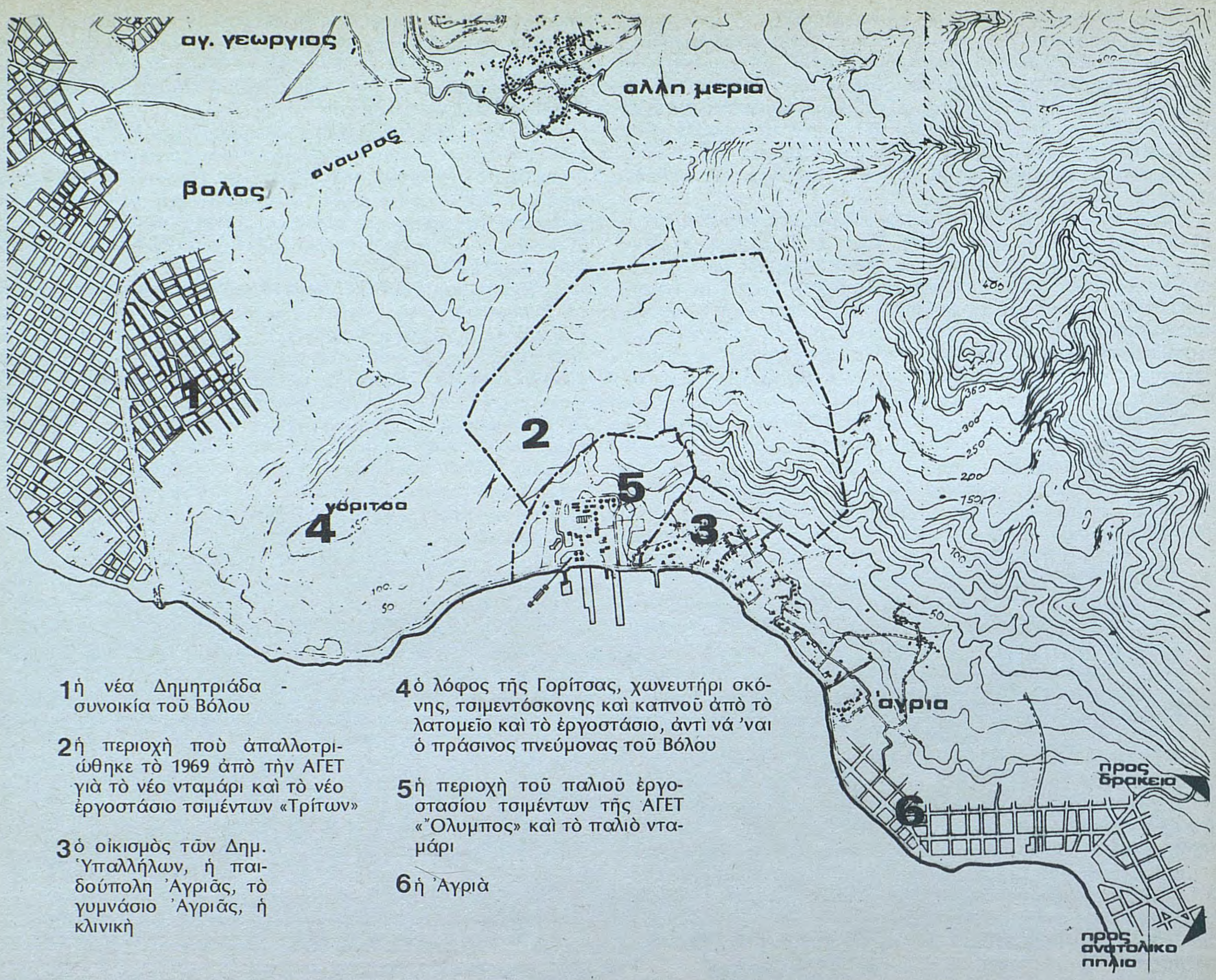
Οὐσιαστικὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ βοηθήσουν νὰ δοθεῖ στὸ πρόβλημα τῶν Βολιωτῶν ἡ σωστή του διάσταση, εἶναι τρία:

1. Ἱστορικὸ καὶ χῶρος τῶν ἐγκαταστάσεων

Πενήντα χρόνια πρίν, στὴν ἀνατολικὴ ἔξοδο τοῦ Βόλου πρὸς τὸ Πήλιο, ἀνάμεσα Γορίτσα καὶ Ἀγριὰ (βλέπε χάρτη), χτίστηκε τὸ παλιὸ ἐργοστάσιο τῆς ΑΓΕΤ, ὁ «Ὄλυμπος», σὲ ἐποχὴ δηλαδὴ ποὺ ἡ περιοχὴ δὲν εἶχε ἀκόμα ἀστικὸ χαρακτήρα. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως ἡ πόλη μεγάλωνε καὶ τὸ ξένο αὐτὸ σῶμα (νταμάρια, καμινάδες, τσιμεντάδικο), μέσα στὴν ἀδιάρρηκτη χωρικὴ ἑνότητα τοῦ συγκροτήματος Βόλος - Πήλιο, ἐρχόταν ὁλοένα καὶ περισσότερο σὲ σύγκρουση μ' ὅλες τὶς ἄλλες – τωρινὲς καὶ προβλεπόμενες – λειτουργίες τῆς πόλης. Ὁ λόφος τῆς Γορίτσας, ποὺ θά 'πρεπε νὰ ἀποτελεῖ τὸν πράσινο πνεύμονα τοῦ Βόλου, χρόνια ὁλόκληρα περιλούζεται μὲ σύννεφα σκόνης καὶ καπνοῦ, ἐνῶ ἕνα σημαντικό του τμῆμα ἔχει φαγωθεῖ ἀπὸ τὶς λατομεύσεις. Ἡ κοντινὴ παραλία, ὅπου τόσοι καὶ τόσοι Βολιῶτες ἔκαναν ἄλλοτε τὸ μπάνιο τους, σήμερα ὀνομάζεται χαρακτηριστικὰ ὁ «ὄρμος τῶν τσιμέντων». Ὁλόκληρη ἡ περιοχὴ σὲ ἀκτίνα δύο χιλιομέτρων ἀπὸ τὴν ἐγκατάσταση ἔχει κυριολεκτικὰ ἀλλοιωθεῖ καὶ νεκρωθεῖ ἀπὸ τὴ σκόνη. Καὶ τὸ χειρότερο: ἐπὶ χούντας, ἀνάγκασε ἡ ΑΓΕΤ τὶς γύρω κοινότητες νὰ δεχτοῦν ἀπαλλοτρίωση σὲ χαμηλὴ τιμὴ γιὰ δημόσια ὠφέλεια (!). Χίλια ἑκατὸ καὶ περισσότερα στρέμματα γῆς βρίσκονται τούτη τὴ στιγμὴ στὴν κατοχή της γιὰ νὰ μπορεῖ ἀνενόχλητη νὰ σκάβει τὸ Πήλιο, τὸ μυθικὸ βουνό, νὰ παίρνει ἀσβεστόλιθο.

Οἱ λιμενικὲς ἐγκαταστάσεις ποὺ ἐξυπηρετοῦν τὶς ἀνάγκες της ἔκαναν τὸν ἥμερο γιαλὸ σατανικὸ καὶ ἀγνώριστο. Παρ' ὅλα αὐτὰ προθέσεις τῆς ἑταιρίας γιὰ νέες ἐπεκτάσεις ἔχουνε κιόλας ἐκδηλωθεῖ. Ὅμως ἐδῶ ἀξίζει νὰ ἀναφέρουμε: Ὑπολογίζεται ὅτι μιὰ τέτοια βιομηχανία ἐξασφαλίζει πλήρη ἀπόσβεση σὲ δεκαπέντε χρόνια. Ἔτσι ἡ ἐγκατάσταση «τσιμέντα Ὄλυμπος», ἔχον-

1 ἡ νέα Δημητριάδα - συνοικία τοῦ Βόλου

2 ἡ περιοχὴ ποὺ ἀπαλλοτριώθηκε τὸ 1969 ἀπὸ τὴν ΑΓΕΤ γιὰ τὸ νέο νταμάρι καὶ τὸ νέο ἐργοστάσιο τσιμέντων «Τρίτων»

3 ὁ οἰκισμὸς τῶν Δημ. Ὑπαλλήλων, ἡ παιδούπολη Ἀγριᾶς, τὸ γυμνάσιο Ἀγριᾶς, ἡ κλινικὴ

4 ὁ λόφος τῆς Γορίτσας, χωνευτήρι σκόνης, τσιμεντόσκονης καὶ καπνοῦ ἀπὸ τὸ λατομεῖο καὶ τὸ ἐργοστάσιο, ἀντὶ νά 'ναι ὁ πράσινος πνεύμονας τοῦ Βόλου

5 ἡ περιοχὴ τοῦ παλιοῦ ἐργοστασίου τσιμέντων τῆς ΑΓΕΤ «Ὄλυμπος» καὶ τὸ παλιὸ νταμάρι

6 ἡ Ἀγριὰ

τας πολλαπλάσια ἀποσβεστεῖ, θά 'πρεπε λογικὰ νὰ συρρικνώνεται ὥστε νὰ λήψει ὁριστικὰ καὶ νὰ ἀφεθεῖ ἡ πόλη νὰ ἀναπνεύσει. Ἀντὶ γι' αὐτό, μὲ ἀλλεπάλληλες ἐπενδύσεις, ἐπιχειρεῖ νὰ διαιωνίσει ἐκεῖ τὴν παρουσία της.

2. Διαδικασία παραγωγῆς

Πρώτη δουλειὰ στὴ διαδικασία παραγωγῆς τοῦ τσιμέντου εἶναι ἡ ἐξόρυξη τοῦ ἀσβεστόλιθου. Στὴν περίπτωση τοῦ «Ὄλυμπος», αὐτὸ γίνεται ἀπὸ τὸ διπλανὸ νταμάρι. Τὸ ἀπαραίτητο ὅμως ἀργιλοπυριτικὸ πέτρωμα, ποὺ μπαίνει σὲ πολὺ μικρότερες ποσότητες, ἔρχεται μὲ φορτηγὰ αὐτοκίνητα ἀπὸ τὴ Σωρό, περιοχὴ ποὺ βρίσκεται στὴν ἀντίθετη ἄκρη τῆς πόλης. Τὰ δύο αὐτὰ πετρώματα – βασικὲς πρῶτες ὕλες – θραύονται, ἀποθηκεύονται καὶ μεταφέρονται γιὰ ἄλεσμα. Μετὰ ἀπὸ νέα ἀποθήκευση μεταφέρονται γιὰ ἀνάμιξη καὶ τροφοδότηση τῶν περιστροφικῶν καμίνων. Παράγεται ἔτσι τὸ KLINKER, ποὺ ψύχεται, ἀποθηκεύεται ξανὰ καὶ μεταφέρεται νὰ ὑποστεῖ καινούργια θραύση. Ἀκολουθεῖ καὶ πάλι ἄλεσμα μαζὶ μὲ ποσότητες θηραϊκῆς γῆς καὶ γύψου. Ὕστερα, προκειμένου νὰ ὁμοιογενοποιηθεῖ, μεταφέρεται γιὰ καινούργια ἀνάμιξη καὶ τελικὰ μεταφέρεται πάλι νὰ ἀποθηκευτεῖ σὰν ἕτοιμο τσιμέντο. Ὅπως βλέπουμε, πρόκειται γιὰ ἀλλεπάλληλες φάσεις ποὺ δημιουργοῦν τεράστιες ποσότητες σκόνης, ἰδιαίτερα στὰ λατομεῖα, στὶς πρωτογενεῖς θραύσεις καὶ τὶς μεταφορές. Καὶ μένει τώρα νὰ ἐξεταστεῖ ἂν οἱ ὀχλήσεις ποὺ προκαλεῖ ἐπηρεάζουν περιοχὲς κατοικίας, ἀναψυχῆς, τουρισμοῦ ἢ καὶ καλλιεργειῶν (ἀπόσταση, πνέοντες ἄνεμοι κλπ).

Στὴν περίπτωση τῆς ΑΓΕΤ, δυστυχῶς, καὶ ἡ ἀπόσταση τῆς περιοχῆς κατοικίας εἶναι μικρὴ καὶ οἱ πνέοντες ἄνεμοι ἀσύμφοροι. Γιὰ τὴν κοντινὴ ἀκτὴ (ἀναψυχή, τουρισμὸς) οὔτε λόγος νὰ γίνεται. Ὅσο γιὰ τὸν οἰκισμὸ τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, τὴν παιδούπολη, τὸ κοντινὸ γυμνάσιο, τὴν Ἀγριά, αὐτὰ πιὰ βρίσκονται σὲ ἀπόλυτη ἐπαφὴ καὶ συνέχεια.

Ἀλήθεια, κάτι ὅρια ἕξι χιλιομέτρων ἀπὸ κατοικήσιμη περιοχή, ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ ἐξορυκτικὲς ἐργασίες, θὰ τὰ ξεχάσουμε;

3. Μέτρα ἐξουδετέρωσης τῆς ρύπανσης

Ἕνα εἶναι στὴν τσιμεντοποιΐα τὸ βασικὸ – ἀποτελεσματικὸ – μέτρο ποὺ ὑπάρχει: Ὄχι νταμάρια καὶ τσιμεντάδικα κοντὰ σὲ κατοικημένη περιοχή. Αὐτὸ ἔγινε κανόνας πιά, τόσο στὴν Ἀμερική, ὅσο καὶ στὴν Εὐρώπη. Τὰ φίλτρα, τὰ «διπλὰ ἠλεκτρικὰ» ἢ τὰ «διηθήσεως μέσω στερεοῦ ὑποστρώματος καὶ σακκοφίλτρων» δὲν μποροῦν νὰ χρησιμοποιοῦνται σὲ ὅλες τὶς φάσεις τῆς διαδικασίας (ἐξόρυξη, θραύση, μεταφορά, ἀποθήκευση). Τὸ σπουδαιότερο: κοστίζουν πανάκριβα (ἡ ΑΓΕΤ μιλάει γιὰ κόστος 150.000.000 δρχ.), δαπανοῦν στὴ χρήση τους μεγάλες ποσότητες ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας, ἀπαιτοῦν συνεχὴ συντήρηση (συνήθως 3 φορὲς τὸ μήνα χρειάζονται καθάρισμα) καὶ τὰ βρίσκεις διαρκῶς «μπουκωμένα». Ἔτσι, καὶ κεῖ ὅπου ὑπάρχουν, γιὰ οἰκονομία δὲν τὰ δουλεύουν συνέχεια, οὔτε βέβαια καὶ στὴ διάρκεια τῆς νύχτας, ποὺ ἡ παραγωγὴ εἶναι στὸ «φόρτε» της. Ὅσο γιὰ τὴ σκόνη τῶν λατομείων καὶ τὸν τραυματισμὸ τοῦ τοπίου, στὸ Βόλο πρακτικὰ δὲν ἐφαρμόζεται τίποτα.

Μέθοδοι, ὅπως ἡ μὴ ἐμφανειακὴ ἐξόρυξη καὶ ἡ ἐξόρυξη σὲ μορφὴ κρατήρα ἡφαιστείου, ποὺ ἐφαρμόζονται π.χ. στὴ Γερμανία, μιὰ καὶ παρουσιάζονται οἰκονομικὰ ἀσύμφορες – στὴν ἑταιρία φυσικὰ – παραμένουν ἐδῶ ἀνεφάρμοστες.

Σημείωση: Πρὶν ἀναφερθοῦμε χωριστὰ σὲ ἕναν-ἕναν ἀπὸ

τοὺς παράγοντες ποὺ διαμόρφωσαν τὸ παραπάνω παράδειγμα, ἐπισημαίνουμε: Τὸ ἐλάχιστο στὴν προσπάθεια περιφρούρησης τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ ἡ προγραμματισμένη χωροθέτηση βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων σὲ σχέση μὲ τὶς ἄλλες χρήσεις καί, κατὰ πρῶτο λόγο, μὲ βάση τὶς ἀρνητικὲς ἐπιδράσεις τους στὸν περιβάλλοντα χῶρο.

Στὸ Βόλο συγκεκριμένα, ἡ ἐπιλογὴ γιὰ τὴ χωροθέτηση τῆς βιομηχανίας ἔχει γίνει καὶ συνοψίζεται στὴν ἀπαγόρευση τῆς ἐγκατάστασή της ἀνατολικὰ ἢ βόρεια ἀπὸ τὴν πόλη. Σὲ ἐπίσημες ἐκθέσεις ἐπιτροπῶν, ὅπου συμμετεῖχαν μελετητὲς τοῦ ρυθμιστικοῦ σχεδίου, τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοίκησης, τῆς ΕΤΒΑ καὶ ἄλλοι, προτείνεται ἡ δημιουργία βιομηχανικῆς ζώνης, δυτικότερα ἀπ' αὐτὴν ποὺ τώρα ὑπάρχει, μακριὰ ἀπὸ τὶς περιοχὲς κατοικίας, πάνω στὸν ὁδικὸ ἄξονα Βόλος - Βελεστίνο. Ἐκεῖ προβλέπεται νὰ ἐγκατασταθοῦν βιομηχανίες μέσης καὶ ὑψηλῆς ὀχλήσεως, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ διατήρηση τῆς βόρειας καὶ ἀνατολικῆς πλευρᾶς (Πήλιο) γιὰ κατοικία, ἀναψυχή, τουρισμὸ κλπ. Δυστυχῶς, ὅμως, στὸν τόπο μας, αὐτὸ ποὺ μερικοὶ ταυτίζουν μὲ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, ἡ ἵδρυση δηλαδὴ τοῦ «τάδε» ἐργοστασίου στὸ «δείνα» μέρος, ἔχει συνήθως ἀποκλειστικό του κριτήριο τὸ μέγιστο δυνατὸ οἰκονομικὸ ὄφελος τοῦ βιομήχανου, τὴν ἄμεση ἀπόδοση τοῦ κεφαλαίου. Ἀποτέλεσμα ἡ πλαστὴ ἀντίθεση *βιομηχανικὴ παραγωγὴ – περιβάλλον*, ποὺ ὡστόσο ἐδραιώνεται σὰν πραγματικότητα καὶ ὁλοένα καὶ συχνότερα παραμορφώνει τὴ ζωή μας, πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο τὸ δικαιολογεῖ ἡ βιομηχανικὴ κοινωνία.

ΕΠΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στὴ διερεύνηση τοῦ προβλήματος ΑΓΕΤ - ΒΟΛΟΣ - ΤΡΙΤΩΝΑΣ ἑπτὰ ἀνθρώπινοι παράγοντες, ἄλλοι ἀποφασιστικά, ἄλλοι λιγότερο, δίνουνε τὸ «παρὸν» κι ἐπηρεάζουν ἐξελίξεις:

1. Τὸ μεγάλο κεφάλαιο, ὁ βιομήχανος δηλαδὴ καὶ τὸ τραπεζιτικὸ κεφάλαιο ποὺ στηρίζει τὶς θέσεις του.
2. Τὸ Κράτος –ὑπουργοί, διορισμένος νομάρχης, ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς στὸ σύνολό του.
3. Οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου ποὺ ἐμφανίζεται τὸ πρόβλημα καὶ τοὺς ὁποίους ἀφορᾶ τὸ ἀποτέλεσμα.
4. Οἱ ἐκλεγμένοι ἐκπρόσωποι τῶν κατοίκων –ὁ δήμαρχος τὸ δημοτικὸ συμβούλιο καὶ οἱ βουλευτὲς τῆς περιφέρειας.
5. Ὀργανισμοὶ καὶ μαζικὰ σωματεῖα τῶν κατοίκων, κλαδικά, πολιτιστικὰ κ.ἄ.
6. Ὁ τύπος· ὁ τοπικὸς καὶ ὁ τύπος τῆς πρωτεύουσας.
7. Οἱ ἐπιστήμονες· εἰδικοὶ γιὰ τὸ θέμα συχνά, εἴτε σὰν ἄτομα εἴτε σὰν φορεῖς (ἐπιστημονικὰ σωματεῖα κλπ).

Ἂς τοὺς δοῦμε ἀναλυτικότερα:

1. ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Στὴν προκειμένη περίπτωση εἶναι, φυσικά, ἡ ΑΓΕΤ, ποὺ ἀναπτύσσει μιὰ δραστηριότητα πολύπλευρη. Ἔτσι:

ἡ ΑΓΕΤ ἐνημερώνει:

Τὸ ἐργοστάσιο «Τρίτων» εἶχε προγραμματιστεῖ γιὰ παραγωγικὴ ἱκανότητα 1.400.000 τόνων τὸ 1979, 3.000.000 τόνων τὸ 1983 καὶ 4.500.000 τόνων τὸ 1984. Ὅταν ἀρχίζει ὁ θόρυβος γιὰ τὴ ρύπανση ποὺ θὰ προκαλοῦσε στὰ Μέθανα, στὴν ἐτήσια Γεν. Συνέλευση τῶν μετόχων τοῦ 1973 ὁ πρόεδρος κ. Ἀλ. Τσάτσος ξεχνάει τὰ ὅσα εἶχε πεῖ στὴ Γεν. Συνέλευση τοῦ 1972 καὶ «ἀποσιωπᾶ πλήρως τὴν προγραμματισθεῖσαν προοπτικὴν ἐξελίξεως τῆς παραγωγικῆς ἱκανότητος τῶν 4,5 ἑκατ. τόνων, ἀναφέρων μόνον τὴν πρώτην φάσιν –τοὺς 1,5 ἑκατ. τόνους» (ἐπιστολὴ τῆς Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς Προστασίας τοῦ Σαρωνικοῦ πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως τῆς Χούντας).

Ἀργότερα, ὅταν πάει νὰ ἐγκατασταθεῖ στὸ Βόλο, γνωρίζει πιὰ καλὰ πῶς νὰ χειριστεῖ τὴν περίπτωση: μιλάει γιὰ 1,5 ἑκ. τόνους ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή. Ἔτσι ἡ ρύπανση ἐμφανίζεται τώρα μικρότερη.

ἡ ΑΓΕΤ λογαριάζει:

Σὲ ἀνακοίνωση τῆς ΑΓΕΤ («Θεσσαλία» καὶ «Ταχυδρόμος» Βόλου 20-4-75) ἀναφέρεται: «...δι ἑκάστην ἡμέραν καθυστερήσεως ἐνάρξεως τοῦ ἔργου χάνονται ...εἰς ὄφελος τῶν Ἰσπανῶν, Τούρκων, Ρουμάνων καὶ ἄλλων ἀνταγωνιστῶν τῆς Ἑλλάδος πολύτιμοι ἀγοραί... ζημιὰ 500.000.000 δρχ. ἔπαθε ἡ ἑταιρία ἀπὸ τὴν καθυστέρηση λειτουργίας τοῦ ἐργοστασίου στὰ Μέθανα, τὶς ἀπαλλοτριώσεις καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ὑποδομῆς...» («Θεσσαλία» 8-4-75). Καὶ παρακάτω: «Χάνονται ἀπὸ τὸ Δημόσιο φόροι περίπου 5.000.000 δρχ. ἑβδομαδιαίως...»

ἡ ΑΓΕΤ δείχνει κατανόηση:

«Ἡ Διοίκησις τῆς Ἑταιρίας ἐκτιμήσασα τὴν δυχερῆ κατάστασιν τῆς χώρας, τὴν ἀνάγκην παροχῆς βοηθείας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ συνεργασίας μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ἐξαιρετικὰ δύσκολον καὶ πολύπλευρον ἔργον της, ἀνέλαβε τὴν εὐθύνη, νὰ προβῆ εἰς μεγίστας παραχωρήσεις καὶ νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἐξευρεθῆ ἄλλη θέσις ἐγκαταστάσεως, σ.σ: ἐκτὸς τῶν Μεθάνων). Ἔτσι, ἐδέχθη ὑπὸ ὅρους τὴν ἐγκατάστασιν εἰς ἑτέραν περιοχὴν διὰ τροποποιήσεως τῆς ἀρχικῆς συμβάσεως, ἡ ὁποία παραμένει ἰσχυρά. Πρόκειται διὰ τὴν περιοχὴν ὅπου εὑρίσκεται τὸ ἐργοστάσιον «ΟΛΥΜΠΟΣ» εἰς τὸν Βόλον...» (ἔκθεσις τοῦ προέδρου τῆς ΑΓΕΤ κ. Ἀ. Τσάτσου γιὰ τὸ 1974, ἡμερήσιος τύπος 14-6-75).

ἡ ΑΓΕΤ παζαρεύει:

«Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐπεκτάσεως τοῦ ἐργοστασίου Ὄλυμπος,

ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς ΕΒΙΕΣΚ, θυγατρικῆς ἑταιρίας τῆς ΑΓΕΤ, ἡ ἵδρυσις εἰς τὴν βιομηχανικὴν ζώνην Βόλου Ἐργοστασίου Μηχανολογικῶν Κατασκευῶν. Τὸ ἐργοστάσιο θὰ ἀπασχολεῖ...τελικῶς περὶ τοὺς 350 ἐργατοϋπαλλήλους» (ἀνακοίνωση στὴ «Θεσσαλία» 20-4-75 μὲ γράμματα μεγέθους 2,5 χιλιοστῶν). Καὶ σχολιάζει ἡ «Αὐγὴ» τῆς 2-7-75: «...δηλαδή, ἂν δὲν φωνάξετε γιὰ τὴν τσιμεντόσκονη τοῦ κολοσσοῦ μας, θὰ σᾶς φτιάξουμε καὶ ἕνα ἐργοστασιάκι στὴ βιομηχανικὴ ζώνη ποὺ νὰ ἀπασχολοῦνται μερικοὶ Βολιῶτες». Εἰδάλλως ἀνεργία.

ἡ ΑΓΕΤ ἐκπολιτίζει:

Τὴν Κυριακὴ 13 Ἀπρίλη 1975 ἔγιναν στὸν «ΟΛΥΜΠΟ» τὰ ἐγκαίνια ἔκθεσης ζωγραφικῆς μὲ συμμετοχὴ 32 ζωγράφων. Ἡ ἔκθεση αὐτὴ ἦταν ἡ δεύτερη ποὺ γίνεται σὲ ἐργοστάσιο καὶ ὀργανώθηκε μὲ πρωτοβουλία τῆς «Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Δημοσίων Σχέσεων». Ἡ ΕΕΔΣ ξεκίνησε ἕνα «κίνημα» γιὰ τὴν «κοινωνικοποίηση τῆς τέχνης», διοργανώνοντας μιὰ σειρὰ ἐκθέσεις σὲ ἐργοστάσια, συζητήσεις μὲ τοὺς ἐργάτες κλπ.

Ἡ πρώτη της ἐκδήλωση ἔγινε στὶς ἐγκαταστάσεις τῆς ΙΖΟΛΑ κοντὰ στὴ Θήβα. Ἡ κ. Σοφία Σβορώνου, ποὺ συμμετεῖχε σὰν μέλος τῆς καλλιτεχνικῆς ἐπιτροπῆς καὶ παραιτήθηκε μετὰ τὴ δεύτερη ἔκθεση, γράφει σχετικὰ στὸ ΑΝΤΙ (No 21, 14-6-75): «...Τώρα ποὺ οἱ δύο πρῶτες ἐκδηλώσεις ποὺ ξεκίνησαν ἔχουν ἤδη ὁλοκληρωθεῖ, ἡ εἰκόνα ποὺ παρουσίασαν πιστεύω ὅτι εἶναι

Η «ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ» ΤΗΣ ΑΓΕΤ

Ἡ ΑΓΕΤ (Ἀνώνυμη Γενικὴ Ἑταιρία Τσιμέντων) εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες βιομηχανίες στὴν Ἑλλάδα. Ἵδρυσε στὰ 1911 τὸ ἐργοστάσιο «Ἡρακλῆς» στὴ Δραπετσώνα καὶ στὰ 1928 ἀπορρόφησε τὸ ἐργοστάσιο «Ὄλυμπος», ποὺ λειτουργοῦσε ἀπ' τὸ 1925 στὸ Βόλο. Τὸ πρῶτο ἔχει σήμερα 1.000.000 τόνους παραγωγὴ τὸ χρόνο, τὸ δεύτερο περίπου 2.000.000. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο τοῦτα ἐργοστάσια, ἡ ΑΓΕΤ διαθέτει: ἕνα στόλο ἕξι τσιμεντοφόρων πλοίων, ἐγκαταστάσεις ἀποθηκεύσεως, σακεύσεως, διανομῆς, στὴ Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Ρίο, Ἠγουμενίτσα, Ἡράκλειο, Ρόδο καὶ Κέρκυρα, ὅπως καὶ τὶς παρακάτω πέντε θυγατρικὲς ἐπιχειρήσεις: 1) Ἀνώνυμος Ναυτιλιακὴ Ἑταιρία «Ἡρακλῆς» Α.Ε., 2) «Αἰγὶς» (Βιομηχ. Εἰδῶν Συσκευασίας), 3) ΕΠΕ Μισθώσεων-Μεταφορῶν-Ὑπηρεσιῶν, 4) Ἑλληνικὴ Ἑταιρία Σκυροδέματος ΕΠΕ, 5) «Καρμὸρ-Ἑλλὰς» (βιομηχανία παραγωγῆς ἀνθρακοψηκτρῶν).

Τὸ 1974 ἡ ΑΓΕΤ πέτυχε ἐξαγωγὲς 702.000 τόνων τσιμέντου, ἀξίας 850.000.000 δρχ. Τὴν ἴδια χρονιὰ δηλώνει καθαρὰ κέρδη 169.000.000 δρχ., ἀντὶ 156.000.000 τοῦ 1973.

Ἡ ΑΓΕΤ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδας, ποὺ εἶναι ὁ κυριότερος μέτοχός της, καὶ τὴν CHASE MANHATTAN BANK πού, ὅπως εἶναι γνωστό, ἀνήκει στὴν πανίσχυρη ἀμερικάνικη οἰκογένεια Ροκφέλλερ.

Πρόεδρος τῆς ΑΓΕΤ εἶναι ὁ Ἀλέξανδρος Τσάτσος, ἐπίτιμο μέλος καὶ διορισμένος ἀντιπρόεδρος στὴ Συμβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Γ. Παπαδόπουλου, πρόεδρος τοῦ «15ετοῦς προγράμματος ἀναπτύξεως» τῆς δικτατορίας καὶ διοικητὴς τῆς ΕΤΒΑ ἐπὶ χούντας. Σὲ γράμμα του πρὸς τὴν «Καθημερινὴ» (19-6-75) ὁ κ. Κ. Μιχαηλίδης τὸν θεωρεῖ «παράδειγμα τῆς ἀκτινωτῆς ἐπιρροῆς ποὺ μὲ ἐπιμονή, σοφία καὶ ἀσυδοσία ἀσκεῖ τὸ μεγάλο κεφάλαιο στὴν Ἑλλάδα» καὶ τονίζει ὅτι: «Μία ἀπὸ τὶς πρῶτες πράξεις τῆς θητείας του στὴν προεδρία τῆς ΕΤΒΑ, ἂν ὄχι ἡ πρώτη, ἦταν νὰ πάρει ἀπὸ τὸ δικτατορικὸν καθεστὼς τὴν ἄδεια ἱδρύσεως τοῦ ἐργοστασίου του εἰς Μέθανα, παραλλήλως δὲ νὰ χορηγήσει δάνεια τῆς ΕΤΒΑ ἐντελῶς παράνομα εἰς συγγενεῖς τοῦ δικτάτορος, μὲ τὰ ὁποῖα δάνεια θὰ ἐξυπηρετήσει τὴ βιομηχανία του καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἕνα σκάνδαλον πρώτου μεγέθους διὰ τὸ ὁποῖον ἐκκρεμοῦν καὶ κυρώσεις».

Στοιχεῖα ἀπὸ τὴν «Αὐγὴ» (1-7-75)
καὶ τὴ «Θεσσαλία» (24-4-75)

παραπάνω ἀπὸ ἐνδεικτικὴ γιὰ τὸ πῶς μπορεῖ νὰ πάρει λάθος κατεύθυνση ἕνα τέτοιο κίνημα...»

Πάλι στὸ ΑΝΤΙ (No 19, 17-5-75) ὁ Ν. Ντόκας περιγράφει τὰ ἐγκαίνια τῆς ἔκθεσης στὸν «ΟΛΥΜΠΟ»: «...Ἐνῶ οἱ προσκεκλημένοι ξεπερνοῦσαν τοὺς 200, ἡ διεύθυνση τοῦ ἐργοστασίου θεώρησε ὑποχρέωσή της νὰ προσκαλέσει μόνο 2 μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ σωματείου τῶν ἐργατῶν. Οἱ 600 περίπου ἐργάτες «ἐκπροσωποῦνταν» ἀπὸ καμιὰ 10αριὰ καὶ ἐν στολῇ συναδέλφους τους ποὺ ὁ ἐργοδότης ἀνέχθηκε, φαίνεται, γιὰ τὸ ἀξιοθέατο τοῦ πράγματος...Δὲν θὰ μποροῦσαν, ἂν ἤθελαν καὶ ἂν ἐννοοῦσαν τὰ ὅσα κηρύσσουν, νὰ ἔχουν καλέσει τοὺς ἐργάτες τῆς μιᾶς τουλάχιστον βάρδιας νὰ παραστοῦν στὰ ἐγκαίνια;...»

Ἡ ἀπάντηση βρίσκεται στὸ τεῦχος Μαΐου 1975 τοῦ περιοδικοῦ «Βιομηχανικὴ Ἐπιθεώρησις»: «*Ἡ ὀργανωθεῖσα τὸν παρελθόντα μῆνα Ἀπρίλιον ἔκθεσις ζωγραφικῆς εἰς τὸ ἐργοστάσιον Ὄλυμπος τῆς ΑΓΕΤ εἰς τὸν Βόλον, ἔδωσεν εἰς τοὺς πολυπληθεῖς προσκεκλημένους – δημοσιογράφους, καλλιτέχνας κ.ἄ. – τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἰδοῦν ἀπὸ κοντὰ μίαν μεγάλην σύγχρονον τσιμεντοβιομηχανίαν ἐν λειτουργία καὶ νὰ σχηματίσουν ἰδίαν ἀντίληψιν, ἀφ' ἑνὸς περὶ τῶν πράγματι ἐντυπωσιακῶν προόδων ποὺ ἔχει ἐπιτελέσει ἡ ἐν λόγω ἐπιχείρησις, ἀφ ἑτέρου δὲ περὶ τοῦ καλλιεργηθέντος τὰ τελευταῖα ἔτη μύθου διὰ τὴν ρύπανσιν ποὺ προκαλεῖ, δῆθεν, μία σύγχρονος μονὰς παραγωγῆς τσιμέντου...*»

τὸ μεγάλο ὅμως κεφάλαιο ... ξέρει κι ἄλλα μονοπάτια!

Στιγμιότυπα ἀπὸ τὴ δημόσια συζήτηση ποὺ ὀργάνωσε ἡ Ἑταιρία Θεσσαλικῶν Ἐρευνῶν στὴν αἴθουσα τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Βόλου (19-4-75) μᾶς δίνουν ἡ «Πρωϊνὴ» στὶς 21-4 καὶ ἡ «Θεσσαλία» στὶς 22-4: Μόλις πάει νὰ «ἐξεταστεῖ τὸ θέμα ὄχι ὑπὸ γενικὴ καὶ ἀόριστη μορφή...ἀλλὰ νὰ ἐντοπιστεῖ ἡ συζήτηση πάνω στὸ συγκεκριμένο πρόβλημα ποὺ δημιουργεῖ γιὰ τὴν περιοχὴ ἡ ἐγκατάσταση τοῦ νέου ἐργοστασίου τσιμέντων, γίνεται ἔντονη ἐπίθεση τοῦ βουλευτῆ τῆς Ν.Δ. κ. Δ. Παπαδόπουλου, μὲ τὴ συμπαράσταση πολλῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν τῆς ΑΓΕΤ ποὺ ἔχουν πάρει θέση ἀπὸ νωρίς». Ἡ «Θεσσαλία» πάλι στὶς 22-4 ἀναφέρει: «Μεταξὺ αὐτῶν ποὺ φρόντισαν νὰ ἐξασφαλίσουν ἐμπροθέσμως θέσεις, παραδόξως ἦσαν καὶ ἀκροαταί, ποὺ δὲν σύχναζαν ἄλλες φορὲς σὲ φιλολογικὲς ἐκδηλώσεις. Στὴ μιὰ πλευρὰ τῆς αἰθούσης ἐντυπωσιακὴ ἦταν ἡ παρουσία καθηγητῶν, διευθυντῶν, προϊσταμένων ὑπαλλήλων κτλ. τοῦ ἐργοστασίου τῆς ΑΓΕΤ. Ἴσως γιατὶ ἡ συζήτηση αὐτὴ ξέφευγε ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς ἁπλῆς φιλολογίας». Ὁ βουλευτὴς κ. Δ. Παπαδόπουλος μαίνεται καί, ὄρθιος, ἀπειλεῖ νὰ ἀποχωρήσει γιατὶ δὲν καταλαβαίνει: «γιατί γίνονται αἰχμὲς κατὰ τοῦ κ. Τσάτσου καὶ τοῦ ἐργοστασίου τσιμέντων, ἀφοῦ τὸ θέμα εἶναι σκέψη πάνω στὸ περιβάλλον καὶ τὴν πόλη;»

Στὶς 25-4-75, σὲ ἐπιστημονικὴ ἐκδήλωση τῆς Ἑταιρίας Μελέτης καὶ Προστασίας τοῦ Περιβάλλοντος τοῦ νομοῦ Μαγνησίας, «στὴ διάρκεια τῆς ὁμιλίας τοῦ γιατροῦ κ. Κ. Στριμμένου παρενεβλήθησαν φωνές, κραυγὲς καὶ διαμαρτυρίες ἀπὸ ὀργανωμένες ὁμάδες ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν τῆς ΑΓΕΤ». (Ἀνακοίνωση τῆς ὀργανώτριας ἑταιρίας – «Ταχυδρόμος» Βόλου 26-4-75). Ὅταν δὲ ἡ βιολόγος-οἰκολόγος κ. Καίτη Δουμπιώτη ἀνέλυσε τὸ θέμα τῆς βραδιᾶς «Ἡ καταστροφὴ τοῦ τοπίου καὶ τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Βόλου», οἱ διακοπὲς καὶ οἱ φωνασκίες συνεχίστηκαν καὶ ἐντάθηκαν σὲ τέτοιο βαθμό, ἀπὸ πλευρᾶς τῆς παραπάνω ὁμάδος, ποὺ ἡ ἐπιτροπὴ ἀναγκάστηκε νὰ διακόψει τὴν ὁμιλία». (Ἀπὸ τὴν ἴδια ἀνακοίνωση – «Ταχυδρόμος» Βόλου 26-4-75).

2. Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΗ

Μισοαστεῖα κάποτε, ἄλλοτε μισοσοβαρά, ἀκόμα καὶ στοὺς διαδρόμους τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ψιθυρίζεται χαρακτηριστικά: σ' ὅποιο σημεῖο τοῦ χάρτη ἀγγίξει μὲ τὸ δάχτυλο ὁ μεγαλοβιομήχανος ποὺ ὑπόσχεται νὰ φέρει στὴν Ἑλλάδα δολλάρια, ἐκεῖ μπορεῖ καὶ νὰ ἱδρύσει ὁποιαδήποτε βιομηχανία ἐπιθυμεῖ.

Ἂς θυμηθοῦμε τὶς ἀντίστοιχες ἐπιλογὲς τοῦ Ὠνάση μὲ τὰ 500 ἑκατομμύρια δολλάρια ποὺ θά 'φερνε, τοῦ Ἀνδρεάδη στὰ Μέγαρα, τοῦ Βαρδινογιάννη στοὺς Ἁγίους Θεόδωρους, τὰ ναυπηγεῖα στὸ Λυχνάρι Κορινθίας, καὶ τόσα ἄλλα. Τὸ δύσκολο εἶναι ἡ μεθόδευση τοῦ πῶς θὰ κινηθοῦν τὰ νήματα γιὰ νὰ «συμφωνήσουν» ὅλοι οἱ «ἁρμόδιοι».

● Ὁ Ὑφυπουργὸς Δημοσίων Ἔργων κ. Κυπρ. Μπίρης, σὲ σύσκεψη ποὺ ἔγινε στὴ Νομαρχία Βόλου («Θεσσαλία» 20-5) δηλώνει: «...Τὸ θέμα τῆς ρυπάνσεως τοῦ περιβάλλοντος εἶναι συνάρτησις τῆς ποιότητος τῶν τελειοτάτων μηχανημάτων. Λέγεται ὅτι κατασκευασταὶ τῶν μηχανημάτων εἶναι Ἰάπωνες» (!). Καὶ ὁ *Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ κ. Τρυπάνης* («Ἡμερήσια» 16-6) διευκρινίζει: «...οἱ κραδασμοὶ γιὰ τὴν ἐξόρυξη τῆς ἀργιλώδους πρώτης ὕλης δὲν ἐπηρεάζουν δυσμενῶς τὸ περιβάλλον καὶ οὔτε εἶναι ἐπικίνδυνοι γιὰ τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους»(!). Ἐδῶ βέβαια κανένας δὲν μιλάει γιὰ ἀρχαιολογικοὺς χώρους καὶ κραδασμούς, μιὰ καὶ τὸ πρόβλημα εἶναι ἡ σκόνη, ὁ καπνός, ἡ τσιμεντόσκονη (ἀντίθετα τὸ Ὑπ. Πολιτισμοῦ ἐπὶ χούντας «δὲν ἐγκρί-

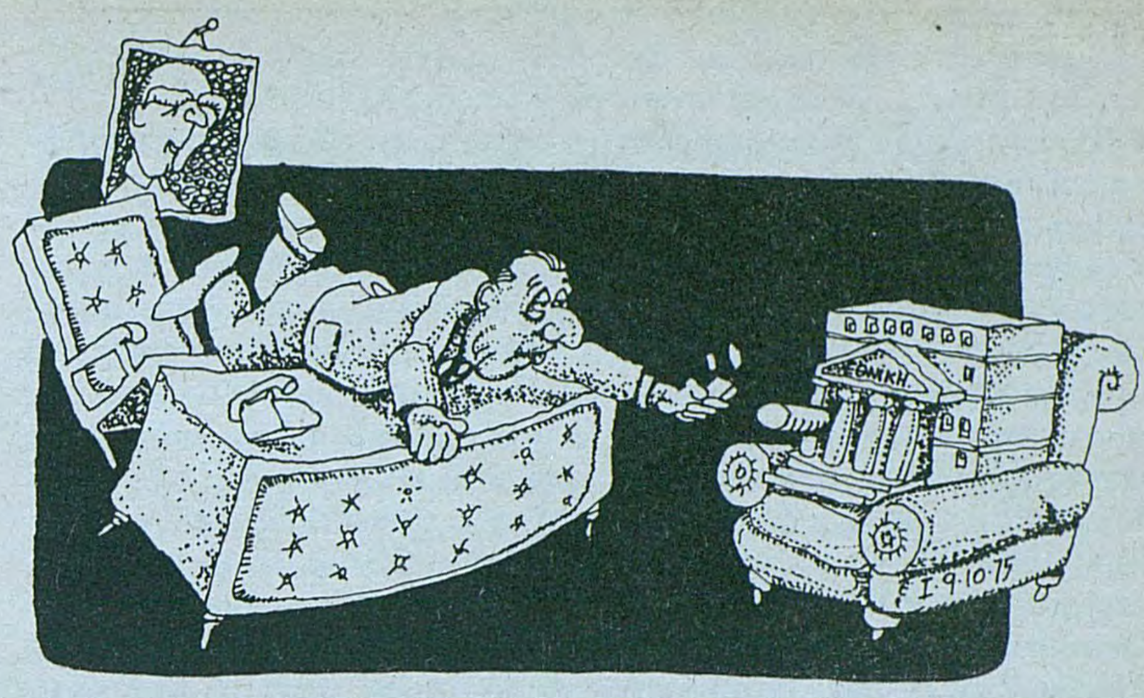
νει» στὶς 6-5-1974, ἀριθ. πρωτ. Α/624/12719/1183 «τὴν ἐγκατάστασιν ἐργοστασίου τσιμέντων ὑπὸ ΑΓΕΤ εἰς Στενὸ Μεθάνων διὰ λόγους προστασίας ...τοῦ περιβάλλοντος γενικώτερον»).

● Ὁ Ὑπουργὸς Βιομηχανίας κ. Κονοφάγος δηλώνει (ἐφημερίδες 7-6): «τὰ ἐργοστάσια παραγωγῆς τσιμέντων ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σκόνη δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο». (Δηλαδὴ τί ἤθελε νὰ ἔχουν;)

● Ὁ Ὑφυπουργὸς Δημ. Ἔργων κ. Μπίρης, σὲ νέα εὐκαιρία, ἀναφέρει: «Μὲ διεβεβαίωσεν ἡ ἑταιρία ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ θὰ φύγει τὸ ἐργοστάσιο» («Θεσσαλία» 20-5). Ἐννοεῖ βέβαια ὅτι ἡ ἑταιρία δέχεται νὰ βγάλει τὸ ἐργοστάσιο-αἶσχος τῆς Δραπετσώνας ἀπ' τὴν καρδιὰ τοῦ Πειραιᾶ, ἂν τὴν ἀφήσουν νὰ φτιάξει τὸ καινούργιο στὴν καρδιὰ τοῦ Βόλου. Καὶ φυσικὰ τώρα, ποὺ ἔχει καταντήσει ἀσύμφορο ὅταν α) ἡ πρώτη ὕλη εἶναι μακριὰ καὶ β) πανάκριβη ἡ τιμὴ τοῦ οἰκοπέδου.

● Σὲ ἐρώτηση τοῦ βουλευτῆ-ἀρχιτέκτονα κ. Ἄργη Φιλιππίδη («Θεσσαλία» 20-5) «θὰ δεχτῆτε κ. ὑπουργὲ νὰ βλέπετε μετὰ λίγα χρόνια νὰ χαίνει ἕνα βουνὸ σὲ ἔκταση 1.100 στρεμμάτων...ὅσο δηλαδὴ τὸ 1/3 τῆς κυρίως πόλεως τοῦ Βόλου;», ὁ ἴδιος ὁ κ. Μπίρης ἀπαντᾶ: «Τὸ τραῦμα ποὺ ὑπάρχει σήμερα δὲν εἶναι μικρό. Θὰ ἦταν σωστὸ νὰ ὑπάρξει καὶ ἀλλοῦ;» (Ὁ Ὑφυπουργὸς καὶ ἀρχιτέκτονας-καθηγητὴς κ. Μπίρης κατατοπίζει ὑπεύθυνα καὶ τίμια τὸ νοῆμον κοινό: τὸ ἴδιο κάνει ὅπου κι ἂν εἶναι ἕνα νταμάρι, εἴτε χαμένο σὲ ἀπόμακρη χαράδρα εἴτε κολλητὰ στὰ σπίτια τοῦ Βόλου!!).

Ὁ βουλευτὴς τῆς Ν.Δ. κ. Ἀντωνόπουλος ἐξηγεῖ: «Μαζὶ μὲ

τὶς νέες ἐγκαταστάσεις θὰ τοποθετηθοῦν νέα φίλτρα καὶ στὶς ὑπάρχουσες». Ὁ Ὑφυπουργὸς Κοιν. Ὑπηρεσιῶν κ. Μπρισίμης διευκρινίζει: «Μαζὶ μὲ τὸ καινούργιο ἐργοστάσιο θὰ βελτιωθεῖ καὶ ἡ λειτουργία τοῦ παλιοῦ» («Θεσσαλία» 20-5). Ἕνα μήνα ὅμως πρὶν ὁ καθηγητὴς Πολυτεχνείου καὶ διευθύνων σύμβουλος τῆς ΑΓΕΤ, πάλι σὲ σύσκεψη στὴ Νομαρχία Βόλου, τὸ δήλωνε ξεκάθαρα («Θεσσαλία» 8-4): «οἱ παλιὲς ἐγκαταστάσεις δὲν διορθώνονται ὁσαδήποτε φίλτρα κι ἂν τοποθετηθοῦν»(!)

3. ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ

Σύμφωνα μὲ πορίσματα βγαλμένα ἀπὸ τὸν Διεθνὴ Ὀργανισμὸ Τροφίμων καὶ Γεωργίας τοῦ ΟΗΕ, ὑπεύθυνη γιὰ τὴν αὔξηση τῶν καρκινογόνων ὄγκων τῶν πνευμόνων, τῶν περιστατικῶν ἐμφυσημάτων κλπ. εἶναι ἡ αἰθαλομίχλη, μὲ τὴν ὁποία ὁ κ. Τσάτσος θὰ ἀγκαλιάσει «στοργικὰ» ὅλη τὴν πόλη. Ὅμως οἱ κάτοικοι τοῦ Βόλου τί μαθαίνουν; Οἱ κάτοικοι μαθαίνουν ὅτι πρέπει νὰ διαλέξουνε: ἢ βιομηχανία καὶ 30 δολλάρια ἐτήσιο εἰσόδημα περισσότερο ὁ καθένας ἢ τουρισμό.

«...Δὲν ἔχει ἀκουστεῖ καὶ ἡ ἄλλη πλευρά, ἡ πλευρὰ τῆς πόλεως, ὥστε νὰ κατατοπιστοῦν πλήρως οἱ συγκεντρωθέντες καὶ νὰ ἐκφέρουν ὑπευθύνως τὴν γνώμη των...», παρατηρεῖ ὁ βουλευτὴς τῆς ΕΚΝΔ κ. Παπαστεργίου σὲ σύσκεψη τῆς 6-4-75, στὴ Νομαρχία Βόλου, γιὰ τὸ θέμα. Καὶ βέβαια οἱ «συγκεντρωθέντες», γιὰ νὰ πάρουν μέρος σὲ τέτοιες «κατατοπιστικὲς» συσκέψεις, δὲν ἦταν ὁπωσδήποτε οἱ ἁπλοὶ ἄνθρωποι. Ὡστόσο τὰ κείμενα ποὺ ἀκολουθοῦν, εἶναι τὰ κείμενα ποὺ ἔγραψαν ἁπλοί, ἀνενημέρωτοι πολίτες, ἐκφράζοντας μεμονωμένα τὴ γνώμη τους στὸ ἐπίμαχο, καυτὸ πρόβλημά τους.

● «...Διατὶ δηλαδὴ διὰ τὴν κωμόπολιν τῶν Μεθάνων τὸ ἐργοστάσιον ἐκρίθη ἐπιβλαβὲς καὶ ἐπικίνδυνον καὶ διὰ τὴν μεγαλούπολιν τοῦ Βόλου...ἐπωφελές;» ρωτοῦν οἱ Γ. Καρκαγιάννης, Α. Κοντοβᾶς, Ν. Κουφιδάκης («Θεσσαλία» 24-4) καὶ συνεχίζουν: «...νὰ μᾶς ποῦν, μέσα σὲ ποιὰ γερμανικὴ πόλη ὑπάρχει ἐργοστάσιο τσιμέντων».

● Στὸν «Ταχυδρόμο» τῆς 20-4: «...Εἶναι μεγάλο ἔγκλημα κατὰ τοῦ Βόλου...νὰ γινόμαστε ζόρικοι σ' ἐκείνους ποὺ ἔρχονται νὰ τοποθετήσουν στὴν πόλη μας ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια δραχμῶν...» ἐκφράζει τὴν ἀγανάκτησή του ὁ βιομήχανος κ. Τηλ. Σωτηρίου.

● «Νὰ τοὺς ἀνεβάσουμε στὸ λόφο τῆς Γορίτσας γιὰ νὰ δοῦν τὸ κατάντημα τῶν ἀνατολικῶν συνοικιῶν τῆς πόλεώς μας, ὅπου στέγες, ταράτσες, αὐλές, δέντρα ἔχουν κατακλυστεῖ κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὸν λευκὸ καὶ θανατηφόρο σιμοὺν τῶν τσιμέντων...» («Θεσσαλία» 20-4).

● Ὁ χειριστὴς γερανῶν τῆς ΑΓΕΤ–ΟΛΥΜΠΟΣ, Ἐλευθέριος Δέτσης, σὲ γράμμα του στὴ «Θεσσαλία» (24-4) (ὅπως λέει ἔχει πάρει μέρος καὶ στὴ διάλεξη τῆς ΕΘΕ στὶς 19-4), ἀναφέρεται στὰ «ἀνεύθυνα καὶ ἀκατατόπιστα κυρίως πρόσωπα, ποὺ μοναδικό τους μέλημα ἔχουν νὰ μιλοῦν γιὰ ὡραῖα δέντρα, λουλουδιασμένους δρόμους καὶ γιὰ ἀνέπαφα χρώματα στοὺς τοίχους...Ὁ Βόλος χρειάζεται βιομηχανία...»

Καὶ ἐμεῖς συμπληρώνουμε: ἀσφαλῶς τὴ χρειάζεται! Ἀλλὰ γιατὶ ἀκριβῶς ἐκεῖ; Μήπως ἐπειδὴ ἡ ΑΓΕΤ ἐξασφαλίζει ἐκεῖ τὸ μεγαλύτερο δυνατὸ ὄφελος μὲ τὸ μικρότερο δυνατὸ «ρίσκο»;

● Κοντὰ στὴν ἄποψή μας καὶ ὁ Βολιώτης σπουδαστὴς Ν. Πέντζος –χωρὶς νὰ πέφτει στὶς γνωστὲς παγίδες: ἢ βιομηχανία ἢ τουρισμός, ἢ ρύπανση ἢ ἀνεργία– γράφει στὴ «Θεσσαλία» (23-4)«...Καὶ φυσικὰ νὰ ἱδρυθεῖ, ἀλλὰ σὲ περιοχὴ ποὺ προσφέρεται διὰ τὴν ἵδρυσίν του καὶ δὲν βρίσκεται στὴν καρδιὰ τοῦ Βόλου...»

● Καὶ ὁ Β. Χειμώνας ἀπὸ τὴ Σκιάθο («Θεσσαλία» 27-4) ἀναφέρει: «...Σχετικὰ μὲ τὴ συζήτηση γιὰ τὸ περιβάλλον ποὺ ὀργάνωσε ἡ Ε.Θ.Ε....συμφωνῶ μὲ τὴν ἄποψη τοῦ κ. Παπαγιάννη

«Μηχανικοὶ ὑπολογίζουν ὅτι ἡ σκόνη ποὺ θὰ ἐκτοξεύεται στὸν οὐρανὸ τοῦ Βόλου θὰ εἶναι περίπου 20 τόνοι κατὰ 24ωρο, ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅτι θὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ τελειότερα φίλτρα ποὺ ὑπάρχουν στὴν παγκόσμια ἀγορά. Ἔτσι, ἂν οἱ ἀριθμοὶ εἶναι ἀκριβεῖς, μαζὶ μὲ τὴ σκόνη ποὺ ἐκτοξεύεται σήμερα ἀπὸ τὸ ὑπάρχον ἐργοστάσιο θὰ πέφτει ἐτησίως στὰ κεφάλια τῶν Βολιωτῶν σκόνη συνολικοῦ βάρους πλέον τῶν 10.000 τόνων».

«ΘΕΣΣΑΛΙΑ» Βόλου 24-4-75

καὶ προτείνω, προτοῦ γίνει κάποιο ἔργο, νὰ ρωτιέται ὁ τοπικὸς παράγοντας στὴν πλατειά του ἔννοια...νὰ δοθεῖ ἐξουσία στὶς τοπικὲς ἀρχές...νὰ προστατεύουν τὸ περιβάλλον...»

● Ὁ γιατρὸς Γ. Πιτσιώρης, στὴ «Θεσσαλία» (25-4) ἀναλαμβάνει νὰ ἐξηγήσει: «...ἡ ὑγεία δὲν διατρέχει κίνδυνον ἀπὸ πρόκλησιν πνευμονιώσεως...Ἐὰν ὑπάρχη ρύπανση ὡρισμένων περιοχῶν τῆς πόλεως...νὰ ἀπαιτήσωμεν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τελευταίων προόδων τῆς τεχνικῆς στὸ θέμα αὐτό...Στὴν ἀρχὴ ἐπιστεύετο ὅτι ἡ καπνίασις ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἴχανε προσβληθῆ τὰ ἐλαιόδεντρα τῆς περιοχῆς καὶ ἡ σχετικὴ ἀφορία εἶχεν ὡς αἰτίαν τὴν τσιμεντόσκονη, ἀλλὰ ἡ ἀρρώστια αὐτὴ προσέβαλε μεγάλες ἐκτάσεις τῶν ἐλαιοδέντρων τοῦ Πηλίου...»

● Ὡστόσο στὶς 22 Ἰουνίου '75 δίνουν συνέντευξη στὴν «Καθημερινὴ» οἱ Βολιῶτες μικροβιολόγοι Χ. Φλέσσας καὶ Κ. Στριμμένος: «Οἱ στέγες τῶν σπιτιῶν εἶναι καλυμμένες ἀπὸ τσιμεντόσκονη. Μαῦρο σύννεφο κρέμεται πάνω ἀπὸ τὰ χωριὰ τοῦ Πηλίου. Ποτὲ δὲν ἔχουν καθαρὸ τὸ σπίτι τους οἱ νοικοκυρές...Ἡ εἰσπνοὴ κονιορτοῦ προκαλεῖ ἐρεθισμὸ τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν καὶ παροξυσμὸ βηχός, ἐπιφέρουσα παράλληλα τὴν μόλυνση τοῦ ὀργανισμοῦ, συνεπεία τῶν διὰ τοῦ κονιορτοῦ μεταφερομένων μικροβίων. Αὐτὰ προκαλοῦν τραυματικὲς λοιμώξεις καὶ φυματίωση, ὀξέα ἐξανθηματικὰ οἰδήματα ἱλαρά, ὀστρακιά, εὐλογιὰ –συχνότατα κοιλιακὸ τύφο, τέτανο καὶ ἀεριογόνο οἴδημα... Τὰ δέντρα μας εἶναι μαῦρα ἀπ' τὴν καπνιά. Ἡ τσιμεντόσκονη φράσσει τὰ στόμια τῶν φύλλων μὲ συνέπεια νὰ παρεμποδίζεται ἡ ἀναπνοή...Κάθε τσιμεντεργάτης εἰσπνέει περίπου 1,2 γρ. τσιμεντόσκονη τὴν ἡμέρα. Ἀνάλογη ποσότητα, ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπόσταση τοῦ ἐργοστασίου καὶ τὴν κατεύθυνση τοῦ ἀνέμου, εἰσπνέουμε ὅλοι μας. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ παρατηροῦνται συχνὰ δερματίτιδες, ἐκζέματα καὶ ὀφθαλμικὲς παθήσεις...»

● Παράλληλα ὁ Διευθυντὴς Γεωργίας τῆς Νομαρχίας Μαγνησίας κ. Γ. Χατζηαθανασιάδης σὲ ἔγγραφό του τονίζει: «...ἡ ἐπικάλυψις τῶν ἐπιφανειῶν τῶν φυτῶν διὰ κόνεως, ὡς τσιμέντον κτλ., προκαλεῖ ἀνωμαλίας εἰς λειτουργίας ἀναπνοῆς, διαπνοῆς, ἀφομοιώσεως, φωτοσυνθέσεως καὶ λοιπὰς λειτουργίας τῶν φυτῶν, μὲ συνέπειαν τὴν ἀναστολὴν τῆς βλαστήσεως αὐτῶν καὶ ἀνάλογον δυσμενῆ ἐπίπτωσιν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς...» (Καθημερινὴ» 22-6)

● Σὲ ἔρευνα τῆς ἐφημερίδος «Καθημερινὴ» (17-4) ἄλλοι κάτοικοι του Βόλου δηλώνουν:

Ἡ οἰκολόγος κ. Μαλαχάρη-Δουμπιώτη: «...ἡ βιομηχανία μπορεῖ νὰ ἐγκατασταθεῖ σ' ἄλλη περιοχὴ τοῦ Παγασητικοῦ...»

Ὁ γεωπόνος κ. Κ. Παπακωνσταντίνου: «...Οἱ φυτοπαθολόγοι ἔχουν ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν ἀκαρπία ποὺ πλήττει τὸν μεγάλο ἐλαιώνα τῆς περιοχῆς τὸ πρῶτο ἐργοστάσιο τῆς ἑταιρίας. Ἕνα δεύτερο θὰ εἶναι ἡ καταστροφή...» Ὁ μικροβιολόγος κ. Κ. Στριμμένος: «...πέραν ἀπὸ τὶς διαπιστωμένες ζημιὲς ποὺ προκαλεῖ ἡ τσιμεντόσκονη στὰ ἐλαιόδενδρα τῆς περιοχῆς, ἡ πόλη τοῦ Βόλου δέχεται τὸ μεγαλύτερο πλῆγμα. Δὲν μποροῦμε νὰ μιλᾶμε γιὰ προστασία τοῦ περιβάλλοντος...καὶ νὰ συζητᾶμε τὴν ἵδρυση μιᾶς βιομηχανίας τσιμεντόσκονης στὴν «καρδιὰ» τοῦ Βόλου». Ὁ δικηγόρος κ. Ν. Κολοβός: «Βρισκόμαστε σὲ μιὰ νέα ἐπίθεση τοῦ μεγάλου κεφαλαίου. Σκοπός του δὲν εἶναι ἡ ὠφέλεια τῶν ἐργατῶν ἢ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κέρδος...Ἡ βιομηχανία ἂς γίνει ἐκεῖ ποὺ ἡ λειτουργία της θὰ προκαλέσει μικρότερη ζημιὰ στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ καὶ στὸ περιβάλλον». Ἡ ἀρχιτέκτων κ. Ἥβη Ἀγγελοπούλου: «Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι ἀποκλείσθηκε ἡ βιομηχανία ἀπὸ τὰ Μέθανα. Γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους, κι ἀκόμη γιατὶ Πήλιο-Βόλος εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα κομμάτια τῆς ἑλληνικῆς γῆς κι ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐλκυστικοὺς πόλους τουρισμοῦ, ἡ βιομηχανία δὲν πρέπει νὰ γίνει μέσα στὸ Βόλο. Τὰ παιδιὰ θὰ καταριοῦνται αὔριο τοὺς γονεῖς τους, γιατὶ τοὺς στέρησαν τὸν ἥλιο, τὸν καθαρὸ ἀέρα, τὴν καθαρὴ θάλασσα».

● Ὁ τέως πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἰδιοκτητῶν Νέων Ταξὶ Βόλου (ποῦ ἄραγε ἀναφέρεται τὸ «τέως», στὴν περίφημη ἑπταετία;) ξεσπαθώνει ὑπὲρ τῆς ΑΓΕΤ: «...Μεταξὺ αὐτῶν ποὺ ἀντέδρασαν συγκαταλέγονται καὶ ἐργάτες ποὺ λόγω θέσεως ἔπρεπε νὰ προμαχοῦν διὰ τὴν δημιουργίαν νέων ἐργοστασίων...Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι τὰ ἀβάσιμα ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα ἐπικαλοῦνται περὶ κινδύνου μολύνσεως τοῦ περιβάλλοντος δὲν θὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν...»

● Τὴν ἴδια ἄποψη ὑποστηρίζει καὶ ὁ Παν. Μερεμέτης ἀπὸ τὴ...Καβάλα. Σὲ γράμμα του πρὸς τὴ «Θεσσαλία» (20-4) μὲ τίτλο «Θέλουν νὰ σταματήσει ἡ κατασκευὴ ἐργοστασίων;», τὰ βάζει μὲ τοὺς συλλόγους ποὺ δείχνουν ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ περιβάλλον καὶ ἔχουν ἀποκτήσει τόση δύναμη ὥστε πείθουν τὴν Κυβέρνηση νὰ δεχτεῖ τὴ γνώμη τους.

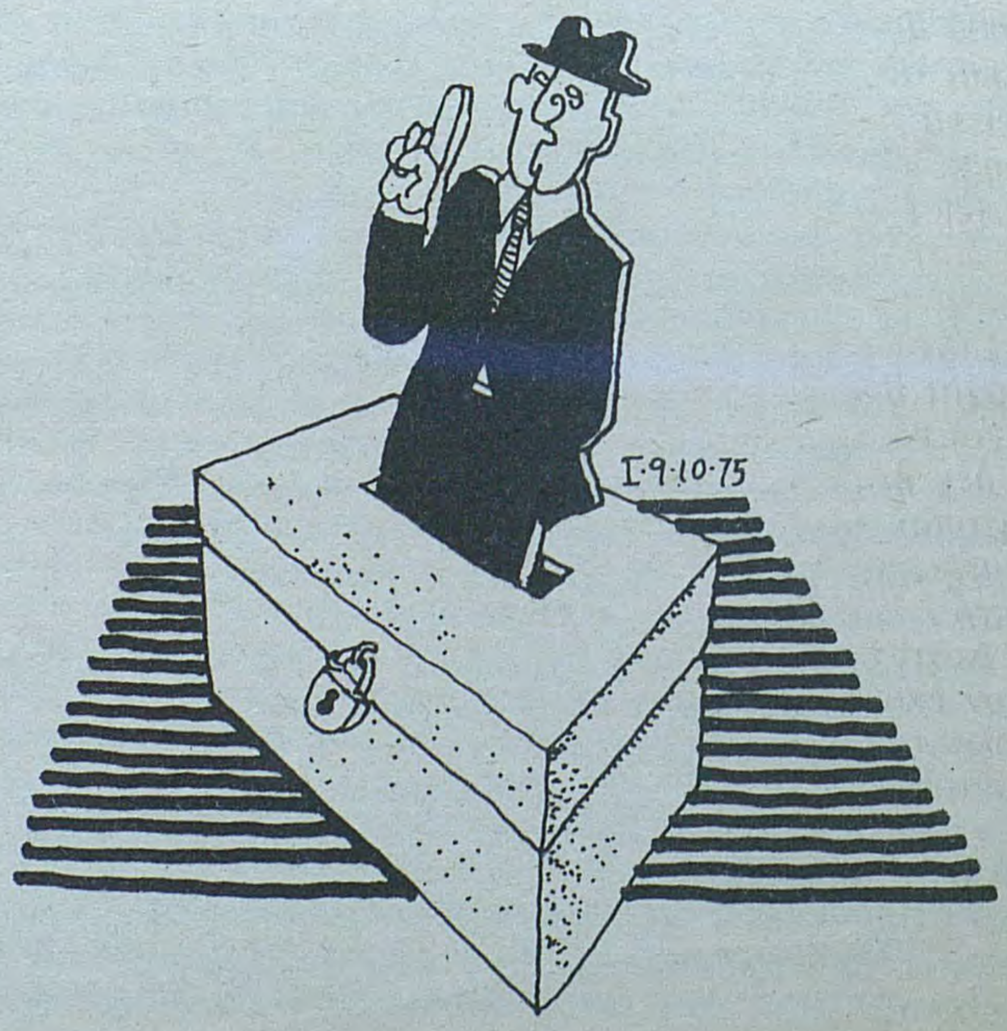
Μὰ ἀλήθεια τὴν πείθουν;

● Τέλος ὁ κάτοικος Βόλου κ. Παν. Γιαρέντης, διὰ τοῦ πληρεξουσίου δικηγόρου του κ. Ι. Παπαδημητρίου, κατέθεσε μήνυση κατὰ τῶν ὑπευθύνων τῆς ἑταιρίας τσιμέντων, στὸν εἰσαγγελέα Βόλου...«διότι ὑπέστη ζημίες ἕνα κτῆμα του, ἐκτάσεως 25 στρεμ., στὴ Νέα Δημητριάδα, ἀπὸ τὴν τσιμεντόσκονη τοῦ ἐργοστασίου» («Καθημερινὴ» 22-6).

4. ΟΙ ΕΚΛΕΓΜΕΝΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ

1. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἡ αἱρετὴ πρωτοβάθμια αὐτοδιοίκηση: Οἱ ἐκλεγμένοι ἐκπρόσωποι τοπικῆς αὐτοδιοίκησης θά 'πρεπε νά 'ναι οἱ πιὸ ἁρμόδιοι γιὰ νὰ βοηθοῦν στὴ διαμόρφωση σωστοῦ περιβάλλοντος στὴν πόλη τους. Ζώντας ἀπὸ κοντὰ τὴν ὅλη κατάσταση εἶναι σίγουρα οἱ περισσότερο κατάλληλοι νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν κοινῶν συμφερόντων. Δυστυχῶς τὰ δημοτικά μας συμβούλια παρουσιάζονται ἀκόμα πολὺ ἀδύναμα τόσο στὴ φάση τῆς πληροφόρησης –καὶ τῆς προσωπικῆς τους καὶ τῶν δημοτῶν– ὅσο καὶ στὴ διαδικασία λήψης καὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων.

Δέσμιοι ὅλης τῆς προϊστορίας τοῦ παλαιοκομματικοῦ ρουσφετιοῦ, τοῦ «δὲν βαριέσαι, ὅ,τι καὶ νὰ γίνει τὸ συμφέρο τοῦ δυνατοῦ θὰ ἐπικρατήσει», ἔχουν συχνὰ ἔντονη τὴν αἴσθηση ὅτι δὲν ὑπάρχει ἑνιαῖο κοινωνικὸ συμφέρον τῆς πόλης, τῶν δημοτῶν, ἀλλὰ ὁ καθένας ἂς κοιτάει τὴ δουλειά του, νὰ μὴν τὰ βάζεις καὶ μὲ τοὺς τρανούς, ποῦ ξέρεις τί γίνεται. Ἄλλωστε ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σκουπίδια, τὰ νεκροταφεῖα καὶ τὶς βεβαιώσεις τοῦ ληξιαρχείου (ἁρμοδιότητες ποὺ τοὺς χάρισε ἡ κεντρικὴ ἐξουσία), τὶς ἀποφάσεις ποὺ πρέπει νὰ πάρουν τὰ δημοτικὰ συμβούλια πάνω σὲ σοβαρὰ θέματα τῆς πόλης δὲν τὶς ζητάει κανείς. Ὅσο γιὰ τὴ δυνατότητα ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, ποιὸ εἶναι τὸ θεσμικὸ πλαίσιο καὶ ποιοὶ οἱ οἰκονομικοὶ πόροι ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ τὶς στηρίξουν; Καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ ἀγνοεῖ τὸ

νομάρχη (τὸν διορισμένο ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση) ποὺ καραδοκεῖ πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι τους ν' ἀπαγορέψει, νὰ περικόψει, νὰ τιμωρήσει, νά ...ἀπολύσει; Ἂς παρακολουθήσουμε ὅμως τὰ σχετικὰ γεγονότα στὸ παράδειγμα ΑΓΕΤ-ΤΡΙΤΩΝ-ΒΟΛΟΣ ποὺ διαλέξαμε.

Στὴ σύσκεψη τῆς Νομαρχίας στὶς 6-4-75 ὁ δήμαρχος Νέας Ἰωνίας ἐπισημαίνει:

«...Ἀπὸ τὸ 1967 μέχρι τὸ 1972 ἔγιναν ἐπεκτάσεις στὸ σημερινὸ ἐργοστάσιο, ὥστε ν' αὐξηθεῖ ἡ ἡμερήσια παραγωγὴ ἀπὸ 350 σὲ 400 τόνους, χωρὶς νὰ ζητηθεῖ ἡ γνώμη τῶν παραγόντων τοῦ Βόλου. Τὸ γεγονὸς ὅτι τώρα γιὰ τὴ νέα ἐπένδυση βιομηχανίας (4.000 τόνοι ἡμερησίως) ζητεῖται ἡ γνώμη τῶν παραγόντων τῆς πόλεως, σημαίνει ὅτι ὑπάρχει κάποιο νέο στοιχεῖο, καὶ αὐτὸ εἶναι τὰ Μέθανα. Καλούμεθα δηλαδὴ ἐμεῖς ἀπροετοίμαστοι ἢ μᾶλλον *μονομερῶς ἐνημερωμένοι* ἀπὸ τὸν καθηγητὴ κ. Παρισάκη νὰ ἐπωμισθοῦμε τὶς εὐθύνες γιὰ τὸ μέλλον τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ὑγείας τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς μας...» («Θεσσαλία» 8-4). Καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Βόλου κ. Μιχάλης Κουντούρης σὲ συζήτηση στὸ δῆμο στὶς 7-4 καταλήγει: «...Παρατηρεῖται μιὰ ἐλαφριὰ μετατόπιση τοῦ θέματος. Γιατί συζητοῦμε τώρα ἂν θὰ γίνει ἢ ὄχι βιομηχανία τσιμέντων...Ὁ Βόλος ἦταν καὶ εἶναι βιομηχανικὴ πόλη. Συνεπῶς ἦσαν περιττὰ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα. *Καὶ βέβαια ἐγκρίνει ἡ πόλη τὴν ἵδρυση μιᾶς βιομηχανίας, ἀλλὰ σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν πρέπει νὰ μποῦμε κάτω ἀπὸ ἐκβιαστικὸ δίλημμα: ἢ γίνεται ὅπου θέλω ἐγώ, ἢ δὲν γίνεται καθόλου...*» («Ταχυδρόμος» 9-4).

● Καθαρὲς εἶναι καὶ οἱ δηλώσεις τοῦ δημάρχου Βόλου κ. Κλαψόπουλου: «...εἰς τὸ παρελθὸν ἡ ἑταιρεία δὲν ἐτήρησεν τὰς ὑποχρεώσεις της καὶ δὲν ἐφρόντισεν γιὰ τὴν κανονικὴ λειτουργία τῶν φίλτρων τοῦ ἐργοστασίου...Ἐν πάση περιπτώσει εἰς τὸν Δῆμον Βόλου ἡ ἑταιρία αὐτὴ δὲν προσέφερεν τίποτα...(«Θεσσαλία» 8-4)

«...Ἡ τσιμεντόσκονη ἀποτελεῖ μόνιμον νέφος ὑπὲρ τὴν πόλιν» («Ταχυδρόμος» 8-4)

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἀγριᾶς κ. Νικόπουλος ἐξέφρασε τὴν ὑπόνοιαν ὅτι «διὰ συνεχῶν καὶ διαδοχικῶν ἀπαλλοτριώσεων τὸ ἐργοστάσιον τσιμέντων θὰ φάει σιγὰ-σιγὰ τὸ βουνὸ μέχρι τὴν Πορταριὰ καὶ τὰ Χάνια...» («Ταχυδρόμος» 8-4).

Στὶς 7 Ἀπριλίου πῆρε ὁμόφωνα τὸ Δημοτικὸ συμβούλιο μιὰν ἀπόφαση «περὶ τῆς σκοπουμένης ἱδρύσεως νέας βιομηχανικῆς μονάδος τσιμέντων παραπλεύρως τῆς νῦν λειτουργούσης τοιαύτης καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἐγκυμονούντων κινδύνων διὰ τὸ φυσικὸν περιβάλλον τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων».

Μεταξὺ ἄλλων:

«1. Κηρύσσει τὸ θέμα κατεπεῖγον

2. Προτείνει τὴν μελέτη του ἀπὸ εἰδικούς, γιὰ νὰ βρεθεῖ ἡ καταλληλότερη θέση ἐγκατάστασης τῆς νέας μονάδας τσιμέντων καὶ κατὰ προτίμησιν στὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ὅπου μελλοντικὰ θὰ πρέπει νὰ μεταφερθοῦν σταδιακὰ καὶ οἱ ὑπόλοιπες ἐγκαταστάσεις τοῦ ἤδη λειτουργοῦντος ἐργοστασίου...» («Καθημερινὴ» 29-6). *Κανένας ὡστόσο κρατικὸς (ἁρμόδιος» δὲν ἀσχολήθηκε μὲ τὴν πραγματοποίηση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης. Ποιὸς ἄλλωστε νὰ συγκαλέσει τὴν εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ποὺ προτάθηκε; Ὁκ. Νομάρχης;* Ὁ Δήμαρχος κ. Κλαψόπουλος, τὸ εἶπε πολὺ καθαρά: «...κατὰ τὴ σύσκεψη τῆς Νομαρχίας μόνο ἡ γνώμη μας ἐζητήθη· πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δυνατὸν νὰ παραχωρηθεῖ ἡ ἄδεια ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ἀπόψεις μας». («Ταχυδρόμος» 9-4).

Τί μπορεῖ νὰ κάμει ἡ ἐκλεγμένη τοπικὴ αὐτοδιοίκηση; Τί μέσα ἔχει νὰ ἐφαρμόσει τὶς ἀποφάσεις της, ὅταν τὶς ἀντιστρατεύεται ὁ κολοσσὸς τοῦ κ. Τσάτσου, μὲ τὴν CHASE MANHATTAN BANK στὸ πλευρό του; Εἶχε τὴ δύναμη νὰ συγκαλέσει ὁ δήμαρχος αὐτὴν τὴν ἐπιτροπὴ ποὺ πρότεινε ὁ μελετητὴς τοῦ ρυθμιστικοῦ σχεδίου, καὶ γιὰ τὴν ὁποία ζητήθηκε δεκαπενθήμερη ἀναβολὴ ἀποφάσεως; ΔΕΝ ΤΗΝ ΕΙΧΕ! Θὰ τοῦ τὴν ἔδινε μιὰ κινητοποίηση τοῦ λαοῦ ὅπως στὰ Μέγαρα, ἀλλὰ αὐτὴ δὲν ὑπῆρξε.

2. Δευτεροβάθμιοι αἱρετοὶ ἄρχοντες εἶναι οἱ ἐκλεγμένοι ἐκπρόσωποι τοῦ λαοῦ στὸ Κοινοβούλιο.

Ἡ Μαγνησία ἔχει στείλει μὲ τὶς πρῶτες μεταχουντικὲς ἐκλογὲς ἕξι ἐκπροσώπους στὴ Βουλή: δύο τῆς ΕΚ-ΝΔ, τοὺς κ.κ. Ἀργ. Φιλιππίδη καὶ Γρ. Παπαστεργίου, καὶ τῆς Νέας Δημοκρατίας τοὺς κ.κ. Δ. Παπαδόπουλο, Γ. Διακόπουλο, Ι. Ἀντωνόπουλο καὶ Ν. Μπρισίμη.

● Ὁ κ. Ἄργης Φιλιππίδης, σὰν ἀρχιτέκτονας ὁ ἴδιος, δὲν χάνει εὐκαιρία νὰ ξεσκεπάζει τὶς ζημιὲς ποὺ γίνονται ἢ ἑτοιμάζονται νὰ γίνουν στὸ Βόλο, ἀπὸ τὴ λαθεμένη χωροθέτηση τῆς τσιμεντοβιομηχανίας. Ἐξ ἴσου συμμετέχει στὴν προσπάθεια αὐτὴ ὁ κ. Παπαστεργίου. Στὶς τοπικὲς ἐφημερίδες «Θεσσαλία» καὶ «Ταχυδρόμος» 8/4 διαβάζουμε: «Ὁ Βουλευτὴς κ. Φιλιππίδης ἀνέπτυξε τὴν ἄποψη ὅτι πρέπει νὰ ἀναζητηθεῖ ἐνδεχομένως ἄλλη θέσις, ἀπαραιτήτως στὸ νομὸ Μαγνησίας...Συνεφώνησε ἀπόλυτα μὲ τὶς ἀπόψεις τοῦ ρυθμιστικοῦ σχεδίου καὶ πληροφόρησε τὴ σύσκεψη ὅτι λίαν προσεχῶς στὴ Βουλή...μὲ σχετικὴ ἐπερώτηση τῆς ΕΚΝΔ θὰ συζητηθεῖ...τὸ θέμα τῆς ΑΓΕΤ». Καὶ ὁ κ. Παπαγεωργίου: «Ἐνῶ ἀπὸ τὸν ἐκπρόσωπόν τῆς ΑΓΕΤ καθηγητὴν κ. Παρισάκην ἐξετέθησαν αἱ ἀπόψεις αἱ ὁποῖαι κατ' αὐτὸν συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ νέου ἐργοστασίου τσιμέντων παραπλεύρως τοῦ ἤδη λειτουργοῦντος τοιούτου, ἐν τούτοις δὲν ἔχει ἀκουστεῖ καὶ ἡ ἄλλη πλευρά, ἡ πλευρὰ τῆς πόλεως, ὥστε νὰ κατατοπισθοῦν πλήρως οἱ συγκεντρωθέντες καὶ νὰ ἐκφέρουν ὑπευθύνως τὴν γνώμη τους. Ὡς ἐκ τούτου ἐπιβάλλεται νὰ ἀναβληθεῖ ἡ σύσκεψη καὶ νὰ ὁρισθεῖ μία ἐπιτροπὴ ἀπὸ τεχνικοὺς καὶ ἄλλους ἐκπροσώπους τῶν πόλεων Βόλου καὶ Ν. Ἰωνίας οἱ ὁποῖοι νὰ ἐξετάσουν τὸ ὅλον θέμα ἐντὸς δύο ἑβδομάδων περίπου καὶ νὰ συγκεντρωθοῦμε ἐκ νέου γιὰ νὰ λάβουμε ὁριστικὲς ἀποφάσεις».

● Στὶς 10-4 καταθέτουν οἱ δύο βουλευτὲς ἐπερώτηση στὴ Βουλή: «Ἐὰν εἶναι σύμφωνοι...(οἱ ὑπουργοὶ Συντονισμοῦ καὶ Βιομηχανίας)...νὰ ἐξετασθεῖ ἡ δυνατότης ἐξευρέσεως ἄλλου χώρου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ νομοῦ Μαγνησίας, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλες θέσεις κατάλληλες γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῆς νέας τσιμεντοβιομηχανίας». Μὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 2441/21-4-75 ἀπαντάει ὁ κ. Παπαληγούρας ὅτι τὸ θέμα «τελεῖ ὑπὸ ἐπανεξέτασιν» («Θεσσαλία» 24-4). Περιττὸ βέβαια νὰ θυμίσουμε ὅτι οὔτε διερεύνηση ἔγινε, οὔτε κὰν *προσπάθεια* ἀπὸ τὸ νομάρχη νὰ συστήσει τὴν προτεινόμενη ἐπιτροπή, οὔτε καμιὰ ἐπανεξέταση!

● Ὁ Ὑφυπουργὸς Δημ. Ἔργων κ. Κυπρ. Μπίρης ἐπισκέπτεται τὸν Βόλο. («Θεσσαλία» 20-5). Ὁ κ. Φιλιππίδης ἐπανέρχεται: «Χίλια ἑκατὸν στρέμματα ἔχει ἀπαλλοτριώσει ἡ ἑταιρία γιὰ τὴν ἐξόρυξη πετρωμάτων. Δηλαδὴ ἀντιστοιχοῦν στὸ ἓν τρίτον τῆς ἐκτάσεως τῆς κυρίως πόλεως τοῦ Βόλου...Ἡ ἔκτασις δὲν θὰ ἐπαρκέση ...παρὰ μόνον γιὰ μιὰ δεκαπενταετία, ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἐξόρυξη πετρωμάτων. Συνεπῶς, ἂν πρόκειται νὰ γίνη ἀργότερα ἐξόρυξη ἀπὸ κάπου ἀλλοῦ, γιατί νὰ μὴν γίνη καὶ τὸ ἐργοστάσιο ἐκεῖ καὶ ἴσως κοντὰ εἰς τὴν περιοχὴν Χαλυβουργίας Ἁλμυροῦ, πλησίον τῆς θαλάσσης, ὅπου τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα εἶναι πολλαπλάσια εἰς ὄγκον ἀπὸ ὅ,τι τὰ πέριξ τοῦ παλαιοῦ ἐργοστασίου τσιμέντων;» Ἀναφερόμενος δὲ στὸ ἐργοστάσιο ΑΓΕΤ στὴ Δραπετσώνα «ποὺ λειτουργεῖ στὴν καρδιὰ τῆς πόλεως» (Κ. Μπίρης), συμπληρώνει: «Ὅ,τι θὰ συμβεῖ, κύριε ὑπουργὲ καὶ ἐδῶ μετὰ λίγα χρόνια. Δὲν δύναμαι νὰ πιστέψω ὅτι ἡ προβλεπομένη σήμερα νέα ἐγκατάσταση δὲν θὰ ἐπεκταθῆ ἔτι περαιτέρω ὥστε νὰ καλύψη καὶ ἀνάγκες ἐκτὸς ἑλληνικοῦ χώρου, ὅπως ἦτο ἡ προοπτικὴ τῆς προγραμματισθείσης μονάδος εἰς Μέθανα...».

● Στὶς 6 Ἰουνίου, στὴ Βουλή, οἱ δύο βουλευτὲς ἀγωνίζονται ξανὰ νὰ τοποθετήσουν σωστὰ τὸ πρόβλημα, πολεμώντας τὶς προσπάθειες μετατόπισης τοῦ θέματος (βλ. «Καθημερινὴ» καὶ «Ἀπογευματινὴ» 7 Ἰουνίου).

● Στὶς 2 Ἰουλίου, πάλι συζήτηση στὴ Βουλὴ γιὰ τὸ περιβάλλον. Ὁ βουλευτὴς κ. Φιλιππίδης ἐπιμένει («Θεσσαλία» 3-7):«θεωρῶ λίαν σοβαρὸν τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνα κυβερνητικὸν κλιμάκιον τὸ ὁποῖον ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μὲ ἑλικόπτερον, συνωδεύετο ἀπὸ τὸν πρόεδρον τῆς ΑΓΕΤ κ. Α. Τσάτσο, ἐκ τῶν σημαντικωτέρων παραγόντων τῆς δικτατορικῆς περιόδου. Καὶ ἐρωτᾶται ἡ Κυβέρνησις καὶ εἰδικώτερα τὸ Κυβερνητικὸν Κλιμάκιον: ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὶς διαμαρτυρίες τῶν κατοίκων καὶ τῶν συλλόγων Βόλου; Ἢ ἦλθεν μόνο νὰ ἀκούση τὰς γνώμας τοῦ κ. Τσάτσου; ...Τέλος, ζήτησε νὰ κατατεθοῦν στὴ Βουλὴ τὰ πρακτικὰ τῶν σχετικῶν συνεδριάσεων τοῦ Συμβουλίου Δημοσίων Ἔργων...καὶ ἡ θέση τῶν ἁρμοδίων ὑπουργείων ἐπὶ τοῦ ὅλου θέματος» (βλ. καὶ Δελτίον Τ.Ε.Ε. 849 τῆς 12-7).

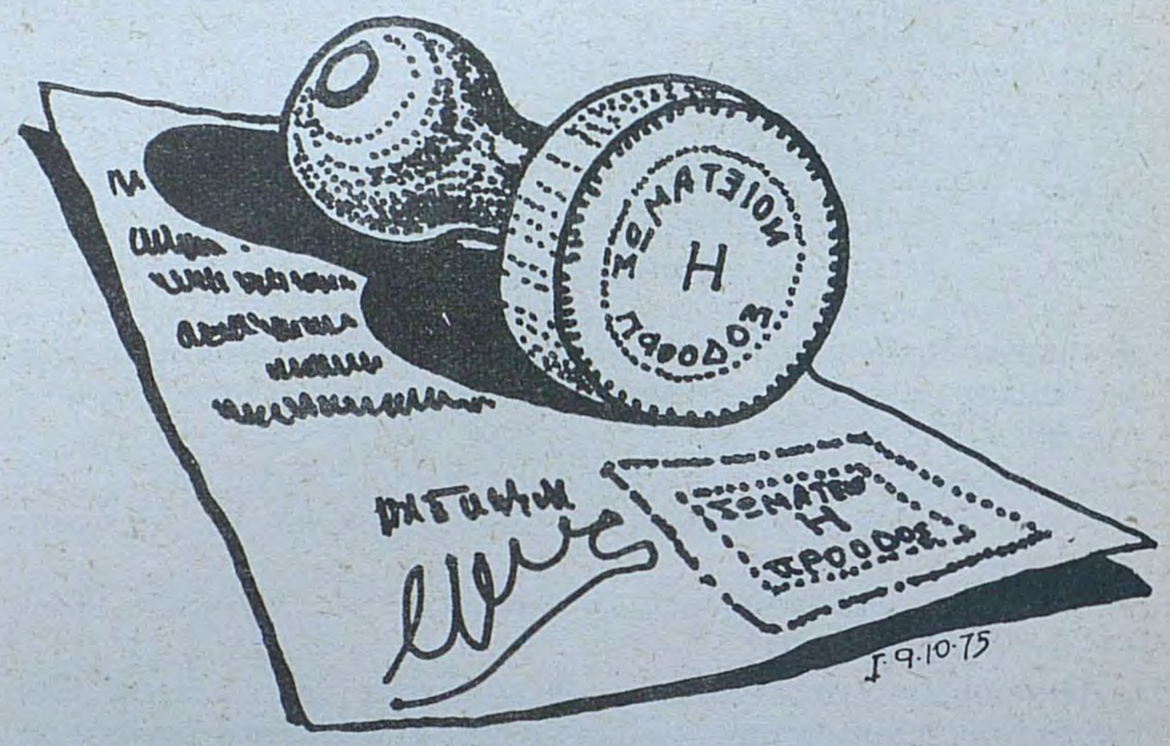
● Ἀντίθετα μὲ τὶς παραπάνω θέσεις, οἱ βουλευτὲς τῆς Ν.Δ. μάχονται σταθερὰ γιὰ τὰ στενὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς ΑΓΕΤ («Θεσσαλία» (8-4): «ὁ Βουλευτὴς κ. Δ. Παπαδόπουλος ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἐργοστασίου χωρὶς καθυστέρηση. Ἀνέφερε δέ, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ ἐξέφρασε οὐσιαστικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ θέμα καὶ ὅτι τὸ νέο ἐργοστάσιο τσιμέντων ἀποτελεῖ προσφορὰ τῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸ Βόλο». Τὸ ἴδιο ὑποστήριξε καὶ ὁ βουλευτὴς κ. Διακόπουλος. («Ταχυδρόμος» 8-4): «ὁ βουλευτὴς κ. Ι. Ἀντωνόπουλος προέβη εἰς τὴν ἑξῆς δήλωσιν: τάσσομαι ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τῆς ἱδρύσεως τοῦ νέου ἐργοστασίου».

● Ὁ κ. Γ. Ἀποστολάτος (γνωστότατος ἀπ' τὴν ὑπόθεση «μηνύματα τῆς ἑλληνικῆς χούντας στὸ ἐξωτερικὸ» (βλέπε ΑΝΤΙ τεῦχος 30) τολμᾶ νὰ διατυπώσει: «μέσα εἰς τὰ πλαίσια τοῦ τεχνητοῦ θορύβου...διὰ τὸ ὑπὸ ἵδρυσιν ἐργοστάσιον τσιμέντων...συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ δημοσίευσις εἰς πρωϊνὴν ἐφημερίδα μιᾶς πανοραμικῆς φωτογραφίας τοῦ Βόλου. Εἰς τὴν φωτογραφίαν αὐτὴν εἶχε γίνει καλλιτεχνικὴ διόρθωσις ὥστε νὰ παρουσιάζει τὸν Βόλο καλυπτόμενο ὑπὸ κόνεως» (σ.σ.: Ἀναφέρεται εἰς τὴν «Καθημερινὴ» 22-6 καὶ δὲν ξέρουμε ἂν κατατέθηκε ἀπ' τὴν κ. Ἑ. Βλάχου μήνυση συκοφαντίας ἐναντίον τοῦ συναδέλφου της).

Ὅπως βλέπουμε, πέρα ἀπὸ προσωπικὲς διαφοροποιήσεις καὶ συμπολιτευόμενα ἢ ἀντιπολιτευόμενα κίνητρα, ὑπάρχουν δύο ἀντιτιθέμενες τοποθετήσεις «τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ λαοῦ»: ὑπὲρ καὶ κατὰ τῶν λαϊκῶν συμφερόντων ἢ καλύτερα ὑπὲρ καὶ κατὰ τῶν συμφερόντων τοῦ μεγάλου κεφαλαίου.

5. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ – ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Στὴ γνωστή μας πιὰ σύσκεψη στὴ Νομαρχία (6-4) ὁ πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου κ. Χρυσ. Μάργαρης, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἰατρικοῦ Συλλόγου κ. Ι. Ἀναγνώστου καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου κ. Ἀπ. Ἀνεμούλης εἶχαν δηλώσει ὅτι εἶναι ὑπὲρ τῆς δημιουργίας τοῦ νέου ἐργοστασίου στὴ θέση αὐτὴ («Θεσσαλία» 8-4). Στὴν «Καθημερινὴ» ὅμως τῆς 17-4 διαβάζουμε: «... ἐν τῷ μεταξὺ δικηγόροι καὶ γιατροὶ τοῦ Βόλου ζητοῦν νὰ συγκληθοῦν γενικὲς συνελεύσεις τῶν συλλόγων τους, γιὰ νὰ ἐπισημάνουν τοὺς σοβαροὺς κινδύνους γιὰ τὴν ὑγεία τῶν Βολιωτῶν ἀπὸ τὴ δημιουργία μιᾶς βιομηχανίας τσιμεντόσκονης μόλις 2 χλμ. ἀπὸ τὴν πόλη».

● Ὁ «Ταχυδρόμος» Βόλου, στὶς 18-4-75 ἀναφέρει: «Συνῆλθαν χθὲς ἐκτάκτως ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν μελῶν τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Βόλου, κατόπιν αἰτήσεως 30 καὶ πλέον μελῶν του... Τελικὰ διεξήχθη ψηφοφορία, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ γενικὴ συνέλευσις ἐτάχθη κατὰ τῆς δημιουργίας τῆς νέας Βιομηχανίας στὴν περιοχὴ τοῦ ἤδη ὑφισταμένου ἐργοστασίου. Συγκεκριμένα, ἐπὶ 34 ψηφισάντων οἱ 24 συνετάχθησαν ἐναντίον τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου ἐργοστασίου παραπλεύρως τοῦ ὑφισταμένου, οἱ ὀκτὼ ἔδωσαν λευκὴ ψῆφο καὶ οἱ δύο ἀρνητική... Ἐπίσης ἐξεφράσθη ἡ εὐχὴ ὅπως ἡ ἀπόφασις ποὺ θὰ ληφθῆ νὰ μὴν ἔχη πλατωνικὸν χαρακτῆρα, ἀλλὰ νὰ ἐπακολουθήσουν ἐνέργειαι καὶ δραστηριότης διὰ τὴν ὑλοποίησίν της...»

● Οἱ γιατροὶ ἐνήργησαν ἀνάλογα.

● Σύμφωνα μὲ δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδας «Καθημερινὴ» στὶς 22-6«... Ἡ γενικὴ συνέλευση τοῦ Ἐργατοϋπαλληλικοῦ Κέντρου Βόλου καὶ τῆς περιοχῆς ἀπεφάνθη κατὰ τῆς δημιουργίας τῆς μονάδος στὴν περιοχὴ αὐτή». Ἔτσι ὅταν 12 ἐργατικὰ σωματεῖα στὶς 20-5 στέλνουν στὴν ἐφημερίδα «Θεσσαλία» ἐπιστολὴ ὅτι ἀποχώρησαν ἀπὸ τὴ συνέλευση γιατὶ τάσσονται «ὑπὲρ τῆς ἐπεκτάσεως», ἡ ἐπίσημη ἀπάντηση τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου στὴν ἴδια ἐφημερίδα τὴν 1η Ἰουνίου ξεκαθαρίζει ὅτι: «Τὰ σωματεῖα τῆς δυνάμεως τοῦ Ε.Κ. Βόλου εἶναι 70, ἀπουσίασαν 8, ἀπεχώρησαν 12...» Τὰ 12 ἀκριβῶς παραπάνω.

● Στὶς 2-8 ἡ Διοίκηση πιὰ τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου Βόλου στέλνει τηλεγράφημα πρὸς τοὺς Ὑπουργοὺς Συντονισμοῦ, Βιομηχανίας, Ἀποσχολήσεως κτλ. ὅπου: «... ἐκφράζει τὰς ἀνησυχίας τῆς ἐργατικῆς τάξεως τοῦ Βόλου καὶ τῆς περιοχῆς, ἐπὶ δημοσιευμάτων τοῦ τοπικοῦ τύπου περὶ ἐγκαταστάσεως τοῦ νέου ἐργοστασίου τσιμέντων παρὰ τὸ παλαιὸν τοιοῦτον. Δεσμευομένη μὲ ἀπόφασιν τῆς Γ.Σ. τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τῆς δυνάμεως τοῦ Ε.Κ.Β. διαμαρτύρεται δι' ὑπογραφεῖσαν σύμβασιν καὶ διατυπώνει τὴν ἀξίωσιν τῆς ἐργατικῆς τάξεως περὶ ἐγκαταστάσεως τοῦ νέου ἐργοστασίου ἐντὸς τοῦ Νομοῦ Μαγνησίας ἀλλὰ εἰς ἕτερον χῶρον κατάλληλον διὰ πλήρη διασφάλισιν τοῦ Περιβάλλοντος».

● Ὡστόσο οἱ κοινοπραξίες ἰδιοκτητῶν φορτηγῶν καὶ ἀνατρεπομένων αὐτοκινήτων τοῦ Νομοῦ Μαγνησίας εἶναι ὑπὲρ τῆς ΑΓΕΤ («Θεσσαλία» 20-4). Καὶ μαζὶ ἡ Πανθεσσαλικὴ Ἕνωση Θερμαστῶν Ξηρᾶς («Θεσσαλία» 27-4).

Ὁ Σύλλογος Καφεζυθοζαχαροπλαστῶν Βόλου στὴ γενικὴ του συνέλευση στὶς 23-4 «... εἶπαν ὄχι στὴν ἐγκατάσταση τοῦ νέου ἐργοστασίου τσιμέντων δίπλα στὸ παλιό... καὶ συνεφώνησαν ἀπόλυτα στὸ νὰ ἀντιταχθοῦν στὴν ἵδρυσή του...» («Θεσσαλία»).

● Τέλος, τὰ πολιτικὰ κόμματα παίρνουν θέση ξεκάθαρη ἐναντίον τῆς καταστροφῆς τοῦ περιβάλλοντος ζωῆς τῶν Βολιωτῶν μὲ συγκεκριμένα ἐπιχειρήματα: τὸ ΠΑΣΟΚ («Θεσσαλία» 25-4), τὸ Κ.Κ.Ε. («Θεσσαλία» 20-4), ἡ ΕΔΑ (Αὐγὴ» 1-7), τὸ Κ.Κ.Ε. (ἐσ.) («Αὐγὴ» 18-9).

6. ΤΟΠΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Ἀπὸ τὰ Μέθανα ἀκόμα, παρ' ὅλη τὴ λογοκρισία, ὁ Τύπος βρέθηκε στὸ πλευρὸ τῶν κατοίκων καὶ ἐνάντια στὰ σχέδια τῆς ΑΓΕΤ. Οἱ ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες, τότε γιὰ τὰ Μέθανα καὶ τώρα γιὰ τὸ Βόλο, φιλοξένησαν ἐπιστολὲς καὶ ἀνακοινώσεις, ἀφιέρωσαν ἄρθρα καὶ ἔρευνες. Στὶς τοπικὲς ὅμως ἐφημερίδες τοῦ Βόλου δὲν ἔγινε τὸ ἴδιο. Μὲ διάφορους τρόπους, ποὺ ὅμοιό τους δὲν εἶχαν οὔτε στὰ χρόνια τῆς δικτατορίας, οἱ δημοσιογράφοι τοῦ Βόλου ἐμποδίστηκαν νὰ ἐνημερώσουν τοὺς κατοίκους γύρω ἀπὸ τὸ θέμα τῆς ΑΓΕΤ – θέμα ποὺ τοὺς ἀφοροῦσε ἄμεσα.

Ἀπὸ τὰ ὅσα δημοσίευσε ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος, μποροῦμε ἐνδεικτικὰ νὰ ἀναφέρουμε τὰ ἐκτεταμένα ἄρθρα (μὲ ρεπορτὰζ ἐπὶ

τόπου, ἀποκαλυπτικὲς φωτογραφίες γιὰ τὴ ζημιὰ ποὺ γίνεται στὴν πόλη, κτλ.) στὶς ἐφημερίδες:

«Καθημερινὴ» (17-4, 22-6, 11-7)
«Αὐγὴ» (1-7, 2-7)
«Ριζοσπάστης» (15-6)
Περιοδικὸ «Γυναίκα» (7-7)
Δελτίο Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος (28-6, 12-7)
«Ἐθνικὸς Κῆρυξ» (4-7).

Περιττὸ νὰ σημειώσουμε ὅτι, ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ἄρθρα, τὸ μόνο πού ... διαφέρει εἶναι τὸ κύριο ἄρθρο τοῦ «Ἐθνικοῦ Κήρυκα». Προσπαθεῖ νὰ βάλει τὸ θέμα στὴ βάση «ἡ περιβάλλον σωστὸ ἢ βιομηχανία», ἐνῶ *κανένας* δὲν εἶπε νὰ μὴ γίνει τὸ ἐργοστάσιο, ἀλλὰ νὰ γίνει σὲ σημαντικὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὰ σπίτια τοῦ Βόλου γιὰ νὰ μὴν τὰ ρυπαίνει.

Καί, μὴ ἔχοντας βέβαια ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς ΑΓΕΤ καὶ τοῦ Κεφαλαίου γενικά, τὸ «ρίχνει» στόν... ἀντικομμουνισμό: «Καὶ ἤδη ἐπωφελοῦνται τὰ ἀριστερὰ κόμματα. Εὐκαιρία ζητοῦν διὰ νὰ μὴ γίνονται ἐργοστάσια εἰς τὴν χώραν, νὰ ὑπάρχει ἀνεργία, νὰ μὴν προχωρεῖ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας, διότι ὅλ' αὐτὰ εὐνοοῦν τὰ πολιτικά των σχέδια... Σκοπὸς δὲν εἶναι ἐν προκειμένω ἡ προστασία τοῦ περιβάλλοντος, διὰ τὴν ὁποίαν κόπτονται τώρα οἱ ἀριστεροί. Σκοπὸς εἶναι ἡ ἀνακοπὴ τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος. Διότι μὲ αὐτὴν εὐνοεῖται ἡ δημιουργία συνθηκῶν καταδημαγωγήσεως, οἰκονομικῆς δυσπραγίας, ἀποσυνθέσεως. Τόσον χρήσιμα πάντοτε αὐτὰ εἰς τὰ κομμουνιστικὰ σχέδια. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ποὺ πρέπει νὰ ἐφελκύσει τὴν ἄμεσον προσοχὴν τῆς Κυβερνήσεως ἀλλὰ καὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος τῆς Ἑνώσεως Κέντρου διὰ νὰ μὴ γίνονται ὄργανα τῶν ἀριστεροκομμουνιστικῶν ἐπιδιώξεων. Καὶ ἡ βασικὴ ἐπιδίωξις τῶν ἀριστερῶν εἶναι ὄχι οἰκονομικὴ πρόοδος. Ὄχι νέα ἐργοστάσια».

Στὴν τοπικὴ ἐφημερίδα «Θεσσαλία» (8-4) ἡ πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν Βόλου δ. Κολλιοῦ θαρραλέα ὑποστήριξε τὴν ἀνάγκη νὰ βρεθεῖ θέση γιὰ τὸ ἐργοστάσιο ποὺ «νὰ μὴν ἐμποδίζει τοὺς κατοίκους νὰ ἀνοίγουν τὰ παράθυρά τους ἢ νὰ ἁπλώνουν ροῦχα στὶς αὐλές». Γενικὰ ὅμως στὸν Βολιώτικο τύπο παρατηροῦμε σύγχιση καὶ μιὰ περίεργη στάση. Κι αὐτὸ γιατὶ ἡ διάθεση τῶν διευθυντῶν τῶν δύο ἐφημερίδων ἦταν φανερὰ εὐνοϊκὴ γιὰ τὰ σχέδια τοῦ κ. Τσάτσου.

Οἱ συντάκτες διαμαρτύρονται συχνὰ γιατὶ ἐμποδίζονται νὰ παρακολουθοῦν «εὑρεῖες» συσκέψεις στὴ Νομαρχία κλπ. («Ἀπογευματινὴ» 7-4). Τί συμβαίνει;

Γράφει ἡ ΕΡΥΕΑ στὸ δελτίο της ἀρ. 10/1974 σχετικὰ μὲ τὴν ΑΓΕΤ καὶ τὸν Ἀλ. Τσάτσο: «Ἡ πράγματι τεραστία ἐπιχείρηση χρειάζεται ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους διὰ λόγους πολιτικῆς δὲν διστάζει νὰ προσελκύει διὰ τῶν ἀνεξαντλήτων οἰκονομικῶν μέσων της...». Ἔτσι ἐξηγοῦνται τά... «ἀνεξήγητα». Κάτι ξέρει καὶ

ἡ ΕΡΥΕΑ ἀπὸ μεγάλες βιομηχανίες, τὰ παρασκήνια καὶ τὰ ταμεῖα τους.

Ἂς ἀφήσουμε ὅμως καλύτερα τοὺς δημοσιογράφους τοῦ Βόλου νὰ μᾶς τὰ ποῦν μόνοι τους («Καθημερινὴ» 18-6):

«...Οἱ δημοσιογράφοι τοῦ Βόλου καταγγέλλουν: Γιὰ ἕνα θέμα ἐξαιρετικὰ σοβαρὸ γιὰ τὴν πόλη τοῦ Βόλου, τὸ θέμα τῆς ἱδρύσεως ἢ μὴ τοῦ ἐργοστασίου τσιμέντων ΤΡΙΤΩΝ τῆς ΑΓΕΤ δίπλα ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσα τσιμεντοβιομηχανία ΟΛΥΜΠΟΣ, τὸ κοινὸ τῆς πόλεως δὲν εἶχε δυστυχῶς τὴν εὐκαιρία νὰ ἐνημερωθῆ πλήρως καὶ ἀντικειμενικά. Καὶ τοῦτο διότι δὲν μπόρεσαν οἱ ἐπαγγελματίες δημοσιογράφοι νὰ ἐκφέρουν τὶς ἀπόψεις των ἢ νὰ μεταφέρουν τὶς ἀπόψεις τῶν πολιτῶν στὶς τοπικὲς ἐφημερίδες τῶν ὁποίων οἱ ἐκδότες ἐστεγανοποίησαν ἐξ ἀρχῆς μονόπλευρα τὸ θέμα, ἄλλοι δὲ περιόρισαν τελευταίως τὴν προβολή του. Ἡ ἔλλειψη αὐτὴ ἢ ἀκριβέστερα ἡ παρεμπόδιση τῆς σωστῆς καὶ ἀντικειμενικῆς ἐνημερώσεως τοῦ κοινοῦ γιὰ ἕνα τόσο σημαντικὸ θέμα γίνεται περισσότερο ἠθικὰ ἀπαράδεκτη σήμερα ἂν παραβληθῆ μὲ τὴν πλήρη δημοσιογραφικὴ κάλυψη ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸ τύπο στὴν περίοδο τῆς δικτατορίας γιὰ τὴν περίπτωση τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἴδιου ἐργοστασίου στὰ Μέθανα... Οἱ συντάκτες τοῦ τοπικοῦ τύπου σημειώνουν μὲ λύπη τους τὴν πρωτοφανῆ γιὰ τὸ Βόλο καταστρατήγηση τῆς ἐλευθεροτυπίας».

Καὶ καταλήγουμε στὸ ἀρκετὰ παρήγορο γεγονὸς πὼς ὁ παράγοντας Τύπος εἶναι βασικὰ θετικὸς γιὰ τὴ δημιουργία σωστοῦ περιβάλλοντος ζωῆς: μιὰ ἐλάχιστη μειοψηφία ὑποστηρίζει τὴν πλήρη ἀσυδοσία τοῦ μεγαλοβιομήχανου στὸ ὄνομα τῆς... «οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης», ὁ κεντρικὸς τύπος συμπαραστέκεται στὴν προσπάθεια νὰ μποροῦν οἱ Βολιῶτες *καὶ* νὰ δουλεύουν *καὶ* ν' ἀναπνέουν καὶ τέλος οἱ συντάκτες τῶν τοπικῶν ἐφημερίδων ἀντιδροῦν ἔντονα στὴν προσπάθεια τῶν ἐργοδοτῶν τους νὰ τοὺς φιμώσουν ὑποστηρίζοντας ἔτσι τὰ ἄνομα συμφέροντα τοῦ μεγάλου κεφαλαίου.

7. ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Εἶναι πρὸς τιμήν τους ὅτι, στὸ παράδειγμα ΑΓΕΤ – ΤΡΙΤΩΝ – ΒΟΛΟΣ, ἡ ὁλότητα σχεδὸν τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων ποὺ ἀνακατεύτηκαν στὴ διαμάχη γιὰ τὴν ἐγκατάσταση, πῆρε θέση ξεκάθαρη, μὲ τὸ μέρος τῶν Βολιωτῶν καὶ ὄχι τῆς μεγαλοβιομηχανίας. Οἱ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις ἀφοροῦν σχεδὸν πάντα ἐπιστήμονες ποὺ εἶναι δεμένοι οἰκονομικὰ μὲ τὰ συμφέροντα τῆς ΑΓΕΤ, ὅπως π.χ. ὁ διευθύνων σύμβουλός της, καθηγητὴς Πολυτεχνείου κ. Παρισάκης.

Ἂς παρακολουθήσουμε ἀναλυτικὰ τὶς ἐνέργειες ὅλων:

● Καὶ πρῶτα - πρῶτα οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ πολεοδόμοι τῆς ὁμάδας ποὺ μελετάει τὸ *ρυθμιστικὸ σχέδιο* τοῦ Βόλου (ἡ τελικὴ μελέτη παραδόθηκε τὸν Ὀκτώβρη). Ὅπου ζητήθηκε ἡ γνώμη τους παρουσιάσανε τὸ πρόβλημα ἀντικειμενικά, κατανοητά, κάνοντας συγκεκριμένες καὶ πραγματοποιήσιμες προτάσεις.

Μὲ πρόσκληση τῆς Νομαρχίας ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ γραφείου κ. Θ. Παπαγιάννης ἐπῆρε μέρος στὴ σύσκεψη τῆς 6-4-75 σχετικὰ μὲ τὸ θέμα ἱδρύσεως ἢ μὴ τοῦ ἐργοστασίου (βλ. «Θεσσαλία» καὶ «Ταχυδρόμο» Βόλου τῆς 8-4) καὶ μεταξὺ ἄλλων εἶπε: «... Εὐκταῖο εἶναι νὰ ἐξευρεθῆ ἄλλη θέση γιὰ τὸ ἐργοστάσιο τσιμέντων καὶ νὰ ἀπορροφηθῆ, σὺν τῶ χρόνω, καὶ τὸ παλιὸ ἀπὸ τὴ νέα ἐγκατάσταση... Ὁ Βόλος πάσχει ἀπὸ ἔλλειψη πρασίνου καὶ σὰν μοναδικός του πνεύμων μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ ὁ λόφος τῆς Γορίτσας, ὁ ὁποῖος ὅμως πλήττεται ἀπὸ τὴν τσιμεντόσκονη...»

Στὶς 26-4 ὁ ἴδιος μελετητὴς στέλνει μικροσκελὴ ἐπιστολὴ στὶς ἐφημερίδες τοῦ Βόλου ὅπου ἐκθέτει ἐκτεταμένα τὴ θέση τῆς ὁμάδας μελέτης πάνω στὰ ἐπίμαχα θέματα τῆς ἀνάπτυξης βιομηχανίας, περιφρούρησης περιβάλλοντος, συνθῆκες ζωῆς τῶν κατοίκων κλπ. Σὲ συνέχεια ἀνασκευάζει κακόπιστες κατηγορίες ποὺ δημοσίευσε ὁ βιομήχανος Βόλου Τ. Σωτηρίου («συνεργαζόμενος ἀπὸ χρόνια μὲ τὴν ΑΓΕΤ», ὅπως λέει ὁ ἴδιος στὸν ἡμερήσιο τύπο Βόλου στὶς 20-4). Ὁ «Ταχυδρόμος» Βόλου *δὲν* δημοσιεύει τὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Θ. Παπαγιάννη, παρὰ τὶς ἀλλεπάλληλες ὑπενθυμίσεις καὶ παρὰ τὸν νόμο περὶ τύπου. Στὴ «Θεσσαλία» δημοσιεύεται τέλος μακρὰ ἐγκύκλιος (14-4) τῆς ὁμάδας μελέτης ρυθμιστικοῦ σχεδίου «Θ. Παπαγιάννης καὶ συνεργάτες», ὅπου γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ξεκαθαρίζουν ὅλα τὰ σημεῖα: «... Πιστεύουμε ὅτι ἡ ἐγκατάσταση τοῦ νέου ἐργοστασίου τσιμέντων στὴν εὐρύτερη περιοχὴ Βόλου εἶναι συμφέρουσα γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς... Παρ' ὅλο ποὺ ἡ μελέτη τοῦ ρυθμιστικοῦ σχεδίου δὲν ἔχει ὁλοκληρωθεῖ, ἡ βασικὴ ἀρχὴ χωροθετήσεως τῶν λειτουργιῶν, ποὺ ἔχει προκύψει ἀπὸ πολλὲς διαδικασίες (μελετητές, δῆμοι, ἐπιτροπὴ παραλαβῆς, Ε.Τ.Β.Α

...ι.) εἶναι: ἐγκατάσταση τῆς βιομηχανίας μόνο δυτικὰ ἀπὸ τὴν πόλη. Διατήρηση τῆς βόρειας καὶ ἀνατολικῆς πλευρᾶς (Πήλιο) γιὰ κατοικία, τουρισμό, ἀναψυχή, ἀθλητισμὸ κλπ...

»...*Βέβαια δὲν παραγνωρίζεται ὁ παράγων ὅτι τὸ ἐργοστάσιο τσιμέντων ἀποτελεῖ σοβαρότατη οἰκονομικὴ μονάδα καὶ θὰ ἦταν ἀνεδαφικὸ νὰ ζητηθεῖ ἡ μεταφορά του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ρυθμιστικὴ μελέτη ἀντιμετώπισε τὸ θέμα μὲ ρεαλισμό. Μιὰ καὶ πρόβλεψε τὴν ἀπαγόρευση ἱδρύσεως νέων βιομηχανιῶν ἀνατολικὰ ἀπὸ τὴν πόλη, βασίστηκε στὴ βαθμιαία παλαίωση τοῦ ἐργοστασίου ὥστε μετὰ 25-30 χρόνια νὰ μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ἡ ἐγκατάλειψή του ἀπὸ τὴν ΑΓΕΤ καὶ ἡ ὑποκατάστασή του ἀπὸ ἄλλη μονάδα παραγωγῆς. Τὴν προοπτικὴ αὐτὴ ἀνατρέπει ἡ πρόθεση τῆς ΑΓΕΤ νὰ δημιουργήσει τὸ νέο της ἐργοστάσιο ΤΡΙΤΩΝ, ποὺ ἀπαγορεύτηκε στὴν περιοχὴ τῶν Μεθάνων, στὴν ἴδια θέση μὲ τὸ σημερινό...*»

● *Ὁ Σύλλογος Ἀρχιτεκτόνων* (ΣΑΔΑΣ) δημοσιεύει στὰ τέλη Μαΐου 1975 σχετικὴ λεπτομερειακὴ ἀνακοίνωση καὶ τονίζει: (Βλ. Ἐνημερωτικὸ Δελτίο ΤΕΕ, 842/24-5, καὶ «Ἐξπρές», «Ἀκρόπολι», «Νέα» 23-5)

«... Τὰ καταστροφικὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν ὕπαρξη ἐκεῖ αὐτῆς τῆς μικρῆς βιομηχανικῆς ζώνης εἶναι:
– ἡ ἀχρήστευση τῆς περιοχῆς (Γορίτσα, ὅρμος τσιμέντων) γιὰ τὶς λειτουργίες τῆς πόλης – ἐμπόδιο στὴ φυσιολογικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Βόλου.
– ἡ ρύπανση ἀπὸ τὴ σκόνη τοῦ ἐργοστασίου καὶ κυριότερα τῶν λατομείων, τόσο τοῦ Βόλου ὅσο καὶ τῆς Ἀγριᾶς.

Καὶ βέβαια
– ἡ σοβαρότατη φθορὰ ἀπὸ τὶς λατομεύσεις στὸ εὐαίσθητο τοπίο τοῦ Πηλίου, ποὺ ἡ δυνατότητα γιὰ τὴν ἀποκατάστασή του γίνεται ὁλοένα πιὸ δύσκολη»

Τέλος ὑπογραμμίζει: «... Λογικότερο φαίνεται πὼς ἡ ἰδιοκτησία τῆς ἑταιρίας σ' αὐτὴν τὴν ἔκταση καὶ ὄχι ἡ ἔλλειψη κατάλληλων πετρωμάτων ὑπαγορεύει τὴν ἐγκατάσταση τῆς βιομηχανίας σ' αὐτὴ τὴ θέση, τὴν τελείως ἀσύμφορη γιὰ τὰ εὐρύτερα ἐθνικὰ συμφέροντα».

● Τὸ *Τεχνικὸ Ἐπιμελητήριο τῆς Ἑλλάδος*, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παρακολούθηση τοῦ θέματος ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ Δελτίου του, ὅπου δημοσιεύει τὶς ἑκάστοτε σχετικὲς εἰδήσεις, διαμαρτυρίες, ἐπιστολὲς κτλ., δημοσιεύει καὶ πολυσέλιδο σχόλιο στὸ «Δελτίο» 847/28-6 ὅπου διερευνᾶ κυρίως τὸ θέμα τῆς διακρίσεως τοῦ ἐθνικοῦ ὀφέλους ἀπὸ τὸ ὄφελος τῆς ΑΓΕΤ.

«... *Κι' ἐδῶ πρέπει νὰ γίνη σαφὴς διάκριση τοῦ ὀφέλους τῆς ΑΓΕΤ ἀπὸ τὸ ὄφελος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Γιατὶ ἡ ΑΓΕΤ, ἔχει κάθε λόγο νὰ ἐπιδιώκη τὴν ἐγκατάσταση τῆς νέας μονάδας της στὴν περιοχὴ αὐτή, ἀφοῦ ἐκεῖ διαθέτει ἰδιόκτητα 1.150 στρέμματα (μετὰ ἀπὸ ἀπαλλοτριώσεις τοῦ 1970) καὶ ἐκεῖ βρίσκονται ἤδη λιμενικὲς ἐγκαταστάσεις, ποὺ τῆς εἶναι ἀπαραίτητες, δεδομένου ὅτι ἡ νέα μονάδα προορίζεται γιὰ ἐξαγωγὲς (ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ εἶναι κορεσμένη). Τὸ ἐπιχείρημά της ὅτι ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα δὲν εὐσταθεῖ βέβαια, γιατί, ὅπως φαίνεται καὶ στὸν χάρτη, παρόμοια πετρώματα ὑπάρχουν καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τοῦ Παγασητικοῦ. (Ἐπισημαίνουμε τὴν ἀξίωση τῆς ἑταιρίας νὰ συνδυάση τὴν πηγὴ τοῦ πετρώματος, τὸ ἐργοστάσιο καὶ τὸ κέντρο διανομῆς σὲ μιὰ ἐγκατάσταση).*

«*Ταυτίζονται ὅμως οἱ ἐπιδιώξεις τῆς Α.Γ.Ε.Τ., ποὺ ἀποβλέπουν φυσικὰ στὴ μείωση τοῦ κόστους καὶ τὴ μεγιστοποίηση τῶν κερδῶν, μὲ τὶς «ἀνάγκες τῆς οἰκονομίας», ὅταν ἡ μακροπρόθεσμη ζημιὰ θὰ εἶναι τέτοιας ἐκτάσεως καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ τὰ ἴδια ὀφέλη γιὰ τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία (ἐκβιομηχάνιση – συνάλλαγμα) μποροῦν νὰ ἐξασφαλιστοῦν καὶ μὲ τὴν ἐγκατάσταση τῆς μονάδας σὲ ἄλλη θέση;*»...

● *Ἡ Ἑταιρία Θεσσαλικῶν Ἐρευνῶν* στὶς 19-4 ὀργανώνει δημόσια συζήτηση πάνω στὸ θέμα: «σκέψεις γιὰ τὸ περιβάλλον στὴν πόλη», μὲ εἰσηγητὴ τὸν ἀρχιτέκτονα – πολεοδόμο κ. Γρ. Διαμαντόπουλο. Βέβαια ὅλες οἱ προσπάθειες τῶν ἀνθρώπων τῆς ΑΓΕΤ «νὰ ἐξεταστεῖ τὸ θέμα» ὑπὸ γενικὴ καὶ ἀόριστη μορφὴ» («Πρωϊνὴ» 21-4) ἀποτυχαίνουν. Ἁπλά, σταράτα, ὁ εἰσηγητὴς τὰ λέει ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια: «Τὸ Πήλιο καὶ ἡ θάλασσα εἶναι τὰ δυὸ βασικὰ σημάδια αὐτοῦ τοῦ τόπου. Ὁ λόφος τῆς Γορίτσας θὰ μποροῦσε νὰ γίνει ὁ ζωτικὸς πνεύμων τοῦ Βόλου. Θὰ γίνει; Ἐγὼ νὰ μὴν σᾶς τὸ πῶ. Ὁ κ. Τσάτσος θὰ σᾶς πεῖ». («Πρωϊνὴ» 21-4). Καὶ οἱ συνομιλητές, ὁ κ. Θ. Παπαγιάννης, ὁ γιατρὸς κ. Σαλτίκης, ὁ δικηγόρος κ. Κολοβός, ἡ ἀρχιτέκτων κ. Κλουτσινιώτη, ὁ κ. Κίτσος Μακρῆς, ὁ βιοτέχνης κ. Χατζόπουλος συμφωνᾶνε: «Οἱ κάτοικοι δὲν ἐλέγχουν πιὰ τὸ περιβάλλον τους, διότι τοῦτο ἐλέγχεται ἀπὸ ἄλλους παράγοντες... Καὶ ὅμως οἱ ἴδιοι οἱ κάτοικοι θὰ ἔπρεπε ν' ἀποφασίζουν τί θὰ γίνει μὲ τὸ περιβάλλον καὶ μὲ τὴν πόλη τους ... ὕστερα μάλιστα ἀπὸ καλὴ πληροφόρηση». («Πρωϊνὴ» 21-4). Συμπερασματικὰ ὁ εἰσηγητὴς καταλήγει: «δὲν ἀρκεῖ μονάχα ἡ διατήρηση ἀλλὰ καὶ ἡ δημιουργία τοῦ περιβάλλοντος... ποὺ δὲν εἶναι μόνο ἡ ἀτμόσφαιρα, τὸ νερὸ κ.τ.λ. ἀλλὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὅ,τι εἶναι γύρω μας καὶ ἀπ' ὅ,τι δὲν εἶναι, ὅπως π.χ. οἱ ὑπόνομοι» («Πρωϊνὴ» 21-4-75).

● Δημόσια συζήτηση μὲ θέμα «ἡ νέα βιομηχανία τσιμέντου σὲ σχέση μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ Βόλου» ὀργάνωσε καὶ τὸ τμῆμα Μαγνησίας τοῦ *Συνδέσμου Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων* («Αὐγὴ» 15-6-75). «Νὰ ἀπομακρυνθεῖ ὁ κίνδυνος ποὺ σκιάζει τὴν ὄμορφη πόλη τοῦ Βόλου». Καὶ μὲ βάση τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα τῆς συζήτησης αὐτῆς δημοσιεύει τὸ Δ.Σ. τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων στὴν Ἀθήνα ἔκκληση συντονισμοῦ τῶν προσπαθειῶν γιὰ τὴ ματαίωση τῆς σχεδιαζόμενης ἐγκατάστασης τῆς ΑΓΕΤ. (Ἀπογευματινή», «Νέα», «Βῆμα» 25-6, «Αὐγὴ» 26-6).

● *Στὶς 25-4 ἡ Ἑταιρεία Μελέτης καὶ Προστασίας τοῦ Περιβάλλοντος* Νομοῦ Μαγνησίας ὀργανώνει ἐπίσης διάλεξη γύρω ἀπὸ τὸ θέμα: «Ἡ καταστροφὴ τοῦ τοπίου καὶ τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Βόλου». Εἰσηγοῦνται τὸ θέμα ὁ δηκηγόρος Ν. Κολοβός, ὁ γιατρὸς Κ. Στριμμένος καὶ ἡ βιολόγος - οἰκολόγος Καίτη Δουμπιώτη.

Στά... καρεκλοπόδαρα ποὺ προσπάθησαν κι αὐτὰ νὰ ποῦν τά ... ἐπιχειρήματά τους καὶ διάλυσαν τὴ συγκέντρωση στὴν αἴθουσα τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου ἔχουμε ἀναφερθεῖ προηγούμενα («τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο διαμορφώνεται τὸ περιβάλλον ἀπὸ τὸ μεγάλο κεφάλαιο»).

● *Ἡ ΕΡΥΕΑ καὶ ἡ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ Ὀργανώσεως Προστασίας Περιβάλλοντος* κάνουν μιὰ σειρὰ δημοσιεύσεις μὲ βασικὴ θέση ὅτι ἡ ἵδρυση τῆς ΤΡΙΤΩΝ εἶναι ἀντιαναπτυξιακή. Στέλνουν τὸν Μάιο 1975 ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πρόεδρο τοῦ ΤΕΕ (Δελτίο ΤΕΕ 841/17-5), δημοσιεύουν τὸν Ἰούνιο 1975 ἀνακοίνωση («Ναυτεμπορική», «Ριζοσπάστης» 15-6, «Αὐγὴ» 17-6, «Καθημερινὴ» 18-6) ὅπου ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων ὅτι «ἐγκατάσταση εἰς τὸν Βόλον μονάδος τσιμέντου θὰ ἐπιτείνη καὶ θὰ ἐπεκτείνη τὴν ὑπάρχουσα ἤδη καταστροφή... ἀφοῦ... ὅλη ἡ περιοχὴ γύρω ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιο τσιμέντων «Ὄλυμπος» ἔχει καλυφθεῖ ἀπὸ στρῶμα σκόνης τῶν λατομείων καὶ τοῦ ἐργοστασίου...». Στὶς 13 Ἰουνίου στέλνουν, ἐπίσης, σχετικὸ ὑπόμνημα πρὸς τὰ Ὑπουργεῖα Συντονισμοῦ, Προεδρίας κτλ. καὶ ἀργότερα ἀπάντηση στὴν ΑΓΕΤ (Δελτίο ΤΕΕ 847/28-6) ὅπου ἰδιαίτερα τονίζουν ὅτι «ἐὰν δὲν τροποποιηθῆ ἡ ἀρχικὴ ἀπόφασις τῶν μετόχων τῆς ἑταιρίας, προβλέπεται νὰ ἐξελιχθῆ εἰς μονάδα μεγαλύτερη τῶν 4.500.000 τόννων τσιμέντου ἐτησίως, ἐπὶ πλέον τῆς ὑφισταμένης εἰς Βόλον δυναμικότητος 2.000.000 τόννων ἐτησίως...»

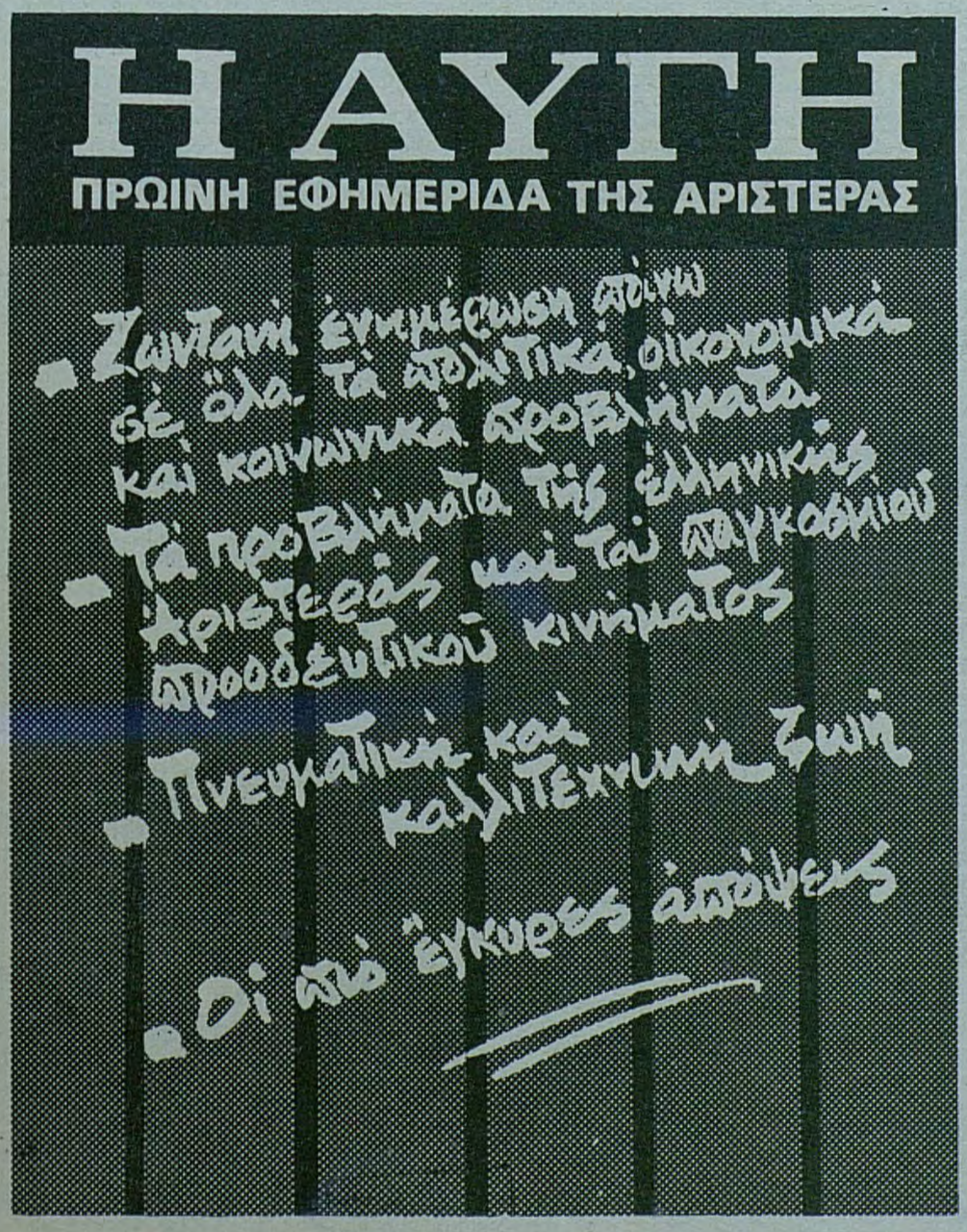
● Ἡ *Ἑλληνικὴ Ἑταιρία* δημοσιεύει διαμαρτυρία γιὰ τὶς προθέσεις τῆς ΑΓΕΤ στὶς 5-7 («Βῆμα» καὶ «Καθημερινή»).

● *Βολιῶτες ἐπιστήμονες* ἐγκατεστημένοι στὴν Ἀθήνα, φίλοι τοῦ Βόλου καὶ τοῦ Παγασητικοῦ, ὅπως καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες εἰδικοί, συγκρότησαν ἐπιτροπὴ ἀγῶνος γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Βόλου καὶ τῆς περιοχῆς ἀπ' τοὺς κινδύνους ποὺ ἀπειλοῦν τὴν ὑγεία τῶν κατοίκων καὶ τὶς καλλιέργειες τῆς περιοχῆς. («Καθημερινὴ» 17-4).

● Τέλος ὁ κ. Παρισάκης, καθηγητὴς Πολυτεχνείου καὶ *διευθύνων σύμβουλος τῆς ΑΓΕΤ*, καλύπτει πλήρως τὶς προθέσεις τῆς ἑταιρίας, ἐκθειάζοντας κυρίως τὴν τεχνικὴ τελειότητα τοῦ νέου ἐργοστασίου καὶ ξεπερνώντας τὰ οὐσιώδη σημεῖα μὲ ὑπεκφυγὲς ἢ διαστρεβλώσεις («Θεσσαλία» 8-4): Ἀπὸ τὰ Μέθανα διώχτηκαν ἕνεκα τῶν ἀρχαιοτήτων, τὰ πλοῖα δὲν θὰ ρυπαίνουν οὔτε κατ' ἐλάχιστον, τὰ ἀποθέματα ἀσβεστολίθου σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο – ἀπὸ τὰ λίγα(!) ποὺ ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα – ἐπαρκοῦν γιὰ 40 χρόνια, ρύπανση δὲν θὰ γίνεται γιατὶ ἡ σκόνη ποὺ διαφεύγει εἶναι τὸ εὐγενέστερο προϊὸν τῆς βιομηχανίας καὶ δὲν συμφέρει στὴν ἑταιρία ἡ διαφυγή της. «Δὲν θὰ ὑπάρχη καθόλου, μὰ καθόλου σκόνη» («Ταχυδρόμος» 8-4). Σὲ ἐρώτηση ἂν ἡ ἑταιρία ἀναλαμβάνει τὴν πληρωμὴ μηχανικοῦ τοῦ Δήμου ὁ ὁποῖος θὰ διενεργεῖ τὸν ἔλεγχο γιὰ τὴν τσιμεντόσκονη, ὁ κ. Παρισάκης εἶπε: «... ὅλα εἶναι δυνατά»! Ὅσο γιὰ τὸ ἂν ὑπάρχει μελέτη ἀναπλάσεως τοῦ τοπίου ἀπὸ τὶς καταστροφές: «τὸ θέμα ἐρευνᾶται» (!) [Σ.Σ. μήπως ἀπὸ τὸ 1925;]

Ἀποτέλεσμα:

ΑΥΤΗ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΧΤΙΖΕΤΑΙ!

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἕνας σύγχρονος Τραπεζικὸς Ὀργανισμὸς μὲ μακρὰ καὶ πολύπλευρη δραστηριότητα στὴν ἀγροτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ εἶναι ὄργανο ὑλοποιήσεως τῆς Κρατικῆς ἀγροτικῆς Πολιτικῆς.
Μὲ 181 Ὑποκαταστήματα σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα πιστοδοτεῖ τὴ γεωργία, παρέχει τεχνικὴ βοήθεια γιὰ τὴν ὀργάνωση βιομηχανιῶν διατροφῆς καὶ συμπορεύεται μὲ τοὺς γεωργικοὺς Συνεταιρισμούς.

Ἡ Τράπεζα ἐξυπηρετεῖ:
950.000 Ἀγροτικὲς μονάδες
7.200 Γεωργικοὺς Συνεταιρισμοὺς
200 Ἑνώσεις Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν
260 Ἀγροτικὰ Νομικὰ Πρόσωπα.
Τὸ 1974 διέθεσε 61,5 δισεκατομμύρια δραχμὲς γιὰ βραχυπρόθεσμα καὶ μακροπρόθεσμα δάνεια.

Μὲ τὴν ἐπάνοδο τῆς δημοκρατικῆς ὁμαλότητας ἡ Ἑλληνικὴ γεωργία ἀποκτᾶ νέα ὄψη καὶ ἡ Τράπεζα ἀναλαμβάνει νέα ἀποστολὴ μὲ οὐσιαστικὸ ρόλο στὴν ἀγροτικὴ ἀνάπτυξη τῆς Χώρας.

Ἡ Τράπεζα ξεκίνησε σὰν πιστωτικὸ ἵδρυμα.
Σήμερα ἔχει ἐξελιχθεῖ σὲ Τραπεζικὸ Ὀργανισμὸ μὲ στόχους τὴν οἰκονομικὴ ἄνοδο καὶ κοινωνικὴ πρόοδο.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Κεντρικὸν Κατάστημα Ἐλ. Βενιζέλου 23-ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3230521–3230527

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε.

Ἀποφασιστικὸς παράγων γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας

(ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ)

Ἡ ΕΤΒΑ ΑΕ, ποὺ ἱδρύθηκε τὴ 16η Σεπτέμβρη 1964 μὲ τὸ Ν.Δ. 4366, εἶναι σήμερα ἕνας ἀπὸ τοὺς κυριότερους συντελεστὲς τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας μας. Μολονότι τὸ κεφάλαιό της, ποὺ ἀνέρχεται σὲ 5.000.000.000 δρχ., ἔχει καλυφθεῖ ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ Δημόσιο, ἡ ΕΤΒΑ λειτουργεῖ σὰν Νομικὸ Πρόσωπο Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ἀνώνυμη Ἑταιρία).

Τὸ ἄρθρο 4 τοῦ Ν.Δ. 1369/73 καθορίζει τὸν σκοπὸ τῆς Τράπεζας: προώθηση τῆς βιομηχανικῆς, βιοτεχνικῆς, μεταλλευτικῆς, ναυτιλιακῆς καὶ τουριστικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας, στὰ πλαίσια τοῦ ἑκάστοτε Κυβερνητικοῦ προγράμματος.

Στὸν τομέα τῆς ἐκβιομηχάνισης εἰδικότερα, ἡ ΕΤΒΑ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ χρηματοδότηση στὴ στενή της ἔννοια, δραστηριοποιεῖται στὴν προώθηση βασικῶν ἐπενδυτικῶν σχεδίων τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, σὲ συνδυασμὸ καὶ μὲ τὴν ξένη ἐπιχειρηματικότητα.

Ἰδιαίτερη ἔμφαση δίνεται στὴ χρηματοδότηση παγίων ἐπενδύσεων στὴ βιομηχανία μὲ τὴ μορφὴ δανείων δεκαετοῦς διαρκείας. Σύμφωνα μὲ τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα, οἱ χρηματοδοτήσεις πρὸς τὴ βιομηχανία ἀνεβαίνουν σταθερά, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὶς χρηματοδοτήσεις τῶν ἄλλων κλάδων, ποὺ αὐξομειώνονται ἀνάλογα μὲ τὴ γενικὴ κρατικὴ πολιτική. Οἱ σκοποὶ τῆς ΕΤΒΑ ὑλοποιοῦνται: α) μὲ τὴν παροχὴ μετοχικῆς καὶ πιστωτικῆς ἐνίσχυσης γιὰ τὴ δημιουργία καὶ ἐπέκταση τῶν βιομηχανικῶν, βιοτεχνικῶν, ναυτιλιακῶν, μεταλλευτικῶν καὶ τουριστικῶν ἐπιχειρήσεων, β) μὲ τὴν παροχὴ τεχνικῆς καὶ ὀργανωτικῆς βοήθειας γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν προγραμμάτων τῶν ἐπιχειρήσεων ποὺ συμβάλλουν στὴν ἀνάπτυξη τῆς χώρας, γ) μὲ τὴν προσέλκυση ξένων κεφαλαίων γιὰ παραγωγικὲς ἐπενδύσεις καὶ δ) μὲ τὴν ὑποβοήθηση τῆς ἀνάπτυξης τῆς κεφαλαιαγορᾶς στὴν Ἑλλάδα.

Ἀναλυτικότερα, οἱ τομεῖς δραστηριότητας τῆς ΕΤΒΑ ΑΕ, παρουσιάζονται ὡς ἑξῆς:

1. ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ

Ἡ ΕΤΒΑ παρέχει δάνεια μὲ βασικοὺς σκοποὺς τὴν ἀξιοποίηση τῶν ντόπιων πρώτων ὑλῶν, τὴν ἐνίσχυση τῶν ἐξαγωγῶν μὲ ὑποκατάσταση τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τὴν ἁρμονικὴ περιφερειακὴ ἀνάπτυξη τοῦ τόπου μας. Οἱ συνολικὲς χορηγήσεις δανείων ἀπὸ τὴν ΕΤΒΑ γιὰ τὸ 1974, ἀνῆλθαν σὲ 3 περίπου δισεκατομμύρια δραχμές, ἐνῶ οἱ χορηγηθεῖσες ἐγγυήσεις ὑπὲρ ἐπιχειρήσεων ἀνῆλθαν σὲ 450 περίπου ἑκατομμύρια.

Στὸν βιομηχανικὸ τομέα, ἡ συμμετοχὴ τῆς ΕΤΒΑ στὴ συνολικὴ χρηματοδότηση ἀνῆλθε τὸ 1974 σὲ ποσοστὸ 18,7%, χορηγώντας πιστώσεις ὕψους 1.600 ἑκατομμυρίων δρχ., ἔναντι πιστώσεων 6.500 ἑκατομμυρίων, ποὺ χορηγήθηκαν συνολικῶς ἀπὸ τὸ τραπεζικὸ σύστημα τῆς χώρας.

2. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Σὰν τράπεζα ἀναπτύξεως, ἡ ΕΤΒΑ συμμετέχει μὲ ἰδιῶτες σὲ ἐπιχειρήσεις ἢ καὶ ἱδρύει μόνη της νέες μονάδες γιὰ νὰ καλύψει τὰ κενὰ τοῦ ὅλου συστήματος ἀνάπτυξης, ὅταν τὸ ὕψος τῶν ἀπαιτουμένων ἐπενδύσεων καὶ ὁ αὐξημένος κίνδυνος δὲν εὐνοοῦν τὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία.

Πάντως, ἡ ΕΤΒΑ ἐπιδιώκει νὰ ἀποτελεῖ μειοψηφία στὸ μετοχικὸ κεφάλαιο, ὥστε τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν εὐθύνη τῆς διοίκησης τῶν ἐπιχειρήσεων νὰ ἔχουν οἱ πλειοψηφοῦντες ἰδιῶτες.

Κατὰ τὴν 31η Δεκεμβρίου 1974, ἡ ΕΤΒΑ συμμετεῖχε σὲ 48 ἑταιρίες, ἔχοντας τὴν πλήρη κυριότητα σὲ 10 ἀπ' αὐτὲς καὶ μετέχοντας κατὰ πλειοψηφία σὲ 7 καὶ κατὰ μειοψηφία σὲ 31 ἀπ' αὐτές.

Τὸ συνολικὸ μετοχικὸ κεφάλαιο αὐτῶν τῶν ἑταιριῶν, ἔφτασε τὴν 31-12-74 σὲ 6.300 ἑκατομμύρια δρχ. περίπου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 3.000 ἑκατομμύρια δρχ. ἦταν τῆς ΕΤΒΑ.

3. ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Γιὰ τὴν πραγματοποίηση μεγάλων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων στοὺς βιομηχανικοὺς κλάδους ἢ σὲ βασικοὺς τομεῖς ἀνεπαρκῶς ἀνεπτυγμένους, ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι ἡ προσέλκυση κεφαλαίων, ἑλληνικῶν καὶ ξένων. Γ' αὐτό, ἡ ΕΤΒΑ ἀναλαμβάνει ἐπιχειρηματικὲς πρωτοβουλίες μὲ συμμετοχὴ Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐπιχειρηματιῶν, μὲ σκοπὸ νὰ δημιουργηθοῦν βιομηχανικὲς μονάδες σύγχρονες καὶ βιώσιμες. Γιὰ τὴν προσέλκυση τῶν ξένων κεφαλαίων, τὸ κράτος ἔχει θεσπίσει νομοθετικὰ ἰσχυρὰ κίνητρα καὶ διευκολύνσεις φορολογικές, δασμολογικὲς καὶ πιστωτικές. Ἡ βασικὴ νομοθεσία γιὰ τὴν προσέλκυση κεφαλαίων πρὸς τὶς παραγωγικὲς ἐπενδύσεις ἔχει ὡς ἑξῆς:

α) Κεφάλαια Ἐξωτερικοῦ. Τὸ Ν.Δ. 2687/1953, εὐνοεῖ ἰδιαίτερα τὸ ξένο κεφάλαιο ποὺ κατευθύνεται πρὸς παραγωγικὲς ἐπενδύσεις, ἐξασφαλίζοντας τὴν ἰδιοκτησία ἀπὸ κάθε ἀπολλοτρίωση, ἐπιτρέποντας τὸν ἐπαναπατρισμὸ τοῦ εἰσαχθέντος κεφαλαίου (μέχρι 10% ἐτησίως), τῶν κερδῶν (μέχρι 12% τοῦ κεφαλαίου ἐτησίως) καὶ τῶν τόκων (μέχρι 10% ἐτησίως), καὶ παρέχοντας φορολογικὲς μειώσεις καὶ ἀπαλλαγὲς ἐπὶ 10ετία γιὰ τὶς ἐξαγωγικὲς ἐπιχειρήσεις.

β) Παραγωγικὲς ἐπενδύσεις ἄνω τῶν 3 ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Τὸ Ν.Δ. 4171/1961, παρέχει ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κάθε δασμό, φόρο, τέλος κ.λπ. γιὰ ὁρισμένα μηχανήματα, ἐξαρτήματα, ὄργανα ἐρευνῶν, ποὺ θεωροῦνται ἀπαραίτητα γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν ἀρχικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τὴ διενέργεια μελετῶν. Ἐπίσης, παγιοποιεῖ τοὺς συντελεστὲς φορολογίας εἰσοδήματος μέχρι νὰ ἐξοφληθοῦν τὰ μακροπρόθεσμα δάνεια.

γ) Κίνητρα περιφερειακῆς ἀναπτύξεως. Τὰ Ν.Δ. 2176/52, 3213/55, 1078/71, 1312/72 καὶ 1377/73, παρέχουν ἰδιαίτερα κίνητρα γιὰ τὴν προσέλκυση κεφαλαίων στὴν ἐπαρχία, ἔτσι ὥστε νὰ γίνει μιὰ ἀποσυμφόρηση τῶν περιοχῶν ποὺ συγκεντρώνουν δυσανάλογη βιομηχανικὴ δραστηριότητα, ὅπως εἶναι οἱ Νομοὶ Ἀττικῆς, Θεσσαλονίκης, Βοιωτίας, Κορινθίας καὶ ἡ περιοχὴ Χαλκίδος.

δ) Βιομηχανικὲς περιοχές. Ἡ ΕΤΒΑ ἀνέλαβε τὴν ὀργάνωση καὶ ἐκμετάλλευση τῶν πρώτων βιομηχανικῶν περιοχῶν στὴν περιφέρεια τῆς πρωτεύουσας καὶ στὶς πόλεις Θεσσαλονίκης, Πατρῶν, Βόλου, Καβάλας καὶ Ἡρακλείου, μὲ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου 4458/1965 καὶ τὴν τεχνικὴ βοήθεια τοῦ UNIDO. Παρέχονται σημαντικὲς διευκολύνσεις στὶς βιομηχανίες ποὺ ἐγκαθίστανται στὶς βιομηχανικὲς περιοχές, ὅπως π.χ. πιστωτικὲς διευκολύνσεις γιὰ ἀγορὰ γηπέδου καὶ ἄμεση χρήση αὐτοῦ, δημιουργία ἔργων ὑποδομῆς, φορολογικὲς ἀπαλλαγὲς κ.λπ.

ε) Κίνητρα ὑπὲρ ἐξαγωγικῶν ἐπιχειρήσεων. Εἰδικὰ εὐεργετήματα, παρέχονται μὲ τὸ Ν.Δ. 4231/62, 2861/54, κ.ἄ., στὶς ἐξαγωγικὲς ἐπιχειρήσεις, γιὰ νὰ ἐνισχυθεῖ ἡ ἀνταγωνιστικότητα τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων. Τὰ κυριότερα κίνητρα εἶναι: ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κάθε δασμὸ καὶ φόρο γιὰ τὶς εἰσαγόμενες πρῶτες ὕλες ποὺ προορίζονται γιὰ τὴν παραγωγὴ ἐξαγωγικῶν προϊόντων. Ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν φόρο κύκλου ἐργασιῶν τῶν ἀκαθαρίστων ἐσόδων ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν πώληση ἐξαχθέντων προϊόντων. Ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν φόρο 6% ἐπὶ μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων. Τέλος, μείωση τῶν ἐπιτοκίων ἐπὶ χορηγουμένων δανείων.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς βασικοὺς αὐτοὺς τομεῖς δραστηριότητας, ἡ ΕΤΒΑ ἀναπτύσσει πρωτοβουλία καὶ σὲ ἄλλα ἐπίπεδα, ἱδρύοντας ἑταιρίες ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ ἔργα ὑποδομῆς, ὅπως ἡ «Γενικὴ Ἑταιρεία Μελετῶν, Ἐρευνῶν καὶ Ἐκμεταλλεύσεων», ΓΕΜΕΕ ΑΕ (ποὺ ἐκπονεῖ πάσης φύσεως μελέτες γιὰ λογαριασμὸ τῆς Τράπεζας, τοῦ Δημοσίου, ἢ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων) καὶ ἡ δημιουργία ἐγκαταστάσεων ἀφαλατώσεως, μὲ τὶς ὁποῖες μετατρέπεται τὸ θαλασσινὸ νερὸ σὲ καθαρό, γιὰ τὴν ὕδρευση σὲ ἄνυδρα νησιὰ σὰν τὴν Πάτμο, Κίμωλο, Κεφαλληνία, Ἰθάκη, Μεγίστη καὶ Νίσυρο.

Τέλος, ἡ ΕΤΒΑ ἵδρυσε τὴν ΑΕ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΑΙ καὶ τὴν ΑΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ, γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τῆς κεφαλαιαγορᾶς.

Ἀπὸ τὰ λίγα στοιχεῖα ποὺ παραθέσαμε, εἶναι φανερὴ ἡ σημασία ποὺ προσλαμβάνει ἡ ΕΤΒΑ γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση καὶ τὴ δυναμικὴ ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας μας, ἰδίως στὴν περίοδο αὐτή, ὅπου ἡ ἐπάνοδος στὸν ὁμαλὸ δημοκρατικὸ βίο, διανοίγει τὴν προοπτικὴ τῆς διασύνδεσης μὲ τὶς προηγμένες οἰκονομικὰ κοινωνίες.

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ '44

Ἀριθμὸς φύλλου 2 || Περίοδος Πρώτη || Τιμὴ φύλλου Δραχμὲς 4 || 27 Δεκέμβρη 1944

ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝ

Εἰκοσιτέσσερες τώρα μέρες τ' ἡρωϊκὰ παιδιὰ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ καὶ Πειραιώτικου λαοῦ ἀντιμετωπίζουν νικηφόρα ὅλες τὶς δυνάμεις τοῦ «Βρεττανι οῦ Λέον ος» μαζὺ μετὰ «ἑλληνικὰ» τσακάλια. Τί κι ἂν κρα τᾶν μιὰ απλὴ ἰτσλικὴ ἀραβίδα ἢ ἕνα δυό γερμανικὲς χειροβομβίδες στὸ χέρι κι' ἀντίκρυ ξεπροβάλουν τά μεγαλύτερα τάνκς ἢ ἀπὸ πάνωτους σριφογυρνᾶν τὰ ρουκετοβόλα. Τί κι' ἂν τὸ ὁδόφραγμα εἶναι βιαστικα φτιαγμένο τὴ νύχτα ἀπὸ ἀμάθυτα χέρια. Τὰ μάτια ὁλόκληρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὅλων τῶν ἐλεύθερων ἀνθρώπων τῆς γῆς εἶναι καρφωμένα τούτη τὴ στιγμὴ στὴ μικρὴ κουκίδα πάνω στο χάρτη ποὺ λεγε αι Ἀθήνα. Γιατὶ στὴν Ἀθήνα δοκιμαζονται τά ἰδανικὰ τοῦ ουμμαχικοῦ ἀγώνα: ἡ συντριβὴ τῆς βίας καὶ τοῦ φασισμου ἡ Λευτεριὰ καὶ ἡ Ἀνεξαρτησία τῶν Λαῶν.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς δὲν διαθέτουμε μήτε τάνκς, μήτε ἀεροπλάνα, μητε πολεμικὰ πλοῖα, μά τὶς καρδιές μας τὶς φλογίζει ὁ ἔρωτας τῆς Λευτερᾶς καὶ στὴν ψυχὴ μας εἶναι βαθειὰ ριζωμένο τὸ αἴσθημα τῆς Ἐθνικῆς ἀξιοπρέπειας.

Γι' αὐτο τα ὁδοφράγματά μας ἀντέχουν. γι' αὐτὸ ἡ ἀραβίδα μας εἶ αι πιὸ θανατερὴ απο τὸ κανονι τους καὶ ἡ χειροβομβίδα τοῦ ἀτρόμητου Ἐλασίτη πιὸ αποτελεσματικὴ ἀπὸ τὸ τανκ τους. Γι' αὐτὸ δὲν θά μᾶς λυγίσουν! Γι' αὐτὸ δὲν θὰ περάσουν! Γι' αὐτὸ θ' ἀναγκασθοῦν ν' ἀλλαξουν γνώμη για το λαό μας. Θ' ἀναγκασθοῦν νὰ σεβασιοῦν τὴν Λευτεριὰ καὶ τὴν Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδας μας.

Η ΝΙΚΗ ΘΑΝΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ! ΚΡΑΤΑΙ ΓΕΡΑ!

ΟΙ ΤΣΩΡΤΣΙΛ ΚΑΙ ΗΝΤΕΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΣΚΑΛΗΘΗΚΑΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΕΛΑΣ

26.12.44— Τὸ Λονδῖνο μεταδίνει ὅτι ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ἤντεν, θὰ πορευτοῦν στὴν σύσκεψη, ὅπου θὰ μιλήσει ὁ Τσῶρτσιλ. Ὁ ἀνταποκριτὴς τῶν «Ταιμς» τηλεγραφεῖ σχετικὰ ὅτι οἱ Ἄγγλοι προσκαλεσαν τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ, ἐνῶ ὁ Παπανδρέου καὶ ὁ Μητροπολίτης προσκάλεσαν τοὺς ἄλλους πολιτικούς.

Στὴ σύσκεψη θὰ πάρουν μέρος, ἐκτὸς ἀπ' τὸν Τσῶρτσιλ, καὶ ὁ Ὑπουργος τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεττανίας Ἤντεν, καθὼς καὶ ὁ Μακ Μιλαν καὶ ὁ στρατηγος Ἀλεξάντερ.

Ὁ Τσῶρτσιλ θεωρεῖ τὴ σύσκεψη καθαρα ἑλληνική, γι' αὐτο καὶ μετὰ τὸ λόγο του θὰ ἀποσυρθοῦν οἱ Ἄγγλοι, ἀφήνοντας τοὺς ἕλληνες πολιτικοὺς «να δοκιμάσουν να βροῦν λύση».

«Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΜΕΡΑ ΤΟΥ ΤΣΩΡΤΣΙΛ»

Ἡ μόνη ἐφημερίδα ποὺ ἐκδόθηκε χτὲς στὴ Σκωτία γράφει: Δραματικὴ μέρα γιὰ τὸν Τσῶρτσιλ εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπίσκεψής του στὴν Ἑλλάδα».

ΔΙΑΛΥΕΤΑΙ Ο ΣΤΑΤΟΣ ΤΟΥ ΖΕΡΒΑ

Σύμφωνα μὲ πληροφορίες ἀπ' τό Λονδῖνο, κατὰ χιλιαδε οἱ στρατιῶτες τοῦ Ζερβα αὐτομολοῦν στὶς γραμμὲς τοῦ ΕΛΑΣ, Τὰ ὑπολείμματα τῶν μισθοφόρων τ υ ὑποχωροῦν πανικόβλητα πρὸς τὴν ἀκτή.

Ὁ λαὸς τῆς τῆς Ἠπείρου ποὺ μαρτύρησε κάτω ἀπ' τὴ Ζερβικὴ κατοχὴ, μὲ ἐνθουσιασμὸ ὑποδέχεται τὸν ἐλευθερωτὴ ΕΔΑΣ.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Τὸ «ΑΝΤΙ» ἀφιερώνει αὐτὸ τὸ τεῦχος καὶ τὰ δύο ἑπόμενα στὴ «Μάχη τῆς Ἀθήνας».

Στὸ σημερινὸ τεῦχος δημοσιεύουμε:

1. Ἄρθρο τοῦ ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗ-ΓΥΦΤΟΔΗΜΟΥ ποὺ δημοσιεύθηκε στὸν «Ριζοσπάστη» στὶς 30 τοῦ Νοέμβρη 1944. Τίτλος: «Ποιὸς θέλει τὸν ἐμφύλιο πόλεμο;». (Περιλαμβάνεται στὸ βιβλίο του «Γύρω ἀπὸ τὸν Δεκέμβρη»).

2. Ἄρθρο τοῦ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΒΩΛΟΥ, ποὺ δημοσιεύθηκε στὴ «Μάχη» στὶς 5 τοῦ Δεκέμβρη 1945. Τίτλος: «Ἡ Δεκεμβριανὴ σύρραξη».

3. Μιὰ ἀναφορὰ σ' ἕνα ἀπὸ τὰ «σημαδιακὰ» (καὶ ὁπωσδήποτε ὄχι ξεκαθαρισμένα, ἀκόμα) περιστατικά: τὸν ἀφοπλισμὸ τοῦ 2ου Συντάγματος τοῦ ΕΛΑΣ, τὴ νύκτα τῆς 3ης πρὸς 4η Δεκέμβρη....

Ἡ Μάχη τῆς Ἀθήνας, ἀπ' ὅποια σκοπιὰ κι ἂν ἐξεταστεῖ, ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα μιὰ καμπὴ στὴ νεοελληνικὴ ἱστορία, ποὺ οἱ συνέπειές της βαρύνανε καὶ βαρύνουνε ἀκόμα στὶς πολιτικές, κοινωνικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἐξελίξεις τοῦ τόπου.

Μέχρι σήμερα, ὅμως, ἡ Μάχη τῆς Ἀθήνας –ὅσο κι ἂν φαίνεται τοῦτο παράξενο– ὄχι μόνο δὲν ἔχει μελετηθεῖ ὅσο τῆς ἀξίζει, ἀλλ' οὔτε κὰν στοιχειωδῶς εἶναι γνωστὴ στὶς λεπτομέρειες καὶ τὴν ἐξέλιξή της, παρ' ὅλο ποὺ ἀρκετὰ σχετικὰ νέα καὶ σοβαρὰ ντοκουμέντα ποὺ ἀφοροῦνε τὴν περίοδο ἐκείνη, καὶ ἰδιαίτερα τὰ ὅσα προηγηθήκανε, εἴδανε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας τὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια.

Πιὸ κάτω, δίνουνε μιὰ συνοπτικὴ καί, ὅσο τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα τὸ ἐπιτρέπουνε, ἀκριβὴ ἐκτίμηση τῶν δυνάμεων ποὺ παρατάξανε οἱ ἀντίπαλοι στὴ Μάχη τῆς Ἀθήνας, τόσο σὲ μαχητὲς ὅσο καὶ σὲ ἰσχὺ πυρός. Ἀναφέρουμε ἐξ ἄλλου καὶ τὴ διοικητικὴ διάρθρωση τῶν δυνάμεων τοῦ ΕΛΑΣ, μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὴ διεξαγωγὴ τῆς μάχης. Ἀπὸ ἀγγλικὴ πλευρά, ἐπικεφαλῆς ὅλων τῶν δυνάμεων– ξένων καὶ κυβερνητικῶν– ἦτανε ὁ στρατηγὸς Σκόμπυ, ποὺ εἶχε ἐγκαταστήσει τὸ ἐπιτελεῖο του στὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Ἐνῶ ὑπῆρχε πλήρως συγκροτημένο τὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., μὲ ἄριστη στελέχωση ἀπὸ ἔμπειρους ἀξιωματικούς, ἡ Κ.Ε. τοῦ ΕΑΜ, μὲ εἰσήγηση τοῦ Σιάντου, ἀποφασίζει στὶς 2/12/44 τὴν ἀνασυγκρότηση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΛ.Α.Σ., στὴν ὁποία ἀνατέθηκε ἡ στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ διεξαγωγὴ τῆς Μάχης τῆς Ἀθήνας. Ἡ Κ.Ε. τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ἐγκαταστάθηκε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῶν ἐπιχειρήσεων στὴ Μονὴ Κλειστῶν στὴ Χασιά, καὶ ἀποτελέστηκε ἀπὸ τούς:

Γ. Σιάντο	Γεν. Γραμ. τοῦ Κ.Κ.Ε.
Ἐ. Μάντακα	Στρατηγὸ
Μ. Χατζημιχάλη	Στρατηγὸ
Κ. Λαγγουράνη	Ἐπιτελάρχη

Ἡ στρατιωτικὴ εὐθύνη τῶν ἐπιχειρήσεων ἀνατέθηκε στὸ Α΄ Σῶμα Στρατοῦ τοῦ ἐφεδρικοῦ Ε.Λ.Α.Σ. τῆς Ἀθήνας, ὑπὸ τὶς διαταγὲς τοῦ ὁποίου ὑπαχθήκανε καὶ ὅλες οἱ Μονάδες τοῦ τακτικοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ποὺ ἤρθανε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μάχης ἀπ' τὴν ἐπαρχία. Τὴ διοίκηση τοῦ Α΄ Σώματος Στρατοῦ ἀποτελέσανε οἱ:

Πυριόχος (Συνταγματάρχης Πυροβολικοῦ) Διοικητὴς
Νέστορας (Σπ. Κωτσάκης) Καπετάνιος
Προυκάκης (Ταγματάρχης Πεζικοῦ) Ἐπιτελάρχης

Τὸ Α΄ Σ.Σ. εἶχε τὴν ἀκόλουθη σύνθεση:

1η Ταξιαρχία (Διοικητὴς Στ. Δεληβοριᾶς, Συνταγματάρχης Πυροβολικοῦ)
- 1ο ἐφεδροελασίτικο Σύνταγμα Ἀθήνας
- 2ο ἐφεδροελασίτικο Σύνταγμα Ἀθήνας

2η Ταξιαρχία (Διοικητὴς Π. Γιακουμέλος, Συνταγματάρχης Μηχανικοῦ)
- 3ο ἐφεδροελασίτικο Σύνταγμα Ἀθήνας
- 4ο ἐφεδροελασίτικο Σύνταγμα Ἀθήνας

5ο Ἀνεξάρτητο Σύνταγμα Περιχώρων
6ο Ἀνεξάρτητο Σύνταγμα Πειραιᾶ

Οἱ δυνάμεις ποὺ βρεθήκανε ἀντιμέτωπες μὲ τὴν ἔναρξη τῶν ἐχθροπραξιῶν, καθὼς κι ἐκεῖνες ποὺ προστεθήκανε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μάχης, καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές, ἦτανε οἱ ἑξῆς περίπου:

1. Ἀγγλικὲς καὶ κυβερνητικὲς δυνάμεις

Διάφορες ἀγγλικὲς καὶ ἀποικιακὲς Μονάδες	5.000 ἄντρες
Κυβερνητικὲς Μονάδες (Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, Τάγματα Ἀσφαλείας, Χωροφυλακή, Εἰδικὴ Ἀσφάλεια, διάφορες «ἀντιστασιακὲς» καὶ παρακρατικὲς ὀργανώσεις)	10.000 ἄντρες
Συνολικὰ	15.000 ἄντρες

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Δεκέμβρη ἐξ ἄλλου, οἱ Ἄγγλοι μεταφέρανε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ διάφορες χῶρες (Ἰταλία, Ν. Γαλλία καὶ ἀποικίες ἀκόμα) ἄλλες 10.000 ἄντρες περίπου.

«Τότε καὶ τώρα»... Σκίτσο ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ «ΡΙΖΟ» τῆς Δευτέρας, 2 τοῦ Δεκέμβρη 1946.

Οἱ Ἄγγλοι βομβαρδίζουν τὴν Ἀθήνα. Σκίτσο ἀπὸ τὸ «ΡΙΖΟ» τῆς Δευτέρας.

2. Δυνάμεις τοῦ Ε.Λ.Α.Σ.

Α΄ Σῶμα Στρατοῦ ἐφεδρικοῦ Ε.Λ.Α.Σ.	8.000 ἄντρες

Σ' αὐτοὺς πρέπει νὰ προστεθοῦνε ἄλλες 8 - 10.000 ἀντάρτες τοῦ τακτικοῦ Ε.Λ.Α.Σ. ποὺ κατεβήκανε στὴν Ἀθήνα καὶ ποὺ ἀνήκανε στὴ ΙΙ καὶ XIII Μεραρχίες, τὴν VIII Ταξιαρχία καὶ δύο Ἀνεξάρτητα Συντάγματα.

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἡ σύγκριση ἀνάμεσα στὶς ἀντίπαλες δυνάμεις ἦτανε καταθλιπτικὴ σὲ βάρος τοῦ Ε.Λ.Α.Σ., εἶναι τὰ μέσα πολέμου καὶ πυρὸς ποὺ διέθετε ἡ κάθε παράταξη. Γιατὶ ἐνῶ ὁ Ε.Λ.Α.Σ. διέθετε μόνον ἐλαφρὰ ὅπλα, καὶ μάλιστα μὲ περιορισμένο ἀριθμὸ πυρομαχικῶν γιὰ τὸν κάθε τύπο, οἱ ἀγγλικὲς καὶ κυβερνητικὲς δυνάμεις διαθέτουνε ποικίλα καὶ ὑπεράφθονα μέσα: ἀεροπορία, χερσαῖο καὶ ναυτικὸ πυροβολικὸ (τῶν ἐλλιμενισμένων στὸν Πειραιὰ καὶ τὸ Φάληρο ἀγγλικῶν πολεμικῶν πλοίων), ἅρματα μάχης, θωρακισμένα ὀχήματα, βαρὺ ὁπλισμὸ (ὅλμοι, μυδράλια, βαριὰ καὶ ἐλαφρὰ πολυβόλα κ.λπ.) καὶ βεβαίως ὑπεράφθονα πυρομαχικὰ καὶ γενικὰ ὑλικὸ πολέμου. Ἡ ὑπεροπλία ἐξ ἄλλου αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ τελικὰ ἔδωσε τὴ νίκη στοὺς Ἄγγλους.

«Βάσις τοῦ ἐθνικοῦ μας στρατοῦ διὰ τὸ μέλλον, ὅπως συνέβαινεν ἀνέκαθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἐλεύθερους λαούς, θὰ εἶνε ἡ ΤΑΚΤΙΚΗ (δηλαδὴ ὄχι ἐθελοντικὴ) στρατολογία».
(Προγραμματικὲς δηλώσεις τοῦ κ. Παπανδρέου)

Ὁ κόμπος ἔφτασε στὸ χτένι. Ἀπὸ χτὲς ἡ ἐθνικὴ κυβέρνηση κλυδωνίζεται. Ἡ διαφωνία στὸ στρατιωτικὸ ζήτημα, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν καρδιὰ ὅλων τῶν ἐπίπονων προβλημάτων ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ χώρα, παρουσιάστηκε σὲ ὅλη της τὴν ὀξύτητα.

Ἡ «ἰθύνουσα τάξις» τρίβει τὰ χέρια της. Ὁ λυσσόδηκτος τύπος τῆς ἀντιδραστικῆς δεξιᾶς ὑψώνει ἀπειλητικὰ τὰ κύματα τοῦ βούρκου του. Ὁ «ἀγγλόφιλος» κ. Σπηλιωτόπουλος, ὁ κ. Βεντήρης, ἡ παρέα του μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο στρατιωτικῶν, ὁ μισθοφόρος Ναπολέων, ὀσμίζονται τὴν ἀτμόσφαιρα: πλησιάζει ἡ θύελλα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου!

ΠΟΙΟΣ ΘΕΛΕΙ ΤΟΝ ΕΜΦΥΛΙΟ ΠΟΛΕΜΟ;

Τοῦ Κώστα Καραγιώργη

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ κ. Γλύξμπουργκ, πανευτυχεῖς μέσα στὴν τρομερὴ ἀνησυχία τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, περιμένουν τὸ αἱματηρὸ χάος. Γιὰ νὰ ὑψώσουν μέσα ἀπ' αὐτὸ καὶ ἀπάνω στὰ ἐρείπια τῆς βασανισμένης χώρας τὸ πλαδαρὸ εἴδωλο τοῦ «Γιώργου βασιλιᾶ»...

Ποιὲς εἶνε ἐπὶ τέλους οἱ διαφωνίες μας, οἱ διαφωνίες τῆς ἐθνικῆς καὶ γνήσιας δημοκρατικῆς παράταξης τῆς ἀριστερᾶς μὲ τὴν ἀντίδραση τῆς δεξιᾶς; Ποιὲς εἶνε οἱ συμπληγάδες πέτρες ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς ὁποῖες κάνει τὴν ἐπικίνδυνη ἀκροβασία του ὁ κ. Πρωθυπουργός; Καὶ γιὰ ποιοὺς λόγους ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ ὁδηγηθεῖ ἀπὸ τὴν ἀντίδραση καὶ τοὺς διστακτικοὺς βοηθούς της ὁ ἑλληνικὸς λαὸς στὸ βάραθρο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου; Τί ζητοῦμε ἐμεῖς καὶ τί ἐπιδιώκει ἡ ἀντίδραση;

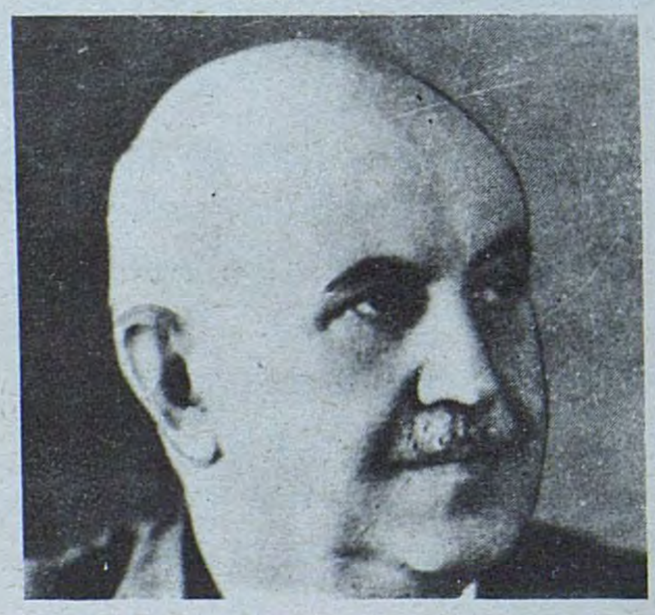
Ζητοῦμε νὰ διαλυθοῦν ὅ λ α τὰ ἐθελοντικὰ σώματα, ὁ ΕΛΑΣ, ὁ ΕΔΕΣ, ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ὁ Ἱερὸς λόχος, τὰ ἄλλα σκοτεινὰ στρατιωτικὰ κατασκευάσματα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ζητοῦμε νὰ σταλεῖ ἡ ἀμαρτωλὴ χωροφυλακὴ στὸ σπίτι της, ὥσπου νὰ ἀποφασίσει γιὰ τὸν κάθε χωροφύλακα καὶ τὸν κάθε ἀξιωματικὸ χωριστὰ τὸ ἀνώτατο στρατιωτικὸ συμβούλιο ἂν θὰ περάσει στὴν ἐθνοφυλακὴ ἢ ὄχι. Ζητοῦμε νὰ ἔχουν δικαστεῖ ὡς τὶς 10 Δεκεμβρίου ὅλοι οἱ κυριότεροι ἀρχηγοὶ τῆς ἐθνικῆς προδοσίας, Ράλλης, Τσολάκογλου, Πάγκαλος καὶ Σία.

Ἡ ἀντίδραση ζητάει νὰ διαλυθεῖ οὐσιαστικὰ μόνον ὁ ΕΛΑΣ, ἀφοῦ ἀπ' αὐτὸν θὰ μείνει μόνον μιὰ ταξιαρχία. Νὰ μείνει ὁ μισὸς ΕΔΕΣ, ἀφοῦ σχηματισθεῖ κι ἀπ' αὐτὸν μιὰ ταξιαρχία, δηλαδὴ θὰ μείνουν 3.000 ἄνδρες ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 6.000 ἀνδρῶν ποὺ ἔχει σήμερα. Νὰ μείνει ὁλόκληρη ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία καὶ ὁλόκληρος ὁ λεγόμενος Ἱερὸς λόχος. Ζητάει νὰ παραμείνει «ἐκτὸς ὑπηρεσίας» τὸ σῶμα τῆς χωροφυλακῆς ὥσπου νὰ κριθεῖ, μέσα στὸ ἀόριστο μέλλον, ἡ τύχη του. Ὑπόσχεται μιὰ χλιαρὴ «ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου τῶν κυρώσεων» – καὶ εἶνε βέβαια ὁ κ. Ἀβραὰμ ποὺ θὰ ἀναθέσει στὸ γένος τῶν χελωνῶν αὐτὴ τὴν ἐπιτάχυνση.

Ὑπάρχει μιὰ τ υ π ι κ ὴ καὶ μιὰ ο ὐ σ ι α σ τ ι κ ὴ βάση γιὰ τὴ διαφωνία αὐτή. Ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὁ τύπος τῆς δεξιᾶς ἀλλὰ καὶ ὁ ἰησουϊτικὸς «συμφιλιωτικὸς» τύπος, μιλᾶνε γιὰ «ὑπαναχώρησιν» καὶ «παλινωδίαν» τοῦ ΚΚΕ καὶ τοῦ ΕΑΜ, μιλᾶνε γιὰ τυπικὴ ἀταξία.

Ἀλλὰ ρωτοῦμε κατηγορηματικὰ τὸν κ. Παπανδρέου καὶ ὅλους τοὺς ὑπουργούς του τῆς δεξιᾶς. Ὑποσχέθηκαν ρητὰ ἢ ὄχι οἱ προγραμματικὲς κυβερνητικὲς δηλώσεις ὅτι θὰ διαλυθοῦν ὅ λ α τ ὰ ἐ θ ε λ ο ν τ ι κ ὰ σώματα καὶ ὅτι βάση τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ τοῦ μέλλοντος θὰ εἶνε ἡ τ α κ τ ι κ ὴ στρατολογία; Ποιὸς «ὑπαναχωρεῖ» λοιπόν;

Πόσες μέρες πέρασαν ἀφότου ἔβαλε τὴν

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1944. – Πόση προσοχή, πόσο κῦρος, πόση ὑπομονή, πόση εἰλικρίνεια καὶ αὐταπάρνηση χρειάζονταν ἡ διαχείριση τοῦ λεπτότατου ζητήματος τῆς ὀργάνωσης τοῦ νέου ἑλληνικοῦ κράτους, ὕστερα ἀπ' τὴν παλιὰ Δικτατορία, ὕστερα ἀπ' τὴν Κατοχὴ καὶ μέσα στὴν ἔκδηλη λαϊκὴ ἀπαίτηση μιᾶς παμμέγιστης ὀργανωμένης δημοκρατικῆς δύναμης, ποὺ διέθετε ὅπλα, ἐνθουσιασμό, πίστη στὸν ἀγῶνα της καὶ τὸ γόητρο τῆς ἀντίστασης κατὰ τοῦ ἐχθροῦ – ἀποδείχθηκεν ἀπὸ ἀρκετὰ ζητήματα ποὺ παρουσίασεν ἡ περίοδος πρὶν ἀπ' τὴ δεκεμβριανὴ σύρραξη.

Η ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΗ ΣΥΡΡΑΞΗ (Τὰ ὅπλα)

Τοῦ Ἀλέξανδρου Σβώλου

Τὸ πιὸ ἀκανθώδικο ἦταν ἡ ἀποστράτευση τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ ἡ δημιουργία ἐθνικοῦ στρατοῦ ποὺ νὰ παρέχη ἐγγύηση, ἀσφάλεια καὶ ἐμπιστοσύνη σ' ὅλους καὶ ἐπομένως καὶ στοὺς δημοκρατικοὺς καὶ στὴν ἀριστερά.

Ὁ κ. Παπανδρέου εἶχε κάμει τὶς συνεννοήσεις γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀποστράτευσης τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων, μόνο μὲ τοὺς ἐκπρόσωπους τοῦ Κ.Κ.Ε. Εἶχαν καταλήξει σὲ μιὰ συμφωνία χωρὶς λεπτομέρειες. Ἀπασχολημένος μὲ τὸ ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν δὲν παρακολούθησα αὐτὲς τὶς συνεννοήσεις καὶ δὲν μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπιστήσω ἐγκαιρότερα τὴν προσοχὴ ὅλων στὴ λεπτότητα, τὴν πολιτικότητα καὶ πρὸ πάντων τὴν ἐλαστικότητα μὲ τὴν ὁποία θὰ ἔπρεπε ν' ἀντιμετωπισθῆ τὸ ζήτημα – ἕνα ζήτημα ποὺ καὶ στὴν Γαλλία καὶ στὸ Βέλγιο παρουσίασε (μικρότερες εἶνε ἀλήθεια) δυσκολίες καὶ ποὺ ἦταν τόσο πιθανὸ ὅτι θὰ παρουσίαζε κι' ἐδῶ, ὅπως καὶ παρουσίασε, μεγάλες καὶ κρίσιμες δυσχέρειες καὶ δὲ θὰ μποροῦσε ἴσως νὰ λυθῆ ὁμαλά.

Ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου στάθηκε ἡ Ὀρεινὴ ταξιαρχία, σῶμα ποὺ ἄξιζε καλύτερη τύχη παρὰ νὰ γίνη τοὐλάχιστο ἡ μοιραία ἀφορμὴ μιᾶς αἱματηρῆς σύγκρουσης.

* * *

Ὁ προγραμματικὸς λόγος τοῦ πρωθυπουργοῦ στὶς 18 Ὀκτωβρίου ὥριζεν ὅτι «βάσις τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ γιὰ τὸ μέλλον θὰ εἶνε ἡ τακτικὴ στρατολογία». Εἶχε ἀπο-

ὑπογραφή του ὁ κ. Πρωθυπουργὸς κάτω ἀπὸ συμφωνία νὰ σταλεῖ σὲ ἀόριστη ἄδεια καὶ ἡ Ὀρεινὴ ταξιαρχία; Πόσες μέρες πέρασαν ἀφότου ἔγιναν ἐπίσημες δηλώσεις ὅτι διαλύεται καὶ ἀφοπλίζεται ἡ χωροφυλακή; Ποιὸς «παλινωδεῖ» λοιπόν;

Ὡστόσο, στοὺς ταραγμένους καιροὺς ποὺ ζοῦμε, ὅπου ἡ δύναμη ἀποτελεῖ τὸ βάθρο τῶν προβλημάτων, χαρίζουμε τοὺς τύπους στὸν κ. Πρωθυπουργὸ καὶ στοὺς ὑπουργούς του τῆς δεξιᾶς. Καὶ περνᾶμε στὴν οὐσία.

Μὲ ποιὸ δικαίωμα μᾶς ζητοῦν νὰ διαλύσουμε καὶ νὰ ἀφοπλίσουμε μὲ ἄνισους καὶ ἐξευτελιστικοὺς ὅρους ὀγδόντα χιλιάδες ἄνδρες τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ναυτικοῦ μας; Οἱ ἄνδρες αὐτοὶ στέκουν μὲ τὸ μέτωπο ψηλὰ ὅσο ποτὲ δὲν στάθηκαν ἕλληνες. Ἂν ἀντὶ τῆς χολῆς ἔτρεχε καὶ λιγάκι γνήσιο ἑλληνικὸ αἷμα μέσα στὶς φλέβες τῶν ἀντιδραστικῶν κακῶν ἑλλήνων, θὰ ἦταν κι αὐτοὶ περήφανοι γιὰ τὸ σύγχρονο ἔπος, ποὺ ἐξισώνεται μὲ τὸ ἔπος τοῦ '21. Καὶ τὸ ἔπος αὐτὸ εἶνε ἔπος τῶν παλληκαριῶν τοῦ ΕΛΑΣ στὰ βουνά, στοὺς κάμπους, στὶς πόλες, στὶς θάλασσες.

Ἂν ρωτήσουν οἱ κακοὶ ἕλληνες τοὺς βρεταννοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἐπιτελείου, θὰ πληροφορηθοῦν ἀπ' αὐτοὺς ὅτι πρὶν καταρρεύσει ἡ φασιστικὴ Ἰταλία ὁ ΕΛΑΣ κρατοῦσε στὴ χώρα μας εἴκοσι πέντε γερμανικές, ἰταλικὲς καὶ βουλγάρικες μεραρχίες. Ὁ ἴδιος ὁ ΕΛΑΣ κρατοῦσε 10-12 γερμανικὲς μεραρχίες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ κατάρρευση. Ὅλες αὐτὲς οἱ μεραρχίες ἀλλιῶς θὰ βρισκόνταν σὲ ἄλλα μέτωπα ἀντίπαλες σημαντικῶν συμμαχικῶν δυνάμεων. Ὁ ΕΛΑΣ μὲ τὴ δράση του ματαίωσε τὴν ἐπιστράτευση. Καὶ ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα τῆς συμμαχικῆς ἀποβατικῆς ἐνέργειας στὴ Σικελία, ἦταν ὁ ΕΛΑΣ ἐκεῖνος ποὺ ἐκτελώντας πιστὰ καὶ μὲ ἐνθουσιασμὸ τὶς ἐντολὲς τοῦ Οὐΐλσων μὲ τὴν ὑπέροχη σαμποταριστική του δράση ἀπὸ Ρούμελη καὶ Θεσσαλία μέχρι Μακεδονία παραπλάνησε τοὺς γερμανοὺς καὶ διευκόλυνε σοβαρὰ τὴν ἀπόβαση. Ξεχνοῦν οἱ κακοὶ ἕλληνες ὅτι ὁ στρατηγὸς Οὐΐλσων ἔστειλε ἐπίσημα συγχαρητήρια στὸ στρατηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ γιὰ τὴ δράση του αὐτή. Ξεχνοῦν ὅτι γιὰ τὸν ΕΛΑΣ μίλησαν πολλὲς φορὲς ἐπαινετικὰ ὁ κ. Τσῶρτσιλ, ὁ κ. Ἤντεν, ὁ στρατηγὸς Οὐΐλσων, ὁ ταξίαρχος Ἔντυ, ὁ ἀρχιστράτηγος κ. Σκόμπυ.

Καὶ ὅμως αὐτὰ τὰ σεμνὰ παλληκάρια τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ ἔχυσαν τὸ αἷμα τους, ποὺ πείνασαν φριχτά, ποὺ πολέμησαν γυμνά, ποὺ ἀντιμετώπιζαν τὶς πισώπλατες ἐπιθέσεις τοῦ Ζέρβα, ποὺ ὅλα σχεδὸν τὰ ὅπλα τους τὰ πῆραν ἀπάνω στὸ πεδίο τῆς τιμῆς ἀπὸ τοὺς ἰταλούς, γερμανούς, βουλγάρους ἐπιδρομεῖς καὶ ἀπὸ τοὺς «ράλληδες», δέχονται νὰ ἀποστρατευθοῦν. Δέχονται, παρ' ὅλο ποὺ οἱ τιμημένοι καὶ ἀναγνωρισμένοι τους ἀγῶνες τοὺς ἔδιναν ὅλο τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσουν νὰ ἀποτελέσουν αὐτοὶ τὴν ἐμπειροπόλεμη δοκιμασμένη γνήσια ἐθνικὴ σπονδυλικὴ στήλη τοῦ μελλοντικοῦ στρατοῦ μας. Δέχονται τὰ σεμνὰ παλληκάρια νὰ ἀποστρατευθοῦν, ἀλλὰ ἀπαιτοῦν, καὶ μαζὶ μ' αὐτὰ ἀπαιτεῖ ὅλος ὁ ἑλληνικὸς λαός, νὰ καθαριστεῖ πρῶτα τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς πέμπτης φάλαγγας, ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς διχτατορίας καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτειακῆς ἀνωμαλίας.

Ποῦ τὸ βρῆκαν γραμμένο ὅτι πρέπει νὰ διατηρήσει ὁ Ζέρβας τοὺς μισοὺς ἄντρες του, ὅταν ζητοῦν ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ νὰ διατηρήσει τὸ ἕνα τριακοστὸ ἢ τεσσαρακοστὸ ἀπὸ τὴ δύναμή του;

Πῶς νὰ ἐξηγήσουμε ὅτι ἐνῶ ὁ πόλεμος συνεχίζεται στὴν Ἰταλία, ἡ Ὀρεινὴ ταξιαρχία ἦρθε στήν... Ἀθήνα; Ὅτι δὲν στάλθηκε κὰν στὴ μαρτυρικὴ Κρήτη καὶ στὰ βασανισμένα Δωδεκάνησα ποὺ εἶνε ἀπίστευτο ὅτι ἀγκομαχοῦν ἀκόμα κάτω ἀπὸ χιτλερικὴ μπότα; Καὶ γιὰ ποιὰ «ὄρη» προορίζουν τὰ πραιτωριανὰ στελέχη καὶ τὰ παραπλανημένα παιδιὰ τῆς ταξιαρχίας ποὺ λέγεται «Ὀρεινή»; Ὄχι βέβαια γιὰ τὸ ὄρος Λυκαβηττὸ καὶ τὸ λόφο Σκουζέ.

Ποῦ ἀπόχτησε τὶς πολεμικές του περγαμηνὲς ὁ λεγόμενος Ἱερὸς λόχος, γιὰ νὰ ἀποτελέσει βάση ἐθνικοῦ στρατοῦ; Μήπως στὴ Λῆμνο, στὴ Σκιάθο καὶ στὴ Σύρο, ὅπου ὀργίασε σὲ βάρος τοῦ λαοῦ, τὴ στιγμὴ ποὺ λίγο παραπέρα στὰ Δωδεκάνησα καὶ στὴν Κρήτη ὑπάρχουν γερμανοί; Ἢ μήπως τραγουδώντας τοῦ ἀητοῦ τὸ γιὸ καὶ σχίζοντας τὶς εἰκόνες τοῦ στρατάρχη Στάλιν;

Πῶς νὰ δώσουμε μπέσα στὴ χωροφυλακὴ καὶ στοὺς σαραντακορωνάδες της, ποὺ οἱ παπποῦδες, οἱ πατεράδες μας κ' ἐμεῖς ἔχουμε ὑποστεῖ τὴ φριχτή τους πείρα;

Γιατί νὰ ἐμπιστευτοῦμε στὸ φίλο τοῦ Στυλιανοῦ Γονατᾶ ὑπουργὸ κ. Ἀβραὰμ τὴν ἱερὴ ὑπόθεση τῆς ἐθνικῆς Νέμεσης τῶν δοσίλογων, ὅταν ἔδωσε λαμπρὲς ἐξετάσεις συστηματικοῦ τορπιλλισμοῦ τοῦ ζητήματος;

Θέλετε νὰ διαλυθεῖ ὁ ΕΛΑΣ στὶς 10 Δεκεμβρίου; Θὰ διαλυθεῖ, ἀλλὰ νὰ διαλυθοῦν καὶ ὅλα τὰ ἐθελοντικὰ σώματα. Ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση συγκροτήθηκε ἡ ἐθνικὴ κυβέρνηση. Καὶ νὰ δικαστοῦν ραγδαῖα οἱ μεγάλοι δοσίλογοι. Αὐτὴ ἦταν ἡ συμφωνία μας, αὐτὸ ζητάει ὁ λαός.

Ἂν, κύριοι ἀντιδραστικοί, δὲν θέλετε νὰ διαλυθοῦν ὅλα τὰ ἐθελοντικὰ σώματα, ἂν δὲν θέλετε νὰ ἀφοπλίσετε τὴ χρεωκοπημένη ἐθνικὰ χωροφυλακή, ἂν δὲν θέλετε νὰ δικαστοῦν ἀμέσως οἱ μεγάλοι δοσίλογοι, θὰ πεῖ ὅτι περνᾶτε γιὰ βλάκα τὸν ἑλληνικὸ λαό. Τοῦ ζητᾶτε τὰ ὅπλα του γιὰ νὰ τὰ παραδώσετε στοὺς δημίους του. Τοῦ ζητᾶτε νὰ μπεῖ μόνος του στὸ χειρότερο ζυγὸ ἀπ' ὅσους γνώρισε ποτέ.

Ξαίρουμε πῶς ἀπειλεῖτε τὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ τὶς ἐθνικές του δυνάμεις μὲ ἐμφύλιο πόλεμο τὴ «μοιραία ἡμέρα» τῆς 10ης Δεκεμβρίου, ἴσως καὶ προτήτερα. Ξαίρουμε ὅτι ἑτοιμάζετε μὲ ὅλη τὴ φλόγα τῆς μαύρης ψυχῆς σας αὐτὸ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ οἱ ἐθνικές του ὀργανώσεις σᾶς περιμένουν ἤρεμα, μὲ τὴν ἠρεμία τῆς σιγουριᾶς καὶ τῆς δύναμης.

Ἰδοὺ ἡ Ρόδος ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημά!

Καὶ θὰ ἔχετε ἀκέραιη τὴν εὐθύνη ἀπέναντι τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἱστορίας του.

φασισθῆ ἡ διάλυση τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ποὺ ἦσαν ἐθελοντικές. Ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία εἶχε συγκροτηθῆ στὴ Μέση Ἀνατολή. Ὅλοι ξέρουν ὅτι ἄσχετα μὲ τὴ λαμπρὴ πολεμική της δράση στὴν Ἰταλία, ἡ Ταξιαρχία αὐτὴ δὲν ἦταν σχηματισμὸς σὰν κι' ἐκείνους ποὺ προκύπτουν πάντοτε ἀπ' τὴν κανονικὴ γενικὴ στρατολογία. Ἦταν, ὅπως καὶ ὁ Ἱερὸς Λόχος, στρατιωτικὸς σχηματισμὸς κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπους ἐθελοντικός. Ἡ Ταξιαρχία εἶχε σχηματισθῆ μᾶλλον μὲ προσωπικὴ ἐπιλογή. Καὶ ἦταν εὐεξήγητο ὅσο κι' ἂν ἦταν κακό. Ἦταν ἡ ἐποχὴ (καλοκαίρι τοῦ 1944) ποὺ παρὰ τὶς ἐπίμονες προσπάθειές μου ἀπ' τὸ Κάϊρο, ἡ Ἀριστερὰ δὲν εἶχε δεχθῆ ἀκόμα νὰ μπῆ, μετὰ τὸ Λίβανο, στὴν κυβέρνηση τῆς Ἑνότητος. Λάθος ὡμολογημένο σήμερα – γιὰ τὸ ὁποῖο θὰ μιλήσουμε ἄλλοτε. Ἀλλὰ τὸ λάθος αὐτὸ ἔδωσε στὴν κυβέρνηση τοῦ Καΐρου τὸ ἐπιχείρημα νὰ φοβᾶται ὅτι ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας θὰ σήμαινε ἐμφύλιο πόλεμο καὶ τὴν ἔσπρωξε μαζὶ μὲ τὴν πολεμικὴ προσπάθεια νὰ ἑτοιμάζεται καὶ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασης μὲ καινούργιες, πιστὲς ἔνοπλες δυνάμεις, ἀφοῦ οἱ προηγούμενες τῆς Μ. Ἀνατολῆς οὐσιαστικὰ δὲν ὑπῆρχαν μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Ἀπρίλη 1944 καὶ εἶχαν ἄλλωστε ἀποδειχθεῖ δημοκρατικὲς καὶ συμπαθεῖς πρὸς τὶς δυνάμεις τῆς Ἐθν. Ἀντιστάσεως.

Ἔτσι ἡ Ταξιαρχία τοῦ Ρίμινι, ποὺ μὲ τὴν παρουσία της στὴν Ἀθήνα δημιούργησε ἕνα πρόσθετο ἔναυσμα δυσπιστίας, δὲν μποροῦσε οὔτε ἔπρεπε νὰ ἐξαιρεθῆ ἀπ' τὴ διάλυση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ποὺ εἶχαν δημιουργηθῆ κάτω ἀπὸ τὶς ἔκτακτες συνθῆκες τῆς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως τοῦ ἔθνους. Δὲ μποροῦσε καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ διατηρηθῆ ἀφοῦ στὸ ἑξῆς οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις τῆς χώρας θὰ βασίζονταν μόνο στὴ γενικὴ τακτικὴ στρατολογία.

Μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς δυσπιστίας, μέσα στὴν ἄπειρη ψυχολογικὴ δυσκολία ποὺ δημιουργοῦσε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ζήτημα τῆς ἀποστράτευσης τῶν ἀνταρτικῶν μονάδων, ἦταν ἀφροσύνη καὶ ἐπικίνδυνος χειρισμὸς ἡ διατήρηση τῆς Ὀρειν. Ταξιαρχίας. Τὸ λιγότερο ἦταν ἀπόφαση ἀψυχολόγητη ποὺ πρόσθεσε τὴ σταγόνα τοῦ ξεχειλίσματος στὸ ἕτοιμο ποτῆρι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ὁ κ. Παπανδρέου συμφωνοῦσε στὴ λογικὴ ἀνάγκη νὰ διαλυθοῦν ὅλοι χωρὶς ἐξαίρεση οἱ στρατιωτικοὶ σχηματισμοὶ ποὺ εἶχαν δημιουργηθῆ κατὰ τρόπο ἔκτακτο. Συμφωνοῦσε καὶ τὸ δήλωσε πολλὲς φορές. Καὶ στὸ σχέδιο συμφωνίας μὲ τὴν Ἀριστερὰ ποὺ μονόγραψε στὶς 22 Νοεμβρίου, ὥρισε ὁ ἴδιος ρητὰ ὅτι θὰ διελύετο οὐσιαστικὰ καὶ ἡ Ὀρ. Ταξιαρχία μὲ τὴ χορήγηση ἀορίστου ἀδείας στοὺς ἄνδρες της. Κι' ἄλλα ὑπεύθυνα μέλη τῆς κυβερνήσεως, φίλοι τοῦ κ. Παπανδρέου, δήλωναν ἐπίσης τότε ὅτι θὰ διαλυθοῦν ὅλες οἱ ἔνοπλες δυνάμεις ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, διὰ νὰ δημιουργηθῆ ἐθνικὸς δημοκρατικὸς στρατός.

Δυστυχῶς, ὁ κ. Παπανδρέου μετέβαλε τὴν συμφωνία γιατί, ὅπως ἐξήγησε ὁ ἴδιος πολλὲς φορές, ἡ βρεταννικὴ κυβέρνηση (εἰδικώτερα ἡ «ἐπιθυμία τοῦ κ. Τσῶρτσιλ») καὶ ἡ ἀπόφαση τῶν ἐδῶ βρεταννικῶν στρατιωτικῶν Ἀρχῶν δὲν ἐπέτρεψαν τὴν διάλυση τῆς Ταξιαρχίας. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ συμφωνία αὐτή, ποὺ περιεῖχε μία γενικώτερη ἐκκαθάριση τῶν ζητημάτων ποὺ χώριζαν τὸν κ. Παπανδρέου τὸ τὴν Ἀριστερὰ καὶ ποὺ ἂν ρυθμίζονταν ἔγκαιρα θὰ ἐλάφρυναν ἴσως τὴν βαρύτατη ἀτμόσφαιρα τῆς δυσπιστίας ποὺ μᾶς ἔπνιγε, δὲν πρόφτασε νὰ ὑπογραφῆ ἀπ' τὴν Ἀριστερά. Εἶνε γνωστὸ τί παρενεβλήθη, κάτι ποὺ ἔπληξε ὁριστικὰ τὴ συνεννόηση ποὺ μὲ τρομερὸ κόπο προσπαθούσαμε νὰ ἐπιτύχουμε:

Εἶχε συμφωνηθῆ μὲ τὸν πρωθυπουργό, ὅτι οἱ πρῶτοι διοικητὲς τῶν ἀνωτέρων μο-

νάδων τῆς ἐθνοφυλακῆς, 14 ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, θὰ ὡρίζοντο ὕστερα ἀπὸ κοινὴ ἐκλογὴ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῆς Ἀριστερᾶς καὶ ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ἐθνοφυλακῆς ποὺ θ' ἀποτελοῦσαν τὰ στελέχη τῆς κλάσεως ποὺ εἶχε κληθῆ γιὰ τὴν 1 Δεκεμβρίου, θὰ ἐγκρίνονταν ἀπ' τοὺς διοικητὲς αὐτοὺς κι' ἔτσι θὰ ἦσαν τῆς κοινῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου καὶ τῆς Ἀριστερᾶς. Αὐτὲς οἱ προφυλάξεις εἶχαν συμφωνηθῆ ἐπειδὴ δὲν εἶχε γίνει ἡ ἐκκαθάριση τοῦ Στρατοῦ, ποὺ ἦταν προγραμματικὸς σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ ξαφνικά, ἐνῶ δὲν εἶχαν ὁρισθῆ κἂν ὅλοι οἱ 14 διοικητὲς καὶ δὲν εἶχε ἐγκριθῆ κανένας κατάλογος τῶν πρώτων στελεχῶν, κυκλοφόρησε ἔντυπος διαταγὴ τοῦ ὑπουργ. Στρατιωτικῶν ποὺ ὠνόμαζε καὶ τοποθετοῦσε κιόλας πάνω ἀπὸ 250 ἀξιωματικοὺς γιὰ τοὺς ὁποίους κανένας δὲν εἶχε ἐρωτηθῆ. Ρωτήθηκε ὁ ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἀρνήθηκε τὴν πατρότητα τῆς διαταγῆς ποὺ εἶχε τὴν ὑπογρφή του. Ρωτήθηκε ὁ γεν. διευθυντὴς τοῦ ὑπουργείου, ρωτήθηκε ὁ προσωπάρχης, κανένας δὲν ἤξερε πῶς βγῆκε ἡ διαταγή. Μᾶς εἶπαν μάλιστα ὅτι καὶ τὸ Γεν. Ἐπιτελεῖο ποὺ ρωτήθηκε, δήλωσε ἐπίσης ἄγνοια. Τί λοιπὸν εἶχε συμβῆ: Ὑπῆρχαν πίσω ἀπ' τὴν κυβέρνηση καὶ τὸ ὑπουργεῖο Στρατιωτικῶν δυνάμεις ποὺ ἔπαιρναν κι' ἐκτελοῦσαν πρωτοβουλίες ἀντίθετες ἀπ' τὴν κυβερνητικὴ γραμμή;

Ὁ κ. Λαμπριανίδης παραιτήθηκε κατόπιν τοῦ σκανδάλου. Διορίσθηκε ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ὁ κ. Σαρηγιάννης, στρατιωτικὸς τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Ἀριστερᾶς, ἄρχισε μιὰ ἐργασία διορθώσεως τοῦ κακοῦ ποὺ εἶχε γίνει, ἀλλ' ἡ καχυποψία εἶχε πιὰ ριζώσει, ἡ δυσπιστία φαινόταν δικαιολογημένη ἀπ' τὰ πράγματα, ἡ ἀτμόσφαιρα χειροτέρευσε ἀκόμα πιὸ πολύ.

* * *

Μέσα σὲ τέτοιες συνθῆκες ἐντάσεως κι' ἐνῶ οἱ Φιλελεύθεροι καὶ οἱ Λαϊκοὶ δὲν δέχονταν κἂν τὸν διορισμὸ τοῦ κ. Σαρηγιάννη ὡς ὑφυπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν – ὑφυπουργοῦ μὲ περιωρισμένα δικαιώματα, γιατὶ ὅλες οἱ ὀνομασίες ποὺ θὰ ἔκαμνε ἔπρεπε νὰ ὑπογράφονται κι' ἀπ' τὸν ὑπουργὸ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ πρωθυπουργὸ – καταβάλαμε μιὰ τελευταία σύγκρουση. Λαβαίνοντας ὑπ' ὄψη τὴν ἐπιθυμία τοῦ πρωθυπουργοῦ νὰ ἀνταποκριθῆ, ὅπως ἔλεγε, στὴν ἀπαίτηση τοῦ κ. Τσῶρτσιλ καὶ τοῦ κ. Σκόμπυ γιὰ τὴ διατήρηση τῆς Ὀρ. Ταξιαρχίας – μιὰ ἀπαίτηση ποὺ δὲ βρίσκαμε νὰ ἔχει κανένα, μὰ ἀπολύτως κανένα λογικὸ ἢ πολιτικὸ ἔρεισμα – σοφισθήκαμε μιὰ λύση ποὺ μποροῦσε νὰ ἀπομακρύνη τὶς ὑποψίες καὶ νὰ δώση μιὰ διέξοδο, μέχρις ὅτου ἀρχίση νὰ σχηματίζεται, μὲ τὶς ἀπαραίτητες δημοκρατικὲς ἐγγυήσεις, ὁ τακτικός μας στρατός.

Ὑποβάλαμε, ὁ συναγ. Ζέβγος, ὁ Τσιριμῶκος κι' ἐγώ, στὸν κ. Παπανδρέου, συνεννοημένοι καὶ μὲ τὸν κ. Σαρηγιάννη, ἕνα σχέδιο δημιουργίας ἑνὸς μικτοῦ στρατιωτικοῦ τμήματος ποὺ θ' ἀπαρτίζετο ἀπὸ τὴν ὑφισταμένη τότε Ὀρ. Ταξιαρχία, τὸν Ἱερὸ Λόχο, ἕνα τμῆμα τοῦ ΕΔΕΣ καὶ μιὰ ταξιαρχία τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ συμφωνήθηκε νὰ ἔχη δύναμη καὶ ὁπλισμὸ ἴσα μὲ τὸ σύνολο ὅλων τῶν ἄλλων δυνάμεων ποὺ θὰ διατηροῦνταν. Τὸ τμῆμα αὐτό, ποὺ θὰ ἦταν κάτι σὰν μεραρχία, θὰ εἶχε, ὅπως ἐπίσης συμφωνήσαμε, ἐνιαία Διοίκηση. Ἀναφέρθηκαν μάλιστα καὶ ὀνόματα ὑποψηφίων μεράρχων.

Γιὰ μικτότητα τοῦ τμήματος, ἡ ὁποία θὰ ἔπρεπε νὰ νοηθῆ κατ' ἄνδρα, δὲν τὴν δέχθηκε ὁ κ. Παπανδρέου, ἀλλὰ στὴν ἑνότητα τοῦ τμήματος καὶ στὴν ἐνιαία Διοίκηση συμφωνήσαμε. Καὶ ὁ λόγος ποὺ ἡ ἀριστερὴ ἡγεσία ζητοῦσε τότε τὴν ἑνότητα αὐτὴ ἦταν γιὰ νὰ διαλυθῆ ὁ φόβος ὅτι καὶ ἂν ἀκόμα διατηρηθῆ μιὰ ταξιαρχία τοῦ ΕΛΑΣ, ἦταν δυνατό, ἂν ἦταν ἀνεξάρτητη, αὐτὴ νὰ στελνόταν στὰ σύνορα, ἐνῶ ἡ Ταξιαρχία καὶ ὁ Ἱερὸς Λόχος, σχηματισμοὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Δεξιᾶς, θὰ διατηροῦνταν στὴν πρωτεύουσα καὶ θὰ μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ μιὰ στιγμή, γιὰ σκοποὺς ἐναντίον τῆς Ἀριστερᾶς. Ἡ ἑνότητα τοῦ τμήματος καὶ ἡ ἐνιαία Διοίκηση ἦταν μιὰ ἐγγύηση ἐναντίον τέτιων φόβων.

Δυστυχῶς ὁ κ. Παπανδρέου, ἐνῶ συμφωνήσαμε στὶς βάσεις αὐτές, δημοσίευσε τὴν ἄλλη μέρα ἐντελῶς ἀλλοιώτικο τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ σχεδίου μας, ἔτσι ποὺ ἐματαιώνετο ὁ σκοπός του. Ἐγκατέλειψε δηλ. τὴν ἑνότητα καὶ τὴν ἰδέα κἂν τοῦ τμήματος ἐθνικοῦ στρατοῦ καὶ προέβλεψε μόνο ὅτι «ἐκτὸς τῆς Ὀρ. Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, θὰ σχηματισθοῦν ἐπίσης ἐκ τῶν δυνάμεων τῆς Ἐθν. Ἀντιστάσεως μία ταξιαρχία τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἀνάλογος μονὰς τοῦ ΕΔΕΣ». Ἡ διατύπωση αὐτὴ ἦταν ἐντελῶς ἄλλο πρᾶγμα, τόσο γιατὶ οἱ διατηρούμενες δυνάμεις θὰ ἦσαν ἀσύνδετες μεταξύ τους, ὅσο καὶ διότι «ἀνάλογος μονὰς» τοῦ ΕΔΕΣ μποροῦσε νὰ σημαίνη «ταξιαρχία τοῦ ΕΔΕΣ», πρᾶγμα ποὺ ποτὲ δὲν εἴχαμε δεχθῆ.

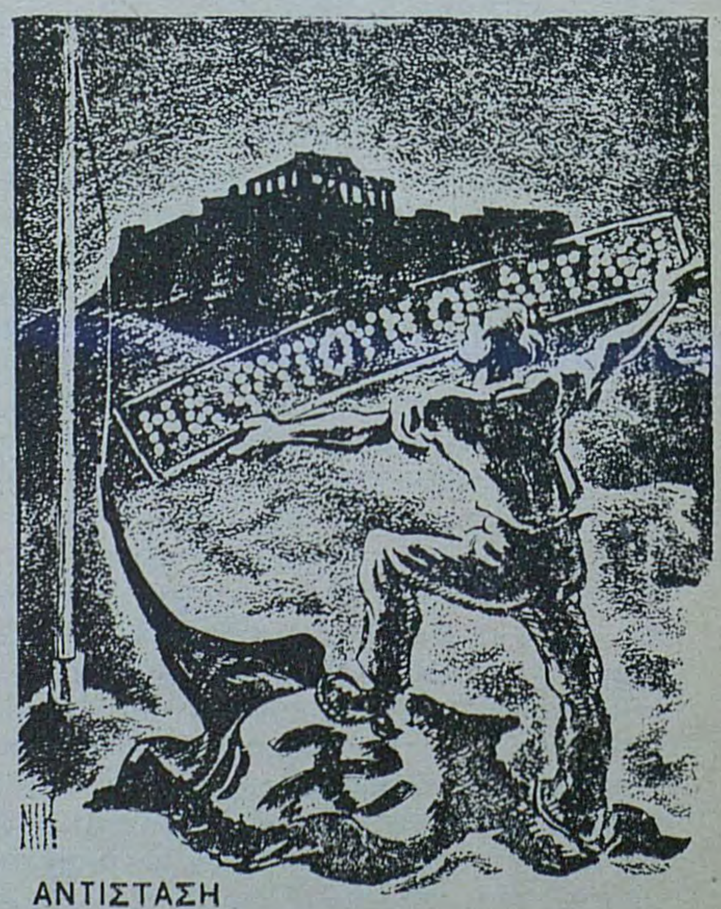
Τὸ ξέσπασμα τῆς δυσπιστίας ἀπ' τὴν πλευρὰ τῆς ἀριστερᾶς ἦταν δικαιολογημένο καὶ εὐεξήγητο. Ἐν τούτοις ἐμᾶς τουλάχιστο δὲν μᾶς παρέσυρε. Ἐπιμείναμε ἀκόμα στὴ συνεννόηση. Ζητήσαμε ἀπ' τὸν κ. Παπανδρέου νὰ ἐπανέλθη στὸ ἀρχικὸ σχέδιό μας ποὺ εἶχε συμφωνηθῆ, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ΚΚΕ, ζητώνας μιὰ ριζικώτερη λύση, ξαναγύρισε σ' ἐκεῖνο ποὺ καὶ ὁ κ. Παπανδρέου θεωροῦσε λογικό, ἀλλ' ἀδύνατο ἐπειδὴ δὲν τὸ ἐπέτρεπαν οἱ Ἄγγλοι – στὴν ἰδέα τῆς ἀποστρατεύσεως τῆς Ὀρ. Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, μαζὶ μὲ τὴν ἀποστράτευση τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων. Ὁ κ. Παπανδρέου, στὸ σχέδιο αὐτὸ ποὺ τοῦ ἀνέπτυξε ὁ συναγ. Σιάντος δὲν ἀντέταξε παρὰ μόνο τὴν ἄρνηση τῶν Ἄγγλων καὶ τὴν ἀδυναμία του νὰ μεταβάλη τὶς ἀντιλήψεις των.

* * *

Ἀπ' τὴν ὥρα ἐκείνη τὸ ἀδιέξοδο ἦταν συμπληρωμένο καὶ ἡ θύελλα εἶχε πλησιάσει. Ἡ Δεξιὰ πίεζε τὸν κ. Παπανδρέου ν' ἀρχίση ἡ σύγκρουση. Ἀδημονοῦσε ποὺ δὲν ἄρχιζε. Κι' ὁ κ. Παπανδρέου, ἀντὶ νὰ δεχθῆ καὶ νὰ ἐπιβάλη σ' ὅλους τὶς λύσεις ποὺ κι' ὁ ἴδιος θεωροῦσε λογικὲς – ἂν μιλοῦσε μὲ εἰλικρίνεια – ἀντὶ νὰ παραιτηθῆ ἐν ἀνάγκη, ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς κι' ἔφθασε γρήγορα γιὰ τὸ χατῆρι της, στὴν αἱματηρὴ σύρραξη.

Ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ 2ου Συντάγματος

Τὴ νύχτα τῆς 3ης πρὸς 4η Δεκέμβρη τοῦ 1944 διαδραματίστηκε στὰ περίχωρα τῆς Ἀθήνας, στὸ Ψυχικό, ἕνα ἀπὸ τὰ βαρυσήμαντα γεγονότα ποὺ σημαδέψανε καταλυτικὰ τὴν ἔκβαση τῆς Μάχης τῆς Ἀθήνας. Ἀγγλικὲς δυνάμεις μηχανοκίνητων καὶ ἁρμάτων αἰχμαλωτίσανε καὶ ἀφοπλίσανε ὁλόκληρο τὸ 2ο Σύνταγμα τῆς 2ης Μεραρχίας τοῦ ταχτικοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ εἶχε φτάσει τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ. Πῶς ἔγινε αὐτό;

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Σχέδιο τοῦ Ν. Καστανάκη.

Μὲ διαταγὴ τῆς Κ.Ε. τοῦ ΕΛΑΣ ποὺ μόλις πρόσφατα, στὶς 1/12/44, εἶχε ἀνασυγκροτηθεῖ, τὸ 2ο Σύνταγμα, μὲ δύναμη 800 - 1.000 ἀντρῶν, εἶχε ξεκινήσει τὴν ἴδια μέρα πεζοπορώντας ἀπὸ τὴ Θήβα καὶ ἔφτασε στὸ Ψυχικὸ τὶς βραδινὲς ὧρες τῆς 3ης τοῦ Δεκέμβρη. Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος ἦτανε ὁ μόνιμος Ταγματάρχης Μιχάλης Παπαζήσης καὶ καπετάνιος ὁ Νικηφόρος (Δημ. Δημητρίου), ὁ ὁποῖος ὅμως μὲ ἐντολὴ τῆς μεραρχίας, ὅπως ὑποστήριξε ἀργότερα,

ἀπομακρύνθηκε τὴ μοιραία νύχτα ἀπὸ τὸ Σύνταγμά του γιὰ τὴν ἐκτέλεση κάποιας ἄσχετης μ' αὐτὸ ἀποστολῆς. Κι ἔτσι, δὲν βρέθηκε στὴ θέση του ὅταν ἔγινε ὁ ἀφοπλισμὸς τῆς μονάδας του. Ὅταν οἱ ἀντάρτες φτάσανε κατάκοποι καὶ ἱδρωμένοι στὴ Φιλοθέη, ὁ Δ/τὴς τοῦ Συντάγματος πῆρε ἐπαφὴ μὲ τὴν τοπικὴ ὀργάνωση τοῦ ΕΑΜ, ποὺ εἶχε εἰδοποιηθεῖ γιὰ τὴν ἄφιξή τους καὶ εἶχε φροντίσει μάλιστα νὰ ὑπάρχει ἕτοιμο συσσίτιο γιὰ τοὺς ἄντρες. Στὴ συνάντηση αὐτή, ὁ ὑπεύθυνος τοῦ τοπικοῦ ΕΑΜ ἐπεσήμανε στὸν Παπαζήση ὅτι εἴχανε παρατηρηθεῖ ὕποπτες κινήσεις ἀγγλικῶν θωρακισμένων στὴν περιοχή, πράγμα ἐξ ἄλλου ποὺ εἴχανε διαπιστώσει καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Συντάγματος κατὰ τὴν πορεία τους πρὸς τὴν Ἀθήνα. Ὁ Παπαζήσης ὅμως δὲν ἔδωσε ἰδιαίτερη σημασία στὸ γεγονὸς καὶ μετὰ τὸ συσσίτιο ἔστειλε τοὺς ἄντρες του νὰ διανυκτερεύσουνε σὲ κάποιο ἀνοιχτὸ χῶρο ἢ καὶ μιὰ μεγάλη μάντρα ποὺ ὑπῆρχε στὴν περιοχή, λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ χτίρια τοῦ Ἀμερικάνικου Κολλέγιου. Δὲν ἔχει διευκρινιστεῖ μέχρι σήμερα, ἂν εἴχανε παρθεῖ μέτρα ἀσφαλείας καὶ ποιά, ἐκεῖνο πάντα ποὺ φαίνεται τὸ πιὸ πιθανὸ εἶναι ὅτι τὸ πρόβλημα αὐτὸ δὲν εἶχε ἀντιμετωπιστεῖ σωστά. Διαφορετικὰ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι τὶς πρῶτες πρωϊνὲς ὧρες τῆς 4ης Δεκεμβρίου, οἱ ἀντάρτες τοῦ Συντάγματος ξυπνήσανε ἀπ' τὰ ἐκτυφλωτικὰ φῶτα τῶν προβολέων ἀγγλικῶν μηχανοκινήτων καὶ τάνκς ποὺ τοὺς εἴχανε κυκλώσει ἀπὸ παντοῦ. Ἐνῶ δυνάμεις μὲ προτεταμένα ὅπλα τοὺς ζητούσανε νὰ παραδοθοῦνε.

Λογικὰ ὁ Δ/τὴς τοῦ Συντάγματος, καὶ κυρίως οἱ ἀντάρτες, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιδράσουνε δυναμικὰ καί, ἔστω μὲ μεγάλες ἀπώλειες, νὰ δώσουνε μάχη γιὰ νὰ διασπάσουνε τὸν ἀγγλικὸ κλοιὸ καὶ νὰ διαφύγουνε πρὸς τὴν Πάρνηθα. Κάτι τέτοιο θὰ μποροῦσε ἐξ ἄλλου νὰ τὸ περιμένει κανεὶς ἀπ' τοὺς ἐμπειροπόλεμους καὶ σκληροτράχηλους ἐκείνους ἀντάρτες. Ἀντ' αὐτοῦ ὁ Παπαζήσης ἄρχισε διαπραγματεύσεις μὲ τὸν ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀγγλικοῦ τμήματος, ποὺ βαστάξανε ὡς τὰ ξημερώματα, γιὰ νὰ καταλήξουνε στὴν παράξενη ἐκείνη συμφωνία βάσει τῆς ὁποίας οἱ μὲν ἀξιωματικοὶ καὶ καπετάνιοι μέχρι καὶ κλιμάκιο ὁμάδας μείνανε αἰχμάλωτοι τῶν Ἄγγλων καὶ μεταφερθήκανε στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Χασανιοῦ – τὸ σημερινὸ Ἑλληνικὸ – ἐνῶ οἱ ἀντάρτες παραδώσανε τὸν ὁπλισμό τους καὶ ἀφεθήκανε ἐλεύθεροι στὸ Κακοσάλεσι, ὅπου τοὺς μεταφέρανε ἀγγλικὰ καμιόνια. Στὴ συνέχεια βέβαια οἱ ἀντάρτες αὐτοί, ἀφοῦ ἀνασυγκροτηθήκανε σὲ νέα μονάδα, λάβανε ἄξια μέρος στὴ Μάχη τῆς Ἀθήνας.

Ἂν ὅμως ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ 2ου Συντάγματος θέτει μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀναπάντητα μέχρι σήμερα ἐρωτήματα, οἱ συνέπειές του ὑπήρξανε κυριολεκτικὰ καταστροφικὲς γιὰ τὴν ἔκβαση τῆς Μάχης τῆς Ἀθήνας. Γιατὶ δὲν ἀπουσίασε μόνο ἕνα συγκροτημένο καὶ ἐμπειροπόλεμο τμῆμα, καὶ μάλιστα στὴν πιὸ κρίσιμη, στὴν ἀρχικὴ φάση τῆς μάχης, ἀλλὰ στάθηκε ἀφορμὴ νὰ μὴ φτάσει καὶ μιὰ ἀκόμη ἀξιόμαχη μονάδα τοῦ τακτικοῦ ΕΛΑΣ ἐγκαίρως στὴν Ἀθήνα, καὶ τοῦτο λόγω τῆς ἄγνοιας καὶ τῆς σύγχυσης ποὺ δημιουργήθηκε στὶς τάξεις του ἀπὸ τὸν ἀφοπλισμὸ τοῦ 2ου Συντάγματος. Ἡ ὁμάδα αὐτή, ἦτανε ἕνα τάγμα τοῦ 42ου Συντάγματος, μὲ αὐξημένη μάλιστα δύναμη πυρός, ποὺ ἦτανε ἕτοιμο νὰ ξεκινήσει ἀπ' τὴ Λιβαδιὰ γιὰ τὴν Ἀθήνα, τὴ νύχτα τῆς 4ης Δεκεμβρίου.

Τὰ δύο ὅμως αὐτὰ τμήματα, δηλαδὴ τὸ 2ο Σύνταγμα καὶ τὸ Τάγμα τοῦ 42ου Συντάγματος, ἐπρόκειτο, κατὰ τὸ σχέδιο ἐπιχειρήσεων ποὺ εἶχε ἐκπονηθεῖ, νὰ κάνουνε τὴν ἐπιθετικὴ ἐνέργεια ἐναντίον τῶν στρατώνων Γουδί, ὅπου ἦτανε συγκεντρωμένοι ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, τὰ Τάγματα Εὐζώνων, ὅλοι οἱ ἄνδρες τῆς Εἰδικῆς Ἀσφάλειας καὶ τὰ τμήματα τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας ποὺ εἴχανε μεταφερθεῖ ἀπ' τὴν Πελοπόννησο, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν διοικητή τους Συνταγματάρχη Δ. Παπαδόγκωνα. Μιὰ τέτοια ὅμως ἐπιχείρηση, ποὺ ἦτανε σχεδὸν βέβαιο ὅτι θὰ εἶχε ἐπιτυχημένο ἀποτέλεσμα, θὰ ἐξουδετέρωνε τὰ τμήματα ἐκεῖνα, ποὺ ἡ συμμετοχή τους βάρυνε στὴν ἐξέλιξη τῆς Μάχης τῆς Ἀθήνας, ἔτσι ποὺ ἡ ἔκβασή της θά 'τανε ἀσφαλῶς διαφορετική.

Ἡ αἰχμαλωσία καὶ ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ 2ου Συντάγματος ἀποτέλεσε καὶ ἀποτελεῖ ἀκόμα ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀμφιλεγόμενα ἐπεισόδια τῆς Μάχης τῆς Ἀθήνας, καὶ παρὰ τὰ πολλὰ σχετικὰ δημοσιεύματα, ἐπιστολές, διευκρινίσεις, διαψεύσεις καὶ ἀντιδιαψεύσεις, ἐξακολουθεῖ νὰ περιβάλλεται ἀπὸ πολλὰ ἐρωτηματικά.

Τὸ «ΑΝΤΙ» θὰ δημοσίευε εὐχαρίστως κάθε ἔντιμη, καλόπιστη καὶ κυρίως τεκμηριωμένη σχετικὴ ἄποψη καὶ γνώμη, καὶ παρακαλεῖ ὅποιον μπορεῖ νὰ συμβάλει ἔστω καὶ μὲ λεπτομέρειες στὴ διευκρίνιση τοῦ θέματος, νὰ μᾶς γράψει.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

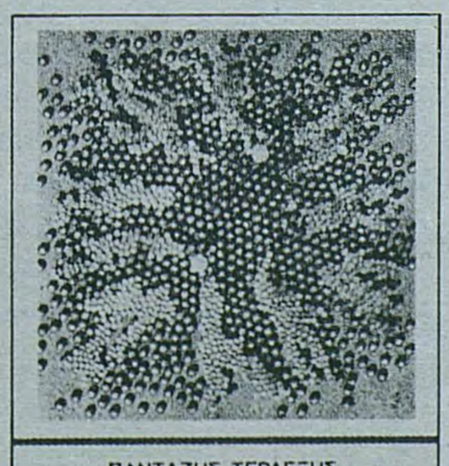
κυκλοφόρησαν

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Εφιάλτης στὴν Αθήνα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ ΘΗ

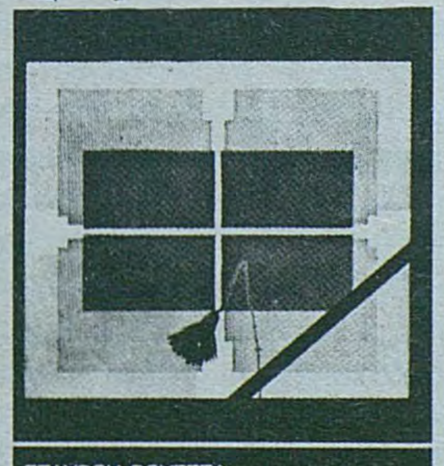

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΤΕΡΛΕΞΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

στὸ σύγχρονο κράτος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ ΘΗ

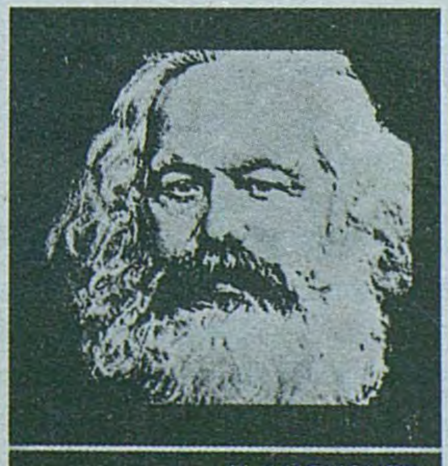
ΣΤΑΥΡΟΥ ΡΟΥΣΣΕΑ

Ο θάνατος μιᾶς Δημοκρατίας

η Ελλάδα

καὶ η Αμερικάνικη συνείδηση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ ΘΗ

Χ. ΜΑΡΚΟΥΖΕ

Σοβιετικὸς Μαρξισμὸς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ ΘΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 39 – ΤΗΛ. 324.6633

Γιὰ μιὰ ἐπαναστατικὴ παρα –τέχνη

Συζητοῦν ὁ Ἄδωνις Κύρου καὶ ὁ Δημήτρης Παναγιωτᾶτος

Μὲ τὸν ὅρο παρα-τέχνη οἱ συνομιλητὲς στὴ συζήτηση ποὺ ἀκολουθεῖ ὑπονοοῦν τὴν τέχνη γιὰ τὶς μάζες: τὰ κόμικς, τὸ φωτορομάντσο, τὰ πόστερ, τὴν πὸπ μουσική, τὶς ταινίες βίας, τὶς ταινίες πορνό, τὸ ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα. (Τὰ παραδείγματα εἶναι ἐνδεικτικά, ὄχι περιοριστικά).

Τὸ ἀπόσπασμα ποὺ ἀκολουθεῖ ἔχει παρθεῖ ἀπὸ τὶς δύο σειρὲς συζητήσεων ποὺ ἔγιναν στὸ Παρίσι (Μάρτιος - Ἰούνιος 1975) καὶ ποὺ πρόκειται νὰ κυκλοφορήσουν σύντομα σὲ βιβλίο ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Πλειάς».

Σ' αὐτὸ ἐξετάζεται ἡ στάση τῶν συντηρητικῶν Ἑλλήνων διανοουμένων ἀπέναντι στὴν παρα-τέχνη καὶ ἀναλύονται οἱ λόγοι ποὺ τοὺς ἀναγκάζουν νὰ παίρνουν τὴ στάση αὐτή: ὁ σωβινισμός, ἡ σοβαροφάνεια καὶ ἡ ἀντιλαϊκότητά τους.

Κ: Ἐπειδὴ ἡ Ἑλλάδα ἀναγκάστηκε νὰ κλειστεῖ γιὰ αἰῶνες στὸν ἑαυτό της, γιὰ νὰ κρατήσει τὴν ἐλευθερία της, ἡ ἀνάγκη αὐτὴ ἔφερε μερικὰ πολὺ κακὰ ἀποτελέσματα –μαζί, ἐννοεῖται, μὲ τὸ καταπληκτικὸ τῆς ἐλευθερίας. Ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀποτελέσματα εἶναι κι ἕνας ὁρισμένος σωβινισμός, τοῦ στὺλ «ὅ,τι δὲν εἶναι λίγο πολὺ ἑλληνικό, πρέπει νὰ πετιέται καὶ εἶναι, κατ' ἀρχήν, κακό». Ὅλοι μας –τὸ θυμόμαστε αὐτό–, κι ἐσὺ κι ἐγώ, ποὺ εἴμαστε ἀπὸ διαφορετικὴ γενιά, ὑποστήκαμε ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ σχολείου καὶ μὲ χιλιάδες παραλλαγὲς τὸ χαβὰ «εἴμαστε οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων...» Δὲν τὸ ἀνέχομαι πιὰ αὐτὸ –δὲν τὸ ἀνέχτηκα ποτὲ– καὶ στὸ κάτω κάτω... εἶμαι ἀπόγονος ὁλόκληρου τοῦ κόσμου!

Π: Αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ σωβινισμὸς ἐξηγεῖ, μέχρις ἕνα σημεῖο, γιατί οἱ συντηρητικοὶ Ἕλληνες διανοούμενοι ἀπορρίπτουν τὴν παρα-τέχνη. Τὴν ἀπορρίπτουν σὰν μὴ ἑλληνική. Εἶναι ἀηδιαστικὸ νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ σωβινισμὸ σήμερα κι εἶμαι βέβαιος πὼς μερικοὶ ὅλο καὶ θ' ἀναρωτιοῦνται: «Μὰ ὑπάρχει ἀκόμα αὐτὸ τὸ εἶδος; Ὑπάρχουν ἀκόμα διανοούμενοι τυφλοὶ σωβινιστές;» Ἂν ὑπάρχουν; Μόνο δυὸ-τρεῖς πανηγυρικοὺς τῶν ἀκαδημαϊκῶν μας ἂν τύχει ν' ἀκούσουν ὅσοι δυσπιστοῦν, πάει, πείστηκαν γιά καλά. Τρώγοντας ὅμως ἔρχεται ἡ ὄρεξη. Μέχρι τώρα οἱ σοῦπερ Ἕλληνες καὶ σοῦπερ διανοούμενοί μας ὑπεράσπιζαν τὸ «ἑλληνικὸν ἰδεῶδες» ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, τῆς ἀθεΐας, τοῦ μηδενισμοῦ καὶ ἄλλων «κακῶν σειρήνων» τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Στάνταρ κίνδυνοι αὐτοί. Χρόνια καὶ χρόνια τὸ ἴδιο τροπάρι... Νά ὅμως ποὺ οἱ ἀξιοσέβαστοι αὐτοὶ κύριοι ἄρχισαν τώρα νὰ καταδικάζουν καὶ τὴν παρατέχνη μὲ τὴν ἴδια δικαιολογία. Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα ἑλληνικὰ ἄρθρα[1] γιὰ τὰ κόμικς – ἴσως τὸ μοναδικό; – ὁ κύριος Α. Βουγιούκας θεωρεῖ τὰ κόμικς ἐπικίνδυνα γιὰ τὴ νεολαία ἐπειδή, μεταξὺ ἄλλων, εἶναι καὶ «ξενόφερτα». Φόβος καὶ τρόμος, λοιπόν, μήπως τὰ ἑλληνόπουλα, τὰ παιδιά μας, τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου, χάσουν τὴν ἑλληνική τους συνείδηση μὲ τέτοιες «ξενόφερτες» ἱστορίες!

Κ: Ἐδῶ ἔχω νὰ πῶ κάτι ποὺ νομίζω πὼς εἶναι πολὺ σημαντικό. Ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τυφλοὶ σωβινιστές, ὅλοι αὐτοὶ οἱ καθωσπρέπει διανοούμενοι εἶναι καὶ ἐντελῶς ἀδιάβαστοι καὶ ἄσχετοι μὲ ὅσα γράφουν. Γιατὶ ἀντὶ νὰ ἐξαγριώνονται μέσα στὸ γυάλινο πύργο τους, καλύτερα θὰ ἔκαναν νὰ καθαρίσουν τὰ τζάμια του, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ δοῦνε λιγάκι τί συμβαίνει ἀπ' ἔξω. Καὶ νὰ καταλάβουν ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ εἴδη τῆς παρατέχνης ποὺ θάβουν συστηματικά, ἔχουν τὴ βάση τους στὴν Ἑλλάδα. Διάβασε ὁ κύριος Βουγιούκας κανένα βιβλίο γιὰ τὰ κόμικς πρὶν γράψει τὸ ἄρθρο του; Γιατὶ ἂν διάβαζε τὸ βιβλίο τοῦ BLANCHARD[2] γιὰ τὴν ἱστορία τῶν κόμικς ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους μέχρι σήμερα, θὰ μάθαινε ὅτι τὰ κόμικς – ποὺ εἶναι ἱστορίες σὲ εἰκόνες – ἔχουν τὶς ρίζες τους καὶ στὶς ἀναπαραστάσεις τῶν ἀγγείων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, καθὼς καὶ στὰ μωσαϊκὰ καὶ τὰ ψηφιδωτὰ τῶν βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν. Καὶ θὰ πρέπει κάποτε νὰ μάθουν καὶ οἱ ἄλλοι πολυδιαβασμένοι διανοούμενοί μας ὅτι καὶ τὸ ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα ἔχει τὶς ρίζες του στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ἀφοῦ τὸ πρῶτο ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα ἦταν, κατὰ κάποιο τρόπο, ὁ «Οἰδίπους Τύραν-

Οἱ συζητητὲς

ΑΔΩΝΙΣ ΚΥΡΟΥ: Ἕλληνας σκηνοθέτης καὶ κριτικὸς τοῦ κινηματογράφου ποὺ ἀπὸ χρόνια βρίσκεται ἐγκατεστημένος στὸ Παρίσι. Στὴν Ἑλλάδα εἶναι γνωστὸς ἀπὸ τὸ φίλμ «Τὸ μπλόκο» (1964).

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ: Σκηνοθέτης καὶ κριτικὸς τοῦ κινηματογράφου. Σπούδασε κινηματογράφο στὸ Πανεπιστήμιο Paris VIII — Vincennes.

νος», ποὺ εἶναι ἡ ἔρευνα γύρω ἀπὸ μιὰ δολοφονία. Καὶ ὅτι ἡ φανταστικὴ λογοτεχνία ποὺ περιφρονοῦν, εἶναι ἡ «Ὀδύσσεια» τοῦ Ὁμήρου. Ἂν δὲν τὸ καταλάβουν αὐτό, μουντζώνουν τὸν Ὅμηρο. Καὶ δικαίωμά τους νὰ τὸν μουντζώνουν, ἀλλὰ τουλάχιστον ἂς τὸ λένε καθαρά. Ἐγὼ δὲν τὸν μουντζώνω τὸν Ὅμηρο καὶ διαβάζω τὴν «Ὀδύσσεια» σὰν φανταστικὸ μυθιστόρημα.

Π: Μὰ καὶ μόνον ὁ σωβινισμὸς τῶν κυρίων αὐτῶν εἶναι ἀρκετὸς γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὴν ἄγνοιά τους. Σωβινισμὸς ἴσον ἄγνοια. Ἄγνοια καὶ τῶν ὅσων δέχεσαι καὶ τῶν ὅσων ἀπορρίπτεις στὸ ὄνομα μιᾶς ἀμφισβητούμενης «ἑλληνικότητας». Ἀπὸ τὴ μιά, ἀπορρίπτεις τυφλὰ ὅ,τι δὲν σοῦ φαίνεται ἑλληνικὸ – πῶς λοιπὸν νὰ τὸ δεῖς καὶ νὰ τὸ γνωρίσεις ἀφοῦ τὸ ἀπορρίπτεις προκαταβολικά; Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη, δέχεσαι τυφλὰ ὅ,τι εἶναι ἑλληνικό, ὅ,τι μπαίνει μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἑλληνικῆς παράδοσης, ποὺ εἶναι πάλι σὰν νὰ μὴν τὸ γνωρίζεις. Γιατὶ ἀφοῦ τὸ σέβεσαι πρὶν τὸ ἐξετάσεις – σὰν ἑλληνικὴ παράδοση –, δὲν μπορεῖς ποτὲ νὰ τὸ γνωρίσεις πραγματικά.

Κ: Πρέπει νὰ καταλάβουμε ὅτι, ἀπὸ μιὰ στιγμὴ καὶ πέρα, τίποτα δὲν εἶναι ἱερὸ καὶ τίποτα δὲν πρέπει νὰ σεβόμαστε –ἄρα καὶ τὴν παράδοση. Μόνο τότε θὰ μπορέσουμε νὰ τὴν κρίνουμε σωστά, γιὰ νὰ δοῦμε ἂν μᾶς πάει γιὰ νὰ τὴν κρατήσουμε, ἢ ἂν δὲν μᾶς πάει γιὰ νὰ τὴν πετάξουμε. Ποιὸς ὁ λόγος ν' ἀνεχόμαστε τὴ δικτατορία τῆς παράδοσης – εἴτε εἶναι ὁ πατέρας μας, εἴτε τὸ σχολεῖο, εἴτε ὁ ἀστυνόμος αὐτοὶ ποὺ μᾶς τὴν ἐπιβάλλουν; Στὸ σχολεῖο, μὲ τὴν ἑλληνοχριστιανικὴ παράδοση – ποὺ εἶναι καταστροφὴ γιὰ τὸ παιδὶ – μᾶς σκοτώνουν τόσα πράγματα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ μᾶς ἐνδιαφέρουν... Καὶ μετὰ ἀναγκαζόμαστε ἀπὸ μόνοι μας νὰ ψάχνουμε καὶ νὰ ξαναδιαβάζουμε καὶ νὰ ξαναμελετᾶμε, γιὰ ν' ἀνακαλύψουμε αὐτὰ ποὺ μᾶς ἔχουν σκοτώσει ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ σχολείου. Ἔτσι ἐγὼ ἀνακάλυψα τὸν Ἀριστοφάνη – ποὺ μᾶς τὸν εἶχαν λογοκρίνει στὸ σχολεῖο –, ἀλλὰ καὶ τὸν Ὅμηρο, ποὺ ἦταν, θυμᾶμαι, στὰ μαθητικά μου χρόνια φοβερὸς μπελάς.

Σοβαροφάνεια καὶ ἀντιλαϊκότητα

Π: Θέλεις τὴ φοβερότερη ἀρρώστια, μαζὶ μὲ τὸν σωβινισμό, τῶν συντηρητικῶν Ἑλλήνων διανοουμένων; Τὴν πραγματικὴ πληγή; Εἶναι ἡ σοβαροφάνεια, τὸ πῶς θὰ φανοῦνε σοβαροί... Ὑπάρχουν, γιὰ τοὺς κυρίους αὐτούς, θέματα ἐκ τῶν προτέρων «σοβαρὰ» καὶ θέματα ἐκ τῶν προτέρων «μὴ σοβαρά», σύμφωνα πάντα μὲ τὶς ἀστικὲς ἀντιλήψεις περὶ σοβαρότητας. Ἀρκεῖ νὰ γράψεις, νὰ ποῦμε, τὴ χιλιοστὴ πρώτη φιλολογικὴ μελέτη γιὰ τὸν Σεφέρη – γιατὶ γιὰ ἰδεολογικὴ οὔτε λόγος νὰ γίνεται –, κι αὐτὸ ἀμέσως σὲ κατατάσσει μέσα στὸν κύκλο τῶν «σοβαρῶν» διανοουμένων. Ἔτσι ὅμως καὶ θελήσεις ν' ἀσχοληθεῖς μὲ τὰ ρεμπέτικα τραγούδια, γιὰ παράδειγμα, ποὺ ἔχουν ὁρισμένα χαρακτηριστικὰ τῶν εἰδῶν τῆς παρα- τέχνης ... τότε ἀρχίζουν οἱ ἀκαδημαϊκοί μὲς τὶς δηλώσεις. Κι ἔρχεται ὁ κύριος Βενέζης καὶ κάνει δήλωση στὸ Πταισματοδικεῖο Ἀθηνῶν γιὰ τὰ «Ρεμπέτικα Τραγούδια» τοῦ Πετρόπουλου, ἐνῶ ἡ δικτατορία ζεῖ καὶ βασιλεύει καὶ τὴν Ἑλλάδα κυριεύει: «Ἰδόντες» – δηλώνει ἐξ ὀνόματος ποιῶν ἄλλων ἄραγε ἀκαδημαϊκῶν, – «αὐτὰς τὰς σελίδας, ὅπου ἐκφράζεται τὸ ἦθος ὄχι, νομίζω, τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ τὸ ἦθος τοῦ καταγωγίου, ἀπέσχομεν οἱασδήποτε κρίσεως». Ἀθάνατη, στὴν κυριολεξία, ἑλληνικὴ Ἀκαδημία! Νά πῶς κρίνουν οἱ πνευματικοί μας ἡγέτες τὰ θέματα ποὺ δὲν εἶναι γι' αὐτοὺς ἀντάξια ἑνὸς «σοβαροῦ» διανοούμενου. Τὰ κρίνουν... «ἀπέχοντες οἱασδήποτε κρίσεως»! Ἂς φανταστεῖ τώρα κανεὶς πῶς ὑποβάλλεται στὴν Ἀκαδημία μας «πρὸς κρίσιν» ἕνα ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα. Τί θ' ἀποφασίσουν τὰ σοφά μας κεφάλια; «Ἰδόντες αὐτὰς τὰς σελίδας καὶ ἀντιληφθέντες ὅτι πρόκειται περὶ ἀστυνομικοῦ μυθιστορήματος... ἀπέσχομεν οἱασδήποτε κρίσεως»! Ἐλπίζω μὲ τὴν ἔκδοση στὴν Ἑλλάδα τοῦ δοκίμιου τοῦ Μπρὲχτ γιὰ τὸ ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα νὰ πῆραν οἱ κύριοι αὐτοί, καθὼς κι οἱ δορυφόροι τους, ἕνα μάθημα σοβαρότητας. Γιατὶ ἦρθε ὁ Μπρὲχτ καὶ ἀπέδειξε πὼς δὲν ὑπάρχουν σοβαρὰ καὶ μὴ σοβαρὰ θέματα, ἀλλὰ ἁπλῶς σοβαροὶ καὶ μὴ σοβαροὶ μελετητές.

Κ: Ἂς μὴν ξεχνᾶμε δὲ ὅτι ὁ Μπρὲχτ θεώρησε πάντα τὸν ἑαυτό του ἀντιδιανοούμενο. Ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πράγματα ποὺ ἔγραψε ἦταν νούμερα γιὰ κλόουν τοῦ τσίρκου. Ἀλλὰ καί, γενικότερα, ὅλο τὸ ἔργο του ἔχει ἕνα πολὺ φανερὸ λαϊκὸ χαρακτήρα: τὸ θέατρό του εἶναι θέατρο δρόμου κι ὄχι σκηνῆς καὶ ἡ «Ὄπερα τῶν τεσσάρων δεκάρων» – κι ἐδῶ θὰ πρέπει ν' ἀναφέρουμε τοὺς μουσικοὺς τοῦ Μπρέχτ, τὸν Κουρτβάιλ καὶ ἀργότερα τὸν Ἄυσλερ, ποὺ ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὴ μουσικὴ στὸν κινηματογράφο – εἶναι ἁπλοποίηση ἑνὸς γνωστοῦ ἔργου καὶ φέρσιμό του σὲ λαϊκὸ ἐπίπεδο. Τὸ βασικότερο χαρακτηριστικὸ ἑνὸς λαϊκοῦ εἴδους, τὴν ἀμεσότητα, τὴ βρῆκε ὁ Μπρέχτ, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα εἴδη, καὶ στὸ ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα. Αὐτὸς ὅμως ὁ λαϊκὸς χαρακτήρας ἐνοχλεῖ τοὺς συντηρητικοὺς Ἕλληνες διανοούμενους καὶ εἶναι ἕνας ἀκόμα λόγος ποὺ τοὺς κάνει ν' ἀρνοῦνται τὴν παρα-τέχνη. Τοὺς ἐνοχλοῦν τὰ λαϊκά της στοιχεῖα καὶ δέχονται μόνο τὴν αὐστηρὰ διανοουμενίστικη καὶ κλειστὴ σ' ἕνα ὁρισμένο κοινὸ ἔκφραση. Ἐδῶ, ὡστόσο, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ διευκρινίσουμε ὅτι δὲν εἴμαστε μὲ κανένα τρόπο ἐναντίον τῆς διανόησης. Κάτι τέτοιο θὰ σήμαινε ξεροκεφαλιὰ ἀπὸ μέρους μας ἀπὸ τὴν ἀνάποδη. Γιὰ νὰ μὴν πῶ ὅτι, ὅσο κι ἂν φαίνεται παράξενο, ἔχει καὶ ἡ παρα-τέχνη τὰ δικά της παραδείγματα διανόησης: ὑπάρχουν κόμικς καὶ συγγραφεῖς ἐπιστημονικῆς φαντασίας γιὰ περιορισμένο κοινό... Δὲν καταδικάζουμε λοιπὸν τὴ διανόηση, ἀλλὰ μιὰ ὁρισμένη νοοτροπία τῶν συντηρητικῶν Ἑλλήνων διανοουμένων, ποὺ ἀπορρίπτουν κάθε ἔκφραση μὲ λαϊκὸ χαρακτήρα σὰν ἀνάξια γιὰ ἕνα διανοούμενο.

Π: Φυσικὰ δὲν καταδικάζουμε τὴ διανόηση. Καταδικάζουμε ἁπλῶς τὸν συντηρητισμὸ σ' ὅλες του τὶς μορφές. Εἶδος μὲ λαϊκὸ χαρακτήρα εἶναι τὸ εἶδος ποὺ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἐκφράζει καὶ τοὺς διανοούμενους – τουλάχιστον τοὺς προοδευτικοὺς – καὶ ἕνα μεγάλο κοινό. Ἀλλὰ στὸ ὄνομα τοῦ ὁποιουδήποτε εἴδους μὲ λαϊκὸ χαρακτήρα δὲν θὰ καταδικάσω τὸ «νέο μυθιστόρημα», γιὰ παράδειγμα, ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν ἄγγιξε ποτὲ τὸ μεγάλο κοινό. Δεχόμαστε τὴ διανόηση καὶ τὸν λαϊκὸ χαρακτήρα στὴν τέχνη, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ καὶ τὰ δύο ἐμφανίζονται σὰν ἐπαναστατικὰ – ἔννοια ποὺ θὰ ἀναλύσουμε ἀργότερα. Πρὸς τὸ παρόν, μιλώντας γιὰ εἴδη μὲ λαϊκὸ χαρακτήρα, ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουμε τὴν ἀκόλουθη διευκρίνιση: Ἡ παρα-τέχνη ἔχει ἁπλῶς λαϊκὸ χαρακτήρα, δὲν συμπίπτει ἀπαραίτητα μὲ τὴ λαϊκὴ τέχνη. Ἡ λαϊκὴ τέχνη γίνεται ἀ π ὸ τὸν λαὸ – μὲ τὴν ἔννοια ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ ἑνὸς λαοῦ ἐμπνέουν τὸν καλλιτέχνη – ἡ παρα-τέχνη γίνεται γ ι ὰ τὸν λαό. Παρα-τέχνη εἶναι ἡ τέχνη γιὰ τὶς μάζες. Γιὰ νὰ συμπίπτουν παρα-τέχνη καὶ λαϊκὴ τέχνη πρέπει ἡ παρα-τέχνη ν' ἀρχίσει νὰ γίνεται καὶ ἀπὸ τὸν λαό, ὅπως εἰπώθηκε ἤδη, περιλαμβάνοντας μέσα της, ἐκτὸς ἀπὸ ἔργα, πράξεις καὶ γεγονότα. Εἴδη μὲ λαϊκὸ χαρακτήρα καὶ λαϊκὰ εἴδη, πρέπει νὰ παρακολουθοῦνται πάντα ἀπὸ κοντά, ἀπὸ τοὺς διανοούμενους.

Κ: Βλέπω κιόλας τί θὰ μποροῦσαν νὰ μᾶς προσάψουν στὸ ση-

μεῖο αὐτό. Θὰ μποροῦσαν, ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύριοι ποὺ καταδικάζουν ἀφ' ὑψηλοῦ τὴν παρα-τέχνη, νὰ μᾶς ποῦν: Τὸ καθετὶ ἀγαπιέται μὲ τὶς χάρες του· πῶς μᾶς λέτε ν' ἀγαπήσουμε τὶς ἐκφράσεις ποὺ προτείνετε, τὴ στιγμὴ ποὺ ὑπάρχουν χιλιάδες ἄθλια δείγματα κόμικς, φωτορομάντσων, ταινιῶν βίας ἢ μουσικῆς πόπ; Ἐδῶ συμφωνοῦμε ἀπόλυτα. Καὶ βέβαια ὑπάρχουν. Θὰ ἔλεγα μάλιστα ὅτι ὁ κανόνας αὐτὸς εἶναι: δείγματα ἀπὸ μέτρια ἕως ἄθλια. Ἀναρωτήθηκαν ὅμως οἱ κύριοι αὐτοὶ γιατί νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ κανόνας; Τὸ φωτορομάντσο, σὰν εἶδος, εἶναι δυνατότητα, ὅπως ὅλα τὰ εἴδη καὶ οἱ μορφὲς παρα-τέχνης εἶναι δυνατότητες. Κι ὅποιος τὰ ἔχει μὲ τὸ φωτορομάντσο σὰν εἶδος, τὰ ἔχει μὲ τὴν ἴδια τὴ φωτογραφία. Ἀρνοῦμαι νὰ δεχτῶ ὅτι μιὰ σειρὰ φωτογραφίες μὲ λεζάντες ἔχουν, σὰν εἶδος ἔκφρασης, ἀποβλακωτικὸ χαρακτήρα. Δυστυχῶς στὴν πράξη τὸ φωτορομάντσο χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὴν μπουρζουαζία 99,9% σὰν ἕνα εἶδος γιὰ ν' ἀποκοιμίζει τὸν κόσμο. Ἐδῶ πιὰ γίνεται μιὰ συστηματικὴ ἐκμετάλλευση σὲ βάρος τοῦ κοινοῦ. Μίλησαν ποτὲ γιὰ μιὰ τέτοια ἐκμετάλλευση αὐτοὶ οἱ κύριοι;

Π: Πῶς νὰ μιλήσουν, ἀφοῦ εἶναι καὶ οἱ ἴδιοι χωμένοι καὶ πνίγονται μέσα στὴν ἀστικὴ κουλτούρα; Ἡ ἀστικὴ κουλτούρα εἶναι τὸ πρόβλημά τους. Δὲν μποροῦν νὰ ξεπεράσουν ἀκόμα τὴν ἔννοια τῆς «Ὑψηλῆς Τέχνης». Ὅταν ξεπεράσει κανεὶς τὴν ἀστικὴ κουλτούρα – δὲν ἐννοῶ φυσικὰ νὰ τὴν πετάξει, ἀλλὰ νὰ τὴν ξεπεράσει σὰν κριτήριο ἀλάνθαστο – μπορεῖ εὔκολα νὰ ξεπεράσει, σὲ ὁποιαδήποτε ἀναγκαία στιγμή, καὶ τὴν ἴδια τὴν ἔννοια τῆς κουλτούρας. Καὶ τότε βλέπει πιὰ μὲ ἄλλο μάτι τὴν παρα-τέχνη.

Κ: Ἡ μεγάλη κουλτούρα ποὺ ἔχει διαμορφώσει ἡ ἀστικὴ κοινωνία... αὐτὴ μᾶς ἔχει σκοτώσει. Ἔχει σκοτώσει καὶ τὸ ἔνστικτό μας καὶ κάθε καλή μας διάθεση γιὰ νὰ παίρνουνε πράγματα. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα βασιλεύει ὁ ἀστικὸς διανοουμενισμός. Ὑπάρχει μιὰ ἀπόλυτη ἀδυναμία τῶν κουλτουριάρηδων ἀστῶν νὰ πιάσουν τὴν ἔκφραση ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ τραγουδάει τὴ χαρὰ ἢ τὴ λύπη του χωρὶς νὰ τὶς κάνει τέχνη μὲ Τ κεφαλαῖο. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπορρίπτουν προκαταβολικὰ ὅ,τι μένει ἔξω ἀπὸ τὴ μεγάλη κουλτούρα τους. Καὶ ἡ παρα-τέχνη ἔχει μείνει ἔξω ἀπὸ τὴ μεγάλη κουλτούρα τους.

Π: Μίλησες γιὰ ἐκμετάλλευση τῆς παρα-τέχνης ἀπὸ τὴν μπουρζουαζία – ἢ καί, γενικότερα, ἀπὸ κάθε σύστημα ποὺ τὴ χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ προπαγανδίζει τὴν ἰδεολογία του – σὲ βάρος τοῦ μεγάλου κοινοῦ. Ἡ ἐκμετάλλευση αὐτὴ ἐμφανίζεται βασικὰ μὲ δυὸ μορφές. Ἡ πρώτη μορφὴ διευκρινίστηκε κάπως: Εἶναι ἡ προσπάθεια ν' ἀποπροσανατολιστεῖ ὁ κόσμος μὲ ἱστορίες σὰν αὐτὲς τῶν φωτορομάντσων, ἐνῶ ταυτόχρονα μέσα ἀπὸ τέτοια εἴδη περνάει ὅλη ἡ μικροαστικὴ ἰδεολογία στὸ μεγαλύτερο βαθμὸ ἀφέλειας ἢ βλακείας ποὺ μπορεῖ νὰ γίνει. Ἡ παρα-τέχνη, ἀπευθυνόμενη στὶς μάζες, μαζοποιεῖται ἡ ἴδια. Οἱ ἱστορίες γίνονται σειρὲς καὶ οἱ σειρὲς παράγονται κατὰ χιλιάδες μὲ βάση τὶς ἴδιες πάντα «συνταγές». Οἱ ἐκμεταλλευτὲς τῆς παρα-τέχνης ἐπικαλοῦνται τοὺς ἀριθμοὺς τῶν πωλήσεων: Αὐτὰ θέλει ὁ κόσμος!

Κ: Ἡ μάζα δὲν μαζοποιεῖται μόνη της. Εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς μαζοποίησης. Εἶναι μιὰ κοινωνία ποὺ τὴν ἴδια στιγμὴ ὅλα τὰ μέλη της ἐξαναγκάζονται νὰ πληροφορηθοῦν τὸ ἴδιο γεγονός, μὲ τὶς ἴδιες ἀκριβῶς λεπτομέρειες – ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι ὁλότελα ψεύτικες –, τὰ ἴδια σχόλια καὶ τὴν ἴδια ἰδεολογικὴ γραμμή. Καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ καθένα μας ἐκεῖ βρίσκεται: στὸ κατὰ πόσον θ' ἀντισταθεῖ σ' αὐτὴ τὴ μαζοποίηση.

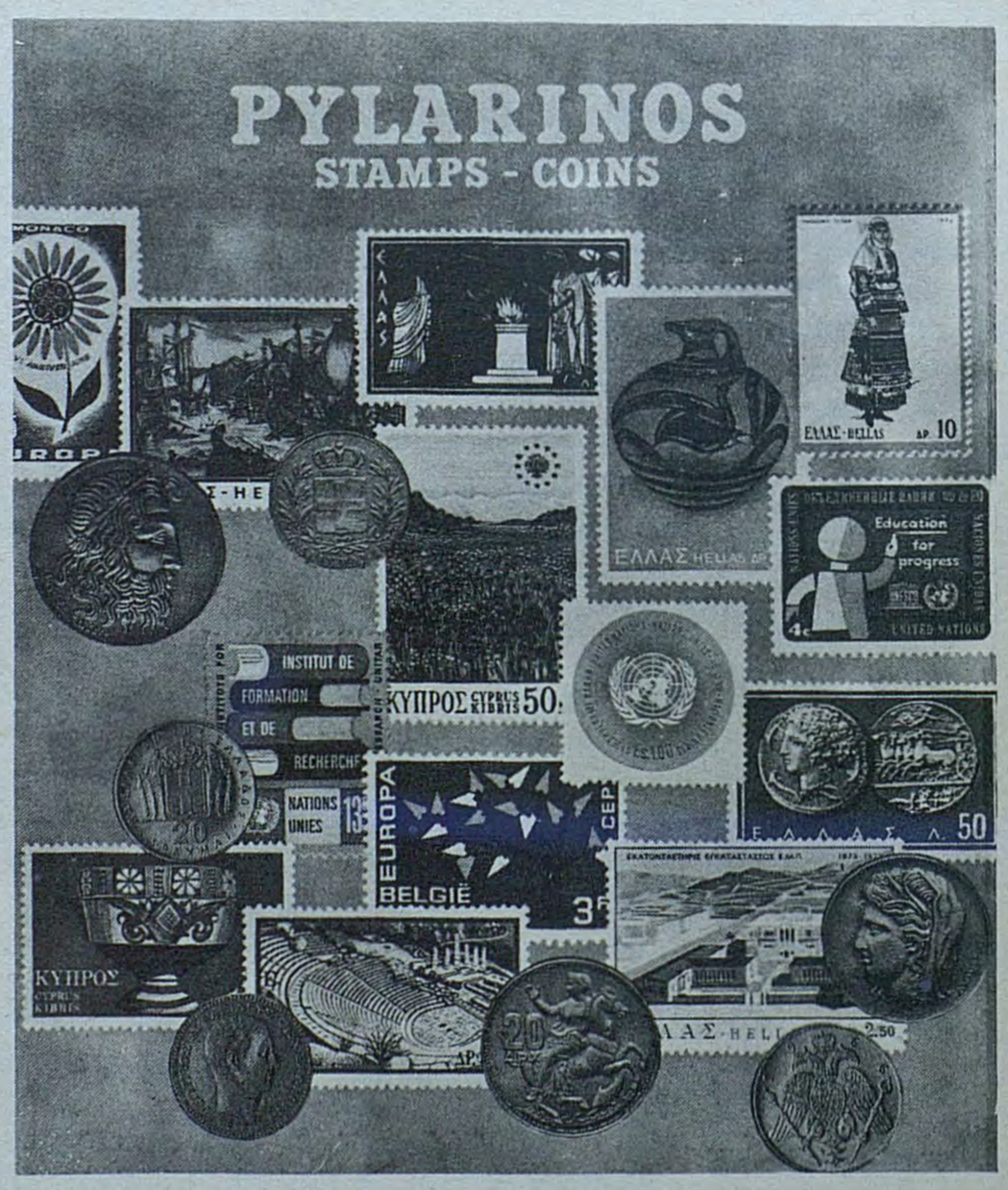
Π: Παράλληλα μὲ τὴν ἐκμετάλλευση ποὺ ἀποβλέπει στὴν ὁποιαδήποτε μαζοποίηση τοῦ κοινοῦ, ὑπάρχει μιὰ ἄλλη μορφὴ ἐκμετάλλευσης τῆς παρα-τέχνης – κι ὄχι μόνον αὐτῆς – ἀπὸ τὴν ἀστικὴ τάξη, ἐκμετάλλευση ποὺ μποροῦμε ν' ἀποδώσουμε στὰ ἑλληνικὰ μὲ τὸν ὅρο «ἰδιοποίηση» (recuperation). Κάποια ὁρισμένη στιγμή, ἡ γνήσια ἀστικὴ τάξη – αὐτὴ ποὺ χαίρεται μακάρια ὅλα τὰ στραβά της – φτάνει στὸ σημεῖο νὰ σφετερίζεται. καθετὶ ποὺ στὴν ἀρχὴ παρουσιάζεται σὰν ἐχθρός της ἢ σὰν κάτι ποὺ τὴν ἀμφισβητεῖ ἢ τὴν κρίνει βίαια. Φτάνει στὸ σημεῖο νὰ τὸ δέχεται, διαστρεβλώνοντας τελείως τὸ ἀρχικὸ νόημά του. Τὰ μακριὰ μαλλιὰ καὶ τὰ τζὴν ροῦχα, ὅταν πρωτοεμφανίστηκαν, εἶχαν ἕνα νόημα καθαρὰ πολιτικό: ἤθελαν ν' ἀμφισβητήσουν τὸν καθωσπρεπισμὸ τῆς ἀστικῆς τάξης. Τὰ πῆρε ὅμως σιγὰ σιγὰ ἡ μπουρζουαζία καὶ τὰ ἰδιοποιήθηκε κάνοντάς τα «μόδα». Ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὰ μακριὰ μαλλιὰ καὶ τὰ τζὴν ροῦχα ἔπαψαν νὰ λειτουργοῦν σὰν ἐχθροί της. Τὸ ἴδιο συνέβη, στὸν τομέα τῆς παρα-τέχνης, μὲ τὶς ταινίες πορνό, ποὺ ἰδιοποιήθηκαν τὴν ἔννοια τῆς σεξουαλικῆς ἐπανάστασης – ἐπανάστασης βασικὰ κοινωνικῆς, ἄρα καὶ πολιτικῆς – καὶ τὴν περιόρισαν ἀποκλειστικὰ στὰ πλαίσια τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων. Μὲ βάση τὴν πρώτη ἢ τὴ δεύτερη μορφὴ ἐκμετάλλευσης – ἢ καὶ τὶς δυὸ μαζί –, ἡ παρα-τέχνη εἶναι καταδικασμένη ἢ ὄχι; Αὐτὸ εἶναι γιὰ μένα τὸ βασικότερο ἐρώτημα μετὰ τὶς διευκρινίσεις ποὺ κάναμε.

Κ: Φαίνεται καταδικασμένη, ἀλλὰ δὲν εἶναι. Ἡ παρα-τέχνη εἶναι μιὰ τέχνη παράλληλη. Δὲν εἶχε ποτὲ τὴν ἐτικέτα τοῦ καθωσπρεπισμοῦ. Καὶ παρ' ὅλο ποὺ μὲ τὶς μορφὲς ἐκμετάλλευσης ποὺ ἀνάλυσες καταντάει τελικὰ νὰ ὑπηρετεῖ τὴν ἰδεολογία τῆς μπουρζουαζίας, ἡ ἴδια ἡ μπουρζουαζία τὴν περιφρονεῖ κατὰ βάθος. Ἡ παρα-τέχνη ἔχει ἀπὸ τὴ φύση της τὴ δυνατότητα νὰ γίνει ἐπαναστατική. Μένει νὰ καθορίσουμε τὰ εἰδικότερα πλαίσια αὐτῆς τῆς ἐπαναστατικοποίησής της.

Ἀπομαγνητοφώνηση: Δ.Π.

1. Δημοσιευμένο στὸ «Βῆμα», στὶς ἀρχὲς τῆς χρονιᾶς, ἀπὸ ἕναν ἐκπαιδευτικὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας.

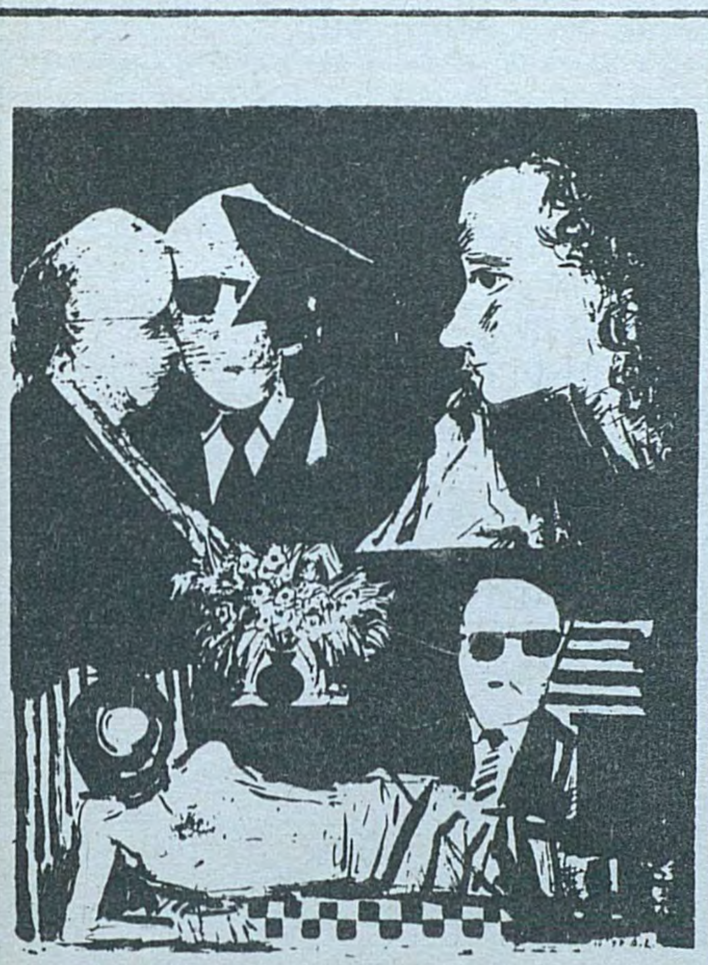
2. Gerard Blanchard: «La bande dessinée», Marabout université, 1969.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

● Ἔργα γνωστῶν καλλιτεχνῶν σὲ περιορισμένο ἀριθμὸ ἀντιτύπων, μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ δημιουργοῦ τους, θὰ προσφέρουμε στοὺς ἀναγνῶστες μας ποὺ θὰ γραφτοῦν συνδρομητὲς στὴ διάρκεια ἀπὸ 15 τοῦ Νοέμβρη μέχρι καὶ 15 τοῦ Δεκέμβρη.

● Οἱ ζωγράφοι Δ. Κοκκινίδης, Ν. Κεσανλῆς καὶ Χρύσα Ρωμανοῦ μᾶς δίνουν τὴν εὐκαιρία αὐτῆς τῆς προσφορᾶς.

Ἔργο 1
Μεταξοτυπία (37×46)
Δ. Κοκκινίδης

Ἔργο 2
Μεταξοτυπία (50×60)
Ν. Κεσανλῆς

Ἔργο 3
Μεταξοτυπία (50×60)
Χρύσα Ρωμανοῦ

● Στὴ συνολικὴ τιμὴ τῶν 1.050 δρχ. μπορεῖτε ν' ἀποκτήσετε ἕνα ἀπὸ τὰ παραπάνω ἔργα, ἔχοντας ταυτόχρονα καὶ τὴ συνδρομή σας γιὰ ἕνα χρόνο στὸ «ΑΝΤΙ». Συμπληρῶστε λοιπὸν τὸ σχετικὸ κουπόνι καὶ ταχυδρομῆστε το στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ (ἐμβάζοντας συγχρόνως καὶ τὸ ἀντίστοιχο ποσό): Δημοχάρους 60, Τ.Τ. 601.

ΚΟΨΤΕ ΕΔΩ

ΕΠΩΝΥΜΟ .....
ΟΝΟΜΑ .....
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ .....
ΠΟΛΗ ..... Τ.Τ.....

Θὰ ἤθελα μαζὶ μὲ τὴ συνδρομή μου γιὰ ἕνα χρόνο στὸ «ΑΝΤΙ», τὸ ἔργο .....
Ἐμβάζω τὸ ποσὸν τῶν 1.050 δρχ. γιὰ τὴ συνδρομή μου καὶ γιὰ τὸ ἔργο ποὺ διάλεξα.

Προσφορὰ βιβλίων μὲ ἔκπτωση

● Οἱ ἀναγνῶστες μας διαβάζουν. Τὸ βιβλίο εἶναι τὸ ἀπαραίτητο ἐφόδιο γιὰ τὴν ἐμπέδωση τῆς γνώσης καὶ τὴν προώθηση τῶν ἰδεῶν.
● Τὸ "ΑΝΤΙ", σὲ συνεννόηση μὲ ἐκδοτικοὺς οἴκους, προσφέρει βιβλία μὲ ἔκπτωση μεγαλύτερη ἀπὸ 30% στοὺς συνδρομητές του.
● Δίνουμε σήμερα ἕναν πρῶτο κατάλογο βιβλίων ποὺ οἱ συνδρομητές μας μποροῦν νὰ μᾶς ζητήσουν γράφοντας ἀπ' εὐθείας στὸ περιοδικό μας, στὴ διεύθυνση Δημοχάρους 60 - Ἀθήνα 601:

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ:

	Ἀξία	Τιμὴ προσφορᾶς
ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ: Μονάρχης (ἔκδ. ΠΛΕΙΑΣ	130	90
ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ: Φθινόπωρο στὸ Πεκίνο (ΕΞΑΝΤΑΣ)	160	110
ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ: Ἐνδοχώρα (ἔκδ. ΠΛΕΙΑΣ)	80	50
Χ.Λ. ΜΠΟΡΧΕΣ: Ἡ ἀναφορὰ τοῦ Μπρόντι (ἔκδ. ΕΞΑΝΤΑΣ)	70	50
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΣ: Τὸ τέλος τῆς μικρῆς μας πόλης (ἔκδ.ΠΛΕΙΑΣ)	60	40

ΙΣΤΟΡΙΑ:

ΝΤΟΜΙΝΙΚ ΕΝΤ: Οἱ Καπετάνιοι (ἔκδ. ΕΞΑΝΤΑΣ)	270	190
Ι. ΙΑΤΡΙΔΗΣ: Ἐξέγερση στὴν Ἀθήνα (ἔκδ. ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ)	250	170
ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΙΡΚΑΣ: Γιατί Πολεμήσαμε (ἔκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ) ...	140	100
ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ: Φόρος τιμῆς στὴν Καταλωνία (ἔκδ. ΒΕΡΓΟΣ) ..	150	100
ΣΤΑΥΡΟΣ ΡΟΥΣΣΕΑΣ: Ὁ Θάνατος μιᾶς Δημοκρατίας (ἔκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ)	140	100

ΔΟΚΙΜΙΟ – ΠΟΛΙΤΙΚΗ:

ΡΙΣΑΡ ΓΚΟΜΠΕΝ: Ἡ καταγωγὴ τοῦ Ἀριστερισμοῦ (ἔκδ. ΒΕΡΓΟΣ)	80	50
ΑΛΕΞ. ΚΟΛΟΝΤΑΪ: Ἐργατικὴ Ἀντιπολίτευση (ἔκδ. ΒΕΡΓΟΣ) ...	60	40
ΕΝΤ. ΛΟΥΤΒΑΚ: Τὸ πραξικόπημα (ἔκδ. ΒΕΡΓΟΣ)	130	90
ΜΑΡΙΝΙ ΚΑΡΝΤΟΖΟ κ.ἄ. Λατινικὴ Ἀμερικὴ (ἔκδ. ΕΞΑΝΤΑΣ)	65	40
ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ἐλύτης, Μόραλης, Τσαρούχης(ἔκδ.ΠΛΕΙΑΣ)	240	170
ΖΑΝ ΠΩΛ ΣΑΡΤΡ: Πολιτικὰ καὶ Αὐτοβιογραφικὰ κείμενα (ἔκδ. ΕΞΑΝΤΑΣ)	200	140
ΔΑΒΙΔ ΧΟΡΟΒΙΤΣ: Ἰμπεριαλισμὸς καὶ ἐπανάσταση (ἔκδ. ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ)	160	110

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ "ΑΝΤΙ" (μὲ ἔκπτωση 40%)

«... ΤΩΝ ΑΦΑΝΩΝ», Λεύκωμα γιὰ τὸ Πολυτεχνεῖο	250	150
ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ: Πρόβα καὶ Ὠδές	70	40
ΜΠΟΣΤ: Τὰ «18 Ἀντικείμενα»	70	40

Σημειῶστε τὰ βιβλία ποὺ διαλέξατε καὶ ὑπολογίστε τὴ συνολικὴ ἀξία τους. Μεταφέρετε σὲ συνέχεια τὸ ποσὸ αὐτὸ στὸ ἀκόλουθο κουπόνι:

---------- ΚΟΨΤΕ ΕΔΩ ----------

ΟΝΟΜΑ .....

ΕΠΩΝΥΜΟ .....

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ .....

ΠΟΛΗ .....Τ. Τ.....

Γράφομαι συνδρομητὴς γιὰ ἕνα χρόνο / ἕξι μῆνες

Ἐμβάζω τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς μου ..... δρχ.
καὶ γιὰ τὰ βιβλία ποὺ διάλεξα ..... δρχ.
Ἔξοδα ταχυδρομικῆς ἀποστολῆς ..... 30 δρχ.
Σύνολον .....

ΚΡΙΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σχόλιο τοῦ Γιώργου Βέλτσου γιὰ τὴν «κριτικὴ παρεμβολὴ» τοῦ Μάριου Νικολινάκου στὴ συζήτηση τοῦ «ΑΝΤΙ»

Αὐτὰ ποὺ θὰ γραφοῦν ἐδῶ, δὲν εἶναι ἀπάντηση στὸν Μ. Νικολινάκο. Ἡ προσωπικὴ συμφωνία ἢ ἡ διαφωνία δὲν ἐνδιαφέρει τόσο ὅσο ἡ ὑπεράσπιση ὁρισμένων θέσεων καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο γίνεται. Αὐτὰ λοιπὸν ποὺ θὰ γραφοῦν ἐδῶ θὰ εἶναι σύντομη κριτικὴ τοῦ τ ρ ό π ο υ μὲ τὸν ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ «κριτικὴ» τοῦ Μ. Νικολινάκου, γιὰ τὴ συζήτηση στὸ «ΑΝΤΙ» μὲ θέμα: «Κρίση ἐξουσίας στὴν Ἑλλάδα». Θὰ εἶναι ὅμως καὶ μιὰ ὁριστικὴ ρήξη μὲ τὴν κατηγορία ἐκείνη τῶν διανοουμένων ποὺ τρομοκρατοῦν ἀντίστροφα, ἀφοῦ προηγουμένως κατοχυρωθοῦν πίσω ἀπὸ τὴν ἰσχυρὴ θέση ἐκείνου ποὺ ἰσχυρίζεται «πὼς δὲν καταλαβαίνει τίποτα», ποὺ ταυτίζεται μὲ «τὶς λαϊκὲς μάζες», ποὺ προεξοφλεῖ πὼς κι αὐτὲς «δὲν καταλαβαίνουν τίποτα», ποὺ ὑπερασπίζεται αὐτόκλητα «τὶς λαϊκὲς μάζες» ἀπὸ «κινέζους» (ὄχι ἰδεολογικὰ) διανοουμένους, ἐπισείοντας καὶ τὸ τρομερὸ ἐρώτημα γιὰ τὸν «ρόλο» καὶ τὴ «λειτουργία» τῶν διανοουμένων, σήμερα.

ΡΗΞΗ, λοιπόν, μ' αὐτοὺς ποὺ πίσω ἀπὸ θεαματικὲς ἁπλουστεύσεις, ἐπιχειροῦν μιὰ δική τους ὀρθοπεδικὴ μέθοδο, ποὺ ὅπως ὅλες οἱ ὀρθοπεδικὲς εἶναι ἀσφυκτική, μονότονη καὶ «συντηρητικὴ» (ἐδῶ ἀνταποδίδω τὴν προβοκάτσια).

Στὴν κατηγορία αὐτὴ τῶν διανοουμένων-ὀρθοπεδικῶν θέλησε νὰ ἐνταχθεῖ μὲ τὸ κείμενό του (νάρθηκα;) καὶ ὁ Μ. Νικολινάκος.

Ὅσο γιὰ τὶς «λαϊκὲς μάζες», πέρα ἀπὸ ἕνα φυσιολογικὸ συναίσθημα εὐφορίας ποὺ δημιουργεῖ – ἂν δημιουργεῖ – κάθε τέτοιου εἴδους «γραφή», καταλαβαίνουν *καὶ* τὴ σπέκουλα *καὶ* τὴ δημαγωγία.

> Ἐγὼ λοιπόν, ὁ πρῶτος τῆ τάξει «κινέζος» – μιὰ ποὺ ἀπὸ τὰ δικά μου «ἀμίμητα» μέρη μπερδεύεται ἐτοῦτος ὁ Ἕλληνας – λέω νὰ μιλήσω πρῶτος, μὲ ὅσο γίνεται λιγότερο «σπασμένα ἑλληνικά»...

I. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ Μ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΥ

Ὡς προοίμιο τοῦ κειμένου τοῦ Μ. Νικολινάκου, ὑπάρχει μία ἐξαγγελία ὅπου λέγονται πάνω-κάτω τὰ ἑξῆς: ὅτι τὸ «ΑΝΤΙ», «ἄνοιξε μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα συζήτηση», «μὲ πέντε ἐπιφανεῖς κοινωνιολόγους» καὶ ὅτι «ἡ παρεμβολὴ τοῦ γράφοντος παίρνει μιὰν ἀμεσότητα» ὅταν «ἐκφράζει μιὰ κατάσταση ἄμεσης συμμετοχῆς στὴ συζήτηση» καὶ δὲν μένει ἕνα ψυχρὸ κείμενο ἐπιστημονικῆς κριτικῆς». (Βλ. σελ. 23).

> Συμπέρασμα ἀπὸ τὸ προοίμιο τοῦ Μ. Νικολινάκου εἶναι ὅτι ἔχει γραφτεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων.

Εἶναι ἡ κλασικὴ περίπτωση προοιμίου, ὅπως ἐκεῖνα ποὺ προηγοῦνται τῶν «φιλελευθέρων» Συνταγμάτων, ποὺ *χαϊδεύει* γιὰ νὰ ἀφήσει τὸ κυρίως κείμενο νὰ χτυπήσει μετά.

Πράγματι, πέντε σειρὲς πιὸ κάτω ἀρχίζει μιὰ πολεμικὴ ποὺ δὲν εἶναι ἀντάξια «ἐπιφανῶν κοινωνιολόγων». Οἱ «ἐπιφανεῖς κοινωνιολόγοι» γίνονται ξαφνικὰ «κινέζοι», «μύστες», ἱερεῖς», «ξένοι». Καὶ «ἡ πολὺ ἐνδιαφέρουσα συζήτηση» γίνεται μιὰ συζήτηση «συντηρητική».

Ἡ ἴδια περίπου τακτικὴ ἀκολουθεῖται καὶ στὸν ἐπίλογο, ποὺ ἂν δὲν ἔχει γραφεῖ *πρὶν* τὸ κυρίως κείμενο καὶ *πρὶν* τὸ προοίμιο, μοιάζει σὰν νὰ ἔχει συλληφθεῖ πρῶτος στὸ νοῦ τοῦ συγγραφέα. Παίρνω λοιπὸν τὸ κουράγιο νὰ κάνω μιὰ ὑπόθεση πάνω στὸ κείμενο καὶ εἶμαι ἕτοιμος νὰ τὴν πάρω πίσω: Στὸν ἐπίλογο ὑπάρχει, νομίζω, ἕνα «γλωσσικὸ ὀλίσθημα» (*lapsus linguae*) ποὺ «βγάζει» μιὰ ἀσυνείδητη *ἐπιθυμία* τοῦ Μ. Νικολινάκου (1). Εἶναι τὸ ἀκόλουθο: «στοὺς πέντε κινέζους *προστέθηκε* καὶ ἕνας ἕκτος».

Μήπως – καὶ νὰ μὲ συγχωρεῖ ὁ Μ. Νικολινάκος ἂν σφάλλω, γιατὶ δὲν γνωρίζω τὸν ἴδιο, ἀλλὰ μόνο τὸ γραπτό του – ὁ «ἕκτος κινέζος» θὰ *ἐπιθυμοῦσε* νὰ μὴν εἶχε *προστεθεῖ* στοὺς πέντε μὲ τὴν «κριτικὴ παρεμβολή» του μόνον;

> Τελικὸ συμπέρασμα: Ὁ τρόπος κριτικῆς τοῦ Μ. Νικολινάκου γεμίζει χαρὰ ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ βλέπουν τοὺς διανοουμένους νὰ τρῶνε τὶς σάρκες τους. Ἐκείνους ποὺ λένε ὅτι: ἅμα ἀκούω διανοούμενο, τραβάω τὸ πιστόλι μου. Ὅσο γιὰ τὸ πόσο μιὰ τέτοια «κριτικὴ παρεμβολὴ» εἶναι χρήσιμη γιὰ μᾶς τοὺς «ἄλλους», ἀφήνω νὰ τὸ σταθμίσει ὁ ἀναγνώστης μόνος του. Ἐγὼ πάντως δὲν πρόκειται ν' ἀνταποδώσω τὸν κιτρινισμό, ἀκόμη καὶ τὸν κιτρινισμὸ ἑνὸς «κινέζου».

2. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥ Μ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΥ

Δυὸ εἶναι τὰ σημεῖα τῆς κριτικῆς τοῦ Μ. Νικολινάκου στὰ ὁποῖα θὰ ἤθελα νὰ σταθῶ.

α) Τὸ θέμα τῆς *μορφῆς* ποὺ εἶχε ἡ συζήτηση στὸ «ΑΝΤΙ».

β) Τὸ θέμα τῆς ἰδεολογίας, καὶ εἰδικότερα τὸ θέμα τῆς ἀναστροφῆς τοῦ βάρους, στὴν προβληματικὴ τῆς «κρίσης», ἀπὸ τὴν «ὑποδομὴ» στὸ «ἐποικοδόμημα» τοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ.

α) *Τὸ θέμα τῆς μορφῆς*

Ἡ γλώσσα στὶς κοινωνικὲς ἐπιστῆμες εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ βασικά τους ἐργαλεῖα. Ἡ γλώσσα δηλαδὴ μὲ τὴν ὁποία ἐκφέρονται οἱ κοινωνικὲς ἐπιστῆμες ἐξελίσσεται καὶ ταυτόχρονα ἐξελίσσει καὶ αὐτὲς τὶς ἴδιες. Γι' αὐτό, ἡ γλώσσα τους, καὶ κυρίως ἡ γραφή τους, ἐκτὸς ἀπὸ ὄργανο ἐπικοινωνίας, μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο «θὰ περνοῦσε *μία* μόνον πρόθεση» τοῦ κοινωνικοῦ ἐπιστήμονα, εἶναι συγχρόνως καὶ «μιὰ ὁλόκληρη ἀταξία» ποὺ «ἀναπτύσσεται σὰν σπείρα καὶ ὄχι γραμμικά, ἐκδηλώνει μιὰ οὐσία καὶ ἀπειλεῖ μ' ἕνα μυστικό, εἶναι μιὰ ἀντὶ-ἐπικοινωνία, φοβίζει». (R. Barth).

Ἔτσι, ἡ αὐτονόητη καὶ τελειωμένη γλώσσα εἶναι περισσότερο ἡ γλώσσα τῆς *ἐξουσίας* καὶ ὄχι γλώσσα τῆς *ἔρευνας*. Παράδειγμα: ἡ «τέλεια» καὶ τελειωμένη νομικὴ γλώσσα.

Τὴν ἐλλειπτικὴ λοιπὸν γλώσσα ποὺ δὲν «καταλαβαίνει» ὁ Μ. Νικολινάκος θέλησα νὰ χρησιμοποιήσω στὴ συζήτηση, ὡς *ἐργαλεῖο*. Πιστεύω ὅτι κρατᾶ γιὰ τὸν ἑαυτό της τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ γίνει ποτὲ γλώσσα ἠθικολογικὴ καὶ πολὺ περισσότερο ἀστυνομική. Καὶ κάτι ἀκόμη: νὰ μὴν μποροῦν νὰ τὴν οἰκειοποιοῦνται (καὶ ὄχι: «ρεκουπεράρουν») ὅσοι δὲν τὴ βιώνουν.

Ὑπάρχει μιὰ ἀφηγηματικὴ λειτουργία στὸ λόγο ποὺ τὸν κάνει δραστικό. Μιὰ λειτουργία ἀνάλογη μὲ τὶς μεταφορικὲς καὶ μετωνυμικὲς διαδικασίες τῆς ποίησης. Πρόκειται γιὰ ἕνα *«ἀφηγηματικὸ γεγονὸς»* ποὺ ἐπισημαίνει ὁ R. Jakobson στὸ ἔργο του: Essais de Linguistique Générale (2).

Τὸ «γεγονὸς» ὅμως αὐτό, κατὰ τὴν ἀφηγηματικὴ λειτουργία τῆς γλώσσας, ἐπισημαίνει καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μὰρξ στὸ Κεφάλαιο, ξεχωρίζοντάς το ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη «λογικὴ» δομὴ τοῦ ἐπιστη-

μονικοῦ λόγου. Πρόκειται γι' αὐτὸ ποὺ «ἔχει διηγηθεῖ» (Berichtet) καὶ πού, ὅπως γράφει, «δὲν εἶναι οὔτε συγκεκριμένο οὔτε ἀφηρημένο» ἀλλὰ εἶναι ἁπλὴ «εἰκονογραφία». «Αὐτοὶ οἱ ἀφηγητές», ὑπογραμμίζει στὸν Πρόλογο τοῦ 1867, «εἶναι πάνοπλοι γιὰ τὴν ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας».

Τὴ σημασία τῆς ρευστῆς εἰκόνας στὴ δομημένη περιοχὴ τοῦ λόγου (εἰκονογραφία) δὲν θὰ ἀναλύσω ἐδῶ. Τὴν καταλαβαίνει κανεὶς ἢ δὲν τὴν καταλαβαίνει. Τὸ θέμα εἶναι πόσο ἔχει ἐξοικειωθεῖ ὁ καθένας μας μὲ τὴν εἰκόνα καὶ μὲ τὸν ἐλλειπτικὸ λόγο ποὺ τὴν ἐκπροσωπεῖ, πόσο ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ «εἰκονογραφεῖ» μιλώντας, ὅπως κάνει ἄλλωστε ὁ Λαός. Πόσο μπορεῖ νὰ διακρίνει τὴν *ὑλικότητα* ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὸν «εἰκονογραφημένο», ἐλλειπτικὸ καὶ ἐπιθυμητικὸ λόγο. Γιατὶ συμβαίνει, ὁ λόγος νὰ μὴν εἶναι ἁπλῶς *μέσο* ἀπ' ὅπου περνάει ἡ ἐπιθυμία ἀλλὰ καὶ *μηχανισμὸς παραγωγῆς της*. Ἀναφέρω τὸ παράδειγμα τῆς *ὑλικῆς* δύναμης ἑνὸς συνθήματος στοὺς τοίχους τοῦ Πολυτεχνείου. Σ' αὐτὸ ἡ ἔλλειψη καὶ ἡ ἐπιθυμία περισσεύουν.

Ἄλλωστε καὶ ἡ σχέση ὀνείρου (εἰκόνας) καὶ λόγου (σημείου) εἶναι ἀποδεδειγμένη καὶ δὲν ἔχει ὁ ἀναγνώστης ποὺ ἐνδιαφέρεται γι' αὐτὰ παρὰ νὰ προστρέξει στὸ VI κεφάλαιο τῆς «Ἐπιστήμης τῶν Ὀνείρων» τοῦ Φρόυντ, γιὰ νὰ δεῖ ἀπὸ κοντὰ πῶς λειτουργοῦν οἱ δυὸ βασικὲς «ἐργασίες» τοῦ ὀνείρου: ἡ «συμπύκνωση» καὶ ἡ «μετάθεση». Νὰ δεῖ ἀκόμη στὴ γενικὴ γλωσσολογία τὴν ὁμοιότητα τῶν δυὸ αὐτῶν «ἐργασιῶν» μὲ γλωσσολογικὲς διαδικασίες ὅπως ἡ «μεταφορὰ» καὶ ἡ «μετωνυμία» (3).

Αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ πῶ ἀπὸ τὴ μεριὰ τοῦ «ὕφους» (ποὺ δὲν τὸ ξεχωρίζω ἀπὸ τὴν «οὐσία») γιὰ τὶς ἀκατανόητες φράσεις μου, εἶναι ὅτι σκοπεύουν νὰ προκαλοῦν ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερες ἀσυνείδητες διεργασίες στὸν ἀναγνώστη. Διεργασίες, ὅπως τὸ «γλωσσικὸ τὴν ὁμοιότητα τῶν δυὸ αὐτῶν «ἐργασιῶν» μὲ γλωσσολογικὲς διαδικασίες ὅπως ἡ «μεταφορὰ» καὶ ἡ «μετωνυμία» (3).

Αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ πῶ ἀπὸ τὴ μεριὰ τοῦ «ὕφους» (ποὺ δὲν τὸ ξεχωρίζω ἀπὸ τὴν «οὐσία») γιὰ τὶς ἀκατανόητες φράσεις μου, εἶναι ὅτι σκοπεύουν νὰ προκαλοῦν ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερες ἀσυνείδητες διεργασίες στὸν ἀναγνώστη. Διεργασίες, ὅπως τὸ «γλωσσικὸ ὀλίσθημα» τοῦ «ἕκτου κινέζου», στὸν «ἐπίλογο»...

Τὸ ἀσυνείδητο καὶ οἱ «παραγωγές» του, δηλαδὴ ἡ ἐπιθυμία, τὰ ὄνειρα καὶ οἱ εἰκόνες, διαδραματίζουν ρόλο ἐπαναστατικό. Ἔχουν σκοπὸ νὰ ἀπελευθερώνουν καὶ ὄχι ν' ἀπωθοῦν.

Μόνο κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ πρίσμα εἶναι θεμιτὴ καὶ ἡ ἀναφορά μας στὴν ψυχανάλυση. Τὸ ἴδιο ἰσχύει ἄλλωστε καὶ γιὰ ἄλλες ἐπιστῆμες ὅπως ἡ σημειολογία ἢ ἡ ἐθνολογία. Αὐτὰ ὅλα τὰ γνωρίζει ὁ ἱστορικὸς καὶ ὁ διαλεκτικὸς ὑλισμὸς ποὺ «ξέρει ν' ἀλλάζει μορφὴ μετὰ ἀπὸ κάθε μεγάλη ἀνακάλυψη τῆς ἐπιστήμης» (Ἔνγκελς). Καὶ ποὺ ἡ «ἀλλαγή του γίνεται καλύτερα ὄχι τόσο ἀπὸ τὶς «φυσικὲς ἐπιστῆμες», ὅσο ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη τῆς ἱστορίας» (Λένιν), τὴν ἐπιστήμη, ποὺ μπορεῖ νὰ ἐξηγεῖ κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια διαλεκτικὴ – ὑλιστικὴ σκοπιά, βασικὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τῶν κοινωνιῶν, ὅπως τὰ θεσμικά, τὰ «σημαντικὰ» (ἐκφραστικά), τὰ γνωσιολογικὰ ἀλλὰ καὶ τὰ *ἐπιθυμητικά*. Μὲ τὴν ἐπιστήμη τῆς ἱστορίας λοιπὸν δὲν ἐξετάζουμε μόνο «τὶς μεταμορφώσεις τῆς ἀνθρώπινης φύσης» ἢ «τὶς δραστηριότητες τοῦ ἀνθρώπου ὅταν παράγει τὰ μέσα γιὰ τὴ συνέχιση τῆς ὕπαρξής του», ἀλλὰ καὶ τὸν *τρόπο* μὲ τὸν ὁποῖο οἱ δραστηριότητες αὐτὲς *ἀναφέρονται* (4). Καὶ ἡ ἀναφορά τους γίνεται μὲ τὴ γλώσσα. Μόνο ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ οἱ δραστηριότητες ἀναφέρονται, γνωρίζουν τὸν ἑαυτό τους καὶ γνωρίζονται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ *ἀφήγηση* (γλώσσα) λοιπὸν εἶναι τὸ στοιχεῖο ποὺ κάνει νὰ ἔχει ἱστορία ὁ ἄνθρωπος καὶ ὄχι τὰ μερμύγκια. Ἡ ἀφήγηση, ποὺ δὲν καταγράφει μόνο τὶς *φανερὲς* σχέσεις καὶ τὶς δυνάμεις στὸ ἐπίπεδο τῆς πάλης τῶν τάξεων ἀλλὰ καὶ τὶς *λανθάνουσες* σχέσεις καὶ δυνάμεις, ὅπως π.χ. οἱ ἐπιθυμητικὲς ἐπενδύσεις μαζῶν (5).

Ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο εἶπα στὴ «συζήτηση» ὅτι «αἰσθάνομαι ἀμήχανος μὲ τὶς πολιτικὲς ἀναλύσεις» εἶναι γιατὶ ξέρω ὅτι ὑπάρχουν «πολιτικὲς» ἀναλύσεις ποὺ ἀφήνουν *ἀπ' ἔξω* τέτοιας σημασίας θέματα. Μὲ τὴν κριτικὴ τοῦ Μ. Νικολινάκου, ἐπιβεβαιώνω τὴν ἀμηχανία μου.

Καὶ λέω ἀκόμη: πῶς μποροῦμε νὰ μιλᾶμε γιὰ ἀλλαγὴ τῶν κατεστημένων δομῶν ὅταν σκεφτόμαστε μὲ τρόπο ποὺ παλινορθώνει τὴ *μορφή* τους; Ὑπάρχει βέβαια μιὰ δυσκολία στὸ «μέτωπο» τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ ἀσυνείδητου: δὲν ξέρεις πάντα ποιὸς εἶναι ὁ ἐχθρός. Μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ σύμμαχος, ὁ σύντροφος ἢ «καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός σου».

β) *Τὸ θέμα τῆς ἰδεολογίας*

Ὁ Μ. Νικολινάκος κάνει μιὰ «σημαντικὴ» ὅπως γράφει «παρατήρηση». Μᾶς λέει ὅτι: «ἡ κρίση τῆς ἐξουσίας δὲν πηγάζει ἀπὸ ἀντιφάσεις στὸ ἐποικοδόμημα, δὲν εἶναι κρίση τῆς ἐπιφανείας τῶν μορφῶν...» (βλ. σ. 24).

Μὲ τὴν παρατήρηση αὐτὴ εἰσάγει προφανῶς τὸ μεγάλο θέμα τῶν σχέσεων *βάσης* καὶ *ἐποικοδομήματος*.

Δὲν ξέρω πόσο ἡ παρατήρηση αὐτὴ εἶναι «σημαντικὴ» ἢ ὄχι, αὐτὸ ποὺ ξέρω εἶναι ὅτι ὁ Μ. Νικολινάκος ἐμφανίζεται λιγότερο πρωτότυπος καὶ ἀπὸ τὸ φιλοσοφικὸ λεξικὸ Ρόζενταλ - Γιουντίν.

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα διαβάζουμε στὸ λεξικό: «Στὸ ἔργο του "Ὁ Μαρξισμὸς καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα", ὁ Στάλιν κάνει μιὰ βαθυστόχαστη ἀνάλυση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὸ ἐποικοδόμημα καὶ τὴν οἰκονομικὴ βάση. Ὅταν ἡ οἰκονομικὴ βάση τροποποιηθεῖ, τὸ ἐποικοδόμημα ποὺ ἐξαρτᾶται στενὰ ἀπ' τὴ βάση, τροποποιεῖται μὲ τὴ σειρά του. Ἡ ἱστορία τῆς κοινωνίας παρέχει ἄφθονα παραδείγματα αὐτῆς τῆς *ἀμοιβαίας σχέσης*...» (σελ. 67 τῆς ἑλληνικῆς ἔκδοσης).

Γι' αὐτὴ τὴν «*ἀμοιβαία σχέση*» ὁ Μ. Νικολινάκος δὲν μᾶς λέει τίποτα. Ἀντίθετα, μὲ τὸ ρῆμα «καθρεφτίζει» ποὺ χρησιμοποιεῖ («Ἡ κρίση αὐτὴ εἴτε παίρνει τὴ μορφὴ ἀνοιχτῆς οἰκονομικῆς κρίσης, εἴτε ὑποφώσκει, τελικὰ πάντως ἐκφράζεται στὸ πολιτικὸ ἐπίπεδο σὰν τὸ χῶρο ποὺ *καθρεφτίζει*...», βλ. σελ. 24) *συνηγορεῖ* ὄχι μόνο μὲ τοὺς «οἰκονομιστὲς» ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς «ἐκχυδαϊστὲς» ὑλιστὲς (ὁ ὅρος βρίσκεται στοὺς Ρόζενταλ-Γιουντίν).

Μετὰ ἀπ' αὐτό, νομίζω, ὅτι ἡ προτροπὴ τοῦ Μ. Νικολινάκου νὰ σκεφτοῦμε «μαρξιστικὰ - ἑλληνικά», πάει περίπατο.

Ὁ Μάρξ, ποὺ σκέφτηκε τὸ μαρξισμὸ μαρξιστικότερα ἀπ' ὅλους μας, ὑποστήριξε τὴ θέση τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἐποικοδομήματος ἀπὸ τὴ βάση σὲ «τελευταῖο βαθμὸ» (dernière instance) (6). Καὶ ὁ Ἔνγκελς σὲ γράμμα του στὸν Bloch τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1890 ἔγραφε: «Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση εἶναι ἡ βάση. Τὰ διάφορα ὅμως στοιχεῖα τοῦ ἐποικοδομήματος (ὅπως π.χ. ἡ ἰδεολογία) ἀσκοῦν τὴν ἐπιρροὴ (δράση) τους στοὺς ἱστορικοὺς ἀγῶνες καὶ σὲ πολλὲς περιπτώσεις τοὺς προσδιορίζουν ἐκ τῶν *προτέρων*».

Στὸ ἴδιο γράμμα, πιὸ πάνω, τονίζει ὅτι: «σύμφωνα μὲ τὴν ὑλιστικὴ ἀντίληψη τῆς ἱστορίας, ὁ καθοριστικὸς παράγοντας στὴν ἱστορία εἶναι σὲ *τελευταῖο βαθμὸ* ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ ἀναπαραγωγὴ τῆς πραγματικῆς ζωῆς. Οὔτε ὁ Μὰρξ οὔτε ἐγὼ βεβαιώσαμε ποτὲ τὸ ἀντίθετο. Ἂν ἐκ τῶν ὑστέρων κάποιος βασάνισε τὴν πρόταση αὐτὴ γιὰ νὰ τὴν κάνει νὰ πεῖ πὼς ὁ οἰκονομικὸς παράγοντας (ἢ στοιχεῖο) εἶναι ὁ μόνος καθοριστικός, τὴ μεταμορφώνει σὲ φράση κενή, ἀφηρημένη (καὶ) παράλογη».

Τί σημαίνει λοιπὸν αὐτὸς ὁ προσδιορισμός: «σὲ τελευταία ἀνάλυση», τῆς δραστηριότητας ποὺ ἀσκεῖ ἡ ὑποδομή; Σημαίνει ὅτι τὸ οἰκονομικὸ στοιχεῖο (ἡ ὑποδομὴ) ἐπιδρᾶ καὶ *καθορίζει* τὸ ἐποικοδόμημα (ἰδεολογία καὶ νομικοπολιτικὲς μορφὲς) μὲ τρόπο ποὺ πάντως δὲν εἶναι *ἀποκλειστικὸς* (7). Κι αὐτὸ πάλι σημαίνει ὅτι τὸ ἐποικοδόμημα δὲν εἶναι «χῶρος ποὺ καθρεφτίζει» (βλ. Νικολινάκος, σελ. 24), ἀλλὰ χῶρος «σχετικὰ αὐτόνομος» ὡς πρὸς τὴν ὑποδομή. Χῶρος, τέλος, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐκπηγάζει μιὰ «*ἀντίστροφη ἐπιρροὴ*» πρὸς τὴν ὑποδομή.

Κάθε Σάββατο
κυκλοφορεῖ ἡ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

- Μὲ σχολιογραφικὴ παρουσίαση τῶν σημαντικότερων πολιτικῶν ἐξελίξεων τῆς Βδομάδας, στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικό.
- Ἀναλύσεις καὶ ρεπορτὰζ ἀπ' τοὺς ἀγῶνες τῶν ἐργαζομένων, ἀπ' τὴν πορεία τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ
ὄργανο Σοσιαλιστικοῦ ἀγώνα καὶ προβληματισμοῦ

Ἡ ἰδεολογία, ἀκόμη καὶ στὸ κλασικὸ μαρξιστικὸ «σχῆμα» ὑποδομῆς - ἐποικοδομήματος, δρᾶ «σχετικὰ αὐτόνομα» καὶ βρίσκεται σὲ σχέση *ἀμφίδρομης ἐπιρροῆς* καὶ ὄχι *ἀντανάκλασης* (καθρεφτίσματος) μὲ τὴν ὑποδομή.

Στὴν ἰδεολογία καὶ εἰδικὰ στὶς «πρακτικὲς ἰδεολογίες», ὅπως εἶναι π.χ. οἱ «σημαίνουσες πρακτικές» (8), εἶναι δυνατὸ νὰ ἐγγράφονται κατ' εὐθεῖαν οἱ ταξικὲς ἀντιθέσεις καὶ οἱ «*κρίσεις*». Χωρὶς νὰ περνοῦν *ἀναγκαστικὰ* ἀπὸ τὶς οἰκονομικὲς πρακτικὲς τῆς ὑποδομῆς (9), χωρὶς δηλαδὴ νὰ *ἀντανακλῶνται*.

Βέβαια, ὅλα αὐτὰ προϋποθέτουν λίγο περισσότερη ἔρευνα (ὄχι ἀναθεώρηση). Προϋποθέτουν γνώση τοῦ γεγονότος, ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μὰρξ στὴ «Γερμανικὴ ἰδεολογία» ἀφήνει κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιο χαρακτηρισμό: «ἰδεολογία», νὰ διαγράφονται καὶ νὰ λειτουργοῦν δυὸ διαφορετικὲς ἔννοιες. Ἡ ἰδεολογία ὡς «λάθος» καὶ ἡ ἰδεολογία ὡς «ἐπιστημονικὴ ἔννοια» (11).

Ὑπάρχει ὅμως καὶ πέρα ἀπὸ τὸ «σχῆμα» ἢ καλύτερα τὴν «παρομοίωση» τοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ μὲ οἰκοδόμημα (ποὺ ἔχει βάση καὶ ἐποικοδόμημα) καὶ ἄλλη, *ἐξ ἴσου μαρξιστική*, συνολικὴ (ὁλικὴ) ἀντίληψη τοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ, στὴν ὁποία ἰδεολογικὲς καὶ οἰκονομικὲς πρακτικὲς λειτουργοῦν παράλληλα καὶ ὑπάλληλα συγχρόνως.

Γιατί, τελικά, ἡ διάκριση «ὑποδομῆς» – «ἐποικοδομήματος» ὑπάρχει μόνο στὰ χαρτιὰ ἢ σὲ μερικὰ κεφάλια. Ὄχι πάντως στὸν κοινωνικὸ σχηματισμό. Σ' αὐτὸν οἱ δομὲς λειτουργοῦν πολύτροπα καὶ δυναμικά. Καὶ οἱ σχέσεις ποὺ δημιουργοῦν εἶναι ἕνα πλέγμα, ἕνα ὑφαντὸ στὸ ὁποῖο δὲν ξεχωρίζουμε εὔκολα τὴν ὕφανση. Ποιὸ εἶναι τὸ πρακτικὸ ὄφελος ἀπὸ μιὰ τέτοια θεωρητικὴ (;) παρέκκλιση; (θεώρηση τοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ ὡς «σύνολο» καὶ ὄχι ὡς οἰκοδόμημα). Θὰ τὸ πῶ ἀμέσως. Στὸ κλασικὸ μαρξιστικὸ «σχῆμα» ὑποδομῆς - ἐποικοδομήματος ἡ θέση καὶ ὁ ρόλος τοῦ καθένα ἀπὸ ἐμᾶς εἶναι δεδομένος: «νά ὁ χῶρος ποὺ καταλαμβάνεις καὶ νά μέχρι πού μπορεῖς νὰ πᾶς γιὰ νὰ ἀλλάξεις τὰ πράγματα» (12). Ἀντίθετα, στὴ συνολικὴ ἀντίληψη τοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ, ἡ *θέση* καὶ ὁ *ρόλος* τοῦ καθένα μας *δὲν εἶναι* δεδομένος. Πρῶτο, γιατὶ ἡ *θέση* δὲν εἶναι πιὰ ἕνα σημεῖο στὸ οἰκοδόμημα, ἐφόσον οἰκοδόμημα δὲν ὑπάρχει. Δεύτερο, γιατὶ ὁ *ρόλος* εἶναι πολυδιάστατος ἐφόσον ἡ θέση δὲν εἶναι καθορισμένη.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι μποροῦμε νὰ λειτουργοῦμε ταυτόχρονα σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τοῦ κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ: στὸ οἰκονομικό, στὸ πολιτικὸ καὶ στὸ ἰδεολογικό. Μποροῦμε δηλαδὴ νὰ δροῦμε «στὸ σύνολο τῶν δομῶν ἑνὸς τρόπου παραγωγῆς καὶ ἑνὸς κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ» (Πουλαντζᾶς). Ἀκόμη περισσότερο, ν' ἀλλάζουμε τὶς δομές, ὅποιες μποροῦμε, ὅποτε μποροῦμε.

Κάπως ἔτσι βλέπω τὸν ρόλο, ὄχι τοῦ διανοούμενου (γιατὶ αὐτὸ εἶναι ψευδοπρόβλημα) ἀλλὰ τοῦ «*φορέα*» ἑνὸς συνόλου ἀπὸ δομές, ποὺ εἴμαστε ἐμεῖς ὅλοι, ἀναγνώστη, διανοούμενοι καὶ μή.

Ἔδωσα θαρρῶ ἀρκετὰ στοιχεῖα ὥστε νὰ θεμελιώνεται ἡ θέση τῆς *ἀναστροφῆς τοῦ βάρους*, στὴν προβληματικὴ τῆς «κρίσης», ἀπὸ τὴν ὑποδομὴ στὸ ἐποικοδόμημα καὶ κυρίως στὴν *ἰδεολογία*. Ἐλπίζω νὰ συνεχίσουν καὶ οἱ ἄλλοι «συζητητὲς» σὲ θέματα ποὺ δὲν θίγονται ἐδῶ.

Ἂν ἐπιμείναμε στὸ ἐπίπεδο τῆς ἰδεολογίας, εἶναι γιατὶ σκεφτήκαμε «μαρξιστικὰ - ἑλληνικά», «δηλαδὴ μὲ βάση τὶς συνθῆκες τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου» (Μ. Νικολινάκος σελ. 24). Συνθῆκες, ὅπως τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς καθαρεύουσας καὶ τῆς δημοτικῆς. Δυὸ «σημαινουσῶν» δηλαδὴ «πρακτικῶν» ποὺ λειτουργοῦν *ταυτόχρονα* καὶ ποὺ ἐκφράζουν πρωτογενῶς τὸν *ταξικὸ ἀνταγωνισμὸ* καὶ κατὰ συνέπεια τὴν κρίση τῆς ἐξουσίας. (Ἡ καθαρεύουσα ὡς ἄρχουσα γλώσσα καὶ ἡ δημοτικὴ ὡς ἀρχόμενη). Εἶναι τόσο χειροπιαστὸ τὸ ἑλληνικὸ αὐτὸ κοινωνικὸ φαινόμενο, ποὺ λὲς πὼς ὅλοι ὅσοι ἐπιχειροῦν μιὰ ξεχωριστὴ «θεωρία τῆς ἰδεολογίας», τὸ ἔχουν κατὰ νοῦ. Ἐδῶ τέλειωσα.

Παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστη – καὶ τὸν ἀναγνώστη Μ. Νικολινάκο – νὰ συγχωρέσει ἐνδεχόμενη ὀξύτητα. Νὰ τὴ θεωρήσει ὡς «κρίση μιᾶς κρίσης»...

Ὑποσημειώσεις:

1. Ἡ ψυχαναλυτικά: lapsus (παραδρομὴ τῆς γλώσσας), ὅπου «τὸ λάθος γεννιέται ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς πρόθεσης, ἀπὸ μιὰ σειρὰ σκέψεων ποὺ ἀπασχόλησαν τὸ πρόσωπο πρὶν καὶ ἀποκαλύπτεται μετὰ» (βλ. S. Freud, Εἰσαγωγὴ στὴν Ψυχανάλυση, ἐκδ. Γκοβόστης, σελ. 46).

2. Βλ. R. Jakobson, Essais de linguistique générale, ἐκδ. Minuit, 1963 σελ. 181.

3. Βλ. R. Jakobson ὅ.π. σελ. 61.
Βλ. καὶ J. Lacan, στὰ Ecrits τ. I 1966 σελ. 263 - 267.

4. Βλ. J. P. Faye, La critique du langage et son économie, ἐκδ. Galilée 1973 σελ. 87.

5. Βλ. W. Reich, Ταξικὴ συνείδηση καὶ σεξουαλικὴ χειραφέτηση, ἐκδ. Διεθνὴς-βιβλιοθήκη, 1972, σελ. 52.

6. Βλ. ἄρθρο τοῦ L. Althusser μὲ τίτλο: «Est - il simple d'être marxiste en philosophie», στὸ περιοδικὸ «La Pensée» No 183 - Ὀκτώβρης 1975, ὅπου συνοψίζονται οἱ θέσεις του καὶ γιὰ τὴν ἰδεολογία.

7. Βλ. L. Althusser, Pour Marx, ἐκδ. Maspero, 1972, σελ. 111.

8. Βλ. ἄρθρο μου μὲ τίτλο: «Ἰδεολογία καὶ σημαίνουσες πρακτικὲς» στὸ περιοδικὸ «Δευκαλίων» No 13, Μάρτιος 1975, σελ. 105, ὑποσ.: «τὸν ὅρο: πρακτική, χρησιμοποιεῖ ὁ ἱστορικὸς ὑλισμὸς γιὰ νὰ ὑποδείξει μιὰ μεταλλακτικὴ δραστηριότητα.

Σημαίνουσα, εἶναι ἡ πρακτικὴ ποὺ ὁριοθετεῖται ἀπὸ τὸ «γλωσσικὸ σύστημα» ... εἴτε αὐτὸ λέγεται γλώσσα εἴτε κώδικας εἴτε... τέχνη».

9. Βλ. D. Lecourt, «Pour une critique de l'épistémologie», ἐκδ. Maspero 1972, σελ. 133.

10. Ἐπισημαίνω ἀκόμη καὶ μιὰ «διαβολικὴ» σύμπτωση ἐπὶ τῶν «κινέζων»: ὑποστηρίζεται ὅτι οἱ πραγματικοὶ Κινέζοι τῆς Λ. Κίνας ἔδειξαν ἀποτελεσματικὰ τὴν αὐτόνομη δύναμη τοῦ ἐποικοδομήματος, μὲ τὴ «Μορφωτικὴ Ἐπανάσταση», ὅπου ἡ ἰδεολογία (ὁ λόγος, ἡ παιδαγωγική, ἡ τέχνη) εἶναι στὴ β ά σ η τῆς μεταλλακτικῆς δράσης.

11. Βλ. L. Althusser, «Eléments d'autocritique», ἐκδ. H.L. 1974, σελ. 42.

12. Βλ. L. Althusser, ὅ.π. «La Pensée» No 183, σελ. 16.

ΙΚΑΡΟΣ

Βιβλία γιὰ ὅλη σας τὴ ζωή

ΣΑΙΞΠΗΡ

ΑΠΑΝΤΑ

Μετάφραση
ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ — ΒΟΥΛΑΣ ΔΑΜΙΑΝΑΚΟΥ

Οἱ ὡραιότερες, οἱ ποιητικώτερες, οἱ πιὸ πιστές, οἱ μοναδικὲς μεταφράσεις ὁλόκληρου τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου ποιητῆ

Στὶς ἐκδόσεις ΙΚΑΡΟΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΣΟΛΩΜΟΣ — ΚΑΛΒΟΣ — ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
ΚΑΒΑΦΗΣ — ΣΕΦΕΡΗΣ — ΕΛΥΤΗΣ
ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ — ΓΚΑΤΣΟΣ

Στὶς ἐκδόσεις ΙΚΑΡΟΣ

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ἕνα μνημειῶδες ἔργο

ΙΚΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ : ΒΟΥΛΗΣ 4, ΑΘΗΝΑ 125, · ΤΗΛ. 322.5152

επισημαινουμε

Πολιτιστικὸς ὀργασμὸς Ὀργανισμῶν

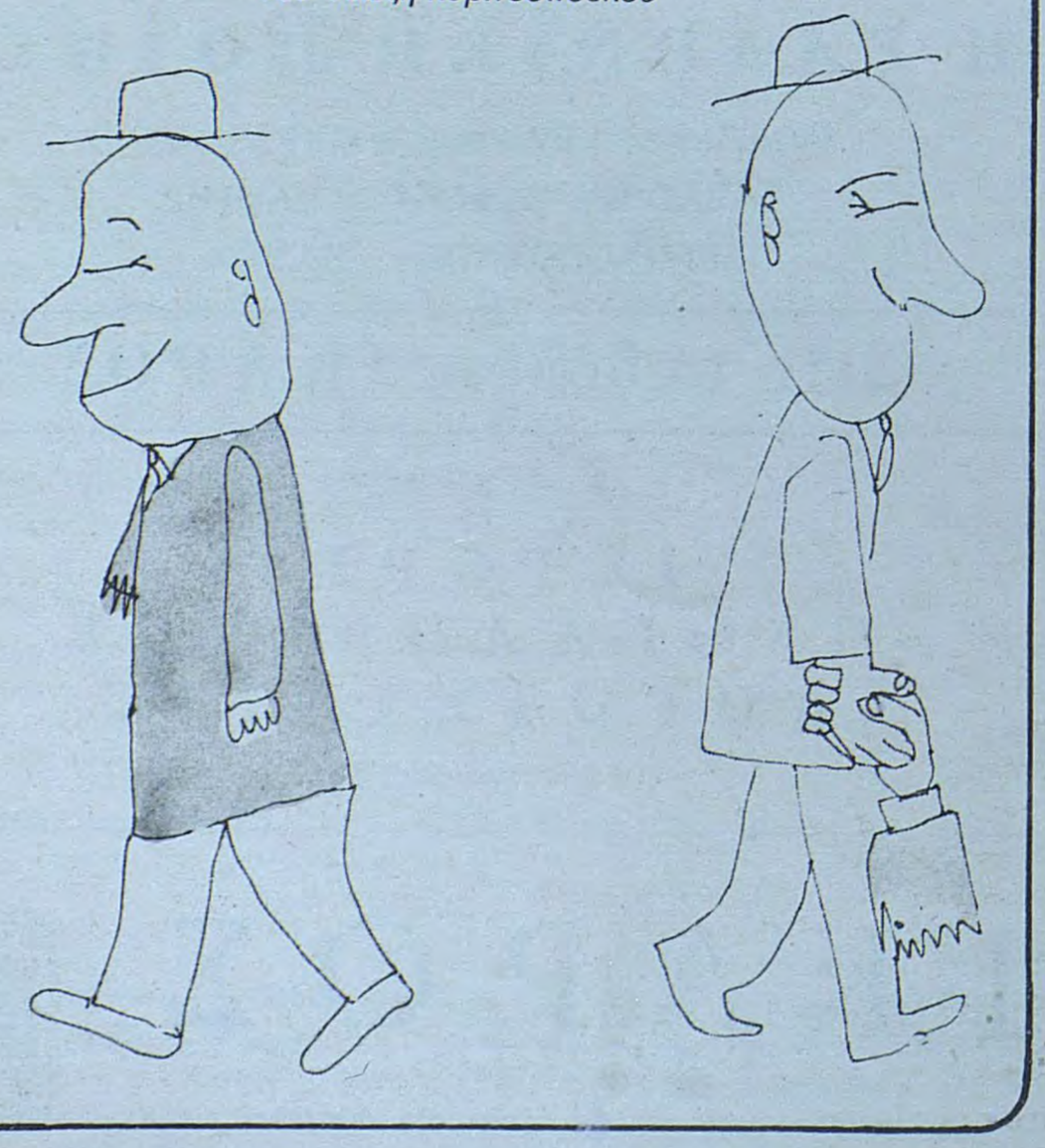
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ καὶ πολιτειακὴ ἀλλαγὴ ξύπνησε πολλὲς καλὲς προθέσεις στὸν Νεοέλληνα. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς συγκαταλέγεται καὶ ἡ πρόθεση μιᾶς μερίδας τοῦ καλλιτεχνικοπνευματικοῦ μας δυναμικοῦ νὰ δραστηριοποιηθεῖ καὶ νὰ δραστηριοποιήσει πολιτιστικά. Μέσα σ' ἕνα χρόνο πρόλαβε καὶ ἱδρύθηκε, ἐγκρίθηκε, ἐπιχορηγήθηκε καὶ δραστηριοποιήθηκε ἕνας ἀξιοπρόσεχτος ἀριθμὸς ἀπὸ ἑταιρίες κι ὀργανισμοὺς ποὺ ἐκπροσωποῦν πολιτιστικὲς κινήσεις «εὐρέος φάσματος». Καλύπτουν ἢ πρόκειται νὰ καλύψουν χώρους ὅπως τὸ θέατρο, τὶς εἰκαστικὲς τέχνες, τὴ μουσική. Οἱ προθέσεις συγκινητικές, τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν, ὁπωσδήποτε, ἐγγύηση ποιότητας καὶ συνέπειας, μιὰ καὶ τὰ καταστατικὰ τῶν ὀργανισμῶν κι ἑταιριῶν φέρουν ὑπογραφὲς πολλῶν ἔγκυρων ἐκπροσώπων τῆς τέχνης καὶ τοῦ πνεύματος.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ μιὰ τάση στὸν τόπο μας ποὺ λέγεται διασπορὰ δυνάμεων κι ἀποπροσανατολισμός. Καλὲς οἱ προθέσεις μας, ἅγιες οἱ προσπάθειές μας. Καλὲς καὶ ἅγιες οἱ κρατικὲς ἐπιχορηγήσεις –μόνο ἂς ξέραμε μὲ ποιὸν γνώμονα ἀποφασίζονται;– ἀλλὰ πρὸς τί πάλι αὐτὴ ἡ διάσπαση κι ἡ μοιραία ἀποδυνάμωση μιᾶς πολύτιμης προσπάθειας; Πρὸς τί ὁ ἀγώνας γιὰ νὰ διατυπώσουμε καὶ νὰ ἐκφράσουμε μ' ἕνα σωρὸ ὅμοιους ἢ ὁμοιάζοντες τρόπους τοὺς ἴδιους σχεδὸν στόχους καὶ τὰ ἴδια κίνητρα; Ἁπλῶς γιὰ νὰ πεισθοῦμε καὶ νὰ πείσουμε πὼς κάνουμε ΤΟ ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ, ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ, ΤΟ ΑΛΛΙΩΤΙΚΟ; Μὰ κάπως ἔτσι δὲν ἄρχισε κι ἡ διάσπαση τῶν κομμάτων; Κάπως ἔτσι δὲν ἔγιναν τὰ θέατρα τῆς Ἀθήνας 45 ἢ 50;

Ὁ πληθωρισμὸς εἶναι σὰν τὸν καρκίνο. Ἂν τὸν προλάβει κανεὶς στὸ πρῶτο του στάδιο, ὑπάρχουν δυνατότητες γιατρειᾶς. Ὁ πληθωρισμὸς τῶν πολιτιστικῶν κινήσεων, βρίσκεται στὸ πρῶτο του στάδιο. Ἐμεῖς ἐπισημαίνουμε. Ἄλλοι χειρουργοῦν. Ἡ αὐτοΐαση εἶναι μύθος.

ΣΧΟΛΙΟ

Τοῦ Ἀλέξη Κυριτσόπουλου

ΤΟ «ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟ»
Ἀπὸ τοὺς φοιτητὲς τῆς Ἀθήνας

Δίχως μεγάλα λόγια, βαρύγδουπες δηλώσεις καὶ «ὀνόματα», τὸ «Θεατρικὸ Τμῆμα» τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὀργάνωσε τὸ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟ (Σάββατο 9 Νοέμβρη), στὸ γήπεδο Σπόρτινγκ.

Μπροστὰ σὲ 3.000 περίπου θεατές, ποὺ ταυτίστηκαν μὲ τὴν ἐκδήλωση, τὸ ὀπτικοακουστικὸ αὐτὸ δημιούργημα τῆς συλλογικῆς δουλειᾶς τῶν φοιτητῶν, ἄφησε καλὲς ὑποσχέσεις, καθὼς ξέφυγε ἀπὸ τὴν «κύρια», ἂς ποῦμε, ἀποστολὴ τοῦ τμήματος (τὸ θέατρο) καὶ ἁπλώθηκε σὲ σύνθετες μορφὲς θεάματος-ἀκροάματος. Ἀπὸ δῶ καὶ οἱ ἀδυναμίες, ἀπὸ δῶ ὅμως καὶ ὁ θαυμασμός. Ἀνειδίκευτοι αὐτοί, σήκωσαν τὸ βάρος γιὰ τὸ στήσιμο μιᾶς δουλειᾶς μὲ μεγάλη γκάμα. Τραγούδι (σόλο-χορωδία), ἀφήγηση, ζωντανὲς μαρτυρίες, ἀπαγγελία, προβολὴ σλάιτς, θέατρο. Ὅλα αὐτὰ σ' ἕνα πρόγραμμα-μαμοὺθ τριῶν ὡρῶν! Ἀπὸ δῶ ἴσως ξεκινᾶνε καὶ οἱ ἀδυναμίες τῆς ἐκδήλωσης. Εἶχες τὴν ἐντύπωση ὅτι ἤθελαν νὰ ποῦν, νὰ δείξουν σώνει καὶ καλὰ ὅλο τὸ ὑλικὸ ποὺ μάζεψαν μὲ φροντίδα. Κι αὐτὸ κούρασε κάποτε (ὅπως οἱ ἀφηγήσεις συντρόφων τοῦ Ρίτσου, ἀπ' ὅπου δὲν ἔβγαζες κουβέντα. Τὸ μόνο σημεῖο ποὺ ἔδειξαν τὴ δυσαρέσκειά τους οἱ θεατές).

Πρέπει ὅμως νὰ εἶναι κανεὶς ἀρκετὰ κακόμοιρος γιὰ νὰ σταθεῖ ΜΟΝΟ στὶς τεχνικὲς ἀδυναμίες (λάθη τῆς ὀρχήστρας καὶ τῶν τραγουδιστῶν, λίγες κακὲς ἀπαγγελίες). Εἶναι βέβαιο πὼς στὴ συλλογικὴ κριτικὴ – ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθεῖ τὴ συλλογικὴ δουλειὰ – θὰ ἐπισημανθοῦν ὅλα τὰ «πλὴν» καὶ θὰ διορθωθοῦν. Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ τονιστεῖ εἶναι τὸ κουράγιο καὶ τὸ μεράκι τῶν φοιτητῶν. Ἄλλωστε δὲν νομίζουμε ὅτι μέχρι σήμερα ἔχει δοθεῖ τόσο σφαιρικὰ ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ρίτσου ἀπὸ ἕναν πλατὺ φορέα, ποὺ «δὲν τραγουδάει γιὰ νὰ ξεχωρίζει ἀπ' τὸν κόσμο, ποὺ τραγουδάει γιὰ νὰ σμίξει τὸν κόσμο...»

(Τὸ πρόγραμμα περιεῖχε ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴ βιογραφία τοῦ Ρίτσου τοῦ Ζεράρ Πιερά, μελοποιημένα ποιήματα τοῦ Ρίτσου ἀπὸ τὸ Θεοδωράκη, τὸ Λεοντῆ,τὸ Μαμαγκάκη, ἀπαγγελίες ποιημάτων, παρουσίαση τῶν «Μαντατοφόρων», ἀφηγήσεις γιὰ τὸ Ρίτσο ἀπὸ τοὺς Β. Ρώτα, Λ. Τάση, Τ. Βουρνᾶ καὶ χαιρετισμὸ ἀπὸ τὴ Σοφία Μαυροειδῆ-Παπαδάκη).

Σημειῶστε τὶς μελλοντικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ «Θεατρικοῦ Τμήματος»:

1-4 Δεκέμβρη	*Σεμινάριο: Λογοτεχνία ἐν σχέσει μὲ τὰ κοινωνικὰ συστήματα καὶ τὶς κοινωνικὲς τάξεις*
8 Δεκέμβρη	*Θεόφιλος καὶ Λαϊκὴ Ζωγραφικὴ*
15 Δεκέμβρη	*Βραδιὰ Ρεμπέτικου Τραγουδιοῦ*
12 Γενάρη	*Βραδιὰ Κ. Βάρναλη*
19, 23, 26 Γενάρη	*Σεμινάριο: Ἰεολογία τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου*
2 Φλεβάρη	*Θέατρο Σκιῶν*
9, 10, 11, 13, 16, 20 Φλεβάρη	*Σεμινάριο: Κινηματογράφος Σοσιαλιστικῶν Χωρῶν*
25 Φλεβάρη	*Ἐπίδραση κοινωνικοπολιτικῶν γεγονότων στὶς εἰκαστικὲς τέχνες*
1 Μάρτη	*Λαϊκὸ Θέατρο*
8 Μάρτη	*Μουσικὴ γιὰ τὶς μάζες*

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Στὸ Ἰνστιτοῦτο Γκαῖτε, στὰ πλαίσια μιᾶς σειρᾶς ἐκδηλώσεων γιὰ τὴ σύγχρονη ἱστορία, ἔγινε ἔκθεση ντοκουμέντων ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀντίσταση.

Ὅλα τὰ ἐκθέματα ἦταν ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ περιοδικοῦ μας. Τὸ «ΑΝΤΙ» πιστεύει πὼς ἡ συμμετοχή του σὲ μιὰ τόσο ἀξιόλογη προσπάθεια – σὰν τὴ σειρὰ τῶν ὁμιλιῶν τοῦ Ἰνστιτούτου Γκαῖτε – ἦταν θετικὴ καὶ χρήσιμη.

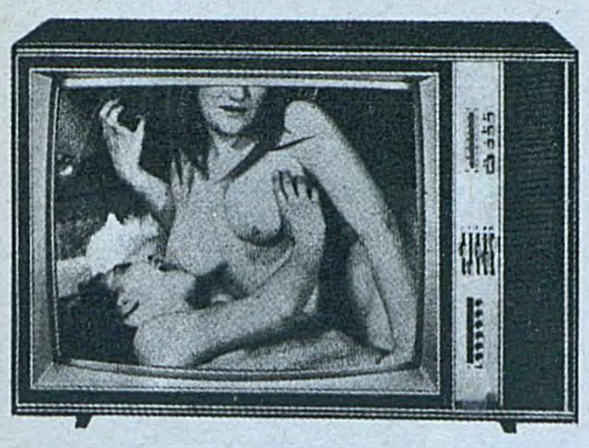
Ἡ ἔκθεση λειτούργησε ὅλη τὴν ἑβδομάδα ποὺ πέρασε: ἀπὸ τὴ Δευτέρα μέχρι τὴν Παρασκευὴ – τὶς μέρες δηλαδὴ ποὺ ἔγιναν καὶ οἱ διαλέξεις τοῦ συνεργάτη τοῦ περιοδικοῦ μας Δρ. Heinz Richter.

ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΟ-ΕΛΒΕΤΙΔΑ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Ἄνοιξε στὶς 20 τοῦ μήνα καὶ θὰ διαρκέσει μέχρι καὶ τὶς 4 Δεκεμβρίου ἡ 2η ἀτομικὴ ἔκθεση τῆς Ἑλβετίδας ζωγράφου Κλαὶρ Ἀλλὰζ - Βούρου, ποὺ ἐνδιαφέρουσα ἐργασία της ἔχουμε πρωτοδεῖ πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια στὴν Ἀθήνα. Ἀπὸ τότε ἡ καλλιτέχνις ζεῖ μόνιμα στὸν τόπο μας, ὅπου καὶ παντρεύτηκε ρωμιὸ καὶ ἔγινε πατριώτισσά μας.

Τὸ ἑλληνικὸ φῶς καὶ χρῶμα εἰσχωρήσανε ἔτσι στὴν παλέτα τῆς Ἀλλὰζ - Βούρου καὶ φανερώνονται κατὰ τρόπο ἐντυπωσιακὸ στοὺς πίνακές της, εἴτε γιὰ πορτραῖτα πρόκειται, εἴτε γιὰ τοπία, εἴτε καὶ γιὰ νεκρὲς φύσεις.

•τηλεόραση•

Ταινίες πορνὸ προορισμένες γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ προβάλλει τό ΕΙΡΤ

τοῦ Γιάννη Κακουλίδη

ὅσο καλύτερα λειτουργεῖ ὁ καταπιεστικὸς μηχανισμὸς τῶν κοινωνιῶν τῆς ἀφθονίας, τόσο λιγότερο πιθανὴ γίνεται ἡ βαθμιαία μετάβαση ἀπὸ τὴ δουλεία στὴ λευτεριά.

Χ. Μαρκοῦζε

Ὁ ἑλληνικὸς κινηματογράφος δὲν φταίει σὲ τίποτε. Εἶναι σὰ νὰ ζητᾶς εὐθύνες ἀπὸ τὸ τέρας τοῦ Φραγκεστάιν. Ὅμως τὸ ΕΙΡΤ, εὐθύνεται σὲ τέτοιο βαθμὸ γιὰ τὴν ποιότητα τῶν προγραμμάτων του, ὅσο εὐθύνεται καὶ ἡ Κυβέρνηση γιὰ τὴν «ποιότητα τῆς πολιτικῆς» ποὺ ἀκολουθεῖ.

Ἀναφερόμαστε στὴν ἐκπομπὴ τοῦ ΕΙΡΤ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ» καὶ εἰδικότερα στὴν προβολὴ τῆς 9.11.75. Τὸ πλαίσιο τῆς ἀναφορᾶς μας αὐτῆς, εἶναι ἡ ὀργὴ καθὼς τὴν συνοδεύουμε μὲ τὰ ἀκόλουθα στατιστικὰ στοιχεῖα:*

Στὴν ἐκπομπὴ «Ἑλληνικὸς Κινηματογράφος» ἦταν ἀνοιχτὲς 544.000 τηλεοράσεις. Δηλαδὴ τὸ 62% τοῦ συνόλου τῶν τηλεοπτικῶν συσκευῶν τῆς χώρας. Τὴν παρακολούθησαν 890.000 γυναῖκες. Δηλαδὴ τὸ 66% τοῦ συνόλου τῶν τηλεθεατῶν καὶ 550.000 ἄνδρες, δηλαδὴ τὸ 44% τοῦ συνόλου τῶν τηλεθεατῶν (τῆς ὥρας ἐκείνης). Σύνολο: 1.440.000 τηλεθεατῶν. Δὲν ὑπάρχει μέτρηση γιὰ παιδιά.

Κι αὐτά...μόνο στὴν Ἀθήνα καὶ στὴ Θεσσαλονίκη. Εὔκολα φαντάζεται κανεὶς τὶς ἀντιστοιχίες στὴν ἐπαρχία, ποὺ τὸ μόνο μέσο διασκέδασης εἶναι ἡ τηλεόραση. Πολὺ περισσότερο, στὶς ἐπαρχιακὲς ἐκεῖνες πόλεις ποὺ τὸ ΕΙΡΤ μονοπωλεῖ τοὺς τηλεθεατές, μιὰ ποὺ ἡ ΥΕΝΕΔ δὲν φτάνει ἴσαμε κεῖ.

Ἡ προβολὴ τῆς ἐκπομπῆς αὐτῆς, τὴν Κυριακὴ 9.11.75, ἔπρεπε κανονικὰ νὰ ὁδηγήσει σὲ ὁμαδικὴ παραίτηση τὴ διοίκηση τοῦ ΕΙΡΤ.

Ὅποια σεξουαλικὴ διαστροφή, ὅ,τι ἐντυπωσιακότερο καὶ ὅ,τι βρωμερότερο σὲ ὕφος ἦταν τὸ ἀντικείμενο τῆς ταινίας «Καυτὴ Ἐκδίκηση» ποὺ πρόβαλε τὸ ΕΙΡΤ. Ἡ παραγωγὴ ἦταν τοῦ Τζαίημς Πάρις (δική του ἦταν καὶ ἡ ἀκατονόμαστη ταινία «ὁ Λιποτάκτης», ποὺ πρόβαλε τὸ ΕΙΡΤ τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας μέρας), ἡ σκηνοθεσία τοῦ Ντίμη Δαδήρα, τὸ σενάριο τοῦ Γιάννη Τζιώτη (ἀλήθεια ποῦ εἶναι ὁ Τζιώτης τοῦ «Ντάμα Σπαθί»;) καὶ πρωταγωνιστοῦσαν ὁ Κώστας Πρέκας καὶ ἡ Γκιζέλα Ντάλι.

Ὁ περὶ Τύπου Νόμος κι ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀναγνῶστες τοῦ ΑΝΤΙ –ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἴδιο τὸ ΑΝΤΙ– δὲν ἐπιτρέπει τὴ λεπτομερειακὴ ἀναφορὰ στὸ θέμα τῆς ταινίας. Χοντρὰ-χοντρά, ὅμως, μποροῦμε νὰ ποῦμε...τὸ «story» της.

Μιὰ κοπέλα μπλέκει στὰ δίχτυα ἑνὸς προαγωγοῦ (Κώστας Πρέκας) καὶ ἀφοῦ περάσει ἀπὸ κρεβάτια καὶ κρεβάτια αὐτοκτονεῖ. Ἡ ἀδελφή της (Γκιζέλα Ντάλι), γιὰ νὰ πάρει ἐκδίκηση, συνδέεται μὲ τὸν προαγωγό, ἀκολουθεῖ τὰ χνάρια τῆς ἀδερφῆς της καὶ κάποτε τὸν κλείνει σέ...ἕνα κελὶ δένοντάς του τὸ ζερβὶ χέρι καὶ πόδι σὲ χαλκάδες τοποθετημένους στὸ πάτωμα καὶ τὸ ταβάνι ἀντιστοίχως. Τὸ ἄλλο χέρι (τὸ καλὸ) καὶ τ' ἄλλο πόδι, τοῦ τ' ἀφήνει ἐλεύθερα. Τὸ κελὶ αὐτὸ ἔχει ἕνα... προσόν. Αὐτὸς ποὺ βρίσκεται μέσα, μπορεῖ νὰ βλέπει ἀπ' ἔξω χωρὶς νὰ μποροῦν οἱ ἀπ' ἔξω νὰ βλέπουν τί γίνεται μέσα. Λοιπόν, ἡ Γκιζέλα Ντάλι (δὲν θυμόμαστε τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων), ἔξω ἀπὸ τὸ κελί, ἐρωτοτροπεῖ μὲ κάθε ἐπισκέπτη τοῦ σπιτιοῦ, ἀπὸ γαλατὰ μέχρι ὅποιον χωρᾶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι γιὰ νὰ τὴ βλέπει ὁ Κ. Πρέκας, μὲ κρεσέντο τὸ λεσβιασμὸ μὲ τὴν ὑποτιθέμενη μνηστὴ τοῦ Πρέκα.

Ὁ Πρέκας, κατεχόμενος ἀπὸ «γενετήσιο ὀργασμό», βογγώντας κι ἀφρίζοντας καὶ μὴ ἀντέχοντας ἄλλο στὴ διαρκὴ αὐτὴ πρόκληση, δεμένος καθὼς εἶναι, μὲ τὸ ἐλεύθερο χέρι του ξεκουμπώνει τὸ παντελόνι του. (Ἡ ταινία κόβεται κακότεχνα ἐδῶ. Τὸ καταλάβαμε –ἐκτὸς τῶν ἄλλων– γιατὶ κόπηκε ξαφνικὰ κι ἡ μουσικὴ ὑπόκρουση ποὺ συνόδευε τὴ σκηνή).

Θέλετε τὸ φινάλε; Ἡ Γκιζέλα Ντάλι μ' ἕνα μαχαίρι τόν εὐνουχίζει.

Ἀηδία καὶ φρίκη. Τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ ΕΙΡΤ, τὸ ὑπουργεῖο Προεδρίας καὶ ἡ Κυβέρνηση, μὲ τὴ συμπαράσταση τοῦ χουντικοῦ τύπου, ζητοῦν «ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν» τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὴν ἀναμετάδοση τῶν δύο θαυμάσιων ἀφιερωμάτων τῆς 28ης Ὀχτώβρη, παραφράζοντας ἔτσι ὄχι μόνο τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια ἀλλὰ καὶ τὴ μοναδικὴ ἴσως ὀπτικὴ ποὺ εἶχε σὲ ἕνα – ὅποιο νά 'ναι – θέμα τὸ ΕΙΡΤ, τί δίνουν σ' ἀντιστάθμισμα στὸ λαό; ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ προορισμένα γιὰ τὶς ἀγορὲς τοῦ Ἀμβούργου καὶ τοῦ Ρότερνταμ.

Ἡ ταινία «Καυτὴ Ἐκδίκηση» προοριζόταν –καὶ ἴσως νὰ ἔχει ἤδη κάνει λαμπρὴ καριέρα– γι' αὐτὲς τὶς ἀγορές. Τὸ μαρτυράει τὸ ἐμφανῶς νέο μοντὰζ τῆς ταινίας, καὶ ἡ δράση τῶν πλάνων ποὺ δὲν ὁλοκληρώνονται. Σκηνὲς ποὺ δὲν γινόταν νὰ προβληθοῦν ἐδῶ, κοπήκανε. Ἂν οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀναζητήσουν τὶς προορισμένες γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ κόπιες, θὰ διαπιστώσουν: Πρῶτον, ὅτι οἱ πρωταγωνιστὲς μιλοῦν Ἀγγλικά, καὶ δεύτερον, ὅτι ἡ συνέχεια τῶν σκηνῶν ποὺ κακότεχνα ἀφαίρεσε τὸ μοντάζ, περιέχει ὅλα ὅσα μόνο οἱ –ἀπὸ μερικὰ χρόνια τώρα συνηθισμένες– ἰδιωτικὲς προβολὲς μποροῦν νὰ δείξουν.

Τί κάνει τὸ ΕΙΡΤ μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ αἶσχος; Τί κάνει ὁ κ. Λαμπρίας, ποὺ τόσο εὔκολα θίγεται ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια ἡ ἐθνικοφροσύνη του; Τί κάνει ὁ κ. Ράλλης ὡς προϊστάμενος Ὑπουργός; Γνωρίζει ὅτι οἱ Ἕλληνες περισσότερο ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν ἀκοῦν νὰ δηλώνει ὅτι ψήφισε ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἐνδιαφέρονται νὰ τὸν ἀκούσουν νὰ δηλώνει ὅτι τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης θὰ ὀργανωθοῦν ἔτσι ποὺ νὰ ἀπευθύνονται σὲ λογικὰ καὶ πολιτισμένα ὄντα;

Πρῶτα ἡ Μελίνα, μετὰ οἱ περικοπὲς τῶν λόγων τῶν πολιτικῶν, ὕστερα οἱ ἐκπομπὲς τῆς 28ης Ὀχτώβρη κι ἄλλα...κι ἄλλα...Καὶ ξαφνικὰ τὰ πορνό. Ἡ δικτατορία εἶχε σοφὰ μεθοδεύσει τὴ διαδικασία τῆς ἀποβλάκωσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μὲ τὰ ποδόσφαιρα καὶ τὸν Βαρτάνη. *Οἱ μέρες μας ἔχουν πέρα γιὰ πέρα τὴ σημασία τους.* Ἡ Κυβέρνηση –ὑποθέτουμε– τὸ ἀντιλαμβάνεται. Τί κάνει ὅμως γιὰ τὴ συνειδητοποίηση τοῦ λαοῦ; Τί μᾶς προσφέρει; Τὸ μεγάλο ὅπλο ποὺ κρατᾶ γιὰ τὴν ἐνημέρωση καὶ τὴν ἐπιμόρφωση τοῦ λαοῦ μας τὸ στρέφει ἐνάντιά του γιὰ νὰ τὸν ἐξαθλιώσει: Πῶς νὰ γίνει; Αὐτὸ δὲν τὸ θέλει οὔτε ὁ Θεὸς μὰ οὔτε καὶ ὁ διάβολος. Δὲν ἐξετάζουμε τὴ νεκρανάσταση στὸ ΕΙΡΤ τοῦ κ. Πάρις. Γνωστὰ ἡ ταυτότητα, τὸ ποιὸν καὶ ἡ ποιότητά του. Ὅμως δὲν εἶναι μόνο οἱ ταινίες του. Ἔχουμε δεῖ, κι ἴσως νὰ ξαναδοῦμε, πολὺ χειρότερες. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόσωπο τοῦ Ἑλληνικοῦ Κινηματογράφου; Ποῦ 'ναι ὁ Κακογιάννης, ποῦ 'ναι ὁ Κούνδουρος, ποῦ 'ναι ὁ Βούλγαρης, ποῦ 'ναι ὁ Παπαστάθης –ὀνόματα ποὺ τὴ στιγμὴ τούτη ἔρχονται στὸ μυαλό μας καὶ ποὺ χωρὶς ἀξιολόγηση ἀναφέρουμε– ποῦ 'ναι ἡ γενιὰ τῶν νέων κινηματογραφιστῶν; ποῦ 'ναι οἱ βραβευμένες καὶ οἱ ἀβράβευτες ταινίες τῆς Θεσσαλονίκης; ποῦ 'ναι, διάβολε, οἱ παλιές, κλασικὲς πιά, ἑλληνικὲς ταινίες; Προβλήθηκαν; Προβλήθηκαν ὅλες; Ἂν δὲν ὑπάρχουν ἄλλες καλὲς ἑλληνικὲς ταινίες ποὺ νὰ μὴν ἔχουν προβληθεῖ, τότε δὲν ἔχει λόγο ὕπαρξης τὸ πρόγραμμα «Ἑλληνικὸς Κινηματογράφος». Ἂς τελειώσει τὴν Κυριακὴ ποὺ μᾶς ἔρχεται, παραχωρώντας τὸ χρόνο του σὲ κάτι ποὺ νὰ τιμᾶ τὸ αἰσθητήριο καὶ τὴ νοημοσύνη τοῦ Ἕλληνα.

Κάτι βρωμάει στὸ Βασίλειο τῆς Δανιμαρκίας. Παραφράζοντας τὴ Σαιξπηρικὴ ρήση, θὰ λέγαμε: Κάτι βρωμάει ἀπαίσια στὸ τσιφλίκι τοῦ ΕΙΡΤ.

•θέατρο•

τῆς Ἄννυς Θ. Κολτσιδοπούλου

Τὰ ἐθνικά μας θεάματα

Ὀργανωτικὰ στελέχη τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου πρόκειται νὰ ἔρθουν στὴν πόλη μας γιὰ νὰ μελετήσουν τὴν κατάσταση τοῦ δικοῦ μας Ἐθνικοῦ καὶ νὰ ὑποβάλουν ἐκθέσεις γιὰ τὴ βελτίωσή του.

Τὴν πόρτα τῶν εἰδικῶν αὐτῶν θεατροβελτιωλόγων, ἔκρουσε ὁ Ὑπουργὸς πολιτισμοῦ καὶ ἐπιστημῶν αὐτοπροσώπως, εἴτε πάνω στὴν ἀπόγνωσή του γιὰ τὴ συνεχή του κατάρρευση εἴτε πάλι διαπνεόμενος ἀπὸ τὴ βαθιὰ πίστη ὅτι, ἀφοῦ οἱ Ἄγγλοι ἀπὸ ἀνέκαθεν «λύουν ἐπιτυχῶς τὰ ἐθνικά μας θέματα», γιατί δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ κάνουν τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὰ ἐθνικά μας...θεάματα.

Τώρα, βέβαια, ἀπὸ ποῦ πηγάζει ἡ προτίμηση στοὺς Ἄγγλους κι ἡ ὑποτίμηση στοὺς Ἕλληνες, εἶναι φανερό: Ὁ κύριος Ὑπουργὸς παίρνει γιὰ μέτρο ἐκείνους ποὺ μέχρι σήμερα ἀνέλαβαν τὴν ἀναδιοργάνωση τῶν κρατικῶν σκηνῶν καί, ὑπακούοντας στὸ ὑπουργεῖο του, τὶς ἀποδιοργάνωσαν. Ἀλλά, καλὰ πληροφορημένοι κύκλοι, ἐπιμένουν ὅτι ὑπάρχουν σίγουρα κι ἀρκετοὶ ἄλλοι Ἕλληνες μὲ γνώσεις θεατρικές, κοινωνιολογικές, ὀργανωτικές,

ποὺ θὰ μποροῦσαν ὄχι ἐκθέσεις νὰ ὑποβάλουν ἀλλὰ καὶ θέσεις, ποὺ «φύσει» τοὺς ἀνήκουν, νὰ ἀναλάβουν. Μόνο, βέβαια, ποὺ οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ δὲν βρίσκονται στὸ ὀπτικὸ πεδίο τοῦ ὑπουργείου πολιτισμοῦ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο στὸ πεδίο βολῆς του.

Ἀναρωτιόμαστε τί θὰ μποροῦσε ἄραγε νὰ προσφέρει ὁ ὅποιος ἄξιος γιὰ τὸν τόπο του Ἐγγλέζος, σ' ἕνα θέατρο σὰν τὸ δικό μας Ἐθνικό, ποὺ τόση ὑδροκέφαλη ἐξάρτηση ἔχει ἀπὸ ἕνα ἄρρωστο ὑπουργεῖο κι ἀπὸ ἕνα ἀνίατο θεατρικὸ σύστημα; Αὐτὸς ὁ Ἄγγλος, γιὰ νὰ κάνει τὸ θαῦμα του, πρέπει τουλάχιστον νὰ εἶναι πρώτης τάξεως γνώστης τῶν κοινωνικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν δομῶν τοῦ τόπου, πληροφορημένος γιὰ τοὺς ἀνήκουστους θεσμοὺς ποὺ ὑποβαστάζουν αὐτὸ τὸ σύστημα καὶ κοινωνὸς τῶν διάφορων γραφειοκρατικῶν καὶ κρατικῶν ἁμαρτημάτων. Κι ἂν δὲν εἶναι μάντης ἢ παντογνώστης, ποιὸς θὰ τὸν πληροφορήσει καὶ θὰ τὸν κατατοπίσει γιὰ ὅλ' αὐτά; Μήπως παράγοντες τοῦ ὑπουργείου ἢ «συγγενεῖς» τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου;

Δὲν εἴμαστε προφῆτες, ἀλλὰ προβλέπουμε, πὼς δίπλα στὸν φάκελο μὲ τὴν ἔκθεση γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ραδιοφωνία καὶ τηλεόραση τοῦ Σὲρ Χιοὺ Γκρήν, θὰ προστεθεῖ κι ἄλλος ἕνας, ἑνὸς ἄλλου Σέρ. Μιὰ ἔκθεση ἰδανική, γιὰ ἰδανικὲς συνθῆκες καὶ ἰδανικοὺς φορεῖς. Τόσο ἰδανική, ὅσο αὐτὲς ποὺ ἀφοροῦν τὸ OLD VIC, αὐτὸ τὸ ὀνομαστὸ θεατρόκαστρο, ποὺ πάσχει πιὰ ἀπὸ προχωρημένη ἀρτηριοσκλήρωση, παρ' ὅλα τὰ ἱερὰ τέρατα ποὺ κλείνει στὴ γερασμένη ἀγκαλιά του.

Ἐκφράζουμε τὸν φόβο, πὼς γιὰ τὸ νεοκλασικὸ μαυσωλεῖο τῆς Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ γιὰ τὰ παρακλάδια του, ἡ λύση εἶναι μόνο μία: Διάλυση. Κάθε ἄλλη προσπάθεια –ὅσο καλὲς προθέσεις κι ἂν ἔχει– κι ἐφ' ὅσον θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν μηχανισμό του, εἶναι ἄσκοπη. Δίνει μόνο παρατάσεις ἑνὸς ἄθλιου βίου. Τὸ Ἐθνικό μας Θέατρο, ἀρχίζει σιγὰ-σιγὰ νὰ θυμίζει ἔντονα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἔλ Πὰρδ στὴ Μαδρίτη. Ἐκεῖ παίζουν μὲ τὸ «ζωντανὸ πτῶμα τοῦ Φράνκο. Ἐδῶ, μὲ τὸν ἑτοιμοθάνατο ἐπιχορηγούμενο Θεατρίνο, ποὺ πρὶν ἀπὸ τὸν κ. Μινωτῆ ἀποτέλειωσε ὁ κ. Φράγκος. Καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις, ἕνας DON CARLOS ἀγωνιᾶ γιὰ τό...τέλος.

•κινηματογράφος•

Σκέψεις πάνω στὸν «Νέο Ἑλληνικὸ Κινηματογράφο»

Τὸ σημείωμα ποὺ ἀκολουθεῖ εἶναι μιὰ πρώτη «ψηλάφιση» τοῦ φαινομένου νέος ἑλληνικὸς κιν/γράφος. Δὲν θὰ εἶναι ἄλλωστε κι ἡ τελευταία. Καὶ διότι τὸ φαινόμενο εἶναι πολυσήμαντο, καὶ διότι μ' ἕνα ἄρθρο εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐξαντληθοῦν οἱ διάφορες περιπτώσεις τῶν συγκεκριμένων ταινιῶν ποὺ τὸ συγκροτοῦν. Αὐτὸ πού, ἐν τούτοις, εἶναι δυνατὸ αὐτὴ τὴ στιγμή, εἶναι ἡ προσπάθεια γιὰ τὴ διερεύνηση ὁρισμένων «σταθερῶν» ποὺ χαρακτηρίζουν τὸ φαινόμενο στὸ σύνολό του, πράγμα ποὺ σημαίνει ὅτι μερικά, κοινά, χαρακτηριστικὰ διατρέχουν ὅλες σχεδὸν τὶς φετινὲς ἑλληνικὲς ταινίες (αὐτὲς ποὺ ἔλαβαν μέρος στὸ φεστιβὰλ Θεσ/νίκης), καὶ ὅτι ταυτόχρονα ὑπάρχουν ὁρισμένες κοινὲς καὶ πολὺ συγκεκριμένες ἀναφορὲς ποὺ ἀφοροῦν στὶς ἐν λόγω ταινίες.

Ἡ κοινὴ αἴσθηση ποὺ ὑπάρχει στοὺς ἀσχολούμενους μὲ τὰ κιν/κὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ γενικότερα στὸ κοινὸ (ἀλλὰ σ' ἕνα κοινὸ ἀρκετὰ ἐξειδικευμένο ἀπὸ πλευρᾶς κοινωνικῆς σύνθεσης) εἶναι ὅτι πρόκειται γιὰ ἕναν «πολιτικὸ κιν/γράφο». Ἄλλοι προτιμοῦν τὸν πολὺ πιὸ εὔστοχο ὅρο «πολιτικοποιημένος κιν/φος». Ἀλλὰ καὶ οἱ δυὸ ὅροι ἔχουν τὸ μειονέκτημα νὰ μὴν καλύπτουν ἐπαρκῶς τὴν πολυεδρικότητα τοῦ φαινομένου, κι ἐπιπλέον, γιὰ καταστάσεις τόσο ὀφθαλμοφανεῖς, καταλήγουν νὰ εἶναι σχεδὸν ταυτολογικοί.

Τὸ ἐρώτημα πού, πρὶν ἀπ' ὅλα, ἀνακύπτει εἶναι τὸ ἑξῆς: γιατί *αὐτὸς* ὁ κιν/γράφος κι ὄχι κάποιος ἄλλος; Ἡ διασύνδεση τοῦ φαινομένου μὲ τὴν προηγηθείσα ἑφτάχρονη δικτατορία – ἐξήγηση ποὺ ἔρχεται αὐτοματικὰ στὴ σκέψη – τὰ λέει ὅλα καί... δὲ λέει τίποτα. Δὲ λέει τίποτα, διότι κάθε τι ποὺ ἐπισυμβαίνει αὐτὴ τὴ στιγμὴ στὶς κοινωνικὲς ἐκφράσεις τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων (μέσα στὶς ὁποῖες συγκαταλέγεται ἐξ ὁρισμοῦ ἡ πνευματικὴ δραστηριότητα), βρίσκει τὴν καταγωγή της στὴν τελευταία ἑπταετία. Ἀλλὰ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἑπταετία (ποὺ θὰ τὴν ὀνόμαζα εὐχαρίστως φασιστικὴ ἂν δὲν κινδύνευα ν' ἁπλοποιήσω τὰ πράγματα κρατώντας μιὰ – ἀλλὰ ὄχι καὶ τὴ μοναδικὴ – ἀπὸ τὶς συνιστῶσες τοῦ καθεστῶτος) ὑπῆρξε ἀπαρχὴ ἀλλὰ καὶ κατάληξη καὶ ταυτόχρονα στάδιο ποὺ ὁδηγεῖ κάπου ἀλλοῦ, σὲ κάτι ἄγνωστο αὐτὴ τὴ στιγμή. Αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς μπορεῖ νὰ ἰσχύσει καὶ γιὰ τὸ «νέο ἑλληνικὸ κινηματογράφο». Ποιὸ θὰ εἶναι τὸ ἑπόμενο βῆμα του; Στὴν προσπάθεια μιᾶς τέτοιας πρόβλεψης, δηλαδὴ στὴ διερεύνηση τῆς τωρινῆς δυναμικῆς του, σύγκειται καὶ τὸ νόημα γιὰ τὴν ἐξεύρεση τῶν «σταθερῶν» γιὰ τὶς ὁποῖες μιλᾶμε παραπάνω.

Ἔχοντας δεῖ τέσσερις ἀπὸ τὶς ταινίες τοῦ φετινοῦ φεστιβὰλ (Θίασος – Νέος Παρθενώνας – Ἀγώνας – Μαρτυρίες) καὶ ἕξι ἀπὸ τὶς ταινίες μικροῦ μήκους – γιὰ τὶς ὁποῖες θὰ ὑπάρξει μελλοντικὰ χωριστὸ ἄρθρο – ὁ θεατὴς διαπιστώνει μιὰ κοινὴ ἀναφορά: τὴν προσπάθεια μιᾶς νέας ἱστοριογράφησης τῆς τελευταίας 40ετίας τῆς χώρας μας. Καὶ οἱ τέσσερις ταινίες «γράφουν» ἱστορία. Γιὰ τὴν ἀκρίβεια ξαναγράφουν, προφανῶς διότι τὰ ὅσα ἔχουν ἐπίσημα γραφεῖ γι' αὐτὴ τὴν περίοδο δὲν ἱκανοποιοῦν πλέον κανένα, ὅταν δὲν ἀποτελοῦν, ἁπλούστατα, μιὰ χονδροειδὴ παραχάραξη τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας τῆς χώρας μας. Ὑπακούοντας, σχεδὸν ἐνστικτωδῶς, σ' αὐτὴ τὴν ἀδήριτη ἐθνικὴ ἀνάγκη, ποὺ εἶναι ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἱστορικῆς μνήμης (συνθήκη ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ γιὰ τὴν πολιτιστικὴ ἐπιβίωση ἑνὸς λαοῦ), οἱ σκηνοθέτες τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/γράφου» ἐπιδόθηκαν στὴν ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας τῶν γεγονότων. Κάτι παραπάνω: ἔφεραν στὸ προσκήνιο κοινωνικὰ μεγέθη ἄγνωστα μέχρι τώρα στὸν ἑλληνικὸ κιν/γράφο: ἐργάτες, ἀγρότες, ἐξόριστους κομμουνιστές, ἀριστεροὺς διανοούμενους, κομμένα κεφάλια, σπασμένα πλευρὰ καὶ ἀστυνομικοὺς ποὺ δὲν περιορίζονται μονάχα στὴ ρύθμιση τῆς Τροχαίας...

Κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς τέσσερις ταινίες πραγματεύεται ἕνα διαφορετικὸ ἀπόσπασμα τῆς συνολικῆς περιόδου γιὰ τὴν ὁποία μιλᾶμε, κάνοντας μιὰν ἐπιλογὴ συναφὴ μὲ τὸν κεντρικὸ πυρήνα τῆς προβληματικῆς της. Κάθε μιὰ ἔχει μιὰν ἰδιαίτερη πολιτικὴ στόχευση, συνεπὴ μὲ τὴν πολιτικὴ τοποθέτηση τοῦ ἢ τῶν δημιουργῶν της. Ἀλλὰ ὅλες μαζὶ ἐκφράζουν τὴν ἴδια ζωτικὴ ἀνάγκη: νὰ σταματήσει ἡ «διαστρέβλωση τῆς ἱστορίας» – γιὰ νὰ χρησιμοποιήσει κανεὶς τὴν ἔκφραση τοῦ κ. Λαμπρία...

Μιὰ θεώρηση, χωρὶς ψεύτικους ἐπαίνους καὶ κολακεῖες, αὐτῶν τῶν ταινιῶν, ὁδηγεῖ στὴ διαπίστωση ὅτι ἡ κοινωνικο - πολιτική τους διάσταση – ποὺ εἶναι καὶ ἡ κυριαρχοῦσα – σπάνια ξεπερνάει, γνωσιολογικά, τὴν πρωτογενὴ σύλληψη. Δηλαδὴ τὴ σύλληψη αὐτοῦ καθεαυτοῦ τοῦ γεγονότος καὶ τὴν καταγραφή του. Πολὺ σπάνια ἐπιτυγχάνεται τὸ ἐπίπεδο τῆς ἀνάλυσης καὶ σχεδὸν ποτὲ τῆς σύνθεσης. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ πρόσαψη σ' αὐτὴ τὴ διαπίστωση: Κανένας μας, πιστεύω, δὲν εἶναι σὲ θέση σήμερα νὰ κάνει κάτι καλύτερο. Γιὰ ἕνα λόγο πολὺ ἁπλό: δὲν ὑπάρχει κανενὸς εἴδους ὑποδομὴ – κυρίως βιβλιογραφικὴ – ποὺ νὰ ἐπιτρέπει τὴν ἐπίτευξη μιᾶς ἀνώτερης ποιότητας. Τὸ λάθος θὰ συνίστατο στὸ νὰ δοθεῖ ἡ ἐντύπωση καὶ νὰ καλλιεργηθεῖ ἡ πειθὼ ὅτι ἀγγίχτηκαν οἱ κορφὲς τῆς κιν/γραφικῆς τέχνης ἢ ὅτι φτάσαμε σὲ ἀπύθμενα βάθη πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνάλυσης, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πολὺ συχνὰ κοντὰ στὴ μετριότητα.

Μιὰ ἄλλη «σταθερὰ» τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/φου» εἶναι τὸ οἰκονομικὸ ὑπόβαθρο τῶν ταινιῶν. Καμιὰ ἀπὸ τὶς ταινίες αὐτὲς δὲν ἔχει παραχθεῖ ἀπὸ τὶς γνωστὲς καὶ καθιερωμένες ἑταιρίες παραγωγῆς. Οἱ περισσότερες εἶναι παραγωγὲς τῶν ἴδιων τῶν δημιουργῶν τους, μερικὲς ἔχουν γίνει ἀπὸ ἀνεξάρτητους παραγωγοὺς (Παπαλιὸς – Σταματίου – Σαμιώτης...) καὶ μερικὲς ἄλλες ἀπὸ μικρὰ διαφημιστικὰ γραφεῖα ποὺ φιλοδοξοῦν νά 'χουν στὸ ἐνεργητικό τους μιὰ ταινία μὲ στόχευση ποιοτική. Θὰ ἦταν λάθος, παρ' ὅλα αὐτά, νὰ ὑποθέσει κανεὶς ὅτι αὐτὴ ἡ ἀνεξαρτησία τῶν νέων κινηματογραφιστῶν εἶναι τὸ προϊὸν μιᾶς συγκεκριμένης ἀντίθεσης μὲ τοὺς «παλιοὺς» καθιερωμένους παραγωγούς. Αὐτὸ ποὺ πιὸ πολὺ συμβαίνει εἶναι ὅτι οἱ μὲν ἀγνοοῦν τοὺς δέ, γιὰ τὸ λόγο ὅτι ὁ καθένας παράγει τελείως διαφορετικὰ προϊόντα ἀπὸ τὸν ἄλλο. Συνακόλουθο σ' αὐτὸν τὸν τρόπο παραγωγῆς εἶναι τὸ κόστος αὐτῶν τῶν ταινιῶν, πού, μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα (καὶ μὲ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις), εἶναι σχετικὰ χαμηλό: ἀπὸ 300.000 μέχρι 1.000.000.

Ὑπάρχει διάχυτη ἡ ἐντύπωση ὅτι οἱ σκηνοθέτες τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/γράφου» κάνουν – μέσω τῶν ταινιῶν τους – πολιτική. Αὐτὸ εἶναι γεγονός· ἀλλὰ δὲν εἶναι λιγότερο ἀλήθεια ὅτι καὶ οἱ μέχρι τώρα στυλοβάτες τοῦ «ρὸζ κιν/φου» τῆς τελευταίας 20ετίας ἔκαναν, ἐπίσης, πολιτική. Ἡ συστηματικὴ παρασιώπηση τῶν ἀληθινῶν προβλημάτων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας· ἡ συστηματικὴ παραχάραξη τῆς πραγματικῆς οὐσίας τῶν φορέων καὶ τῶν δεδομένων τῆς κοινωνικῆς ζωῆς (αὐτὸ ποὺ λέμε, «ψεύτικοι ἥρωες» καὶ «ψεύτικες καταστάσεις»), ἡ ἐπίμονη προβολὴ «θετικῶν ἡρώων» ποὺ ἀπορρέουν καὶ συμπεριφέρονται σύμφωνα μὲ ἕνα ἐξιδανικευμένο σύστημα ἀξιῶν ὅπου – φυσικὰ – τὸ «καλὸ» θριαμβεύει πάντα· ἡ ἐπίμονη ὡραιοποίηση τῶν ἐκφάνσεων τῆς καθημερινότητας, ἀκόμα καὶ μὲ τὴν παρέμβαση στοιχείων ἐντελῶς ἐμβόλιμων στὴν ἐξέλιξη τοῦ μύθου (μπα-

λέτα, μπουζούκια κ.λπ.)· ἡ φυγὴ σὲ καταστάσεις – ποιητικὴ ἀδεία – ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου, στὴν ἀναζήτηση «ἀπολεσθέντων παραδείσων» καὶ «πανάρχαιων ἀξιῶν τῆς ζωῆς», ὅλα τοῦτα ἀποτελοῦσαν μιὰ σαφέστατη πολιτικὴ μέσω τῆς «ἀπολιτικότητας» τοῦ ἑλληνικοῦ κιν/φου: ὁ Ἕλληνας θεατὴς ἔπρεπε νὰ «ξεχάσει» ὁτιδήποτε μποροῦσε νὰ τὸν ἀφορᾶ οὐσιαστικὰ καὶ ἐκαλεῖτο νὰ «φιλοσοφήσει» πάνω στὸ πρόβλημα μιᾶς ἐγκαταλελειμμένης – ἄσπλαχνα – μάνας, νὰ διασκεδάσει μὲ τὶς τρέλες μιᾶς ἄτακτης κόρης βιομηχάνου ἢ νὰ ἀφεθεῖ στὴ γοητεία κάποιου μπαλέτου. Αὐτὸς ἦταν ὁ «ἀπολιτικὸς» κιν/φος τῶν ἐτῶν '50 καὶ '60. Ἀλλὰ ἡ συμμετρικὰ ἀντίρροπη κατάσταση δὲν εἶναι ὁ «πολιτικὸς» ἀλλὰ ὁ «πολιτικοποιημένος» κιν/φος. Ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς δυὸ ἔννοιες εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἕνα παιχνίδι λέξεων, γιὰ τὸ λόγο ὅτι ἡ ἔννοια «πολιτικοποιημένος» εἶναι εὐρύτερη καὶ περιλαμβάνει τὴν πρώτη – αὐτὴν τοῦ «πολιτικοῦ» – ἀφορᾶ δὲ στὸ σύνολο τῶν ταινιῶν ὅπου ἡ πολιτικὴ προβληματικὴ ὑπάρχει σὰν ἀφετηρία γιὰ τὴ δόμηση τοῦ μύθου καὶ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ἡρώων, ἐνῶ ὁ «πολιτικὸς» κιν/φος στρατεύεται σὲ μιὰ συγκεκριμένη πολιτικὴ γραμμὴ ἢ στὴ συγκεκριμένη πολιτικὴ ἔκφανση μιᾶς ἰδεολογίας.

Οἱ ταινίες τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/φου» περιλαμβάνουν καὶ τὰ δυὸ εἴδη. Ἀλλὰ περιλαμβάνουν κι ἕνα τρίτο εἶδος ταινιῶν, ὅπου ἡ διαφανέστερη πρόθεση εἶναι ἡ κοινωνικὴ ἀνάλυση, βλέπε ἡ κοινωνιολογία. Φυσικά, ἡ ἐπιλογὴ τῆς μεθόδου γιὰ τὴν πραγμάτωση τῆς ἀνάλυσης δίνει μιὰν ὁρισμένη πολιτικὴ διάσταση κάθε φορά. Κι εἶναι ἄλλωστε δύσκολο νὰ διακρίνει κανεὶς – ἀπὸ ἕνα σημεῖο κι ὕστερα – ποῦ σταματάει ἡ κοινωνιολογία καὶ ποῦ ἀρχίζει ἡ πολιτική. Ἀλλὰ πιστεύω πὼς ἂν θά 'θελε κανεὶς νὰ δώσει ἕνα συνοπτικὸ χαρακτηρισμὸ στὶς ταινίες τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/φου», τὸ προτιμότερο θὰ ἦταν νὰ μιλήσει γιὰ κιν/φο «κοινωνιολογικό», ὁρισμὸς ποὺ ἔχει, νομίζω, τὸ προτέρημα νὰ συμπεριλαμβάνει τὶς προθέσεις σχεδὸν ὅλων τῶν ταινιῶν τοῦ φετινοῦ φεστιβάλ.

Ποιὸ λοιπὸν θὰ εἶναι τὸ ἑπόμενο βῆμα τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/φου»; Μποροῦμε στὴ βάση τῶν σημερινῶν δεδομένων νὰ προδιαγράψουμε τὸ μέλλον; Τὸ ἐγχείρημα εἶναι δύσκολο καὶ ἴσως χωρὶς νόημα, ἂν λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψη του τὴν πληθώρα τῶν παραγόντων ποὺ ἐπεμβαίνουν γιὰ νὰ προσδιορίσουν κάθε φορὰ τὴ συγκεκριμένη μορφὴ ἢ τὸ συγκεκριμένο ἀποτέλεσμα. Αὐτὸ ποὺ μοιάζει πιὸ εὔκολο, εἶναι τὸ νὰ προβλέψει κανεὶς ποιὸς *δὲν* θὰ εἶναι ὁ μελλοντικὸς ἑλληνικὸς κιν/φος.

Ὁ «νέος ἑλληνικὸς κιν/φος» ἀπὸ θεματογραφικὴ ἄποψη εἶναι τὸ προϊὸν μιᾶς κρίσης σὲ πολλαπλὰ ἐπίπεδα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ποὺ ἐκφράστηκε πολιτικὰ μὲ τὸ καθεστὼς τῆς δικτατορίας. Ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἀπορρέει κι ὁ κοινωνιολογικὸς χαρακτήρας του. Μὴν ξεχνᾶμε πὼς οἱ κοινωνικὲς κρίσεις εἶναι γενεσιουργὲς αἰτίες γιὰ τὴν κοινωνιολογικὴ σκέψη καὶ ἀντικείμενο, ταυτόχρονα, τῆς κοινωνιολογικῆς ἀνάλυσης. Ἡ τεχνητὴ μακαριότητα καὶ αὐτοϊκανοποίηση τῶν ταινιῶν τῆς τελευταίας 20ετίας δὲν πρόκειται ποτὲ πλέον νὰ ἐπαναληφθεῖ· τὸ κεφάλαιο ἔκλεισε, ἡ σελίδα γύρισε ὁριστικά. Κανένας πλέον δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ νανουριστεῖ μὲ τὰ φληναφήματα ἑνὸς «ἀπολιτικοῦ» κιν/φου τοῦ εἴδους ποὺ γνωρίσαμε. Οἱ ἴδιοι οἱ οἰκονομικοὶ φορεῖς του – οἱ παραγωγοὶ – παγιδευμένοι σήμερα στὸ ἀδιέξοδο ποὺ οἱ ἴδιοι δημιούργησαν, δὲν φαίνονται, σαφέστατα, διατεθειμένοι νὰ ξαναγυρίσουν πίσω. Ἀλλὰ τίποτα δὲν προδικάζει πὼς ὁ κενὸς χῶρος ποὺ δημιουργήθηκε θὰ καλυφθεῖ ἀπὸ τοὺς φορεῖς καὶ τὰ δημιουργήματα τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/φου». Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ποὺ μιλᾶμε, ἐὰν ἐξαιρέσει κανεὶς τὴν περίπτωση τοῦ «Θιάσου» ποὺ – γιὰ αἰτίες ἐντελῶς συγκυριακὲς καί, ἐν πολλοῖς, ἀνεπανάληπτες – κέρδισε μιὰ θέση στὸ ἐμπορικὸ κύκλωμα, οἱ ὑπόλοιπες ταινίες τοῦ φετινοῦ φεστιβὰλ φαίνεται νά 'χουν πολὺ λίγες ἐλπίδες νὰ ξεπεράσουν – ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ ἐμπορικοῦ κυκλώματος – τὴν περιθωριακὴ περίπτωση. Τὰ μέχρι στιγμῆς δεδομένα εἶναι, ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη, ἐνδεικτικά: οἱ ἕξι μικροῦ μήκους ταινίες πραγματοποίησαν σὲ μιὰ ἑβδομάδα προβολῆς, μόλις 3540 εἰσιτήρια. Ὁ «Νέος Παρθενώνας» 5628 εἰσιτήρια, κι ὁ «Ἀγώνας» τὴν πρώτη ἑβδομάδα προβολῆς του 5.351 εἰσιτήρια.

Τὸ χαμηλὸ κόστος παραγωγῆς ἐμφανίζεται, ἔτσι, σὰν ἡ μόνη δυνατότητα γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐπιβίωση αὐτῶν τῶν ταινιῶν· ἀλλὰ αὐτὴ ἡ τακτικὴ εἶναι πολὺ ἀμφίβολο ἐὰν μπορεῖ νὰ χρησιμεύει μακροπρόθεσμα, καὶ – ὁπωσδήποτε – δὲ λύνει τὸ οὐσιαστικὸ πρόβλημα, ποὺ συνίσταται στὸ νὰ σπάσει αὐτὸς ὁ κιν/φος τὰ δεσμὰ ποὺ τοῦ χαλκεύει μιὰ ὁρισμένη ἀντίληψη ἐλιτισμοῦ καὶ νὰ γίνει ἕνας κιν/φος γιὰ τὸ πλατὺ κοινό, δηλαδὴ ἕνας κιν/φος λαϊκός.

Πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ γίνει κάτι τέτοιο; Αὐτὸ εἶναι τὸ θεμελιῶδες πρόβλημα τοῦ «νέου ἑλληνικοῦ κιν/φου». Γιατὶ ὅσο αὐτὸ δὲ συμβαίνει, ὁ «νέος ἑλληνικὸς κιν/φος» θὰ πάσχει ἀπ' αὐτὴ τὴν κυρίαρχη ἀντίφαση: Νὰ θεματολογεῖ πάνω στὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ, χωρὶς ὁ λαὸς νὰ συμμετέχει σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια.

•εικαστικά•

Ἀποκέντρωση καὶ καλλιτεχνικὴ παραγωγὴ

τοῦ Βαγγέλη Δημητρέα

Εἶναι γνωστὸ πὼς ὅ,τι ἐνδιαφέρον γίνεται στὸ χῶρο τῶν πλαστικῶν τεχνῶν στὴν Ἑλλάδα (ἀλλὰ ὄχι μόνο στὴν Ἑλλάδα), ὅ,τι «πρωτοποριακὸ» ἢ «προοδευτικό», ἀφορᾶ οὐσιαστικὰ μιὰ πολὺ μικρὴ μειοψηφία «μυημένων». Οἱ δειλὲς καὶ ἀσυστηματοποίητες προσπάθειες ποὺ γίνονται μερικὲς φορὲς μέσα στὸ ἐμπορικὸ κύκλωμα (πολλαπλά, διαλέξεις κ.λπ.), συνιστοῦν τελικὰ μιὰν ἐπίφαση ἐκδημοκρατισμοῦ τῆς τέχνης. Τὸ μεσολαβητικὸ-ἐμπορικὸ κύκλωμα (μουσεῖα, γκαλερί, κριτικὴ κ.λπ.), παίζει καθοριστικὸ ρόλο, κυρίως στὴν αἰσθητικὴ ἀγωγὴ ὁρισμένων κοινωνικῶν τάξεων, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ὁ μηχανισμὸς αὐτὸς δὲν ἐπιδρᾶ καὶ στὸ σύνολο μιᾶς κοινωνίας.

Ἂς δοῦμε μερικὰ στοιχεῖα:

Τὸ 1% τοῦ κοινοῦ τῶν γαλλικῶν μουσείων εἶναι ἀγρότες, τὸ 4% ἐργάτες, τὸ 5% μικροεπαγγελματίες καὶ ἔμποροι, τὸ 23% ὑπάλληλοι, ἐνῶ οἱ ἀνώτερες τάξεις ἀποτελοῦν τὸ 45%. (Pierre Bourdieu et Alain Darbel: «L'Amour de l'Art», σελίδα 36). Στὸ ἴδιο βιβλίο ὑπάρχουν καὶ στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τὴ λειτουργία τῶν μουσείων στὴν Ἑλλάδα: μόνο τὸ 2% ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες τῶν ἑλληνικῶν μουσείων εἶναι ἐργάτες. Φυσικὰ ἀνάλογα στοιχεῖα θὰ μποροῦσαμε νὰ δώσουμε καὶ γιὰ τὶς γκαλερί.

Ἐπίσης, ἡ θεσμοποιημένη κουλτούρα, ἀπομονώνει τὸ ἔργο τέχνης ἀπὸ τὰ ἱστορικά, κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ συμφραζόμενα, εὐνοεῖ καὶ προτείνει ὁρισμένες μόνο «ἀναγνώσεις» τοῦ ἔργου τέχνης, ἐκεῖνες ποὺ θὰ βοηθοῦσαν στὴν ἐπικράτηση τῆς αἰσθητικῆς της ἰδεολογίας καὶ μέσα ἀπὸ πολλὲς διαμεσολαβήσεις τῆς ἰδεολογίας της γενικότερα. Ἡ θεσμοποιημένη κουλτούρα ἱεροποιεῖ τὰ ἔργα τέχνης καὶ ἀποκρύβει ἢ μειώνει ὅσο μπορεῖ τὴν κριτικὴ διάθεση ποὺ χαρακτηρίζει ἕνα μέρος ἀπὸ τὴ σύγχρονη καλλιτεχνικὴ παραγωγή.

Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὸ τὸ πῶς συντελεῖται ἡ οἰκειοποίηση ἀκόμα καὶ τῆς πιὸ «ἐπαναστατικῆς» καλλιτεχνικῆς παραγωγῆς, μὲ τὴ σχεδὸν ἀποκλειστικὴ της διοχέτευση μέσα ἀπὸ τὸ ἐμπορικὸ κύκλωμα στὶς ἀνώτερες τάξεις. Ἡ R. Moulin, στὸ βιβλίο της «Le Marché de la Peinture en France», ἀπέδειξε πὼς οἱ συλλέκτες ἔργων τῆς σύγχρονης τέχνης προέρχονται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὶς ἀνώτερες τάξεις.

Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὶς συνθῆκες καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι μόνο μιὰ ριζικὴ ἀναδόμηση τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας θὰ ἐπέτρεπε μιὰ ἄλλη λειτουργία τῆς τέχνης, νομίζω ὅτι ἡ ἀποκέντρωση τῶν ἐκπολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων θὰ ἦτανε χρήσιμη καὶ ἀναγκαία.

Γιὰ νὰ ἔχει ὅμως κάποια ἀποτελεσματικότητα ἡ ἀποκέντρωση, θὰ πρέπει νομίζω νὰ ἐκπληρώνει τοὺς παρακάτω τουλάχιστον ὅρους:

α) Νὰ ἀντιμετωπιστεῖ σὰ μία συνεχὴς καὶ προγραμματισμένη προσπάθεια, σὲ συνεργασία ἢ καὶ σύμπραξη μὲ τὶς ἄλλες τέχνες.

β) Θὰ πρέπει νὰ συνοδεύεται ἀπὸ μιὰ συστηματικὴ ἑρμηνευτικὴ προσπάθεια (μὲ τὴ συμμετοχὴ κοινωνιολόγων τῆς τέχνης, ἱστορικῶν κλπ. γιὰ νὰ παρουσιάζεται ἡ τέχνη σὰν χαρισματικὸς λόγος).

γ) Στόχος τῆς ἀποκέντρωσης δὲν θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἁπλὴ διεύρυνση τοῦ κοινοῦ, οὔτε φυσικὰ ὁποιαδήποτε συνέχιση τοῦ βεντετισμοῦ, ἀλλὰ ἡ ἐπιδίωξη ἐπαφῆς μὲ τὶς λαϊκὲς μάζες καὶ ὁ πραγματικὸς διάλογος μαζί τους.

δ) Ἐπειδὴ ἡ ἀστικὴ κουλτούρα παρουσιάζεται συχνὰ σὰν ὑποκατάστατο τῆς θρησκείας, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ παίζει ἕναν ἑνοποιητικό, ἐξωραϊστικὸ ρόλο, σὲ μιὰ κοινωνία διαιρεμένη, ἡ σκόπευση μιᾶς οὐσιαστικῆς ἀποκέντρωσης θὰ πρέπει νὰ εἶναι (καὶ) ἡ ἀμφισβήτηση τῶν πρότυπων τῆς ἀστικῆς κουλτούρας, ἔτσι ὅπως αὐτὰ παρουσιάζονται μέσα ἀπὸ τὸ ἐμπορικὸ κύκλωμα.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανεξετάσουμε ὄχι μόνο τοὺς μηχανισμοὺς ποὺ χρησιμοποιεῖ ἡ ἀστικὴ τάξη, ἀλλά, πιὸ συγκεκριμένα, τὶς σκοπεύσεις ποὺ ἔχει μέσα ἀπὸ ἕναν εἰδικὸ λόγο.

Τέλος, ἡ οὐσιαστικὴ ἀποκέντρωση θὰ ἐπηρέαζε θετικά, χωρὶς ἀμφιβολία, καὶ τὴν ἴδια τὴν καλλιτεχνικὴ παραγωγή.

ΙΤΑΛΙΚΑ
ΔΙΑ ΠΟΛ/ΝΕΙΑ·ΠΑΝ/ΜΙΑ
ΑΘΗΝΑ
ΣΟΛΩΝΟΣ 136
639.924, 631.371

Παγώνης ἢ Παγούνης;

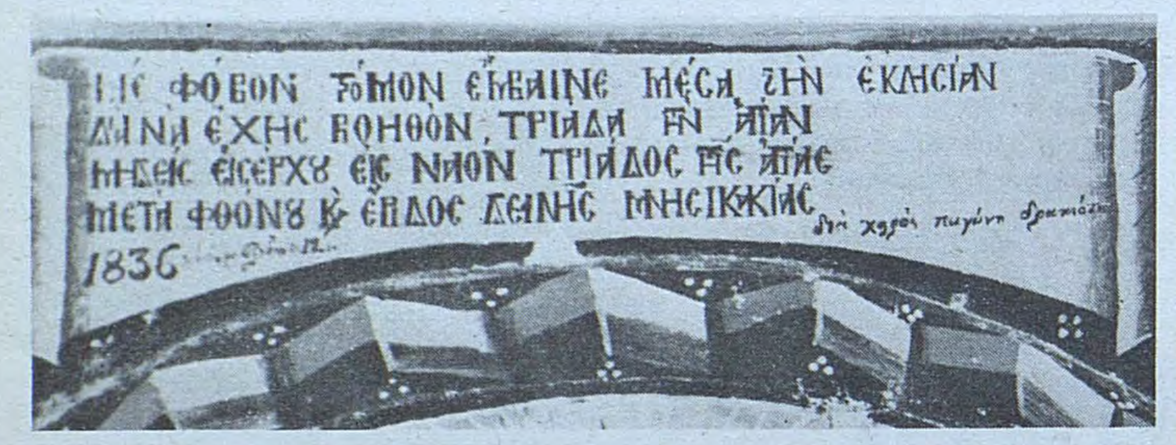
Ἀπ' ἀφορμὴ τὶς παρατηρήσεις τῆς κ. Βάσας Καρκαγιάννη-Καραμπελιᾶ ποὺ δημοσιεύσαμε στὸ τεῦχος μας ἀρ. 31 τῆς 1.11.75 καὶ ποὺ ἀναφέρονταν σὲ παλιότερο σημείωμα τοῦ κ. Ἀ. Ξύδη, ὁ τελευταῖος καὶ ὁ λαογράφος κ. Κίτσος Μακρῆς μᾶς ἔστειλαν τὰ ἀκόλουθα γράμματα:

Γράφει ὁ Κίτσος Μακρῆς:

Στὸ τεῦχος 31 τοῦ περιοδικοῦ σας ἡ φίλη κ. Βάσα Καρκαγιάννη-Καραμπελιᾶ ἀπαντάει σὲ χρονικὸ τοῦ κ. Ξύδη ὁ ὁποῖος, μὲ τὴ σοβαρότητα καὶ τὴν εὐπρέπεια ποὺ πάντα τὸν διακρίνει, διατυπώνει τὴν ἄποψη πὼς τὸ βαφτιστικὸ τοῦ ζωγράφου Παγώνη ἦτανε Κωνσταντῆς. Διαφωνῶ κι ἐγὼ μὲ τὸν κ. Ξύδη, ἀφοῦ, ἄλλωστε, πρῶτος ὑποστήριξα πὼς τὸ Παγώνης εἶναι βαφτιστικό του, διορθώνοντας μιὰ παλαιότερη ἐσφαλμένη ἄποψή μου. Φυσικὰ ὁ κ. Ξύδης δὲν ἀνέπτυξε τὴν ἐπιχειρηματολογία του, πράγμα ποὺ ἴσως κάνει σὲ μιὰ ἐργασία ποὺ μαθαίνω πὼς ἑτοιμάζει. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ τὸν ἀντιμετωπίσω μὲ τὸ ἀπόλυτο καὶ λιγάκι εἰρωνικὸ ὕφος τῆς κ. Καρκαγιάννη. Ὡστόσο οἱ διορθώσεις τῆς κ. Κ. περιέχουν ἀνακρίβειες πού, μερικὲς τουλάχιστον, πρέπει ἔγκαιρα νὰ διορθωθοῦν γιὰ νὰ μὴ δημιουργήσουν ἀπατηλὲς ἐντυπώσεις. Λοιπόν:

1. Παγούνης ζωγράφος δὲν ὑπάρχει, ὑπάρχει μόνο Παγώνης. Μόνο σὲ μιά του νεανικὴ ἐπιγραφὴ ἀκολουθεῖ ἀκόμα τὴν προφορὰ τῆς καταγωγῆς του καὶ γράφει: «παγούνι». Σὲ ὅλες, ὑπογραμμίζω σὲ ὅ λ ε ς, τὶς ἄλλες γράφει Παγώνης, ἔστω καὶ ἀνορθόγραφα: «παγόνις», «παγόνι», «παγόνης» κλπ. Προκαλῶ τὴν κ. Κ. νὰ μοῦ ὑποδείξει ἔστω καὶ μία ἄλλη, ἐκτὸς ἀπὸ τῆς Ἁγίας Μαρίνας Κισσοῦ. Ὁ γιός του Ἀθανάσιος Παγώνης οὔτε μία φορὰ δὲν γράφει «Παγούνη» κι ἂς μᾶς τὸ βεβαιώνει τόσο κατηγορηματικὰ ἡ κ. Κ.. Θὰ χρωστοῦσα εὐγνωμοσύνη ἂν μοῦ ὑποδείκνυε τέτοια παραδείγματα. Σᾶς στέλνω γιὰ δημοσίευση τὴν πίσω ὄψη μιᾶς εἰκόνας του, ἂν θέλετε κι ἄλλες πολλές, εὐχαρίστως νὰ σᾶς στείλω. Θὰ συμφωνήσω μὲ τὴν κ. Κ. πὼς «ἡ ἀκρίβεια τῆς ἀνάγνωσης ἀποδεικνύεται ἐξαιρετικῆς σημασίας». Ἡ ἀκρίβεια ὅμως.

2. Ἡ κ. Καρκαγιάννη μᾶς βεβαιώνει κατηγορηματικὰ πὼς τοῦ Παγώνη ἔχουμε ἔργα μόνο «σὲ χρονικὰ ὅρια στενά: 1801-1805». Λοιπόν, ἔργα τοῦ Παγώνη ἔχουμε ὡς τὰ 1836. Σημειώνω ἐνδεικτικὰ μερικὲς χρονολογίες: Ἅγιος Δημήτριος Νεοχωρίου 1801, Ἅγιος Γεώργιος Δράκιας 1815, παράσπιτο Τριανταφύλλου, Δράκια 1832, Ἁγία Τριάδα Μακρυνίτσας 1836. Πῶς εἶναι δυνατὸ ἐρευνητὴς ποὺ δηλώνει πὼς ἀπὸ καιρὸ ἀσχολεῖται μὲ τὸ θέμα, νὰ ἀγνοεῖ τὰ ἐννέα δέκατα περίπου τῆς σταδιοδρομίας τοῦ ζωγράφου; Αὐτό, φυσικά, δὲν ἐμποδίζει τὴν κ. Κ. νὰ τονίζει αὐτάρεσκα: «Πρέπει νὰ ἀκριβολογοῦμε». Μᾶλλον πρέπει.

Ἁγία Τριάδα Μακρυνίτσας, 1836.

3. Ἡ κ. Κ. κατηγορεῖ τὸν κ. Ξύδη γιὰ ὅσα ἐπαινετικὰ ἔγραψε γιὰ τὸν Παγώνη καὶ καταλήγει πὼς αὐτὴ ξέρει ἄλλους ποιοτικὰ ἀνώτερούς του. Ἂν καὶ θεωρῶ ἁπλοϊκὴ τὴν κατάταξη τῶν ζωγράφων σὲ σειρά: πρῶτος-δεύτερος, ἀνώτερος-κατώτερος, θὰ θὰ τὴν παρακαλοῦσα νὰ μᾶς ὑποδείξει ἔστω καὶ λίγους ποὺ νὰ ξέρει τὸ σύνολο τοῦ ἔργου τους ἢ καὶ μεγάλο μέρος του, τὶς ἐπιδράσεις ποὺ δέχτηκαν, τὰ πρότυπά τους, τὰ στοιχεῖα τελοσπάντων ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ μπορέσει κανένας νὰ ἀξιολογήσει μὲ κάποια σχετικὴ εὐθύνη ἕναν ζωγράφο. Ὄχι μερικὲς βιαστικὲς ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις, «μιὰ μικρὴ ματιά», κατὰ τὴν εὔστοχη ἔκφραση τῆς ἴδιας. Θὰ τὸ περιμένω μὲ ἐνδιαφέρον. Ἀλλιῶς τὰ βέλη περὶ ἀοριστολογίας καὶ ἀνεπαρκοῦς γνώσης θὰ ἀλλάξουν κατεύθυνση.

4. Γράφει ἀκόμα πὼς ἡ καθιέρωση τοῦ Παγώνη εἶναι τυχαία καὶ «δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπ' ἐκείνη ποὺ κατασκευάζει πολλὲς φορὲς τὸ ἐμπόριο ἔργων σύγχρονης τέχνης μὲ τὴ βοήθεια τῆς τεχνοκριτικῆς». Ἐπειδὴ εἶμαι ὁ πρῶτος ποὺ ἔγραψα γιὰ τόν, ἄγνωστο ὡς τότε, Παγώνη θεωρῶ ἀπαράδεκτο ἕνα τέτοιο ὑπαινιγμό. Ἂν μοῦ ἀποδείξει πὼς ἔκανα λάθος θὰ τὸ παραδεχθῶ. Δὲν ἀνήκω στοὺς μακάριους ἀνυποψίαστους ποὺ βγάζουν ἀφορισμούς. Διαφωνῶ σὲ πολλὰ σημεῖα καὶ μὲ τὸν κ. Ξύδη, μὰ δὲν ἔπαψα νὰ τὸν σέβομαι καὶ νὰ τὸν ἐκτιμῶ. Ὁ διάλογος δὲν σημαίνει ἀμοιβαία ἀνυποληψία, τὸ ἀντίθετο, προϋποθέτει ἀλληλοσεβασμό, ὅταν, φυσικά, τὸν ἀξίζει ὁ συνομιλητής. Θὰ τελειώσω μὲ μιὰν ἀκόμη φράση τῆς ἐπιστολογράφου σας. Πάλι γιὰ τὸν Παγώνη. «Εἶχε αὐτὸς τὴν τύχη, βέβαια, νὰ τοῦ ἀφιερώσουν 3-4 μικρὲς μελέτες καὶ νὰ τὸν «βγάλει ἡμερολόγιο» μιὰ μεγάλη βιομηχανία». Παρακάμπτω ἐκεῖνο τὸ μέσα σὲ εἰσαγωγικὰ «βγάλουν ἡμερολόγιο», ποὺ εἶναι μιὰ ἀπρεπὴς καὶ ἀδέξια εἰρωνεία, καὶ σημειώνω πὼς ὁ Παγώνης δὲν εἶναι καλὸς ζωγράφος γιατὶ τοῦ ἔβγαλαν ἡμερολόγιο, μὰ τοῦ ἔβγαλαν ἡμερολόγιο γιατὶ εἶναι καλὸς ζωγράφος. Μὲ χαρὰ θὰ δεχθοῦμε καὶ θὰ χειροκροτήσουμε ὅταν μᾶς παρουσιάσουν καὶ ἄλλους καλοὺς ζωγράφους, γιατὶ ἔτσι μαθαίνουμε καὶ ἀγαπᾶμε περισσότερο τὸν τόπο μας. Κι ἂς εἶναι «τυχαία» ἡ παρουσίασή τους, τουλάχιστον ὅσο καὶ τοῦ Παγώνη.

Κίτσος Α. Μακρῆς

Γράφει ὁ Ἀλέξ. Ξύδης:

Φίλο ΑΝΤΙ,

Ἡ κυρία Βάσα Καρκαγιάννη-Καραμπελιᾶ εἶχε τὴν καλοσύνη (τεῦχος σας ἀρ. 31 δίχως ἡμερομηνία) νὰ τιμήσει μὲ ἐπιστημονικὴν ἀπάντηση τὸ μικρὸ χρονικό μου γιὰ τὸν Παγώνη πού, πέρα ἀπὸ τὴν ἀκρίβεια ὁρισμένων πραγματικῶν γεγονότων ποὺ ἀναφέρει, δὲν ἔχει ἀξιώσεις ἐπιστημονικοῦ μελετήματος. Ἐξ ἄλλου ἡ κυρία Β.Κ.Κ. μοιάζει ν' ἀπαντάει σὲ ἄλλες ἀπόψεις γύρω ἀπὸ τὸ θέμα, μὲ τὶς ὁποῖες δικαίωμά της νὰ μὴ συμφωνεῖ, ἀλλὰ ποὺ τυχαίνει νὰ μὴν εἶναι δικές μου, καὶ γι' αὐτὸ δὲν φαίνονται διατυπωμένες στὸ χρονικό μου.

Στὸ θέμα τῆς ἀκρίβειας πρῶτα:

1. Ἀνακαλῶ γιὰ τὸν Παγώνη τὸ ὄνομα Κωνσταντῆς ποὺ μπῆκε ἀπὸ παραδρομὴ δική μου. Γνωρίζω πὼς δὲν εἶναι δικό του, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ πατέρα του. Εἶναι ὅμως ἀνακριβὲς τὸ ὑποστηριζόμενο ἀπὸ τὴν κ. Β.Κ.Κ. ὅτι τὸ «Παγούνης» συνεχίζεται στὸ 19ο αἰώνα. Ἀπὸ τὶς ἐπιγραφὲς ποὺ γνωρίζω ἀπὸ αὐτοψία καταθέτω τὶς ἑξῆς δύο γραφὲς τοῦ ὀνόματος τοῦ Π. πέρα ἀπὸ ἐκείνην τῆς Ἅγιας Μαρίνας Κισσοῦ, ποὺ ἡ κ. ΒΚΚ δὲν τὴ μεταγράφει μ' ἀκρίβεια. Ἡ σωστὴ ἀνάγνωση εἶναι, πιστεύω: «χεὶρ δορεόντος Παγοῦνι κωνσταντῆ χιωνιαδύτη...» ὅπου οἱ διορθώσεις ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τῆς κυρίας ΒΚΚ ὑπογραμμίζονται. Οἱ ἄλλες γραφὲς εἶναι οἱ ἑξῆς:

1. Νιοχώρι, Ἁγ. Δημήτριος: «χεὶρ δορεουντος παγύνη τζαμητζῆ χηοναδήτι» (τοῦ 1801).

2. Ἀνήλιο, Ἁγ. Τριάδα: «χεὶρ εὐτελεστάτου παγώνη» τοῦ (1804).

Σ' αὐτὲς προσθέτω ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Κ.Α. Μακρῆ «Δυὸ λαϊκοὶ Ζωγράφοι – Γιάννης καὶ Θανάσης Παγώνης», Βόλος 1952:

3. Ἅη Γιώργης, Δράκεια: «χεὶρ εὐτελεστάτου Παγόνι» (τοῦ 1815).

4. Ἁγ. Τριάδα, Μακρυνίτσα: «διὰ χειρὸς παγώνη δρακιότου» (τοῦ 1836).

Ἀπὸ τὴ χρονολογικὴ σειρὰ μποροῦμε ἴσως νὰ συμπεράνουμε πὼς τὸ πιὸ «καθαρεῦον» Παγώνης ποὺ ἐμφανίζεται πρῶτα τὸ 1804 ἐπικαλύπτει βαθμιαῖα, καὶ τελικὰ ἀντικαθιστᾶ τὸ τοπικὸ «Παγούνις» γύρω στὴ δεκαετία 1830. Τὸ «Παγούνης» γιὰ τὸν συγκεκριμένο αὐτὸν ζωγράφο δὲν ἐμφανίζεται, ὅσο γνωρίζω, μετὰ τὸ 1802.

2. Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Πατρὸς Γ. Παΐσιου ποὺ μνημονεύει καὶ ἡ κ. ΒΚΚ ἄντλησα τὶς περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὸ μεγάλο πλῆθος καὶ τὶς γενιὲς τῶν ζωγράφων ἀπὸ τοὺς Χιονάδες ποὺ μοῦ ἐπιτρέψανε νὰ γράψω μὲ κάποια ρητορικὴ ὑπερβολὴ – Οὐ πρὸς θάνατον σ' ἕνα χρονικὸ – ὅτι «ὅλοι οἱ Χιοναδίτες ἦτανε ζωγράφοι» – Οὔτε στὸ χρονικὸ οὔτε ἀλλοῦ δὲ μιλάω γιὰ «Σχολὴ» στοὺς Νιονιάδες ἢ κὰν γιὰ συνάφι. Γνωστὸ εἶναι ὅμως ὅτι σὲ ὁρισμένα χωριὰ ἐπικρατοῦσαν συγκεκριμένες τέχνες, ὅπως οἱ καζαντζῆδες, οἱ καλαϊτζῆδες κ.ο.κ., δίχως ν' ἀποκλείονται καὶ ἄλλες, συνήθως συγγενικές, ὅπως π.χ. ἀναφέρει ἡ κ. ΒΚΚ τοὺς κτίστες, τζαμιτζῆδες, ἀσπριτζῆδες... Ὁ ἴδιος ὁ Παγώνης μᾶς παρουσιάζεται σὰν «τζαμητζῆς» Χιοναδίτης τὸ 1801.

Πουθενὰ δὲ γράφω πὼς ἡ τριπλὴ ἀπάντηση τοῦ Πέτρου, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα μοτίβα, εἶναι «αποκλειστικότητα τοῦ Παγούνη», ἁπλῶς ὑπογραμμίζω μιά, κατ' ἐμέ, ποιοτικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς παραστάσεις αὐτὲς τοῦ Παγώνη καὶ ἐκεῖνες ἄλλων συγχρόνων του. Διαφωνῶ ριζικὰ (καὶ γνωρίζει τὸ ΑΝΤΙ πόσο μ' ἔχει ἀπασχολήσει τὸ θέμα τελευταῖα) μὲ τὸν ἰσχυρισμὸ τῆς κυρίας ΒΚΚ πὼς ἡ ἐλάχιστη «φήμη» τοῦ Παγώνη «δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπ' ἐκείνην ποὺ κατασκευάζει πολλὲς φορὲς σήμερα τὸ ἐμπόριο ἔργων σύγχρονης τέχνης μὲ τὴ βοήθεια τῆς τεχνοκριτικῆς». Φυσικὰ ἀποκρούω κατηγορηματικὰ τὸν προσωπικὸ ὑπαινιγμὸ ποὺ περιέχει ἡ τελευταία αὐτὴ φράση.

Ὅσο γιὰ τὴν «πιὸ γερὴ ἰδιοφυΐα» τοῦ Παγώνη, πρόκειται βέβαια γιὰ ὑποκειμενική μου κρίση, ποὺ στηρίζεται ὅμως σὲ ἀρκετὲς αὐτοψίες καὶ προσωπικὲς διαπιστώσεις, ὥστε ν' ἀποχτᾶ κάποια δόση ἀντικειμενικότητας. Ἡ κυρία ΒΚΚ θὰ μᾶς πρόσφερε σὲ ὅλους, μελετητὲς καὶ κοινό, μεγάλη ὑπηρεσία ἂν μᾶς ἀνακοίνωνε ποιοὶ ἄλλοι ζωγράφοι τῆς ἐποχῆς ξεπερνοῦν ἢ ἰσοφαρί-

ζουν σὲ ποιότητα τὸν Παγώνη. Ὁ Κ. Α. Μακρῆς πρῶτος, καὶ σὲ μικρότερο βαθμὸ ἐγώ, ἐβάλαμε ὁρισμένα λιθάρια στὰ θεμέλια τῆς ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς τέχνης, πού, κατὰ τὴ γνώμη μου, ξεκινάει ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 18 αἰ., καταγράφοντας καὶ ἀνακοινώνοντας δημόσια ὅσο τεκμηριωμένο ὑλικὸ μπορέσαμε νὰ συνάξουμε. Στὴν κ. ΒΚΚ καὶ σὲ ἄλλους νέους Ἕλληνες μελετητὲς κι ἐπιστήμονες ποὺ σπουδάζουν ἀκόμα στὸ ἐξωτερικὸ ἀπόκειται νὰ ἐπεκτείνουν, σὲ βάθος καὶ σὲ πλάτος, αὐτὰ τὰ πρῶτα μελετήματα, μὲ ἐργασίες ποὺ ἡ ἀνάγκη τους γίνεται ὅλο κ' ἐπιταχτικότερη καθὼς περνάει ὁ χρόνος καὶ φθείρονται ἀνεπανόρθωτα τὰ μνημεῖα ἢ «τεκμήρια» τῆς παιδευσιακῆς δραστηριότητας ἐκείνων ποὺ ἀπαρτίζουνε τὶς ἀπαρχὲς τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Μὲ τὶς μεθοδολογικὲς σκέψεις τῆς κ. ΒΚΚ ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς συμφωνῶ, ἂν καταλαβαίνω σωστὰ πὼς ἐπιθυμεῖ τὸν συσχετισμὸ τοῦ ἔργου τοῦ Παγώνη «μὲ τοὺς ἄλλους τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης πρακτικῆς, συγχρονικὰ καθὼς καὶ διαχρονικά». Πρὶν ἀπ' ὅλα πρέπει νὰ ἔχουμε πλῆθος μονογραφίες γιὰ συγκεκριμένα προϊόντα τῆς ἀνθρώπινης αὐτῆς πρακτικῆς, μελέτες ἐπιτόπιες ὅλων τῶν ἔργων ποὺ σώζονται, τῶν ὁποίων ἡ σύνθεση, σ' ἕνα δεύτερο στάδιο, θὰ δώσει τὸ συσχετισμὸ αὐτό.

Φιλικὰ

Α.Γ. Ξύδης

•βιβλίο•

Κυρ. Σιμόπουλου

κριτικὴ παρουσίαση τοῦ βιβλίου τοῦ Ν. Ψυρούκη:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1940-1967)
Ἐκδ. Ἐπικαιρότητα, 1975

Στὰ τελευταῖα χρόνια καὶ ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπὸ τὴ μεταπολίτευση παρατηροῦμε μιὰ χειμαρρώδη συγγραφικὴ δραστηριότητα γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς περιόδου ποὺ ἐκτείνεται ἀπὸ τὴ μεταξικὴ δικτατορία ὡς τὴ χούντα τῶν συνταγματαρχῶν. Ἔρευνες καὶ ἀναδρομές, δοκίμια καὶ ἀρχειακὲς ἀναδιφήσεις. Ἀπὸ πολλὲς σκοπιὲς καὶ μὲ ποικίλες προθέσεις. Ἀκόμα καὶ στὸ χῶρο τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας ἐπισημαίνονται συχνὲς ἀναγωγὲς καὶ προεκτάσεις ἱστορικοπολιτικές, σ' αὐτὸ τὸ χρονικὸ διάστημα: θέατρο, κινηματογράφος, εἰκαστικὲς τέχνες, τραγούδι.

Δὲν εἶναι παράξενο. Ἡ περίοδος ποὺ ἀκολούθησε τὴν 4η Αὐγούστου 1936 ὑπῆρξε ἡ συγκλονιστικότερη τοῦ νεοελληνικοῦ βίου. Μόνο μὲ τὴ δεκαετία τοῦ ἐθνικοῦ ξεσηκωμοῦ καὶ τὴ 15ετία 1909-1924 θὰ μποροῦσε νὰ συγκριθεῖ. Πόλεμοι, ἐθνικοὶ καὶ ἐμφύλιοι, πολιτειακοὶ σεισμοί, πολιτικὲς θύελλες, συμφορές, ἑκατοντάδες χιλιάδες νεκροί, κορυφώσεις καὶ τάρταρα. Ἕνας ἑλληνικὸς στρόβιλος. Ὄχι αὐτοκίνητος καὶ αὐτόνομος ἀλλὰ ἐνταγμένος στὴ δίνη διεθνῶν ἀνακατατάξεων καὶ συγκρούσεων, πολιτικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν. Μὲ δυὸ λόγια αὐτὴ ἡ περίοδος ὑπῆρξε ἡ πιὸ περίπλοκη, ἡ πιὸ ἀντιφατικὴ καὶ ἐκρηκτικὴ φάση τῆς νεοελληνικῆς ἱστορίας.

Οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν τῶν ἔργων, ποὺ ἀπαρτίζουν μιὰ ὁλόκληρη βιβλιοθήκη – καὶ θὰ ἔπρεπε ἴσως ν' ἀναλάβει τὸ «ΑΝΤΙ» μιὰ προσπάθεια γιὰ συστηματικὴ κατάταξη καὶ ἀξιολόγησή τους – εἶναι Ἕλληνες ποὺ μιλοῦν γιὰ σύγχρονα γεγονότα. Ὁ μικρὸς χρόνος ποὺ πέρασε ἀπὸ τότε καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀπευθύνονται στὴ γενιὰ ποὺ ἔζησε λίγο πολὺ αὐτὰ τὰ γεγονότα, θετικὰ ἢ ἀρνητικά, καὶ στὴν ἀνήσυχη καὶ φωτισμένη γενιὰ τοῦ Πολυτεχνείου, ὑποβάλλουν τὴν εὐθύνη γιὰ βαθύτερες διερευνήσεις ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέπουν τὸν ἔλεγχο καὶ τὶς ἔγκαιρες διακριβώσεις. Δύσκολες στὴν ἐποχή μας οἱ καλπουζανιὲς τῆς ἱστορίας.

Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ εἶχαν ὅλες αὐτὲς οἱ ἐκδόσεις δείχνει τὴν εὐαισθησία τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὸ πρόσφατο ταραχῶδες παρελθὸν – ποὺ ὑπῆρξε σταθμὸς καὶ κλειδὶ στὴ μοίρα τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ –, τὴν ἐπιμονή του στὴν ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας καὶ τὸν βαθύτατο προβληματισμό του. Δείχνει ἐπίσης πόσο ἀναγκαία εἶναι ἡ ρεαλιστικὴ ἀποτίμηση τοῦ χθὲς γιὰ τὴ διαγραφὴ τῆς προοπτικῆς τῶν αὐριανῶν λαϊκῶν ἀγώνων.

Ὁ Νῖκος Ψυρούκης ἀνήκει στὴν ὁμάδα τῶν εἰδικῶν μελετητῶν τῆς πρόσφατης ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐρευνητικὸ καὶ ἄγρυπνο πνεῦμα, μὲ λαμπρὴ θεωρητικὴ κατάρτιση, μεθοδικότητα καὶ συνέπεια, ἔδωσε μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀναλύσεις πολιτικῶν καὶ κοινωνικοοικονομικῶν προβλημάτων τῶν τελευταίων σαράντα χρόνων. Τὸ πιὸ πρόσφατο ἔργο του ἡ δίτομη «Ἱστορία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας (1940-1967)», γραμμένη στὰ χρόνια τῆς δικτατορίας, ἀποτελεῖ μιὰ τολμηρὴ σύνθεση τῶν ἐσωτερικῶν ἐξελίξεων ὕστερα ἀπὸ τὴν ἔκρηξη τοῦ Β΄ παγκοσμίου πολέμου. Οὐσιαστικὰ δὲν πρόκειται γιὰ ἱστορία, γιὰ παράθεση δηλαδὴ γεγονότων, ἀλλὰ γιὰ ἀνατομία μιᾶς πολυδιάστατης ἐποχῆς. Εἶναι ἑρμηνεία τῶν γεγονότων, ἔρευνα σὲ βάθος μὲ ἐπίμονη ἀναγωγὴ στὰ τεκμήρια καὶ μὲ ἀδιαμφισβήτητη ἐπιστημοσύνη.

Ἡ μεθοδολογία τῆς ἔρευνας τοῦ Ψ.: ἡ γενετικὴ-αἰτιολογικὴ τοῦ ἱστορισμοῦ.

Τὸ κεντρικὸ πρόβλημα τῆς Ἱστορίας του: «Ἡ ταξικὴ πάλη μέσα στὶς συνθῆκες τοῦ σύγχρονου κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ στὴν Ἑλλάδα καὶ τῆς ξένης ἰμπεριαλιστικῆς κηδεμονίας».

Στὸν Α΄ τόμο (470 σελ.) ὁ Ψ. ἐντοπίζει τὴ μελέτη του σὲ δύο καίρια σημεῖα. Στὴν Ἐθνικὴ Ἀντίσταση (χαρακτήρας καὶ αἴτια τῆς συντριβῆς της) καὶ στὶς διάφορες φάσεις τῆς ἀμερικανοκρατίας στὴν Ἑλλάδα.

Στὸν Β΄ τόμο (427 σελ.) ἐπιχειρεῖ ἀνάλυση τοῦ καθεστῶτος τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῆς ἀμερικανοκρατίας στὴ χώρα μας καθὼς καὶ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ποὺ ἐπηρέασε καὶ ἐπηρεάζει ἀποφασιστικὰ-ρυθμιστικὰ καὶ τὶς ἐσωτερικὲς ἐξελίξεις στὴν Ἑλλάδα καὶ τὶς σχέσεις της στὸν διεθνὴ χῶρο.

Ὁ Ψ. εἶναι ἐναντίον τῆς παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς καὶ ἀσκεῖ κριτικὴ ποὺ συχνὰ φαίνεται καταλυτική. Ἀνεξάρτητα ὡστόσο ἀπὸ τὶς θέσεις του πάνω σ' ἕνα πολύπλοκο, ἀντιφατικὸ καὶ καυτὸ ἀκόμα πρόβλημα, τὴν ἀλλαγὴ δηλαδὴ τοῦ ροῦ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ὕστερα ἀπὸ τὴ φασιστικὴ κατάκτηση τῆς χώρας καὶ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος, τοὺς κλυδωνισμοὺς καὶ τὶς μεταπτώσεις, ἄσχετα, τέλος, μὲ ὁποιαδήποτε ἐπιμέρους ἐπιφύλαξη στὴ συμπερασματολογία, ἡ «Ἱστορία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας» ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ἐρευνητικῆς εὐσυνειδησίας.

Στὶς ἁπλοϊκὲς ἢ παρορμητικὲς ἐξηγήσεις - ἑρμηνεῖες τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐθνικολαϊκοῦ ἀντιστασιακοῦ κινήματος (ἀνικανότητα τῆς ἡγεσίας τοῦ ΚΚΕ-ΕΑΜ, προδοσία, βάναυση ἔνοπλη ἐπέμβαση τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ) ὁ Ψ. ἀντιπαραθέτει τὴν ἄποψη, ποὺ ἀποτελεῖ, ἄλλωστε, τὸ κυριαρχικὸ μοτίβο ὁλόκληρου τοῦ ἔργου, ὅτι ἡ συντριβὴ ὀφειλόταν στὸν ἀντεπαναστατικὸ τρόπο σκέψης καὶ δράσης τῆς ἡγεσίας. Αὐτὸς ὁ τρόπος σκέψης καὶ δράσης ἐπέτρεψε στὰ μικροαστικὰ στρώματα νὰ διαβρώσουν τὸ προλεταριάτο καὶ νὰ τοῦ ἀποσπάσουν τὴν ἡγετικὴ πρωτοπορία, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν ἀφανισμὸ τοῦ κινήματος «ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ἰμπεριαλιστὲς καὶ τὴ ντόπια ἄρχουσα τάξη».

κατὰ τὸν συγγραφέα ἡ Ἐθνικὴ Ἀντίσταση ἦταν μιὰ λαϊκὴ ἀντιιμπεριαλιστικὴ ἐπανάσταση ποὺ στρεφόταν τόσο ἐναντίον τῶν ξένων ἰμπεριαλιστῶν, ὅσο καὶ ἐναντίον τοῦ ντόπιου καθεστῶτος τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Οἱ ἀντιστασιακὲς ὀργανώσεις εἶχαν κηρύξει ἀπὸ τὸ 1941 κιόλας τὴ βαθιὰ κοινωνικὴ καὶ ἐθνικοαπελευθερωτικὴ ἐπανάσταση.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὸς ὁ στόχος ἔπρεπε ἡ Ἐθνικὴ Ἀντίσταση νὰ διατηρήσει τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν πρωτοβουλία της μέσα στὰ πλαίσια τοῦ συμμαχικοῦ ἀντιχιτλερικοῦ συνασπισμοῦ καὶ κυρίως νὰ ἀκολουθήσει σταθερὴ προλεταριακὴ ἐπαναστατικὴ γραμμή. Ἡ γραμμὴ αὐτὴ θὰ μποροῦσε νὰ τηρηθεῖ μονάχα ἀπὸ μιὰ ἐργατικὴ πρωτοπορία μὲ ὀλιγάριθμα μέλη, ὥστε νὰ μὴ νοθεύεται ἡ ἐπαναστατικὴ σκέψη.

Τί ἔκανε ὅμως τὸ ΚΚΕ; Ἄνοιξε τὶς πόρτες τοῦ κόμματος καὶ μάλιστα στὴν πιὸ κρίσιμη φάση τῆς μάχης. Μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διαποτιστεῖ ἡ ἡγεσία ἀπὸ ἀστικὴ νοοτροπία. Υἰοθέτησε τὴν πολιτικὴ τῆς «ἐθνικῆς ἑνότητας» συμμαχώντας μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης, τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ ἐπαναστατημένος λαὸς διεκδικοῦσε τὴν ἐξουσία ὄχι ἀπὸ τὸν εἰσβολέα ἀλλὰ ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ καὶ τὸν ἰμπεριαλισμό. Ἔτσι ἡ ἡγεσία, περνώντας ἀπὸ συνθηκολόγηση σὲ συνθηκολόγηση, ἔσυρε τὸ λαϊκὸ κίνημα στὸ βάραθρο.

Ὁ λαϊκὸς στρατός, ἡ θαυμαστὴ πραγμάτωση τοῦ ξεσηκωμοῦ, ἔγινε ὅπλο τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅπλο τῆς ἀντεπανάστασης. Κι ἀφοῦ ὁ λαϊκὸς στρατὸς ἔπαψε νὰ εἶναι ὁ ἔνοπλος λαός, ἡ συντριβὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης ἦταν ἀναπόφευκτη.

Τὸ ἐθνικὸ συμβούλιο τῶν βουνῶν θύμιζε ἀστικὸ κοινοβούλιο (τὸ 85% τῶν ἀντιπροσώπων προερχόταν ἀπὸ τὴν ἀστικὴ διανόηση) καὶ ὄχι «συνέλευση ἐπαναστατημένου λαοῦ».

Στὴ Μ. Ἀνατολή, τὸ ΚΚΕ ἔπαιξε τὸ παιγνίδι τῶν Ἄγγλων μὲ ἀποτέλεσμα τὴ διάλυση τοῦ ἀντιφασιστικοῦ στρατοῦ, ποὺ ἂν ἀποβιβαζόταν στὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀχτώβρη τοῦ 1944 δὲν θὰ γινόταν ἡ ἔνοπλη ἐπέμβαση τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Στὴν τραγωδία τοῦ Δεκέμβρη ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ-ΕΑΜ ἄφησε τὴν πρωτοβουλία στοὺς Ἄγ-

τετράδιο
ΤΟ ΠΙΟ ΝΕΟ ΤΟ ΠΙΟ ΜΑΧΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΛΟ ΤΟ ΜΗΝΑ ΣΤΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

γλους. Ὁ ΕΛΑΣ ἔμεινε παθητικὸς παρατηρητής. Καὶ στὴ μάχη τῆς Ἀθήνας ἐφαρμόσθηκε ἡ «χρεωκοπημένη τακτικὴ τῶν ἀστικῶν, στρατιωτικῶν πραξικοπημάτων». Ἀντὶ ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ-ΕΑΜ νὰ καλέσει τὸ λαὸ σὲ ἐξέγερση, προτίμησε τὴ συνθηκολόγηση. Μὲ τὴ συμφωνία τῆς Βάρκιζας παράδωσε τὴν Ἐθνικὴ Ἀντίσταση στὴ σφαγή. «Δέχτηκε νὰ παραδώσει τὸ ΕΑΜ 41.000 ὅπλα χωρὶς ν' ἀποσπάσει γενικὴ ἀμνηστία γιὰ τοὺς ἀγωνιστές».

Καὶ τὸ συμπέρασμά του: Ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ-ΕΑΜ δὲν εἶχε «ἐπαναστατικὴ ὅραση», δὲν εἶχε ἐμπιστοσύνη στὶς λαϊκὲς δυνάμεις, «ἤθελε νὰ καλοπιάσει τοὺς ἰμπεριαλιστές», τὴ στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ «ἡ λαϊκὴ ἐπαναστατικὴ ἐξουσία ἀποτελοῦσε πραγματικότητα στὶς περισσότερες περιοχὲς τῆς χώρας».

Προχωρεῖ πιὸ πολὺ ὁ συγγραφέας. Μιλάει γιὰ ὑποσυνείδητη ἰδιοτέλεια τῆς ἡγεσίας. Ἐπειδὴ ἐκπροσωποῦσε τὰ μεσοστρώματα, δηλαδὴ τεχνοκράτες, γραφειοκράτες κ.λπ., φιλοδοξοῦσε νὰ ἐξασφαλίσει «κοινωνικὰ προνόμια».

Ἡ ὁλοκλήρωση τῆς καταστροφῆς τοῦ λαϊκοῦ κινήματος, ποὺ συντελέσθηκε μὲ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, ἔχει, κατὰ τὸν Ψ., τὴ σφραγίδα τῆς ἀντιφατικῆς καὶ ἀλλοπρόσαλλης πολιτικῆς τοῦ Ζαχαριάδη. Ἐνῶ «ὁ στρατιωτικοαστυνομικὸς μηχανισμὸς καὶ ὁ ἰμπεριαλισμὸς» στερεωνόταν στὴν Ἑλλάδα, ὁ Ζαχαριάδης ὑποσχόταν ἔνοπλη νίκη τοῦ ΚΚΕ. Ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ, ἀκολουθώντας ἀντεπαναστατικὴ γραμμή, ἔπεσε στὴν παγίδα ποὺ ἔστησε ὁ ἀμερικάνικος ἰμπεριαλισμὸς καὶ ὁ ντόπιος καπιταλισμός, δὲν μπόρεσε νὰ συλλάβει τὴ σημασία τοῦ παράγοντα χρόνος, δὲν πέτυχε οὔτε νὰ κινητοποιήσει τὶς λαϊκὲς μάζες οὔτε νὰ συνδέσει τὸ ἀντάρτικο μὲ τὰ ἀπελευθερωτικὰ κινήματα τῆς Κύπρου καὶ τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Στὸ Β΄ τόμο ὁ Ψ. ἐξεικονίζει τὸ οἰκονομικοκοινωνικὸ ὑπόβαθρο τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας ὕστερα ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ ὡς τὴ δικτατορία, δίνοντας μιὰ «κάτοψη καὶ κατατομὴ τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῆς ἀμερικανοκρατίας» στὸν τόπο μας.

Οἱ βασικὲς θέσεις καὶ διαπιστώσεις τοῦ συγγραφέα:

Στὴν ἑλληνικὴ οἰκονομία, κατὰ τὴν ἐξεταζόμενη περίοδο, εἶναι συντριπτικὴ ἡ ὑπεροχὴ τῆς βιομηχανίας θαλασσίων μεταφορῶν, τοῦ ἐφοπλιστικοῦ κεφαλαίου, ποὺ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἐργατικὴ δύναμη ἔθεσε ὑπὸ τὸν ἔλεγχό του τὸ ἑλληνικὸ κράτος.

Ἡ Ἑλλάδα ἀποτελεῖ ἐξάρτημα τῶν ἀναπτυγμένων καπιταλιστικῶν χωρῶν. Προσφέρει φτηνὰ ἀγροτικὰ προϊόντα καὶ πρῶτες ὕλες καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἴδη. Ἔτσι μένει πάντοτε χρεωμένη, μὲ μόνιμο παθητικὸ στὸ ἰσοζύγιο ἐξωτερικῶν πληρωμῶν, ποὺ πρέπει νὰ καλυφθεῖ ἀπὸ τοὺς ἄδηλους πόρους (ναυτιλία καὶ μετανάστες).

Ὁ Ψ. ἐπιχειρεῖ μιὰ ἀνάλυση τῆς μορφῆς τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας (τὸ ἑλληνικὸ Δημόσιο ξόδεψε τριπλὰ ἀπὸ ὅσα πῆρε), τοῦ ρόλου της (πλασιὲ τῶν πολεμικῶν βιομηχανιῶν) καὶ τῶν ἀπώτερων σκοπῶν της (τελειοποίηση τοῦ παγκόσμιου ἀμερικανικοῦ στρατηγικοῦ συστήματος, μὲ τὴν ἔνταξη τῆς χώρας στὸ ΝΑΤΟ).

Ἡ φορολογία ἦταν κατὰ 80% ἔμμεση (πηγή της δηλαδὴ τὰ λαϊκὰ στρώματα) καὶ ἡ ἀγροτικὴ οἰκονομία καταποντισμένη. Ἔτσι ξέσπασε τὸ μεταναστευτικὸ κύμα στὰ ἀστικὰ κέντρα καὶ στὸ ἐξωτερικό.

Μὲ τὴ γραφειοκρατικοποίηση τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ μηχανισμοῦ καὶ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ ἀμερικανικοῦ τρόπου ζωῆς πραγματοποιήθηκε ἡ ἀλλοτρίωση τῶν μαζῶν (οἰκονομική, κοινωνική, ἰδεολογική, πολιτική). Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἔγινε καταναλωτική. Οἱ καταναλωτικὲς δαπάνες παρουσίασαν τεράστιο ἄνοιγμα σὲ σχέση μὲ τὸ πραγματικὸ κοινωνικὸ προϊόν. Ὁ καταναλωτὴς ἔγινε ὄργανο τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Κι ὅσο ἐπεκτεινόταν ὁ καταναλωτικὸς χαρακτήρας τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, τόσο μεγάλωνε ἡ ἐξάρτηση ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό.

Τὰ συμπεράσματα τοῦ συγγραφέα: Παρὰ τὴν ἐπιτυχία ποὺ σημείωσε ἡ ἰδεολογία τῆς ἀμερικανοκρατίας οἱ ἀντιθέσεις παρέμειναν. Μαρασμὸς τῆς ἀγροτιᾶς, μετανάστευση, μόνιμη οἰκονομικὴ ἐξάρτηση, δημοσιονομικό, ἀλλοτρίωση, ξεπεσμὸς τῆς ἀστικῆς διανόησης.

Ἀντικρούει τὴν ἄποψη ὅτι ἡ ἐργατικὴ τάξη ἔπαψε νὰ παίζει πρωτοποριακὸ ἐπαναστατικὸ ρόλο καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῶν ὑπηρεσιῶν, ἡ ἀστικὴ διανόηση, ἄδραξαν τὴ σκυτάλη γιὰ τὴν πορεία πρὸς τὸ σοσιαλισμό. Γιατὶ ἀποκλείεται οἱ τεχνοκράτες, διανοούμενοι κ.λπ., ποὺ ἀποτελοῦν προνομιοῦχες δυνάμεις, νὰ παλαίψουν γιὰ τὴν κατάργηση τῆς ἐκμετάλλευσης. Καὶ καταλήγει:

«Μοναδικὴ πρωτοποριακὴ δύναμη γιὰ τὴν ἐπαναστατικὴ ἀλλαγὴ τοῦ σύγχρονου κόσμου εἶναι τὸ προλεταριάτο, μιὰ κι αὐτὸ μονάχα εἶναι σὲ θέση νὰ καταργήσει τὶς ἀνταγωνιστικὲς σχέσεις χωρὶς νὰ χάσει τίποτα. Ἀντίθετα θὰ κατακτήσει τὴ λευτεριά του χωρὶς νὰ χρειαστεῖ νὰ ὑποδουλώσει ἄλλους ἀνθρώπους».

Τὸ τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ Β΄ τόμου (170 σελ.) ἀποτελεῖ μιὰ μεθοδικὴ ἀνίχνευση, ἀνάλυση καὶ ἑρμηνεία τῶν διαφόρων φάσεων τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος (εἶναι γραμμένο πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα καὶ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ καὶ δημοσιευμένο στὸ ΑΝΤΙ, σὲ ἄλλη γραφή). Ὁ Ψ. ἐπισημαίνει τὴ σύγχυση καὶ τὶς ἀντιφάσεις, τὸ κατρακύλισμα καὶ τοὺς παραλογισμούς. Ἐνῶ στὴ δεκαετία τοῦ 1950 ἡ ἕνωση ἦταν τὸ μέγιστο ἐθνικὸ πρόβλημα γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὁ ὕψιστος στόχος, στὴ δεκαετία ἀντίθετα τοῦ 1960 ἐθνικὸ πρόβλημα ἔγινε ἡ ἐξασφάλιση τῆς κυπριακῆς ἀνεξαρτησίας.

Κατὰ τὸν συγγραφέα ὁ ἐκφυλισμὸς αὐτὸς ὀφείλεται στὸν ἀποπροσανατολισμὸ τῆς ἐθνικοαπελευθερωτικῆς πάλης τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Κι αὐτὸ ἔγινε ἐπειδὴ ἡ ἡγεσία τοῦ ἐνωτικοῦ κινήματος πέρασε στὰ χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ διένεξη Ἑλληνοκυπρίων - Τουρκοκυπρίων ὑπῆρξε τεχνητή, ἀποτελοῦσε «ἐπίθεση τῶν ἰμπεριαλιστῶν καὶ τῶν ἀντιδραστικῶν ἐσωτερικῶν δυνάμεων».

Κύπρος καὶ Ἑλλάδα εἶναι δύο φαινόμενα-πλευρὲς τοῦ ἴδιου προβλήματος τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἂν ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ ἀκολουθοῦσε ἐπαναστατικὴ γραμμή, ἂν ἔβλεπε τὸν ἐπαναστατικὸ χαρακτήρα τοῦ Κυπριακοῦ ἀγώνα, θὰ μποροῦσε νὰ ἀνασυντάξει τὸ λαϊκὸ κίνημα στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ὁδηγήσει τὶς μάζες στὴ νίκη ἐξασφαλίζοντας ταυτόχρονα καὶ τὴν ἕνωση. Ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ ἡγεσία τοῦ ΑΚΕΛ εἶχε ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ τύχη τοῦ ἐνωτικοῦ ἀγώνα βρισκόταν στὰ χέρια τῶν Κυπρίων καὶ ὄχι τοῦ ἐθνικοῦ κέντρου. Τὸ ἑλληνικὸ κράτος φοβόταν στὴν περίοδο μετὰ τὸ 1947 τὸ κυπριακὸ κίνημα ἐξ αἰτίας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τῶν ἐπαναστατικῶν ἀνακατατάξεων στὴν ἀραβικὴ Ἀνατολή. Τὸ ΑΚΕΛ ἔκανε τὸ λάθος νὰ δεχτεῖ συμμετοχὴ στὴ διάσκεψη τοῦ 1947-48 γιὰ τὴν παροχὴ συντάγματος. Ἡ δεξιὰ τῆς Κύπρου, ὕστερα ἀπὸ ἀθηναϊκὴ ὑπόδειξη εἶπε ὄχι. Τὸ ΑΚΕΛ ἔπεσε στὴν παγίδα καὶ παράδωσε τὴν πρωτοπορία τοῦ κινήματος στοὺς ἀντιπάλους του. Στὸ ἴδιο λάθος ἔπεσε καὶ ἡ ἡγεσία τοῦ ΚΚΕ, μὲ τὸ σύνθημα «λεύτερη Κύπρος σὲ λεύτερη Ἑλλάδα». Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα τὸ Κυπριακὸ ἔγινε πιόνι στοὺς ἀνταγωνισμοὺς καὶ τὰ παζαρέματα τοῦ ἀμερικανικοῦ ἀνταγωνισμοῦ στὴ Μ. Ἀνατολή. «Αὐτὸς θὰ τὸ κινοῦσε ὅποτε καὶ ὅπως ἤθελε».

Ὁ Ψ. πιστεύει ὅτι τὸ ἐνωτικὸ κίνημα θὰ μποροῦσε νὰ γίνει ὁ καταλυτικὸς παράγοντας γιὰ τὴν ἐπαναστατικοποίηση τῶν μαζῶν στὴν Ἑλλάδα. Γιατὶ ἡ καπιταλιστικὴ καὶ ξενοκρατούμενη Ἑλλάδα δὲν θὰ δεχόταν ποτὲ τὴν ἕνωση. Θὰ ἦταν ἡ καταστροφή της, ἐπειδὴ θὰ τὴν ἀνάγκαζε νὰ ἔλθει σὲ σύγκρουση μὲ τὸν ἀγγλοαμερικανικὸ ἰμπεριαλισμό. Γι' αὐτὸ τὸ ἑλληνικὸ κεφάλαιο καὶ οἱ προστάτες του ἔσπευσαν νὰ ἀποσπάσουν τὴν ἡγεσία τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος γιὰ νὰ τὸ στραγγαλίσουν. Ἐντολοδόχος τους οἱ ἀντεπαναστατικὲς δυνάμεις τῶν Ἑλληνοκυπρίων.

Τὸ 1950 βροντοφωνοῦσε ὁ Μακάριος: «Θὰ παραμείνωμεν πιστοὶ ἕως θανάτου εἰς τὸ ἐθνικὸν αἴτημα, εἰς ἕνα μόνον ἀποβλέποντες, τὴν Ἕνωσιν καὶ μόνον τὴν Ἕνωσιν». Τὸ 1971, ὡς πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, ἔλεγε: «Πολλαὶ δυσκολίαι δὲν καθιστοῦν ἐφικτὴν τὴν ἕνωσιν».

Τὸ συμπέρασμα τοῦ συγγραφέα: Τὸ «ἐθνικὸ κέντρο» εἶχε θυσιάσει τὴν Κύπρο στοὺς Ἀμερικανοὺς αὐθέντες του. Ἦταν τὸ ἀντάλλαγμα τῆς προστασίας. «Ἀπὸ τότε κοινὴ προσπάθεια ὅλων θὰ εἶναι ἡ ἐθνικὴ ἀποστράτευση τῶν Κυπρίων». Οἱ παραπέρα ἐξελίξεις ἐπιβεβαίωσαν τὴ συλλογιστικὴ τοῦ συγγραφέα.

Κυρ. Σιμόπουλος

anti

...ΤΩΝ ΑΦΑΝΩΝ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΑΠΟ ΣΤΙΧΟΥΣ, ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ
ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΤΕΙΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Δρχ. 250
Ἕνα συγκλονιστικὸ ντοκουμέντο ἀπὸ κείμενα καὶ ἀναθήματα στὸ Α΄ ἐτήσιο μνημόσυνο γιὰ τὰ θύματα τοῦ Πολυτεχνείου

•βιβλίο•

Ἐπιμέλεια βιβλιοπαρουσίασης
Ἄντεια Φραντζῆ

ΓΚΙΟΥΖΕΠΠΕ ΓΚΑΝΤΙ
Ὁ νεοφασισμὸς στὴν Εὐρώπη
Ἐκδόσεις: Νέα Σύνορα, Ἀθήνα 1975
Μετάφραση: Μπέττυ Βακαλοπούλου - Τζουλιάνο

Ὁ Γκάντι, παλιὸς ἐργάτης καὶ συνδικαλιστής, στέλεχος τοῦ Ι.Κ.Κ. καὶ παρτιζάνος δημοσιογράφος καὶ διευθυντὴς ἀντιστασιακῶν ἐφημερίδων καὶ πολιτικὸς κρατούμενος στὰ στρατόπεδα τῶν Ναζί, ἔχει τὶς πηγές του στὶς προσωπικές του ἐμπειρίες καὶ στ' ἀρχεῖα ὅλων τῶν ἀντιστασιακῶν καὶ ἀντιφασιστικῶν ὀργανώσεων τῆς Εὐρώπης. Αὐτὸ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι σὲ θέση γιὰ μιὰ ὑπεύθυνη καὶ τεκμηριωμένη «περιήγηση» στὴ νεοφασιστικὴ γεωγραφία τῆς Εὐρώπης. Ξεκινᾶ ἀπ' τὴν Ἰταλία, περνᾶ στὴ Γερμανία, τὴν Αὐστρία, τὴ Γαλλία, τὸ Βέλγιο, τὴ Μ. Βρετανία, συνεχίζει στὴ Δανία, Ὁλλανδία, Σουηδία, Φιλανδία, γιὰ νὰ καταλήξει στὴν Ἱσπανία, Πορτογαλία καὶ Τουρκία. Συγχρόνως μᾶς μιλᾶ γιὰ τὸ ρόλο τῶν φυγάδων ἀπὸ τὶς ἀνατολικὲς χῶρες, καθὼς καὶ γιὰ τὶς Μαῦρες Διεθνεῖς.

Μὲ τὴν ἄδεια τοῦ συγγραφέα ἡ μεταφράστρια Μπέττυ Βακαλοπούλου - Τζουλιάνο συνεχίζει τὴν «περιήγηση» στὴν Ἑλλάδα. Μᾶς μιλᾶ γιὰ τὴν περίοδο ἀπ' τὴν κατοχὴ ὡς τὸν ψυχρὸ πόλεμο, γιὰ τὸ κράτος καὶ παρακράτος τῆς δεξιᾶς, γιὰ τὴν ἑφταετία καί, τέλος, γιὰ τὸν μεταδικτατορικὸ νεοφασισμό.

Κι ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ ἐπισημανθεῖ κυρίως τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ φασίστες ὅλης τῆς Εὐρώπης ἐνθαρρύνονται καὶ χρηματοδοτοῦνται ἀπὸ πολιτικὲς δυνάμεις ποὺ φαίνονται νὰ ἔχουν ξεχάσει τὸ τραγικὸ μάθημα τῆς ἱστορίας, μὲ ἀποτέλεσμα οἱ φασίστες νὰ ξαναρχίζουν νὰ παίρνουν θάρρος καὶ μὲ ἀλαζονεία πλέον νὰ ἐπιδιώκουν νὰ ἐπανακτήσουν τὴν πολιτικὴ ἐξουσία καὶ τὴν ἐπιρροὴ στὶς μάζες.

BOB DYLAN
APPROXIMATELY COMPLETE WORKS
Πληροφοριακὸ σημείωμα: Τάσος Φαληρέας

Ἰδιαίτερα καλαίσθητη ἔκδοση καὶ πολὺ ἐνδιαφέρον τὸ θέμα της. Ὅμως, ὅσοι πολλοὶ κι ἂν θεωροῦμε πὼς εἶναι οἱ Ἕλληνες ποὺ ξέρουν ἀγγλικά, ἕνα βιβλίο-συλλογὴ σχεδὸν ὅλης τῆς δουλειᾶς τοῦ Μπὸμπ Ντύλαν, χωρὶς οὔτε μιά, ἐνδεικτικὴ ἔστω, μεταφραστικὴ ἀπόπειρα, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι μιὰ προσπάθεια ποὺ πέφτει στὸ κενό. Ὁπωσδήποτε θέλουμε νὰ ἐλπίζουμε σὲ μιὰ συνέχεια.

Δ. Θ. ΔΗΜΑΡΑ
Φιλοσοφία τῆς Μαθηματικῆς Κλασικῆς καὶ Συγχρόνου
Ἐκδόσεις: Δωδώνη, Ἀθήνα 1975
Γ΄ ἔκδοση

Τὸ ἀρχικὸ ἔργο τοῦ Δ. Θ. Δημαρᾶ, «Στοιχεῖα Φιλοσοφίας ἀπὸ τὴν Μαθηματικὴν» (1971), περιοριζόταν στὴν ἀνάλυση τῶν θεωριῶν τῆς κλασικῆς μαθηματικῆς. Στὸ ἀρχικὸ ἔργο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ συμπλήρωμα τῆς Β΄ ἔκδοσης, ἔχουν προστεθεῖ ἑπτὰ νέα κεφάλαια ποὺ πραγματεύονται κυρίως τὶς σύγχρονες θεωρίες, ὅπως τῶν Συνόλων καὶ τῆς Μαθηματικῆς Λογικῆς.

Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀποσκοπεῖ στὸ νὰ βοηθήσει ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴ φιλοσοφία, νὰ ἀποκτήσουν μιὰ γνώση τῶν στοιχειωδῶν τουλάχιστον ἀνακαλύψεων τῶν ἐμπειρικῶν ἐπιστημῶν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡ. ΚΩΤΤΗΣ
Οἰκονομικὴ τῆς προστασίας τοῦ περιβάλλοντος
Ἐκδόσεις: Παπαζήση, Ἀθήνα 1975

Ὁ συγγραφέας ἀναλύει τὸ πρόβλημα τῆς καταστροφῆς τοῦ περιβάλλοντος, ἀπὸ τὴ σκοπιὰ τοῦ οἰκονομολόγου, τονίζοντας τὴν οἰκονομικὴ φύση τῶν κινήτρων γιὰ τὴ ρύπανσή του. Ἡ προσπάθεια γιὰ ἐξεύρεση ἀντικινήτρων γιὰ τὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἡ λήψη μέτρων, πρσϋποθέτει τὸν περιορισμὸ τῆς χρήσεως ὁρισμένων πόρων, ἢ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ συγκεκριμένες οἰκονομικὲς δραστηριότητες. Ἡ ἀξιολόγηση τῶν δυνατῶν λύσεων καὶ ἡ σκοπιμότητα τῆς λήψεως μέτρων περιορισμοῦ τῆς ρυπάνσεως, τὰ ὁποῖα ἔχουν συχνὰ ἐπιπτώσεις σὲ ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητας, δημιουργώντας ἔτσι ἄλλα προβλήματα, κάνουν περισσότερο ἀναγκαία τὴν ἐνασχόληση τοῦ οἰκονομολόγου μὲ τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς τοῦ περιβάλλοντος. Προκειμένου νὰ δοθεῖ μιὰ ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ὁλοκληρωμένη εἰκόνα τοῦ προβλήματος, ὁ συγγραφέας ἐξετάζει, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καθαρὰ οἰκονομική, καὶ ἄλλες συναφεῖς πλευρὲς τοῦ θέματος, ὅπως τὴν τεχνική, πληθυσμιακή, νομική, πολιτιστικὴ καὶ ἄλλες.

Ρ. ΝΤ. ΛΑΙΝΓΚ – Α. ΕΣΤΕΡΣΟΝ
Ἡ ψυχικὴ ἰσορροπία, ἡ τρέλα καὶ ἡ οἰκογένεια
Οἰκογένειες σχιζοφρενικῶν
Ἐκδόσεις: Ράππα, Ἀθήνα 1975
Σειρά: Προβλήματα τοῦ καιροῦ μας
Μετ.: Δημ. Κιούσης

Ὁ Ρ. Ντ. Λαίνγκ καὶ ὁ Α. Ἔστερσον μαζὶ μὲ τὸν Ντέιβιντ Κοῦπερ («Ψυχιατρικὴ καὶ Ἀντιψυχιατρικὴ») εἶναι οὐσιαστικὰ οἱ κύριοι ἱδρυτὲς τῆς «ἀντιψυχιατρικῆς» σχολῆς, μιᾶς κίνησης ποὺ ὑποστηρίζει ὅτι οἱ λεγόμενες ψυχικὲς ἀρρώστιες, καὶ βασικὰ ἡ σχιζοφρένεια, δὲν εἶναι «παθολογικὲς» ἀρρώστιες μὲ τὴν καθιερωμένη ἰατρικὴ ἔννοια, ἀλλὰ διαταραχὲς ποὺ ὀφείλονται στὴν ἐπίδραση πάνω στὸ ἄτομο τῶν «κοινωνικῶν» συνθηκῶν διαβίωσής τους. Οἱ Λαὶνγκ καὶ Ἔστερσον, στὸ βιβλίο αὐτό, χρησιμοποιώντας τὴ φαινομενολογικὴ μέθοδο, μελετοῦν καὶ ἀναλύουν ἔντεκα περιπτώσεις οἰκογενειῶν μὲ σχιζοφρενεῖς.

Ἡ ἔρευνά τους φανερώνει ἀρκετὰ καθαρὰ ὅτι ἡ συμπεριφορὰ ποὺ θεωρεῖται κλινικὰ σὰν σύμπτωση κάποιας ἀρρώστιας, εἶναι τὸ κατανοητὸ ἐπακόλουθο αὐτοῦ ποὺ συμβαίνει μέσα στὴν οἰκογένεια καὶ ὅτι αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε σχιζοφρένεια εἶναι κατὰ ἕνα μεγάλο μέρος κοινωνικὸ δημιούργημα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΙΓΚΑΒΕΣ
Ἔτσι προδόθηκε ἡ δημοκρατία (3/11/63 – 20/4/67)
Θεσσαλονίκη 1975

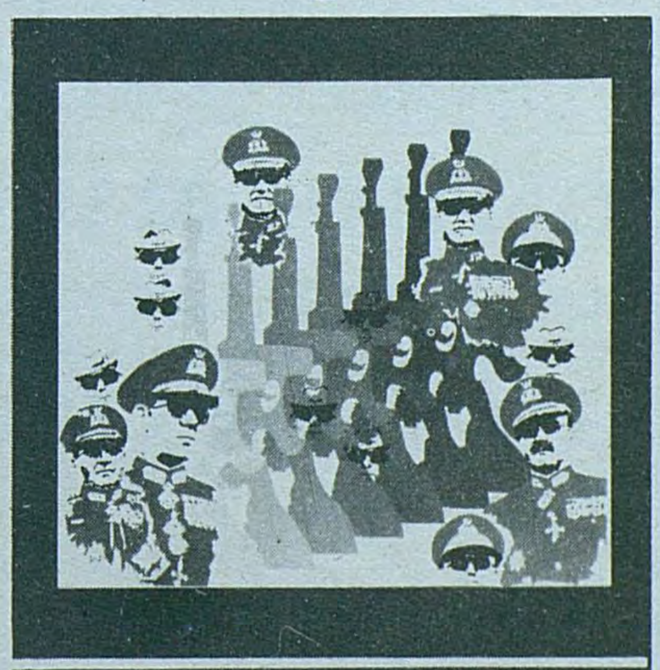
Ὁ Κωνσταντῖνος Διγκαβὲς περιγράφει σ' αὐτό του τὸ βιβλίο ὅλα τὰ πολιτικοστρατιωτικὰ γεγονότα τῆς περιόδου 3/11/63 – 20/4/67. Περιέχει ὀκτὼ κεφάλαια: Α΄. Κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου, Β΄. Κυβέρνηση Ἰωάννη Παρασκευόπουλου, Γ΄. Κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου, Δ΄. Κυβέρνηση Γ. Ἀθανασιάδη - Νόβα, Ε΄. Κυβέρνηση Ἠλία Τσιριμώκου, Στ΄. Κυβέρνηση Στέφανου Στεφανόπουλου, Ζ΄. Κυβέρνηση Ἰωάννη Παρασκευόπουλου, Η΄. Κυβέρνηση Παναγιώτη Κανελλόπουλου.

TH. W. ADORNO
Σὲ τί χρησιμεύει ἀκόμα ἡ φιλοσοφία;
Ἐκδόσεις: Φιλοσοφία, ἀρ. 1
Ἐπιμέλεια: Ἀνδρέας Μυλωνᾶς
Μετ.: Παῦλος Σούρλας

Μὲ τὸ κείμενο αὐτὸ ὁ Ἀντόρνο, γνωστὸς ἐκπρόσωπος τῆς νεομαρξιστικῆς ἢ κριτικῆς σχολῆς τῆς Φρανγκφούρτης, ξαναθέτει τὸ θέμα τῆς φιλοσοφίας· μέσα ἀπὸ τὴν κριτικὴ ποὺ ἀσκεῖ ἀπὸ τὴ μιὰ στὸ βιεννέζικο θετικισμὸ καὶ τὶς σύγχρονες ἀγγλοσαξωνικὲς ἀπολήξεις του, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη στὴν ὑπαρξιακὴ ὀντολογία τοῦ Χάιντεγκερ καὶ στὶς γαλλικὲς παραλλαγές της.

Θεωρώντας τὸ σεβασμὸ τοῦ θετικισμοῦ πρὸς τὸ «ἐμπραγματωμένο», μιὰ «ἐμπραγματωμένη συνείδηση», τοῦ καταλογίζει ὅτι προδίδει τὴν ἀντιμυθολογικὴ διάθεση τῆς ἴδιας τῆς φιλοσοφίας νὰ ἐπαναφέρει στὸ ἀνθρώπινο μέτρο ὅ,τι εἶναι ἀνθρώπινο δημιούργημα. Ἀλλὰ καὶ στὴν ἀντίποδη τάση, τὴν ὀντολογία, καταλογίζει τὴν κατασκευὴ μιᾶς «μυθολογίας» ποὺ τελικὰ περιορίζει τὴ συνείδηση σ' ἕναν παθητικὸ ρόλο. Ἡ ἴδια ἡ σκέψη στερεῖται τοῦ κριτικοῦ δικαιώματος καὶ εἶ-

κυκλοφόρησε

ΑΝΔΡΕΑ ΛΕΝΤΑΚΗ
Παρακρατικές Οργανώσεις και 21η Απριλίου
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ
Πανεπιστημίου 39, Ἀθήνα 132 Τηλ. 32.46.633

ναι ἀναγκασμένη νὰ συνθηκολογεῖ ἀδιακρίτως μπροστὰ σὲ κάθε τι ποὺ μπορεῖ νὰ ἐπικαλεστεῖ τὴν ἀπαστράπτουσα ἐξουσία τοῦ «Εἶναι».

Ἡ κριτικὴ θεώρηση τοῦ Ἀντόρνο ἀναζητᾶ τὴν ἐνδεχόμενη σημερινὴ δικαίωση τῆς φιλοσοφίας πέρα ἀπὸ τὴ θετικιστικὴ καὶ τὴν ὀντολογικὴ ἄποψη. Ἂν ἡ φιλοσοφία εἶναι ἀκόμα ἀναγκαία, τότε εἶναι ἀναγκαία σὰν κριτική, σὰν ἀντίσταση ἐναντίον τῆς αὐξανόμενης ἑτερονομίας. Ἔργο τῆς φιλοσοφίας θὰ ἦταν, «ὅσο ἀκόμα δὲν τὴν ἀπαγορεύουν, ὅπως στὴν ἐκχριστιανισμένη Ἀθήνα στὸ τέλος τῆς ἀρχαιότητας, νὰ προσφέρει καταφύγιο στὴν ἐλευθερία».

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΙΡΚΑΣ
Ἑλληνικὸς νόστος (Σελίδες τῆς Ξενιτειᾶς)
Ἐκδόσεις: Σύγχρονος κόσμος, Ἀθήνα 1975

Ὁ Κώστας Μπίρκας, μὲ μιὰ σειρὰ συγκλονιστικὰ στιγμιότυπα ἀπ' τὶς χιλιάδες δραματικὲς ἱστορίες τῶν Ἑλλήνων πολιτικῶν προσφύγων ποὺ ζοῦν στὶς σοσιαλιστικὲς χῶρες, εἶναι μιὰ ζεστὴ φωνὴ γιὰ τὴ δίκαιη, νόμιμη λύση τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ προβλήματος τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Λυρικὸ καὶ μαχητικὸ μαζὶ ἀφήγημα, κυκλοφορεῖ στὰ πλαίσια τῆς πανελλήνιας καμπάνιας γιὰ τὸν ἐπαναπατρισμό.

CONSTANTIN ZILEMENOS
LE REGIME POLITIQUE DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE
LIBRAIRIE GENERALE DE DROIT ET DE JURISPRUDENCE; PARIS 1975

Ὁ συγγραφέας παρουσιάζει καὶ ἀναλύει τὸ νέο σύνταγμα καὶ τὴν ὀργάνωση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας στὰ πλαίσια τῆς νέας ἀβασίλευτης δημοκρατίας. Ἡ νέα αὐτὴ ἐργασία τοῦ συνταγματολόγου κ. Ζηλεμένου, ἀφοῦ ἀναφέρεται στὴν πολιτικὴ καὶ συνταγματικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ στὴ συνέχεια στὴν ἱστορία τοῦ νέου ἑλληνικοῦ συντάγματος, εἶναι διαιρεμένη σὲ τρία μέρη ποὺ ἀναφέρονται: στὴ μορφὴ τοῦ πολιτεύματος, στὶς ὀργανωτικὲς βάσεις τῶν ἐξουσιῶν τῆς νέας δημοκρατίας καὶ στὶς πραγματικὲς διαστάσεις ποὺ παίρνουν στὸ νέο πολίτευμα ὁ κοινοβουλευτισμός, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, καὶ ὁ προστατευτικὸς προεδρισμός, ἀπὸ τὸ ἄλλο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΑΒΑΛΑΣ
Θέματα γιὰ Ποίηση (1945-1975)
Ἐκδόσεις: Κέρδος, Ἀθήνα 1975

Ὁ Γ. Γαβαλᾶς ἀνήκει στοὺς «ἀσπούδαχτους» τῆς λογοτεχνίας μας. Πρωτοεμφανίστηκε τὸ 1946 στὰ «Ἐλεύθερα Γράμματα» καὶ τὸ γνήσιο ταλέντο του ἐκτιμήθηκε ἀπ' τὴν ἀρχή. Ἡ πρώτη του ποιητικὴ συλλογὴ «Ζωγραφιὲς ἀπ' τὸ μακρυνὸ δάσος», κυκλοφόρησε τὸ 1949 καὶ κρίθηκε εὐνοϊκὰ ἀπ' τοὺς κριτικοὺς Βάσω Βαρίκα, Ἄρη Δικταῖο, Πέτρο Χάρη καὶ ἄλλους.

Ἡ ἔκδοση αὐτή, συγκεντρώνει τὸ σύνολο δουλειᾶς τριάντα χρόνων τοῦ Γ. Γαβαλᾶ, ποὺ καταφέρνει νὰ μᾶς μεταδώσει τὴν αἴσθησή του ἀπ' τὴ ζωή, τὸ πάθος του ἀλλὰ καὶ τὴν τραγική της ὄψη. «Πολιτεία. Πολιτεία κουτσή. / Κρατώντας ἕνα κουβούκλιο ἐπιταφίου, / σεργιανᾶς στοὺς δρόμους χτυπώντας τὶς πόρτες./... / Στὶς πλατεῖες μὲ τ' ἀγάλματα τὰ μεσημέρια / μαζεύεται κόσμος καὶ κλέβει τὴ λύπη. / ... Ἤρθαν τ' ἀλόγατα καβάλλα στοὺς ἀνθρώπους. / Ξεπέζεψαν καὶ ρώτησαν ποῦ μένει ὁ Εὐγένιος. / Ἤρθαν τ' ἀλόγατα καβάλλα στοὺς ἀνθρώπους / ξεπέζεψαν καὶ πῆγαν νὰ λειτουργηθοῦν, / τ' ἀλόγατα τ' ἀλόγατα τ' ἀλόγατα / καβάλλα στοὺς ἀνθρώπους. / Ἤρθαν τ' ἀλόγατα καβάλλα στοὺς ἀνθρώπους. / Κάψαν, κάψαν, κάψαν / τ' ἀλόγατα καβάλλα στοὺς ἀνθρώπους / κι' ἔμεινε μόνο τὸ νερό. / Ἀγάπησε τὰ χώματα. / Ἦταν κι' αὐτὸ ἕνας λόγος νὰ πεθάνει ὁ Εὐγένιος».

ΧΑΡΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
Ὁ λάκκος
Ἐκδόσεις: Κέδρος, Ἀθήνα 1975

Ὁ συγγραφέας ἀποπειρᾶται καὶ σὲ μεγάλο βαθμὸ κατορθώνει νὰ συμπλέξει τὸ πρόσφατο καὶ μακρινὸ παρελθὸν μὲ τὴ σύγχρονη πραγματικότητα, τὰ πολιτικὰ πάθη μὲ τὴ βαθύτερη ἀνθρωπιά, τὴν ἀγνότητα τῶν προθέσεων μὲ τὸ μεθοδευμένο ἔγκλημα. Ἀπόπειρα δύσκολη, ὅπου οἱ ἁλυσωτὲς προβολὲς καὶ ἐπαλληλίες, ἡ εἰρωνεία καὶ τὸ χιοῦμορ κι οἱ συγκλονιστικὲς περιγραφές, δοσμένες σὲ σύγχρονη γραφή, συνθέτουν τελικὰ ἕνα ντοκουμέντο τοῦ καιροῦ μας.

ΑΝΤΑΜ ΣΑΦ
Φιλοσοφία τοῦ ἀνθρώπου
Μαρξισμὸς καὶ ὑπαρξισμὸς
Ἐκδόσεις: Θεμέλιο, Ἀθήνα 1975

Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι μιὰ συλλογὴ δοκιμίων ποὺ γράφτηκαν σὲ διάφορες ἐποχές. Ἀποσκοπεῖ σὲ μιὰ λογικὴ καὶ πειστικὴ φιλοσοφικὴ κριτικὴ τοῦ ὑπαρξισμοῦ ἀπὸ μαρξιστικὴ σκοπιά, ἀλλὰ καὶ σὲ μιὰ θετικὴ κριτικὴ τῶν προβλημάτων τοῦ ἀτόμου, προσπαθώντας νὰ δώσει θετικὴ λύση στὰ ὄντως ὑπάρχοντα προβλήματα.

Τὸ βιβλίο χωρίζεται σὲ τρία μέρη: Α΄. Μαρξισμὸς καὶ ὑπαρξισμός Β΄. Μιὰ φιλοσοφία τοῦ ἀνθρώπου. Γ΄. Συγκρουόμενοι ἀνθρωπισμοί. Περιλαμβάνει 14 δοκίμια συνολικά.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΗΣ
Ταξίδια στὴν Ἑλλάδα μὲ συντροφιὰ τοὺς παλιοὺς γεωγράφους καὶ περιηγητὲς
Ἐκδόσεις: Βιβλιοπωλεῖον τῆς «ΕΣΤΙΑΣ», Ἀθήνα 1975

ΜΟΛΙΣ ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ
(ΚΑΠΕΤΑΝ ΘΩΜΑ)

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΘΗΚΗ
ΤΟΥ
ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ

Εἰσαγωγὴ καὶ ἐπιμέλεια ἀπὸ τὸν ἀδερφό του
ΜΠΑΜΠΗ Δ. ΚΛΑΡΑ

«ΔΩΡΙΚΟΣ»

Ζ. ΠΗΓΗΣ 2—4 — Τηλέφ. 629.675
Καὶ σὲ ὅλα τὰ Βιβλιοπωλεῖα
Μὲ δρχ. 420 σᾶς τὸ στέλνουμε ταχυδρομικῶς

Τὸ βιβλίο αὐτὸ περιέχει δεκατρία ταξιδιωτικὰ κείμενα ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ χῶρο γραμμένα γιὰ νὰ προσφέρουν στὸν ἀναγνώστη ὄχι μόνο τὴν εὐχαρίστηση μιᾶς περιήγησης, ἀλλὰ καὶ πλῆθος κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν καὶ λαογραφικῶν πληροφοριῶν σχετικῶν μὲ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν 16ο ὡς τὸν 19ο αἰώνα, πληροφοριῶν παρμένων ἀπὸ τοὺς ξένους περιηγητὲς ποὺ ἦρθαν στὸν τόπο μας ἐκείνη τὴν ἐποχή.

Τὸ βιβλίο ἔχει ἐκδοθεῖ στὴ σειρὰ «Νεοελληνικὴ λογοτεχνία», καὶ εἰκονογραφεῖται μὲ γκραβοῦρες καὶ χάρτες ἐποχῆς.

BERTRAND RUSSELL
Ἡ ἐξουσία καὶ τὸ ἄτομο
Ἐκδόσεις: Σ. Ι. Ζαχαρόπουλος, Ἀθήνα 1975
Πρόλογος - Μετάφραση: Π. Καλογεράτος

Τὸ ἔργο «Ἡ ἐξουσία καὶ τὸ ἄτομο» γράφτηκε τὸ 1949. Περιέχει ἕξι κείμενα γραμμένα μὲ τὴ μορφὴ διαλέξεων. 1. Κοινωνικὴ συνοχὴ καὶ ἀνθρώπινη φύση, 2. Κοινωνικὴ συνοχὴ καὶ κυβέρνηση, 3. Ὁ ρόλος τῆς ἀτομικότητας, 4. Ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στὴν τεχνικὴ καὶ στὴν ἀνθρώπινη φύση, 5. Ἔλεγχος καὶ πρωτοβουλία: Οἱ ἀντίστοιχες σφαῖρες ἐφαρμογῆς τους, 6. Ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἠθική.

Γραμμένο μὲ τὸ γνωστὸ ἁπλὸ καὶ σαφὲς ὕφος τοῦ συγγραφέα, εἶναι ἕνα ἐνδιαφέρον βιβλίο ποὺ πρέπει ὅμως νὰ τὸ δεῖ κανεὶς σὲ συσχετισμὸ μὲ τὸ χῶρο καὶ τὴν ἐποχή του.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΟΥΖΗΣ
Σχέδιον λύσεως τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος
(Μετὰ 55 χαρτῶν καὶ σχεδιαγραμμάτων)
Ἐκδόσεις: Στράβων - Λευκωσία

Ὁ Γιῶργος Καρούζης, νέος Κύπριος ἐπιστήμονας εἰδικευμένος στὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς γεωγραφίας, ἀναλύει τὸ θέμα του μὲ τὴ γλώσσα τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν γεωγραφικῶν δεδομένων. Ἐπιστημονικὰ τέμνει τὸν Ἑλληνοτουρκικὸ πληθυσμὸ τοῦ νησιοῦ, μὲ βάση τὰ γεωγραφικά, φυσιογραφικά, μορφολογικά, οἰκονομικά, πολεοδομικά, οἰκιστικὰ καὶ χωροταξικὰ κριτήρια, γιὰ νὰ καταλήξει στὸ ἀναμφισβήτητο συμπέρασμα ὅτι ἡ μόνη ρεαλιστικὴ καὶ ὀρθὴ λύση τοῦ Κυπριακοῦ βρίσκεται «στὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς περιφερειακῆς διοίκησης μέ βαση τὸ πολυπεριφερειακὸ ὁμόσπονδο σύστημα».

Ἡ ὀπτικὴ γωνία, ποὺ ἀπ' αὐτὴν προσεγγίζει τὸ Κυπριακὸ πρόβλημα ὁ Γιῶργος Καρούζης, εἶναι ἐκείνη ποὺ πρέπει νὰ βρίσκεται στὴ βάση τῆς κάθε πολιτικῆς σκέψης καὶ ἐνέργειας, ἂν πρόκειται ἡ λύση τοῦ Κυπριακοῦ νὰ εἶναι καὶ δίκαιη καὶ ὁριστική.

Αὐτὴ ἡ ἀξιόλογη ἐργασία, σχετικὰ μὲ τὴν ἀνάλυση τοῦ Κυπριακοῦ θέματος, εἶναι ἀπαραίτητα χρήσιμη γιὰ τὸν κάθε μελετητὴ ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχει ὑπεύθυνη γνώμη.

ΝΤΗΝ Ρ. ΚΟΥΝΤΖ
Τὸ σπέρμα τοῦ δαίμονα
Ἐκδόσεις: ΑΝΤΙΚΟΣΜΟΙ, Ἀθήνα 1975
Σειρὰ ἐπιστημονικῆς φαντασίας
Εἰσαγωγὴ – μετάφραση: Δημ. Παναγιωτάτος

Ἡ σχέση ἑνὸς ἠλεκτρονικοῦ ἐγκέφαλου μὲ μιὰ γυναίκα δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ σὰν ἰδιαίτερα πρωτότυπο θέμα μυθιστορήματος ἐπιστημονικῆς φαντασίας. Τὸ βιβλίο ὅμως αὐτὸ στηρίζει τὴν πρωτοτυπία του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του στὸ γεγονὸς ὅτι ἐξανθρωπίζεται ἡ μηχανὴ ἀποκτώντας ἕνα «Ἐγώ».

Ὁ συγγραφέας δὲν καταδικάζει τὴ μηχανὴ γιὰ χάρη τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε τὸν ἄνθρωπο γιὰ χάρη τῆς μηχανῆς. Τέλος, καταλήγει σὲ μιὰ «ἀνοιχτὴ» καὶ ἀμφίβολη πρόταση ἁρμονικῆς συνεργασίας μεταξύ τους. Παράλληλα, μπορεῖ νὰ προσθέσει κανεὶς σὰν θετικὸ στοιχεῖο τοῦ βιβλίου τὴν ὕπαρξη μερικῶν σελίδων μὲ ἀντιμιλιταριστικὸ καὶ ἀντιρατσιστικὸ πνεῦμα, καθὼς καὶ τὸ καλογραμμένο ὕφος του.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

– ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ
Ἱστορία τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος (1940-1967)
Τόμος πρῶτος
Ἐκδόσεις: Ἐπικαιρότητα, Ἀθήνα 1975

– ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ
τοῦ Ἑλληνικοῦ προοδευτικοῦ κινήματος
Πῶς πρέπει νὰ δουλεύει ἡ γυναίκα στὸ Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο
Ἔκδοση τῆς Κ.Ε. τοῦ Ε.Α.Μ., Φλεβάρης 1943 (ἀνατύπωση)

– ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΛΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ Κ.Κ.Ε. ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΦΥΑΔΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙΣΜΟΥ
1946-1947
Ἐκδόσεις τοῦ Λαοῦ, ἀνατύπωση ἀπὸ τὴν ἔκδοση «Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρηση», Ἀθήνα 1947

– Γ. ΡΕΓΚΟΥΤΑΣ
Βέκκιος Βολπένιος (θυμᾶται καὶ μονολογεῖ)
Ἀθήνα

– IN MEMORIAM– Ἀφιέρωμα εἰς τὴν μνήμην τῶν Ἰσραηλιτῶν θυμάτων τοῦ Ναζισμοῦ ἐν Ἑλλάδι.
Ἔκδοσις: Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης Θεσσαλονίκης
Θεσσαλονίκη 1974

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗ ΚΙΝΑ
το μισο τ' ουρανού
Κλωντὺ Μπρογιὲλ
μὲ πρόλογο τῆς Χὰν Σουΐν

Εκδόσεις ΚΥΤΤΑΡΟ Τηλ. 713 604

GAST HELLAS

Φοιτητές ταξιδέψτε μαζί μας

- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ
- ΦΘΗΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ σέ αεροπλάνα πλοῖα τραῖνα
- EXPRESS ΠΟΥΛΜΑΝ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ
- ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΔΗΓΟ δωρεάν ἀπό τά γραφεῖα μας
- Ἐκδίδουμε τήν ΔΙΕΘΝΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

GAST HELLAS
- ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2 ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΓΩΝΙΑ 6' ὄροφος. Τηλ. 600.233 - 604.777
- ΣΟΛΩΝΟΣ 68, ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΤΗΛ. 613.087 - 629.095.

•ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ•

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΝΟΣ ΕΡΓΑΤΗ

Ἀγαπητὸ «ΑΝΤΙ»

Παρακολουθώντας στὶς ἐφημερίδες τὰ πρακτικὰ τῆς διεξαγωγῆς τῶν δικῶν, ἀκούγοντας διάφορες γνῶμες, καὶ ἀπὸ παρατηρήσεις, ἐκτιμήσεις καὶ ἐρεθισμούς, ἀποφάσισα νὰ γράψω αὐτὲς τὶς γραμμὲς καὶ νὰ βάλω σὲ μιὰ σειρὰ τὶς σκέψεις μου γιὰ τὸ ρόλο τῆς Ἀρχῆς καὶ τοῦ Τύπου ἀπέναντι στὸ Λαό.

Ὅταν λέω Ἀρχὴ ἐννοῶ τὴν ἄρχουσα τάξη, ποὺ κάνει πολὺ καλὰ τὴ δουλειά της, ἀφοῦ κατάφερε νὰ ἔχει σύμμαχο καὶ συνεργὸ ὁλόκληρο τὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ Τύπο, ἀπὸ τὸν πιὸ ἀντιδραστικὸ ὡς τὸν πιὸ προοδευτικό, εἴτε μὲ τὴν ἀκριβοπληρωμένη προβολὴ τῶν στόχων της, εἴτε μὲ τὴ σιωπή. Αὐτὸ ποὺ γίνεται στὶς δίκες μὲ τὴν αὐτοστιγμεὶ ἀνατροπὴ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, μὲ τὸν περιορισμὸ τοῦ ἀντικειμένου τῆς δίκης σὲ μεμονωμένο ἐπεισόδιο, καὶ τὸ θράσος τῶν κατηγορουμένων καὶ τῶν συνηγόρων τους, δείχνει καθαρὰ ὅτι σκοπὸς τῆς Ἀρχῆς δὲν εἶναι νὰ τιμωρήσει ὅλους αὐτοὺς ποὺ ἐφτάμισι χρόνια βασάνιζαν καὶ λήστευαν τὸ λαό, ἀλλὰ νὰ ἱκανοποιήσει μόνο τὸ λεγόμενο λαϊκὸ αἴσθημα. Ὄχι βέβαια ἀπόλυτα (αὐτὸ μᾶς ἔλειπε), ἀλλὰ τόσο ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ μὴν ξεσηκωθεῖ. Αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ καὶ ἀπὸ ἕνα γεγονός, τὸ ὅτι δὲν γίνεται λόγος γιὰ τὸν πλουτισμὸ τῶν κατηγορουμένων (ὅ,τι φάγανε καλὰ φαγωμένο, χαλάλι τους!). Ἔχει γίνει πιὰ κοινὸ μυστικὸ ποὺ τὸ λέει ὅλος ὁ κόσμος. Ὅτι τὸ πολὺ δυὸ τρία χρόνια, καὶ θὰ τοὺς δώσουν ἀμνηστία.

Μπῆκαν ξεβράκωτοι καὶ βγῆκαν ἑκατομμυριοῦχοι, καὶ ὅλα αὐτὰ μὲ δυὸ τρία χρόνια φυλακή. Ἐπειχείρηση ἐπικερδὴς καὶ γαργαλιστικὴ γιὰ τοὺς ἑπόμενους.

Καὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ ὁ Τύπος δὲν λέει κουβέντα. Ἀντίθετα παίζει τὸ ρόλο ποὺ τοῦ ἔταξε ἡ Ἀρχή, δηλαδὴ νὰ ἱκανοποιηθεῖ τὸ λαϊκὸ αἴσθημα.

Οἱ συντριπτικὲς καταθέσεις τῶν μαρτύρων, ὅπως δημοσιεύονται μόνο γιὰ νὰ ἐκτονωθεῖ ἡ λαϊκὴ ἀγανάκτηση, πᾶνε βέβαια τσάμπα. Ἐγώ, ἂν ἤμουν μάρτυρας, μετὰ τὴν αὐτοστιγμεὶ ἀνατροπὴ τῆς πρώτης καταδίκης, θὰ ἀρνιόμουνα νὰ καταθέσω ξανά. Ἀφοῦ ἡ κατάθεσή μου θὰ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα μόνο τὴν ἱκανοποίηση τοῦ λαϊκοῦ αἰσθήματος, καὶ ὄχι τὴν τιμωρία τῶν ἐνόχων. Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀλήθεια, ἕνα κοινὸ μυστικὸ ποὺ μόνο ὁ Τύπος δὲν τὸ λέει.

Ἕνας ἄλλος τομέας ποὺ φαίνεται καθαρὰ ἡ συνεργασία Ἀρχῆς καὶ Τύπου – ἄλλοτε, ἐπαναλαμβάνω, μὲ τὴν ἀκριβοπληρωμένη προβολὴ καὶ διαφήμιση, καὶ ἄλλοτε μὲ τὴ σιωπὴ – εἶναι ἡ κοινωνικὴ συγκρότηση καὶ γενικότερα τὰ κοινωνικὰ θέματα.

Ὁ Τύπος ἀσχολεῖται μὲ ὑψηλὲς θεωρίες. Ἀλληλοεπίδειξη καλοῦ γραψίματος μὲ μπόλικους ξενικοὺς ὁρισμούς. Μὲ φράσεις πομπώδικες, γιὰ νὰ κάνουν ἐντύπωση. Καὶ ἀγνοεῖ τὰ ἁπλὰ πράγματα, αὐτὰ ποὺ εἶναι ἁπλὰ καὶ φαίνονται. Γιατί, γιὰ νὰ πῶ πὼς πρέπει νὰ μᾶς ἁπλοποιήσουν τὶς ὑψηλὲς θεωρίες, ἔτσι ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ τὶς καταλάβει καὶ ὁ τελευταῖος πολίτης, αὐτὸ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι μέσα στὶς δυνατότητες καὶ στοὺς στόχους τοῦ σημερινοῦ πνευματικοῦ μας κόσμου.

Ἀφιερώνει πρωτοσέλιδα καὶ πολύστηλα γιὰ τὴν περιγραφὴ τῶν ἐγκλημάτων. Ἔρευνες σχετικὲς μὲ τὴν πορνεία, γιὰ τὸ πόσες φανερὲς καὶ πόσες κρυφὲς ὑπάρχουν, πῶς δουλεύουν, χωρὶς ποτὲ νὰ μᾶς πεῖ πῶς τελειώνει ἡ ζωή τους. Καὶ προπαντὸς ποιοὶ εἶναι οἱ παράγοντες ποὺ δημιουργοῦν αὐτὸ ποὺ ἀποκαλοῦμε γενικὰ ὑπόκοσμο. Ἤ, ἂν κάνει καμιὰ φορὰ ἀναφορὰ πάνω σ' αὐτοὺς τοὺς παράγοντες, ποτὲ δὲν ξεκίνησε μιὰ ἀληθινὴ στραυροφορία γιὰ νὰ κτυπήσει ὅ,τι ὁδηγεῖ τὸν Ἄνθρωπο στὸν ξεπεσμό.

Ὁ Λαὸς ἔχει πολλὲς ἀρετὲς ἀλλὰ καὶ πολλὲς ἀδυναμίες. Καὶ παρουσιάζεται τὸ θλιβερὸ φαινόμενο νὰ καλλιεργοῦνται οἱ ἀδυναμίες ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Ἀρχή, μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Τύπου, καὶ νὰ ἀγνοοῦνται οἱ ἀρετές του.

Ἡ μεγαλύτερη ἀδυναμία εἶναι ὁ εὔκολος τρόπος ζωῆς, ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν κακῶν. Ὁ ἀποκλειστικὸς τροφοδότης τοῦ ὑπόκοσμου καὶ ὁ μοναδικὸς παράγοντας ἀποπροσανατολισμοῦ. Καὶ ἐδῶ φαίνεται καθαρὰ ἡ συνεργασία Ἀρχῆς καὶ Τύπου, συνειδητῆς ἢ ἀσυνείδητης, πάνω στὴν καλλιέργεια αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας. Μὲ τὴ συστηματικὴ διαφήμιση ἀλλὰ καὶ τὴ μὴ καταγγελία τῶν τυχερῶν παιχνιδιῶν, λαχείων κ.λπ.

Κανεὶς δὲν λέει γιὰ τὰ λαχεῖα, τὸ ΠΡΟ-ΠΟ, τὸν Ἱππόδρομο, πόσα ἔσοδα ἔχουν τὸν χρόνο. Καὶ κανεὶς δὲν τὰ παρουσιάζει μὲ τὴν πραγματική τους εἰκόνα. Ὅτι, πρῶτον, εἶναι μιὰ πρόσθετη βαριὰ φορολογία κατὰ τῶν λαϊκῶν τάξεων, τόσο ὅμορφα στημένη ὥστε νὰ φαίνεται προαιρετικὴ καὶ μὲ τὸ κίνητρο τοῦ κέρδους. Μὲ πρῶτο καὶ καλύτερο καμουφλαριστὴ τὸν Τύπο, μὲ τὶς πλύσεις ἐγκεφάλου μέσω τῶν διαφημίσεων. Καί, δεύτερο, τὸ πιὸ σοβαρό: Ὅτι εἶναι στοιχεῖα ἀποπροσανατολισμοῦ τῶν καταπιεζομένων λαϊκῶν τάξεων, ποὺ καλλιεργοῦν τὴ μοιρολατρικὴ ἄποψη ὅτι ἂν ἡ τύχη τὸ θελήσει θὰ προκόψουν. Εἶναι στοιχεῖα ἐνάντια στὴν αὐτοπεποίθηση, στὴν ἀγωνιστικότητα καί, φυσικά, σὰ συνέχεια, καὶ στὴν πρόοδο. Εἶναι ὁ καθρέφτης τῆς ὑποτέλειας ἑνὸς λαοῦ ὑποταγμένου στὴ μοίρα του. (Χαρακτηριστικὴ φράση μανιώδη χαρτοπαίχτη: Νὰ κερδίσω ἐγὼ τὸν πρῶτο ἀριθμό, καὶ νὰ πὰ νὰ γ.... ὅλοι σας).

Συνεργεῖ λοιπὸν καὶ ὁ Τύπος στὴν καλλιέργεια τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ λαοῦ μὲ τὴ συστηματικὴ σιωπή του. Καὶ ὄχι μόνο ὁ Τύπος, ἀλλὰ καὶ οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι δὲν παίρνουν τὴ θέση ποὺ ἔπρεπε νὰ πάρουν πάνω σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα τῆς προβολῆς τοῦ εὔκολου τρόπου ζωῆς. Ὅτι ὁ καθένας μόνος του θὰ λύσει τὸ πρόβλημά του μὲ ὅποιον τρόπο τοῦ ταιριάζει, εἴτε μὲ τὸ λαχεῖο, εἴτε μὲ τὴ σωματεμπορία, εἴτε μὲ τὶς κομπίνες καὶ τὴν κλεψιά.

Μέχρι ἐδῶ, ἂς ποῦμε καλὰ καὶ γιὰ τὸν Τύπο ποὺ εἶναι ἐμπορικὸς καὶ γιὰ τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους.

Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ὅμως πρέπει νὰ ἀκουστεῖ καὶ μιὰ ἀπαίτηση. Μιὰ ἀπαίτηση ποὺ ἔχει ὁ Λαὸς ἀπὸ τοὺς νέους πνευματικοὺς ἀνθρώπους. Ὅλος ὁ λαὸς ἀγωνίστηκε γιὰ νὰ γίνει ἡ δωρεὰν παιδεία, γιὰ νὰ πάψει ἡ μόρφωση νὰ εἶναι προνόμιο μιᾶς ὁρισμένης τάξης. Καὶ ἔγινε αὐτό, στὸ βαθμὸ ποὺ ἔγινε, καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ προσφέρει κι ἄλλα γιὰ νὰ γίνει καλύτερη. Ἀλλά. Δὲν τὄκανε αὐτὸ γιὰ νὰ θρέψει κι ἄλλα τσακάλια ποὺ νὰ τοῦ φᾶνε ὄχι μόνο τὴ σάρκα παρὰ καὶ τὰ κόκκαλα.

Ἡ φράση τοῦ γνωστοῦ μου φοιτητῆ (ἅμα πάρει τὸ πτυχίο, θὰ πατήσει ἐπὶ πτωμάτων, γιατὶ ἔζησε στερημένα χρόνια μέχρι νὰ σπουδάσει καὶ πρέπει νὰ ζήσει καλὰ ἀπὸ κεῖ καὶ μπρὸς) λέει πολλά. Ὄχι, δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ νόημα τῆς δωρεὰν παιδείας. Ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς ἐσεῖς οἱ νέοι δὲν ἔχετε μόνο ὑποχρέωση, ἀλλὰ ΧΡΕΟΣ. Νὰ ξαναγυρίσετε κοντὰ στὸ λαό. Νὰ καλλιεργήσετε τὶς ἀρετές του. Νὰ κτυπήσετε ἀμείλικτα τὶς ἀδυναμίες του, νὰ τοῦ διαλύσετε τὶς αὐταπάτες. Καί, πρῶτα ἀπ' ὅλα, νὰ μὴν πάρετε μέρος στὴ συνωμοσία τῆς σιωπῆς. Νὰ τοῦ λέτε πάντα τὴν ἀλήθεια, τὴν καθαρὴ ἀλήθεια, ὅσο καὶ νἄναι τὸ τίμημά της.

Γιάννης Κλεινάκης - ἐργάτης

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἀγαπητὸ «ΑΝΤΙ»

Θἄθελα νὰ πῶ μερικὰ πράγματα σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Τσολάκη ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ τεῦχος 30.

Στὴν ἐπιστολή του ποὺ δημοσίευσες μὲ τὸν τίτλο ΤΟ ΚΚΕ (ἐσ.) ΚΑΙ Η ΟΥΡΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ, ὑπάρχουν ἀρκετὰ πράγματα ποὺ μὲ βρίσκουν σύμφωνο. Γιὰ παράδειγμα, συμφωνῶ μὲ τὴν ἄποψή του πὼς ἡ Ἀντιδικτατορικὴ Ἑνότητα ἔτσι ὅπως ἐφαρμόζεται ἀπὸ τὸ ΚΚΕ (ἐσ.) λειτούργησε τὶς περισσότερες φορὲς μονομερῶς. Συμφωνῶ ἀκόμα πὼς τὸ ΚΚΕ (ἐσ.) δὲν ξέρει ἀκριβῶς ἀπὸ ποῦ ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει ἡ ΕΑΔΕ. Συμφωνῶ ὅτι στὴ Βουλὴ ἔχει ἐπιδείξει μιὰ χλιαρὴ στάση καὶ ἔχει μερικὲς φορὲς ὑποσκελιστεῖ ἀπὸ τὸν Α. Παπανδρέου.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλες ἐκτιμήσεις τοῦ κ. Τσολάκη μὲ τὶς ὁποῖες διαφωνῶ ριζικά:

1) Ἡ ἀντιδικτατορικὴ δεξιὰ ὑπάρχει, δὲν εἶναι ἐφεύρεση τοῦ Δρακόπουλου. Καὶ ἡ κοινωνική της βάση εἶναι τὸ κομμάτι ἐκεῖνο τῆς μεγάλης καὶ μεσαίας ἀστικῆς τάξης (τῆς ἐνδογενοῦς ἀστικῆς τάξης, ὅπως λέει ὁ Ν. Πουλαντζᾶς) ποὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι ἐθνικὴ ἀστικὴ τάξη, ὡστόσο γιὰ λόγους ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ ἀναλύσουμε ἐδῶ (νέα μορφὴ ἰμπεριαλιστικῆς ἐξάρτησης, διαφοροποίηση στὶς σχέσεις ΕΟΚ-ΗΠΑ κ.λπ.) ἔχει συμφέρον ἀπὸ μιὰ «ἐσωτερικὴ» ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας, εἶναι προσκολλημένο στὴν ΕΟΚ καὶ συνακόλουθα ἀντίθετο σὲ μιὰ δικτατορία, εὐνοούμενο πολιτικὸ σχῆμα τῆς μεταπρατικῆς ἀστικῆς τάξης.

2) Τὸ παράδειγμα ποὺ δίνει, τῆς 21-4, εἶναι λαθεμένο (σκόπιμα;). Ἡ ΟΝΝΕΔ συμμετεῖχε χωρὶς εἰσαγωγικὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς διαδήλωσης.

3) Γιὰ τὸ ΑΕΜ· δὲν νομίζω πὼς τὸ μεμονωμένο παράδειγμα ποὺ ἀναφέρεται ἐπιτρέπει γενικεύσεις. Μία ἀναλυτικὴ παρουσίαση τῶν θέσεων τοῦ ΑΕΜ βέβαια εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια μιᾶς ἐπιστολῆς. Ὡστόσο θἄτανε καλὸ νὰ συγκρίνει ὁ κ. Τσολάκης τὸ ΑΕΜ μὲ τὸ ΕΣΑΚ. Ξέρει ὅτι κάπου στὴν Ἤπειρο τὸ ΚΚΕ (ἐξ.) ὑποστήριξε χουντικοὺς ὑποψήφιους γιὰ νὰ μὴ βγοῦν οἱ συνδικαλιστὲς τοῦ ΚΚΕ (ἐσ.);

4) Γιὰ τὸν ΔΑ· δὲν ξέρω ἀπὸ ποιὲς σχολὲς ἔβγαλε ὁ κ. Τσολάκης τὸ συμπέρασμα πὼς «...εἶναι διάχυτη ἡ ἐντύπωση... ἐμμονὴ στὰ λόγια, ἀδράνεια στὶς κινητοποιήσεις κ.λπ.». Στὸ Πολυτεχνεῖο – ὅπου ἔχω ἄμεση ἐποπτεία (καὶ ὅπου ἐξ ἄλλου ὁ ΔΑ εἶναι ἡ πρώτη δύναμη) – ἀντίθετα, ὁ ΔΑ στάθηκε πάντα πρωτοπόρος σὲ κινητοποιήσεις φοιτητῶν (κατάληψη τῆς ἕδρας τοῦ χουντικοῦ Θεοφιλόπουλου καὶ αὐτοδιδασκαλία στὴ σχολὴ Μηχανολόγων, μετὰ ἀπὸ πρόταση τοῦ ΔΑ, ὅπου ἡ ΠΣΚ καὶ ἡ ΠΑΣΠ συρόντουσαν ἀπὸ πίσω κ.λπ.).

Λέει παρακάτω ὁ κ. Τσολάκης γιὰ σοσιαλδημοκρατικὲς ἀρχὲς τοῦ ΔΑ στὸ στὺλ κέφι καὶ χαρά (!). Ποιὸ κέφι καὶ ποιὰ χαρά; Τὸ πρόγραμμα τοῦ ΔΑ ἦταν τὸ μόνο ποὺ στηρίχτηκε πάνω σὲ μιὰ

Στὸ περιοδικό μας φτάνει πλῆθος ἐπιστολῶν. Οἱ πιὸ πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς εἶναι μεστὲς ἀπὸ παρατηρήσεις καὶ ἀπόψεις ποὺ θὰ ἐπιθυμούσαμε νὰ κοινοποιοῦνται ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ περιοδικοῦ. Γιὰ νὰ γίνεται ὅμως αὐτό, πρέπει καὶ οἱ ἐπιστολὲς νὰ εἶναι σύντομες. Σὲ ἀντίθετη περίπτωση, ἡ σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ θὰ ἀναγκάζεται νὰ δημοσιεύει τμῆμα μόνο τῶν ἐπιστολῶν.

(ἔστω ἐλλιπὴ) ἀνάλυση τῆς Παιδείας καὶ τοῦ ρόλου τῶν φοιτητῶν στὴν παραγωγικὴ διαδικασία – σὲ κτυπητὴ ἀντίθεση μὲ τὴν ΠΣΚ, ποὺ παρουσίασε ἕνα χυδαῖο οἰκονομικὸ πίνακα διεκδικήσεων.

5) Γιὰ τὴν ἀπάντηση τῆς ΑΥΓΗΣ στὸν Α. Παπανδρέου. Νομίζω ὅτι ὁ Στ. Καρᾶς σὲ μιὰ σειρὰ ἄρθρων του ἔκανε μιὰ πέρα γιὰ πέρα σοβαρὴ ἐκτίμηση τῶν πολιτικῶν θέσεων τοῦ μεσία τοῦ λαοῦ. Ἡ ἔντονη κριτικὴ ποὺ τοῦ ἔκανε πάνω στὶς γνωστές του θέσεις γιὰ τὴν Ἀλγερία, γιὰ τὸν ἀραβικὸ «σοσιαλισμὸ» κ.λπ., γιὰ τὸ πῶς αὐτὲς οἱ θέσεις, ἰδιότυπα ἀντικομμουνιστικές, βρίσκουν ἀπήχηση στὸν κόσμο τοῦ ΠΑΣΟΚ, αὐτὰ εἶναι μόνο προσωπικοὶ ἀφορισμοί;

Ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ ὅλα αὐτά, ὑπάρχει ἕνας ἄλλος λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο νομίζω πὼς ἡ κριτικὴ τοῦ κ. Τσολάκη εἶναι λαθεμένη ἢ τουλάχιστον ἀνεπαρκής.

Ἕνα κομμουνιστικὸ κόμμα πρέπει νὰ τὸ κρίνουμε ὄχι μόνο καὶ ὄχι τόσο (ἰδιαίτερα ἂν αὐτὸ βρίσκεται στὴ φάση τῆς ἰδεολογικῆς του συγκρότησης) ἀπὸ τὴν προσωρινὴ ταχτική του, ἀλλὰ ριζικὰ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς ἢ ἀντιλήψεις ἐκεῖνες τῆς μαρξιστικῆς - λενινιστικῆς θεωρίας ποὺ συγκροτοῦν τὴ λειτουργία του (πολιτικὰ καὶ ὀργανωτικά). Αὐτὸ σημαίνει πὼς πρέπει νὰ δοῦμε καὶ νὰ κριτικάρουμε τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὸ ΚΚ ἀντιλαμβάνεται τὸ μαρξισμὸ - λενινισμό, θεωρητικά, πολιτικὰ καὶ ὀργανωτικά.

Καὶ κατὰ τὴ δική μου γνώμη, μόνο τὸ ΚΚΕ (ἐσ.), παρ' ὅλα τὰ λάθη καὶ τὶς ὀπισθοχωρήσεις του, εἶναι τὸ μόνο κόμμα στὴν Ἑλλάδα ποὺ μπορεῖ νὰ πετύχει τὴν ἀνανέωση (τὴν ἀναγέννηση πιὸ σωστὰ) τοῦ μαρξισμοῦ στὴν Ἑλλάδα. Γιατί; Τουλάχιστον ἐσεῖς κ. Τσολάκη, σὰν «πρόσφατα ὀπαδὸς» τοῦ ΚΚΕ (ἐσ.), γνώστης ἴσως τῶν ἔντονων καὶ δημιουργικῶν προβληματισμῶν μέσα στὸ ΚΚΕ (ἐσ.), δὲν πρέπει νὰ ἔχετε χρεία μακροσκελῶν ἀποδείξεων. Ὅπως καὶ νἄχει τὸ πράγμα, εἶμαι πρόθυμος νὰ ἀνοίξουμε μιὰ συζήτηση μέσα ἀπὸ τὶς φιλόξενες στῆλες τοῦ «ΑΝΤΙ». πάνω σ' αὐτὸ τὸ ἀποφασιστικὸ σημεῖο: ποιὸ εἶναι τὸ κόμμα τῆς ἀριστερᾶς στὴν Ἑλλάδα. ποὺ ἔχει τὶς προοπτικὲς ὥστε νὰ πετύχει τὴν ἐπαναστατικὴ «ἀντίληψη» τοῦ μαρξισμοῦ, δηλ. νὰ κάνει πράξη τὸ ὅραμα τριῶν γενεῶν Ἑλλήνων: τὸν σοσιαλισμό.

Ἀριστείδης Σφεντέρης
Φοιτητὴς

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Φίλε κύριε Διευθυντὰ

«Κρίνω θὰ πεῖ κοροϊδεύω»
Κ. Βάρναλης

Μιὰ ἀπὸ τὶς τύχες τῶν γραφτῶν κειμένων εἶναι καὶ τὸ ὅτι γίνονται ἀφορμὴ γιὰ τὴ δημιουργία ἀντίλογου: Ἔτσι καὶ τὸ δικό μου ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ «ΑΝΤΙ» (ἀρ. 25, 16-8-75). Τὸ ἕνα ἀπ' τὸν κ. Ρήγα Ἀρβανίτη καὶ τ' ἄλλο ἀπ' τὴν κ. Γκλόρη Δοντοπούλου-Ροζάκη.

Θὰ ἤθελα, σεβόμενος, ὅσο μπορῶ, τὸν πολύτιμο χῶρο σας, ν' ἀπαντήσω καὶ στὰ δύο. Καὶ πρῶτα-πρῶτα. Νὰ συστήσω στοὺς δυὸ συνομιλητές μου νὰ διαβάσουν τὸ διπλανό, ἀπ' τὸ δικό τους, γράμμα (στὸ ἴδιο περιοδικό), ποὺ στέλνει ὁ κ. Μιχάλης Καρατσώρης (καπετὰν Λεωνίδας) στοὺς Φλωράκη, Δρακόπουλο, Λουλέ, Παρτσαλίδη κλπ. ἡγέτες. Νὰ σημειώσουν τὴν τραγικότητα μὰ καὶ τὴ σοβαρότητα μὲ τὴν ὁποία προσεγγίζει τὸ θέμα, μ' ἀφετηρία τὴ διασπασμένη «γιορτὴ» γιὰ τὰ τριάντα χρόνια ἀπὸ τὴν ἵδρυση τοῦ ΕΑΜ. Εἶναι μιὰ ὁλόκληρη ἱστορία αὐτὸ τὸ γράμμα. Ἱστορία ἀγώνων καὶ θυσιῶν τοῦ λαοῦ μας, μὰ καὶ ξεπεσμοῦ (ὄχι ἐπιπόλαιας ἁπλοποίησης) τῆς ἡγεσίας. Μὲ τοὺς «ΧΑΖΟΥΣ» (ὑπογρ. Καπετὰν Λεωνίδας) Σουκατζήδηδες κι ὅλους τοὺς ἄλλους ἀγωνιστὲς ἀπ' τὴ μιά, καὶ τοὺς «καριερίστες» (ὑπογρ. Ἐγώ), ποὺ τὸ Κόμμα τοὺς παράδωσε ἕναν ἑνωμένο –στὴν κατοχὴ– λαό, κι αὐτοὶ τὸν κάνουν τόσα κομματάκια ποὺ οὔτε οἱ ἴδιοι δὲν μποροῦν νὰ τὰ μετρήσουν, ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Καὶ νὰ τοὺς πῶ, πὼς ἂν ἔγραφα ἐγὼ πάνω στὸ ἴδιο θέμα –τὰ τριαντάχρονα τοῦ ΕΑΜ–, θὰ τὰ ἔγραφα ΜΕ ΤΑ ΙΔΙΑ ΓΥΑΛΙΑ ποὺ ἔγραψα καὶ τὸ κείμενο ποὺ προκάλεσε τὸν ἀντίλογό τους κι αὐτὸ γιατὶ ΘΕΩΡΩ ΠΩΣ Ο ΞΕΠΕΣΜΟΣ (ὄχι ἡ ἐπιπόλαια ἁπλοποίηση) ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΡΑΚΥΛΗΣΕΙ ΟΙ «ΗΓΕΤΕΣ» ΜΑΣ ΜΟΝΟ Μ' ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΑΙ! Γιατὶ τριάντα χρόνια ἑνὸς τέτοιου ξεπεσμοῦ εἶναι ἀρκετὰ νὰ μᾶς κάνουν ἄξιους νὰ διακρίνουμε (αὐτὴ τὴ διάκριση τὴν κάνει –ἔστω μισὴ– καὶ ἡ κ. Ροζάκη, ὅταν συμφωνεῖ, «κατ' ἀρχήν», μαζί μου, μὰ ὑπερασπίζεται ΜΟΝΟ τοὺς Ἡλιοῦ-Κύρκο), τὴν «ἁπλὴ συμφεροντολογία καὶ τὴν ἠθελημένη τύφλωση» ἀπ' τὴ μεθοδολογία ἢ τὴ στρατηγικὴ ποὺ διαμορφώνεται κάτω ἀπ' τὴν πίεση ἑνὸς ἐξαιρετικὰ πολύπλοκου συσχετισμοῦ δυνάμεων (σὲ ἐθνικὸ ἀλλὰ καὶ σὲ διεθνικὸ ἐπίπεδο).

Εἶναι δηλαδὴ ἕνας πολιτικὸς ξεπεσμὸς «κατ' ἐξακολούθηση». Μὲ ὀδυνηρότατες ἐμπειρίες γιὰ τὸν ἑλληνικὸ λαὸ ἀπ' τὴ μιά, καὶ τὴ μ' ὁποιονδήποτε τρόπο κατοχὴ τῆς «καρέκλας» ἀπ' τὴν ἄλλη. Καὶ τοχὴ «καρέκλας», ποὺ συνεχίζεται ἀκόμα καὶ σήμερα, μιὰ καὶ τὸ αὐτὶ τῶν «ἐνδιαφερομένων» δὲν ἱδρώνει οὔτε στὴ σοβαρή, οὔτε καὶ στὴν εἰρωνικὴ προσέγγιση τοῦ προβλήματος. Ἔτσι, ἡ ἐπιπόλαια ἁπλοποίηση (ὁ ξεπεσμὸς) ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΪΟΝ –Μ' ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ– ΚΑΙ ΟΧΙ ΔΙΚΟ ΜΟΥ. Ἐγώ, ἁπλά, διασκεδάζοντας, γίνομαι ὁ καθρέφτης τους. Ὅπως νὰ ποῦμε, ὅταν σοῦ λέει ἢ σοῦ κάνει κάποιος ἕνα ἀστεῖο, ξεκαρδίζεσαι. Καὶ μιὰ καὶ τὸ εὐχαριστήθηκες, τὸ λὲς καὶ στοὺς ἄλλους –πολλοὺς ἢ λίγους– γιὰ νὰ γελάσουν κι αὐτοί.

Καὶ ποῦ ξέρεις; Γελώντας, γελώντας, μπορεῖ νὰ καταφέρεις πολλὺ περισσότερα ἀπὸ μιὰ σοβαρὴ συζήτηση μὲ κείνους ἀκριβῶς ποὺ τὴν ἀποφεύγουν ξεπέφτοντας στὴν ἐπιπόλαια ἁπλοποίηση τῆς προσέγγισης τῶν προβλημάτων – καὶ εἶναι γνωστὸ πιὰ τὸ γιατί.

Γρήγορο συμπέρασμα. Τέτοιος ξεπεσμὸς δὲν μᾶς κάνει γιὰ ἡγεσία. Γιατὶ ἀκριβῶς ἡ προσέγγιση τῶν μεγάλων καὶ κρίσιμων προβλημάτων τοῦ Λαοῦ μας γίνεται μ' ἐπιπόλαια ἁπλοποίηση (Λ. Κύρκος) ἢ γιατὶ μᾶς «ξαφνιάζει» μὲ δηλώσεις «ἄγνοιας» τέτοιου ποιοῦ (Η. Ἡλιοῦ).

Γιατὶ τριάντα χρόνια, δὲν εἶναι ἁπλῶς ἀρκετά, μὰ πάρα πολλά, γιὰ νά 'χει ὁ λαὸς τὴν ἀντοχὴ ν' ἀφήσει περιθώριο κι ἄλλων σφαλμάτων ὅπως κι ἄλλων «αὐτοκριτικῶν», ἀκόμα κι ἂν παραδεχτεῖ πὼς εἶναι δύσκολο νὰ τραβήξεις ξεκάθαρη διαχωριστικὴ γραμμὴ ἀνάμεσα στὴν ἁπλὴ συμφεροντολογία κ.λπ.

Λίγα λόγια ἀκόμα, εἰδικὰ γιὰ τὸν Ρήγα Ἀρβανίτη. Νομίζω πὼς ἕνα πράγμα δὲ κατάλαβε ἀπ' τὸ κείμενό μου. Ὅτι ἄλλο πράγμα εἶναι ἡ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ κι

πολυπλανο ➧ αιθουσα τεχνης **μαγαζι σε ολα τα πλανα** ➧ εφαρμογες των πλαστικων τεχνων ➧ **παιχνιδια** ➧ ξυλινα πραγματα ➧ **κεραμικα** ➧ κοσμηματα ➧ **υφασματα** ➧ δισκοι ➧ **βιβλια** ➧ και αλλα διαλεγμενα πραγματα ➧ **ολα πολυ φτηνα** ➧➧➧➧➧ ανοιγουμε τις ➧➧ πρωτες μερες του **δεκεμβρη** ➧ απεναντι απο τον αγ διονυση ➧➧➧➧ **δημοκριτου 20**

ἄλλο ἡ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ. Μπορεῖ βέβαια νὰ ὑπάρξουν καὶ τὰ δυὸ μαζί, ὅμως δὲν εἶναι κι «ἀπαραίτητο». Ἐγώ, ἀντίθετα, τρία πράγματα κατάλαβα ἀπ' τὸ γράμμα του. Πρῶτο: Ὅτι εἶμαι «ἐξωκομματικὸ στοιχεῖο» καὶ περιφρονητέος. Δεύτερο: Παραδέχεται κι αὐτὸς ὅτι «οἱ σχέσεις τῶν δύο κομμάτων εἶναι ἀρκετὰ ἄθλιες», μὰ προσθέτει ὅτι ἐγὼ μπορῶ νὰ τὶς «ἐπιδεινώσω περισσότερο» (μπράβο μου!) καί, τρίτο, πὼς τὸ κείμενό μου χτύπησε σωστὰ τὸ στόχο, ἀφοῦ παίρνει ἀπαντήσεις ὅπως αὐτὴ τοῦ κυρίου Ρ.Α.

Εὐχαριστῶ
Θωμᾶς Μάρας
Ὑμηττὸς 4-11 '75

ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ «ΡΗΓΑ»

Ἀγαπητοὶ φίλοι

Ἀνήκω στὸν Ρ.Φ., ταγμένος στὴν ἀνανέωση τοῦ Κ.Κ. τῆς χώρας μας. Θεωρῶ τὸ περιοδικό σας – ἐπιτρέψτε μου νὰ πῶ «περιοδικό μας» – σὰν ἕνα σημαντικὸ βῆμα ἀπὸ ὅπου θὰ μπορέσει ὁ καθένας ποὺ πονάει τὸ κίνημα καὶ γενικὰ τὸν τόπο μας νὰ βοηθήσει στὴ λύση ὅλων τῶν προβλημάτων του. Ἔτσι θεωρῶ τὸ «ΑΝΤΙ» σὰν ἕνα περιοδικὸ ποὺ θὰ βοηθήσει ὅλα τὰ κόμματα ποὺ παλεύουν γιὰ νά 'ρθουν «καλύτερες μέρες» γιὰ τὸ λαό, στὴ σωστότερη χάραξη τῆς «γραμμῆς» τους. Πάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση, ἄν, βέβαια, συμφωνοῦμε, ἔχω νὰ διατυπώσω ἕνα παράπονο: Δὲν διαφωνῶ μὲ τὸ γεγονὸς ἀλλὰ μὲ τὴ μεθοδολογία. Δηλαδὴ ὅταν λέτε:

1. «Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια, τόσο οἱ συλλήψεις «πλατιῶν ἀντιδικτατορικῶν ἐθνικῶν... γιὰ τὴν ἑδραίωση τοῦ καθεστῶτος τους» (τεῦχος 26-27, σελὶς 5, στὶς ἀντιθέσεις), ἐνῶ στὸ ἴδιο τεῦχος, στὸ ἄρθρο τοῦ Τάκη Πρόκα, μᾶς λέει λίγο πολὺ ἔρχεται δικτατορία, ὁ Καραμανλῆς δὲν κάνει τίποτα, ἄρα θὰ ἔρθει ἀργὰ ἢ γρήγορα καὶ δὲν θὰ μποροῦμε νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουμε.
2. τεῦχος 24, σελὶς 3, ἄρθρο: ἀδιέξοδο «καὶ αἰσθανόμαστε τὴν ὑποχρέωση νὰ ποῦμε καὶ στὴν ἀντιπολίτευση... τὸ λαὸ καὶ τὴν ἡγεσία» κ.λπ. τὰ ὁποῖα κάνουν μιά, γιὰ μένα, στείρα κριτική. Πιστεύω ὅτι δὲν βοηθᾶμε ἔτσι.

Πρέπει:

α) Νὰ τονίζετε τὶς καλὲς ἐνέργειες, τὶς σωστὲς ἐκτιμήσεις τοῦ κάθε κόμματος.

β) Νὰ κτυπᾶτε τὶς λανθασμένες. Ἀντιδιαστέλλοντάς τις ὅμως μὲ αὐτὴ ποὺ βλέπει τὸ «ΑΝΤΙ» σωστή.

Σᾶς συγχαίρω γιὰ τὴν καλή σας καὶ δύσκολη προσπάθεια. Νά 'στε σίγουροι ὅτι στὴν ἀνάπλαση τῆς Ἑλλάδας στὸ δρόμο της γιὰ τὸ σοσιαλισμὸ θά 'χετε προσφέρει ἕνα μεγάλο τίμημα μὲ τὸ περιοδικό σας.

Μὲ ἀγάπη
Τσουρινάκης Ἀντώνης
Ἀθήνα

ΟΙ ΚΟΜΜΑΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΕΣ

Πρὸς τὸ «ΑΝΤΙ» καὶ τοὺς ἀναγνῶστες του.

Καταβάλλοντας ὅλη τὴν καλή μου θέληση καὶ προσπαθώντας νὰ βοηθήσω καὶ νὰ συμμετέχω ἐνεργὰ στὸ προοδευτικὸ κίνημα τῆς χώρας μας, συναντῶ καθημερινὰ προβλήματα.

Συγκεκριμένα.

Σχεδὸν ἀμέσως μετὰ τὴ μεταπολίτευση εἶμαι μέλος τῆς Π.Ο.Ν. «Ρήγας Φεραῖος» Θεσ/νίκης. Ὅμως αὐτὸ δὲν μὲ ἐμπόδισε νὰ ἔρχομαι σ' ἐπαφὴ μὲ νέους ἄλλων κομμάτων, εἴτε δεξιᾶς εἴτε ἀριστερᾶς ἀποκλίσεως.

Εἶδα σὲ ὅλες τὶς νεολαῖες – μὲ χαρά μου – ἕνα ἄφθαρτο κέφι γιὰ δουλειὰ καὶ δημιουργία. Καὶ ἀναρωτήθηκα: «Τί ἀντιπροσωπεύει ἡ κομματικὴ νεολαία; Γιατί τὰ κόμματα – ὅλα – δίνουν τόση προσοχὴ σ' αὐτήν;»

Προσπαθώντας νὰ ἀπαντήσω ἔφτασα σ' ἕνα δικό μου, ἴσως, τρόπο σκέψης. Καὶ ἐξηγοῦμαι:

Στὶς βουλευτικὲς ἐκλογὲς τῆς 17-11-74, ὅλα τὰ κόμματα τῆς σημερινῆς ἀντιπολίτευσης – περισσότερο βέβαια τὰ κομμουνιστικὰ – εἶχαν σὰν σλόγκαν «ψῆφος στὰ 18». Μ' ἄλλα λόγια ἐπιθυμοῦσαν καὶ θέλουν νὰ ἀναλάβουν οἱ 18χρονοι - 20 χρονοι νέοι ὅλες τὶς ὑποχρεώσεις καὶ ὅλα τὰ δικαιώματα ἑνὸς πολίτη. Νὰ παίρνουν μέρος στὸν καταμερισμὸ ἐργασίας, νὰ συμμετέχουν στὴ μαζικὴ παραγωγή. Νὰ ἔχουν ὑπεύθυνη γνώμη γιὰ τὰ κοινά.

Καὶ ρωτῶ:

Κατὰ ποία λογικὴ ἕνα σημερινὸ προοδευτικὸ δημοκρατικὸ κόμμα ἀνέχεται τὴν ὕπαρξη τῆς κομματικῆς νεολαίας τὴ στιγμὴ ποὺ ὑποστηρίζει ὅτι ἕνας 18χρονος εἶναι σὲ θέση νὰ κρίνει σωστὰ κι ἀντικειμενικά; Γιατί – διατηρώντας τὴν αὐτονομία τοῦ χώρου – νὰ μὴ δέχεται τοὺς νέους κατευθεῖαν στὸ κόμμα; Γιατί τοὺς ἐμποδίζει νὰ συμμετέχουν στὰ κοινὰ τοῦ κόμματος; Κι ἐφ' ὅσον παραδέχεται τὴν αὐτονομία τοῦ χώρου, γιατὶ – τὴ στιγμὴ ποὺ ἕνας ἐργάτης ἔχει διαφορετικὰ προβλήματα ἀπὸ ἕνα φοιτητὴ – ἐπιμένει νὰ ὑποδείχνει σχεδὸν δογματικὰ τοὺς δρόμους ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθήσει ἡ νεολαία καὶ νὰ χαράζει τὴν πολιτική της;

Μήπως ὁρισμένοι κύριοι ἡγέτες ἢ ὁρισμένοι κύκλοι φοβοῦνται πὼς μὲ τὴν ἰσότιμη συνεργασία μὲ νέους, ἡ καθαρότητα τῆς σκέψης τῶν νέων, ὁ ἐνθουσιασμός τους, ἡ ἔλλειψη ὑποκρισίας καὶ ἰδιοτέλειας, ἡ τιμιότητά τους, θὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν «ψηλὴ καρέκλα» ποὺ ἔχουν καὶ τὴν ἀπόχτησαν μὲ – τουλάχιστον – ὄχι σωστὲς διαδικασίες;

Μὲ κίνδυνο νὰ παρεξηγηθῶ δὲν ἀναφέρομαι σ' ὀνόματα, γιατὶ ξύνοντας μιὰ πληγὴ τὴν ἀναγκάζουμε νὰ αἱμορραγεῖ καὶ ὄχι νὰ ἐπουλωθεῖ.

Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι κοινὸ μυστικὸ ὅτι ἡ ἀνθρώπινα σωστὴ συνεργασία δύο γενεῶν προωθεῖ καὶ προωθεῖται;

Εἶμαι πάντα πρόθυμος νὰ συζητήσω γι' αὐτὸ τὸ καυτὸ – γιὰ μένα – θέμα.

Φιλικότατα
Στάθης Σουδίας
Θεσσαλονίκη

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ

Στὸ προηγούμενο τεῦχος μας (σελ. 23-29), δημοσιεύτηκε ἕνα ρεπορτὰζ γιὰ τὶς ἀναλύσεις καὶ θέσεις τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν κομμάτων, ὅπως διατυπώθηκαν τὶς μέρες τοῦ Νοέμβρη τοῦ '73. Μερικὲς διευκρινίσεις εἶναι ὡστόσο ἐπιβεβλημένες:

1. Ὁ κ. Ἠλ. Ἡλιοῦ (σελ. 27) δὲν ἔχει εὐθύνη, ὅπως μᾶς διευκρίνισε, γιὰ τὴ διατύπωση τῆς συνέντευξής του πρὸς τὴν Ὀριάνα Φαλάτσι, ὅπως δημοσιεύτηκε στὸ EUROPEO.
2. Ἀπὸ λανθασμένη γραφὴ στὸ γαλλικὸ τύπο τῆς ἐποχῆς (Νοέμβρης '73) – ἀπὸ ὅπου καὶ ἔχει παρθεῖ τὸ σχετικὸ ρεπορτὰζ – εἶχε ἀναφερθεῖ (σελ. 24) τὸ ὄνομα τοῦ κ. Κάτρη ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ κ. Κοθρῆ.

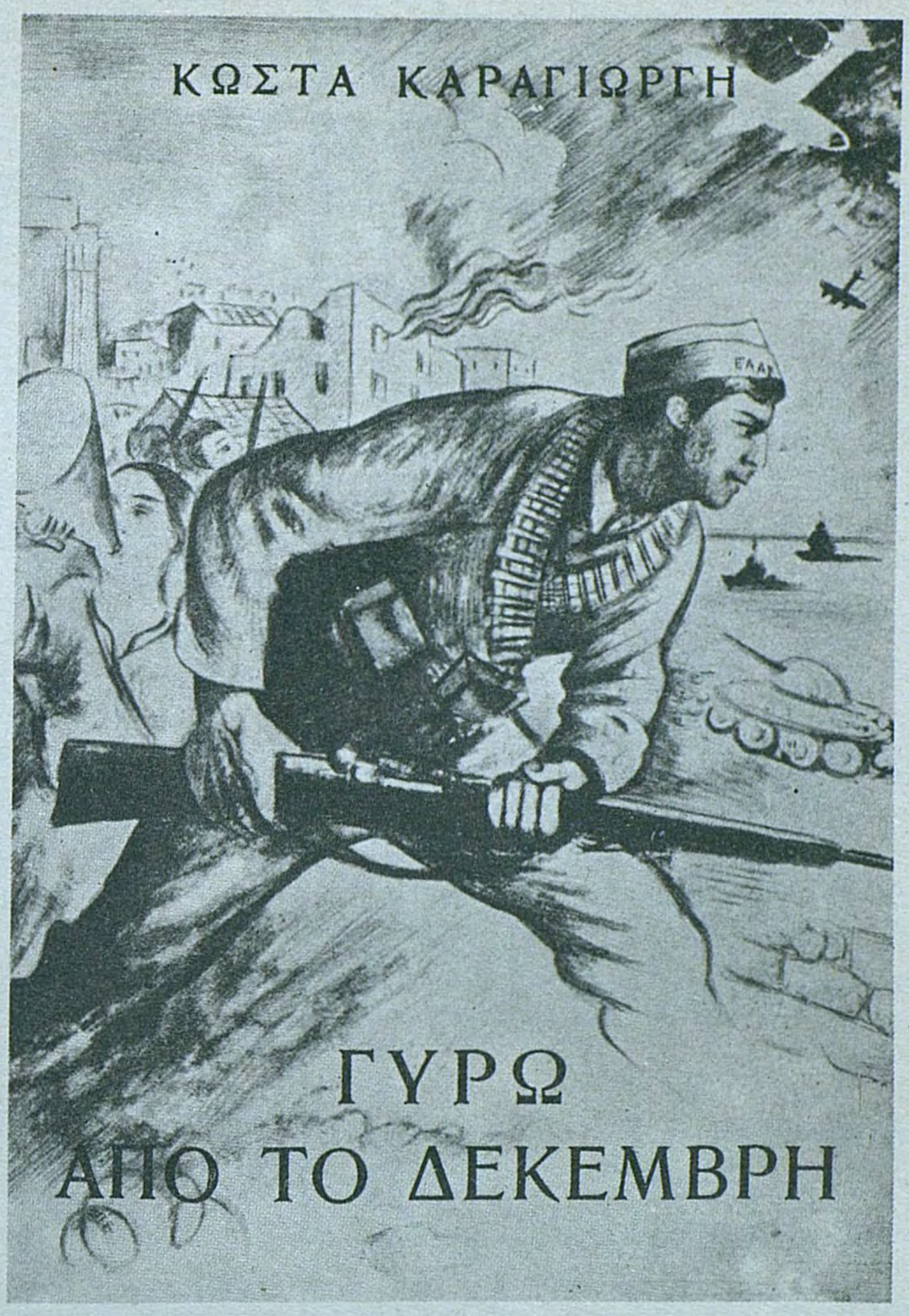
ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ Χ–Υ του **Ν. ΜΑΡΟΥΛΑΚΗ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΦΕΙΔΙΟΥ 16

ΑΘΗΝΑΙ: ΤΗΛ. 622-496

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Σ.Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο. Ε.

Μόλις ἐκυκλοφόρησαν

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

ΑΛΑΦΡΟΪΣΚΙΩΤΟΣ

ΜΗΤΗΡ ΘΕΟΥ

ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ

ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΛΩΡΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΕΛΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ

ΦΩΤΕΙΝΟΣ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7, τηλ. 605501, ΑΘΗΝΑ
ΠΡΑΞΙΤΕΛΟΥΣ 141, τηλ. 4116530, ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΙΜΟ ΑΠΟΚΤΗΜΑ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ
Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ 1975

● Σὲ πολυτελὴ πανόδετο τόμο μὲ πλήρη πίνακα περιεχομένων, κυκλοφόρησαν τὰ τεύχη 10 ἕως καὶ 22 τῆς Β΄ περιόδου (Α΄ ἑξάμηνο τοῦ 1975) Σελίδες 740 Τιμὴ 300 δρχ.

ΤΩΡΑ, ΣΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ!
● Τὸ καλύτερο δῶρο γιὰ σᾶς καὶ τοὺς φίλους σας:

● Ἕνας πανόδετος τόμος τοῦ περιοδικοῦ «ΑΝΤΙ»

anti

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 2ου ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ Β΄ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

(ΤΕΥΧΗ 10—22 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΛΙΟΣ 1975)

Καὶ στοὺς δύο πίνακες — ὕλης καί συνεργατῶν — τὰ λήμματα ἀναγράφονται κατ' ἀπόλυτη ἀλφαβητικὴ σειρά. Στὴν παραπομπὴ ὁ πρῶτος ἀριθμὸς δηλώνει τὸ τεῦχος καὶ ὁ δεύτερος τὴν σελίδα.

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

Ἑλληνικὸς φασισμὸς	τεῦχος	17
Ἐπανάσταση 1821	»	17
Ε.Π.Ο.Ν.	»	13

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ἀντιθέσεις : 10/8, 11/5, 12/5, 13/5, 14/4, 15/6, 16/5, 17/5, 18/5, 19/5, 20/5, 21/5, 22/5
Ἀντίλογος : 16/4, 17/4, 18/4, 19/4, 20/4, 21/4, 22/4.
Ἀπ' τὴ σκοπιά μας : 17/7, 18/6, 19/6, 20/6, 22/6.
Γελοιογραφία : 10/9, 10/13, 11/34, 11/37, 12/7, 12/25, 13/46, 13/48, 14/10, 15/5, 15/6, 16/32, 17/9, 19/28, 20/11, 20/17, 21/23, 21/26, 21/46 22/13, 22/14, 22/23
Ἐπιστολές : 10/52, 11/51, 12/50, 13/50, 14/53, 15/52, 16/53, 18/61, 19/54, 20/53, 21/54, 22/45, 22/53.
Κύριο ἄρθρο : 10/3, 11/3, 12/3, 13/3, 14/3, 15/3, 16/3, 17/3, 18/3, 19/3, 20/3, 21/3, 22/3.

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Ἕνας μύθος-λάσπη τῆς Δεξιᾶς 18/27
Κυριαζῆς, Δ. : Ὁ Δεκέμβρης τοῦ '44 12/42
Μέξης, Δ. : Ἡ αὐτοδιοίκηση στὴν Ἐλεύθερη Ἑλλάδα τῆς Κατοχῆς 15/8
Παντελούρης, Π. : Καλάβρυτα. Ἕνα ἀποκαλυπτικὸ ντοκουμέντο 18/24
Ράππας, Λ. : Πῶς καὶ γιατί καὶ ἀπὸ ποιούς πραγματικὰ διαλύθηκαν οἱ ἔνοπλες δυνάμεις στὴ Μέση Ἀνατολὴ 22/25
Ρίχτερ, Χ. : Μιὰ προσπάθεια ἐπιστημονικῆς θεώρησης τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀντίστασης (1941 - 45) 18/17, 19/39, 20/26, 21/43, 22/21
Σπήλιος, Ἀπ. : Κώστας Καραγιώργης In memoriam 10/40
Φωτιάδης, Θ. : Ἡ φιλοσοφία τοῦ μίσους, ὁ κ. Ἀβέρωφ καὶ τὸ βιβλίο του 14/47
Fleischer, H. : Πῶς ἔβλεπε τὸ Κ.Κ.Ε. τὴν Ἀντίσταση 18/11

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

Ε. : Ἡ δημοκρατία δὲν ἄγγιξε τὴ Γενικὴ Γραμματεία Ἀθλιότητας τοῦ Ἀσλανίδη 11/38

ΑΡΙΣΤΕΡΑ (Βλέπε καὶ ΚΟΜΜΑΤΑ)

Νικολινάκος, Μ. : Οἱ προοπτικὲς γιὰ μιὰ νέα ἐπαναστατικὴ θεωρία στὴν Ἑλλάδα 11/9
Παπανδρέου, Β. : Ἀπόψεις ἐπάνω στὴν ἐπαναστατικὴ θεωρία τοῦ Μ. Νικολινάκου 12/27
Σκαλτσᾶς, Ὀρ. : Γύρω ἀπὸ τὴν ἀνανέωση τῆς ἀριστερᾶς καὶ στὴ ἀνασύσταση τῆς ΕΔΑ 13/40
Στάγκος, Ἀστ. : Οἱ ἀριστερὲς δυνάμεις καὶ τὸ ΑΝΤΙ 10/16

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Καζάκος, Π. : Ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκηση. Γιὰ ν' ἀποκτήσει ὁ θεσμὸς περιεχόμενο 16/26
Παπαγαρυφάλλου, Π. : Αὐτονομία καὶ πολιτικοποίηση 16/29

ΕΡΕΥΝΕΣ (Βλέπε καὶ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ)

Κόμματα : 16/19
Κύπρος : 11/18
Νέα Τάξη : 10/4, 11/6
Νεολαία : 15/28

ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ

Μπόστ. : Ἡ πολυκατοικία 10/21
Μπόστ. : Συγνώμη ποὺ σ' ἀγάπισα πολὺ 12/24
Μπόστ. : Αἱ ἀπεργίαι 13/9, 14/11
Μπόστ. : Τὸ κινεζικὸν πρόβλημα 15/11

ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (Βλέπε καὶ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ)

Κυριαζῆς, Δ. : Ὁ Δεκέμβρης τοῦ '44 12/42
Μήλιου, Μ. : Νὰ γυρίσουν στὴν πατρίδα οἱ πολιτικοὶ πρόσφυγες 10/44
Ροδάκης, Π. : Ἡ ὑπόθεση Νίκου Πλουμπίδη 10/42

ΕΡΓΑΤΙΚΑ

Εὐθυμίου, Π. : Μιὰ ἀπεργία γεννιέται 12/33
Εὐθυμίου, Π. : Μιλοῦν οἱ ἀπεργοὶ τοῦ Μαντὲμ-Λάκκο 16/36
Θεοδώρου, Θ. : Οἱ πρῶτες πολιτικὲς ἀπεργίες στὴ μεταχουντικὴ Ἑλλάδα 17/8
Νικολινάκος, Μ. : Διεθνὴς Συνδιάσκεψη ξένων ἐργατῶν στὴν Ὁλλανδία 14/28
Τσιλιχρήστου - Γρεβενιώτη, Ἀλ. : Οἱ ἕλληνες μετανάστες στὴ Σουηδία 11/40

ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ (βλέπε καὶ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ)

Βεργόπουλος, Κ. : Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Νεοελληνικὴ ἰδεολογία καὶ ἱστορία 20/36
Βουρνᾶς, Τ. : Στὶς παραμονὲς τοῦ 1821 15/25
Μοσκώφ, Κ. : Ἡ διαλεκτικὴ τῆς Ἀνεξαρτησίας 15/17
Σιμόπουλος, Κ. : Περιηγητὲς ποὺ προφήτεψαν τὴν Ἐπανάσταση τοῦ '21 15/20
Ψυρούκης, Ν. : Τὸ 1821 καὶ τὸ ἀνατολικὸ ζήτημα 15/14

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Λεντάκης Ἀνδρ. : Ἀρσενικὸ-Θηλυκό. Ἀντίπαλοι ἢ δύο ἡμίση; 22/34
Λύκας, Γ. : Κοινωνικοποίηση τῆς Ὑγείας 10/35
Μπέσιλα - Στάγκου, Β. : Γιὰ μιὰ πραγματικὴ ἐξίσωση. Γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦν οἱ γυναῖκες ἀπ' τὴν τριπλὴ ἐκμετάλλευση 22/28

ΚΟΜΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Καρανίκας, Χρ. : Ἡ νέα φορολογία ἀκινήτων καὶ ἡ Ἀριστερὰ 16/31

Λιναρδάτος, Σπ. : Τὰ κόμματα ἀναζητοῦν τὴν πολιτική τους ἔκφραση 11/4
Φίλιας, Βασ. : Ἡ ὀργάνωση τῶν κομμάτων 19/15

ΑΚΕΛ (Κύπρου)

Παιονίδης, Π. : Κυπριακό: ὁ ρόλος τοῦ ΑΚΕΛ 13/38

ΕΔΑ

Λεντάκης, Ἀνδρ. : Σκέψεις ἐν ὄψει τῆς ἀνεξαρτοποίησης τῆς ΕΔΑ 16/23
Σεφερτζῆς, Γ. : Νέος πολιτικὸς φορέας ἢ ἕνας ἀκόμα τίτλος 19/18
Σκαλτσᾶς, Ὀρ. : Γύρω ἀπὸ τὴν ἀνανέωση τῆς ἀριστερᾶς καὶ τὴν ἀνασύσταση τῆς ΕΔΑ 13/40

ΕΔΕΚ (Κύπρου)

Χριστοδουλίδης, Ἀ. : ΕΔΕΚ : ἀρχὲς καὶ πρόγραμμα 21/40

ΚΕΣ

Κίνημα Ἑλλήνων Σοσιαλιστῶν : Εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῆ ἕνα Μαρξιστικὸ Σοσιαλιστικὸ κόμμα καὶ ὄχι ἡ ΕΔΑ 13/41

Κ.Κ.Ε.

Κοτζιᾶς, Ν. : Πῶς βλέπει τὰ πράγματα ἡ ἄλλη πλευρὰ (ΚΚΕ) γύρω ἀπ' τὴ διάσπαση τῆς ΕΦΕΕ στὸ ἐξωτερικὸ 18/45

Κ.Κ.Ε. (ἐσ.)

Γεμιστός, Φ. : Μὲ προοπτικὴ τὸ Συνέδριο τοῦ ΚΚΕ ἐσ. 19/21 :
Ἐλευθερίου, Λευτ. : Τὸ ΚΚΕ (ἐσ.) ὑποστηρίζει : τὸ ἔργο τῆς ἀνανέωσης θὰ εἶναι πολύχρονο 12/29

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Κάτρης, Γ. : Νέα Δημοκρατία, μιὰ διάσπαση ποὺ δὲ θ' ἀργήσει 13/7

ΠΑΣΟΚ

Γρηγορίου, Ν. : Τὸ Προσυνέδριο τοῦ ΠΑΣΟΚ 16/20
Γρηγορίου, Ν. : Γύρω ἀπὸ τὶς ἰδιοτυπίες τοῦ ΠΑΣΟΚ Μεσογειακὸς Μύθος ἀντὶ εὐρωπαϊκοῦ 19/23
Γρηγορίου, Ν. : Ἡ κρίση στὸ ΠΑΣΟΚ 22/14

ΠΑΣΟΚ

Γκρίτση-Μιλλιέξ, Τ. : Τοῦτο τὸ χῶμα εἶναι δικό τους 19/33
Ἔρευνα : Ἀποκαλύπτουμε τὶς θέσεις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων 18/35
Ἔρευνα : Κύπρος. Κάτω ἀπὸ τὶς νεώτερες ἐσωτερικὲς καὶ τὶς διεθνεῖς πολιτικοοικονομικὲς ἀνακατατάξεις 11/18
Κάτρης, Γ. : Ἡ στρατηγικὴ τῆς διχοτόμησης τῆς Κύπρου 14/9
Κωνσταντινίδης, Ἀλ. : Συζήτηση γύρω ἀπὸ τὴν κυπριακὴ ἀριστερὰ 17/42
Κωνσταντινίδης, Ἀλ. : Ἀντινομίες τῆς κυπριακῆς ἀριστερᾶς 20/15
Μακάριος : Συνέντευξη στὸ ΑΝΤΙ 18/8
Νικοκρέων : Λύση Ἀβέρωφ στὸ Κυπριακὸ 12/13
Νικοκρέων : Ἐπικίνδυνη σιωπὴ 14/12
Νικοκρέων : Τὸ κυπριακὸ δὲν εἶναι ἑλληνο-τουρκικὸ πρόβλημα 21/24
Παιονίδης, Π. : Κυπριακό: ὁ ρόλος τοῦ ΑΚΕΛ 13/38
Πρόκας, Τ. : Διχοτόμηση ἐπὶ θύραις 12/12
Σέρβας, Πλ. : Κυπριακὴ ἀριστερὰ 10/25
Σέρβας, Πλ. : Ἡ κυπριακὴ ἀριστερὰ μποροῦσε νὰ ἀποτρέψει τὴν κυπριακὴ κρίση 12/19
Σέρβας, Πλ. : Ὁ Πλ. Σέρβας ἀπαντᾶ στὸ ΑΚΕΛ 14/45
Σέρβας, Πλ. : Πῶς δημιουργήθηκαν τὰ κόμματα στὴν Κύπρο 16/39
Σέρβας, Πλ. : Ρίζες καὶ χαρακτήρας τοῦ Φασισμοῦ στὴν Κύπρο 17/28
Σέρβας, Πλ. : Νὰ ἀποφραχθοῦν τὰ ρήγματα 18/36
Σέρβας, Πλ. : Ἡ πρώτη συνάντηση στὴ Βιέννη 19/31
Σέρβας, Πλ. : Τὸ κυπριακὸ σὲ σταυροδρόμι 20/14
Σέρβας, Πλ. : Τὸ κυπριακὸ σὲ νέα φάση 21/7
Σέρβας, Πλ. : Κύπρος : ὑπάρχει καὶ κάτι πέρα ἀπὸ τὶς ἐπιταγὲς τοῦ Λευκοῦ Οἴκου 22/42
Ψυρούκης, Ν. : Τὸ κυπριακὸ πρόβλημα 11/26, 12/14, 13/34

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Τσιλιχρήστου-Γρεβενιώτη, Ἀλ. : Οἱ ἕλληνες μετανάστες στὴ Σουηδία 11/40

ΝΕΟΦΑΣΙΣΜΟΣ

Βούλτεψης, Γ. : Ὅλοι οἱ δρόμοι ὁδηγοῦν στὴν Ἀθήνα 19/7
Ἔρευνα : Ἡ Νέα Τάξη τώρα καὶ στὴν Ἑλλάδα 10/4
Ἔρευνα : Ἡ βάση τῶν νεοφασιστῶν τῆς ORDINE NUOVO 11/6
Ἔρευνα : Μπορεῖ ἡ κυβέρνηση νὰ θέσει τέρμα στὴ νεοφασιστικὴ πρόκληση; 17/14
Ἔρευνα : Ἡ Νέα Τάξη δὲν ὑπάρχει κι ὅμως ὑπάρχει 18/7
Ἔρευνα : Νέα Τάξη—νεοφασιστικὰ πλέγματα 20/7
Ἔρευνα : Βασιλοχουντισμὸς—κυβερνητικὸς στρουθοκαμηλισμὸς 22/7
Ἔρευνα : Τὸ Who is who τῶν βασιλικῶν καὶ φασιστικῶν ὀργανώσεων 22/10
Λεντάκης, Ἀνδρ. : Παρακρατικὲς ὀργανώσεις. Τὸ μπούμεραγκ τῆς ΕΡΕ 17/16
Λεντάκης, Ἀνδρ : Ἐπιτελεῖο γιὰ τὴ φασιστικοποίηση τῆς Νεολαίας 18/32
Σεφερτζῆς, Γ. : Γιὰ νὰ καταλάβουμε σωστὰ τὸ φασισμὸ 18/30

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Θ.Κ. : Ἀμοιβὴ ἐργασίας, κέρδη κεφαλαίου, κόστος ζωῆς 12/9
Καρανίκας, Χρ. : Ἡ νέα φορολογία ἀκινήτων καὶ ἡ ἀριστερὰ 16/31
Καρανίκας, Χρ. : Τὸ ἐνεργειακό μας πρόβλημα καὶ οἱ μεταφορὲς 19/29
Καρανίκας, Χρ. : Ἡ σημερινὴ οἰκονομικὴ κρίση σὲ ἀναζήτηση μιᾶς καινούργιας διεξόδου 20/23
Νικολινάκος, Μ. : Ἀνάλυση τῶν σχέσεων Ἑλλάδος-ΕΟΚ 21/28
Παπαγιαννάκης, Μ. : Τώρα τὴ λένε στασιμοπληθωρισμὸ 14/13
Παπαντωνίου, Γ. : Ἡ πανάκεια τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς 14/20
Φακίνος, Ἀρ. : Τὸ ὄνειρο τῆς «αὐτόματης ἔλευσης» τοῦ σοσιαλισμοῦ 22/19
Χατζηαργύρης, Κ. : Ἐνῶ τὸ χθὲς (1974) δὲν ἐγγυᾶται τίποτα γιὰ τὸ αὔριο (1975) 10/28
Χατζηαργύρης, Κ. : Τὸ πετρέλαιο τοῦ Αἰγαίου καὶ ἡ κρίση τῆς Ἑλλάδας 21/21

ΠΑΙΔΕΙΑ

ΓΛΩΣΣΑ

Χατζῆς, Δ. : Μιὰ κρίσιμη καμπὴ γιὰ τὸ γλωσσικό μας ζήτημα 16/41, 17/44, 19/44

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Γέρου, Θ. : Δημοτικὴ ἐκπαίδευση καὶ ὁ μύθος τῆς αὐτοτέλειάς της 10/46
Γέρου, Θ. : Ἡ ἀναμόρφωση τῆς βασικῆς ἐκπαίδευσης 12/38

ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Α.Γ.Ξ. : Πάντειος: συζήτηση τέχνης 12/46
Ἀνδρικόπουλος, Γ. : Πῶς διασπάστηκε ἡ ΕΦΕΕ στὰ χρόνια τῆς δικτατορίας 14/36
ΑΝΤΙ : Τὸ ρουσφέτι ξαναζεῖ 12/8
ΑΝΤΙ : Μιὰ δίκη ποὺ μπορεῖ νὰ σημαίνει πολλὰ κι ἐπικίνδυνα 15/36
Γκόγκογλου, Ἄγγ. : Ἀπὸ τὴ διάσπαση τοῦ ΚΚΕ στὴ διάσπαση τῆς ΕΦΦΕ 21/38
Κάρτερ, Ἀΐηπριλ : Τὸ τέλος μιᾶς θλιβερῆς συκοφαντίας 21/39
Κοτζιᾶς, Ν. : Γύρω ἀπὸ τὴ διάσπαση τῆς ΕΦΦΕ στὸ ἐξωτερικὸ 18/45
Λεντάκης, Ἀνδρ. : Προβλήματα τοῦ σημερινοῦ φοιτητῆ: Ὑποτροφίες ἢ φτηνὰ δεκανίκια 16/8, 17/35
Λεντάκης, Ἀνδρ. : Φοιτητές: ὁ μεγάλος πονοκέφαλος τῆς δικτατορίας 19/12
Μαρωνίτης, Δ. : Δυὸ αἰχμὲς γιὰ τὴν Ἀνώτατη Παιδεία 14/42
Ὁμάδα πρωτοβουλίας : Τὸ πείραμα τῶν ἀντιμαθημάτων 18/43
Ὁμάδα Πρωτοβουλίας : Ἀπὸ τὰ ἀντιμαθήματα: αὐτοοργάνωση στὴ βάση 20/21
Σεφερτζῆς, Γ. : Φοιτητικοὶ στρατῶνες 16/15

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΙΒΛΙΟ

Γκρίτση - Μιλλιέξ, Τ. : Τὸ παιδικὸ βιβλίο 18/58
Βιβλιοκρισίες : 14/47, 15/46
Βιβλιοπαρουσίαση : 10/50, 11/48, 12/46, 13/49, 14/50, 15/50, 16/50, 17/52, 18/59, 19/52, 20/52, 21/53, 22/52

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΓΕΝΙΚΑ

Α. Γ. Ξ. : Πάντειος: Συζήτηση τέχνης 12/46
Γκρίτση - Μιλλιέξ, Τ. : Γιὰ τὸν κύπριο λαϊκὸ ζωγράφο Μ. Κάσσιαλο 20/51
Καραβέλα, Μ. : Ἡ «ἀνεπίσημη» τέχνη στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. 20/46
Ντόκας, Ν. : Ἡ τέχνη κοντὰ στοὺς ἐργάτες 19/51
Ξύδης, Ἀ.Γ. : Σκέψεις καὶ προτάσεις γιὰ μιὰ πολιτικὴ τῶν τεχνῶν 14/49
Ξύδης, Ἀ.Γ. : Θεόφιλος 20/48
Πετρῆς, Γ. : Ἡ ἔκθεση τοῦ Τσιγκούλη στὸ Παρίσι 15/48
Σβορώνου, Σοφ. : Ἡ τέχνη στὰ ἐργοστάσια 21/50

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΜΗΝΑΣ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Σχόλιο γύρω ἀπὸ μιὰ ἔκθεση 22/51

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ 1975

Ἀπόψεις γιὰ τὴ 13η Πανελλήνια 16/46
Ξύδης, Ἀ.Γ. : Γιὰ τὴν Πανελλήνια: ἡ λύση εἶναι ν' ἀναβληθεῖ 12/45
Ξύδης, Ἀ.Γ. : Πανελληνίου συνέχεια 15/47
Ξύδης, Ἀ.Γ. : Τελευταῖο σχόλιο πρὶν τὸ ἄνοιγμα τῆς 13ης Π.Ε. 16/46
Ξύδης, Ἀ.Γ. : Πανελλήνια. Πτῶρες ἐντυπώσεις 18/55
Ξύδης, Ἀ.Γ. : Περιδιάβαση στὴν Πανελλήνια 19/49
Σκουρτέλλη, Σ. : Θέσεις γιὰ μιὰν ἄρνηση 18/56
ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ 11/44, 12/44, 13/44, 15/48, 16/45, 17/47, 18/54, 21/52, 22/51

ΘΕΑΤΡΟ

ΓΕΝΙΚΑ

Βουγιούκας, Ἀ. : Ὁ Βουγιούκας παρουσιάζει Βουγιούκα 21/47
Κολτσιδοπούλου, Ἀ. : Σχόλιο (γιὰ τὸ περιοδικὸ «Θέατρο») 16/48
Κολτσιδοπούλου, Ἀ. : Φοιτητικὸ θέατρο 20/42
ΚΡΙΤΙΚΗ 16/48, 18/52, 19/47, 20/42, 21/47, 22/47

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

Γ. Σ. : Μάρκος Ζαρίκος: ἕνας φιγουρογράφος τοῦ Καραγκιόζη 18/57

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ντόκας, Χρ. : Ἡ Δοκικὴ τοῦ Ζὺλ Ντασσὲν 11/46
Ντόκας, Χρ. : Κινηματογράφος καὶ λογοκρισία 22/49
ΚΡΙΤΙΚΗ : 20/49, 13t46, 14t52

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΔΟΚΙΜΙΟ

Ἀργυρίου, Ἀλ. : Μικρὸ ἀφιέρωμα στὸν ποιητὴ τῆς θάλασσας 18/49
Ἐλευθερίου, Μ. : Ντίνος Μιχαλόπουλος, ἕνας χρόνος ἀπὸ τὸ θάνατό του 20/43
Χατζῆς, Δ. : Κώστας Βάρναλης 11/42

ΚΕΙΜΕΝΑ

Δωριάδης, Ἀ. : Σ' ἐκεῖνον ποὺ τοποθετεῖ τὶς βόμβες στὴν πατρίδα μου 17/30
Καββαδίας, Ν. : Γυναίκα 18/51
Κατσαρός, Μ. : Ἀναζήτηση καὶ σφίγγα 22/46
Μήτρας, Μ. : Λογοτεχνικὰ σχόλια πάνω σ' ἕνα μηχανικὸ ἀντικείμενο 11/47
Μιχαλόπουλος, Ντ. : Μνήσθητί μου 20/43
Πετρόπουλος, Χ. : Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου 15/42

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ξανθουδάκης, Χ. : Μιὰ ἄλλη ἐξόρμηση τοῦ Μίκη 15/44
Ξανθουδάκης, Χ. : Τέταρτο σεμινάριο σύγχρονης μουσικῆς 16/49
Ξανθουδάκης, Χ. : Κρατικὴ ὀρχήστρα Ἀθηνῶν. Συνέντευξη μὲ τὸν Γ. Λεωτσάκο 18/52
Ξανθουδάκης, Χ. : Βιβλία βοηθήματα γιὰ τοὺς σπουδαστὲς μουσικῆς 20/44
Ξανθουδάκης, Χ. : Ἡ συνδικαλιστικὴ κίνηση στὰ Ὠδεῖα 22/50
Ξανδουδάκης, Χ. : Μουσικὴ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Γιάννη Ρίτσου 23/47
ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ : 10/51, 12/48, 13/50, 14/52, 16/51, 17/51, 17/54, 18/60, 19/53, 21/53
ΚΡΙΤΙΚΗ : 19/48, 20/45, 21/49

ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ

Ξανθουδάκης, Χ. : Τὸ ρεμπέτικο τραγούδι καὶ ὁ προβληματισμὸς τῆς ἀριστερᾶς γύρω του 13/47

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ - ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Λιάππα, Φρ. : ΕΙΡΤ. Χρειάζεται τώρα ριζικὴ ἐκκαθάριση 10/48
Ντόκας, Χρ. : Ἡ τηλεόραση καὶ ἡ ἀριστερὰ 15/46

ΠΟΛΕΜΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ

Γκορνένσκυ, Ν. : Ὁ ἔνοπλος ἀγώνας τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ ἐνάντια στὸ φασισμὸ 18/26
Ἰλίν, Π. : Ὁ κίνδυνος ἀπὸ μέρους τῶν παρτιζάνων μεγαλώνει ἀπὸ βδομάδα σὲ βδομάδα 18/28
Ὅταν ὁ φασισμὸς συντρίφτηκε 18/9

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΑΝΤΙ : Μισὸς χρόνος γεμάτος θαύματα 10/17
Δέψης, Δ. : Ὁ στρατός, ἡ κάθαρση, οἱ κληρωτοὶ 20/18
Κάτρης, Γ. : Νέα Δημοκρατία: μιὰ διάσπαση ποὺ δὲ θ' ἀργήσει 13/7
Κόϊκας, Κ. : Ἡ διαφορὰ Ἑλλάδος- Τουρκίας στὸ Αἰγαῖο 21/16
Λιναρδάτος, Σπ. : Κρίση σὲ ὅλες τὶς πολιτικὲς δυνάμεις 12/4

Λιναρδάτος, Σπ. : Ἐθνικὴ κρίση καὶ κρίση στὰ κόμματα 13/4
Λιναρδάτος, Σπ. : Δυνατὴ ἡ Ἐθνικὴ - Ἀντιφασιστικὴ Ἑνότητα ἂν ἡ Κυβέρνηση τὸ θελήσει 14/4
Λιναρδάτος. Σπ. : Πολιτικὴ ἀνασκόπηση. Προβλήματα - κίνδυνοι - ἀνακατατάξεις 15/4
Νικοκρέων : Ποιὸ εἶναι τὸ ἔκτο σημεῖο Καραμανλῆ 10/23
Νικολινάκος, Μ. : Οἱ προοπτικὲς γιὰ μιὰ νέα ἐπαναστατικὴ θεωρία στὴν Ἑλλάδα 11/9
Παπαδημητρίου, Γ. : Ἑλληνο - τουρκικὲς σχέσεις: ἡ ἀνατομία τῆς ἐξάρτησης 22/40
Παπανδρέου, Β. : Ἀπόψεις πάνω στὴν ἐπαναστατικὴ θεωρία τοῦ Μ. Νικολινάκου 12/27
Παπούλιας, Δ. : Τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ ἡ θεωρία τοῦ πρὶν - μετὰ 12/22
Πατρινός, Μ. : Οἱ νοσταλγοὶ τῆς μοναρχίας. Μυθολογία καὶ πραγματικότητα 17/24
Πρόκας, Τ. : Ἡ Δεξιὰ καὶ ὁ κίνδυνος τῆς μονοκρατορίας 11/15
Πρόκας, Τ. : 4 φόβοι καὶ 4 ἐλπίδες. Ἑλληνικὴ ἄνοιξη στὸ Αἰγαῖο 14/7
Πρόκας, Τ. : Ἡ βαλκανικὴ Ἑλλάδα 21/9
Πρόκας Τ. : Σώματα Ἀσφαλείας. Ἀπὸ τὴ νοοτροπία τῆς παντοδυναμίας στὸ μίσος τῆς δημοκρατίας 21/9
Ρωμανός, Ἀρ. : Παροδικὲς «αὖρες»—τὸ τέλος τοῦ μήνα τοῦ μέλιτος 20/10
Σεφερτζῆς, Γ. : Νεολαιστικες ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ 13/31
Σεφερτζῆς, Γ. : Νέος πολιτικὸς φορέας ἢ ἕνας ἀκόμα τίτλος 19/18
Τρωγάδης, Π. : Ὁ Ἀβέρωφ-Τοσίτσας πλασιὲ νέας πρόζας: τῆς ἐθνικῆς ἐθνοδολλαροφορίας 22/16
Φακίνος, Ἀ. : Στὸ περιθώριο τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινῆς γνώμης στὴ διάρκεια τῆς 7ετίας 12/30
Φακίνος, Ἀ. : Προξενεῖο ἢ πατρογονικὸ ἀμπέλι. Οἱ ξένοι καταγγέλλουν, ἐμεῖς ἀμείβουμε 20/12

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΒΙΕΤΝΑΜ

Βόρειος, Κ. : Βιετνάμ. Τὸ τρίτο μεγαλύτερο γεγονὸς τοῦ αἰώνα 19/35
Οἰκονόμου, Χρ. : Γιατί ρεζιλεύτηκαν οἱ Ἀμερικάνοι 19/35

ΓΑΛΛΙΑ

Φακίνος, Ἀρ. : Ὄψεις τῆς σημερινῆς Γαλλίας 18/39

ΓΕΝΙΚΑ

Φακίνος, Ἀρ. : Γιὰ μιὰ Ἀστυ-ἑνωμένη Εὐρώπη 10/32

ΙΣΠΑΝΙΑ

Φακίνος, Ἀρ. : Ἱσπανία. Πρὸς μιὰ ἀλλαγὴ ποὺ θυμίζει ἑλληνικὴ γέφυρα 15/38

ΙΤΑΛΙΑ

Βούλτεψης, Γ. : Ὅλοι οἱ δρόμοι ὁδηγοῦν στὴν Ἀθήνα 19/7
Φακίνος, Ἄρ. : Ἕνας νόμος - παγίδα γιὰ τὸν ἰταλικὸ λαὸ 21/32
Φακίνος, Ἄρ. : Τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα Πορτογαλίας-Ἰταλίας 17/32
Φωτεινός, Ἀλ. : Τὸ Συνέδριο τοῦ Ι.Κ.Κ. πέτυχε 16/33

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Ἀντωνόπουλος, Λυσ. : Ἀνατολικὴ Μεσόγειος 11/35
FOA, R. : Ὁ προστατευόμενος προστάτης 14/25

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Βλέσσας, Μ. : Ἕνα μεγάλο πείραμα ποὺ δὲν ξέρουμε τὸ τέλος του 20/29
Διομήδης, Ν. : Ἡ ἀφήπνιση τοῦ πορτογαλικοῦ στρατοῦ 11/29
Ὀκέττο, Β. : Στὴν Πορτογαλία ἀντιπαλεύουν 3 σοσιαλιστικὲς τάσεις 17/34
Φακίνος, Ἄρ. : Ἡ Πορτογαλία ξανασκέφτεται τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων μὲ τὴν Εὐρώπη 14/34
Φακίνος, Ἄρ. : Πορτογαλία: γενικὴ δοκιμὴ τὸ πραξικόπημα τοῦ Σπίνολα 16/35
Φακίνος, Ἄρ. : Τὰ κομμουνιστικὰ κόματα Πορτογαλίας-Ἰταλίας 17/32
Φακίνος, Ἄρ. : Ἡ Εὐρώπη ἀνησυχεῖ γιὰ τὴ δημοκρατία στὴν Πορτογαλία 19/36

ΧΙΛΗ

Εὐθυμίου, Π. : Μιλᾶ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ M.I.R. 21/34

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Βεγλερῆς, Φ. : Σχέδιο Συντάγματος 10/11
Λιναρδάτος, Σπ. : Ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρχή, σχέδιο καὶ ἀντισχέδιο 10/10
Σταθάτος, Ν. : Ὁ τύπος καὶ τὸ σχέδιο Συντάγματος 10/14

ΤΥΠΟΣ

Δημοσιογραφικὸ πένθος. Ἅγις Λαζάρου 22/44
Σεφερτζῆς, Γ. : Νεολαιῖστικες ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ 13/31
Σταθάτος, Ν. : Ἡ διεθνὴς προστασία τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου 11/16
Σταθάτος, Ν. : Ὁ τύπος καὶ τὸ σχέδιο Συντάγματος 10/14

ΧΟΥΝΤΑ

Ε. : Ἡ Δημοκρατία δὲν ἄγγιξε τὴ Γενικὴ Γραμματεία Ἀθλιότητος τοῦ Ἀσλανίδη 11/38
Λεντάκης, Ἀνδρ. : Ἐπιτελεῖο γιὰ τὴ φασιστικοποίηση τῆς Νεολαίας 18/32
Λεντάκης, Ἀνδρ. : Φοιτητές: ὁ μεγάλος πονοκέφαλος τῆς δικτατορίας 19/12
Λεντάκης, Ἀνδρ. : ΕΠΟ καὶ ΕΠΟΚ 21/10
Σεφερτζῆς, Γ. : Μιὰ «ἰδεολογία» σὲ δυὸ ἀλληλοσυγκρουόμενα ἐπίπεδα 18/30

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

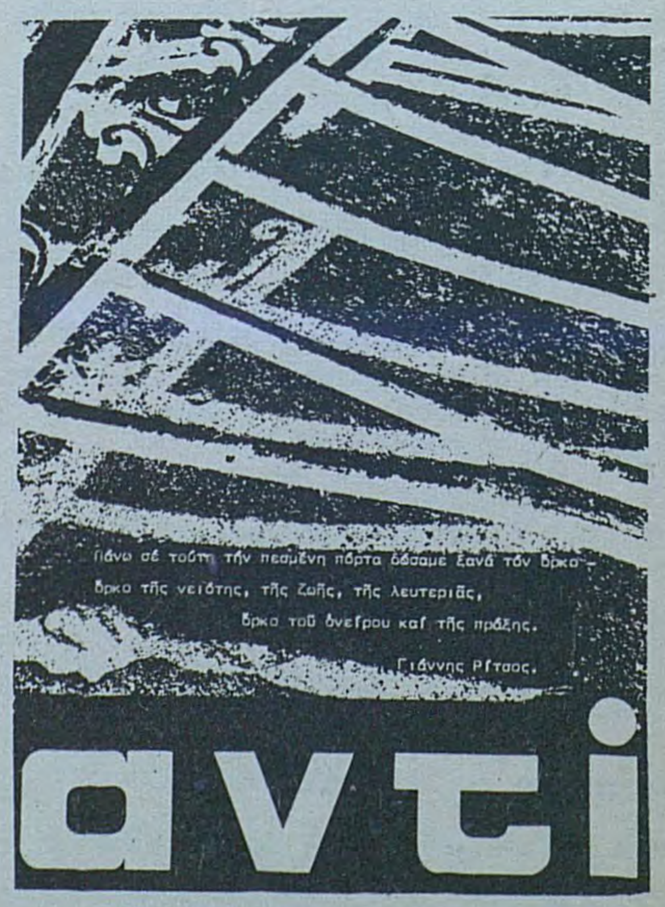
Ἀνδρικόπουλος Γ. 14/36
Ἀνταῖος Π. βλ. Γιαννακόπουλος
Ἀντωνόπουλος Λ. 11/35
Ἀντωνόπουλος Ν. 15/28
Ἀργυρίου Ἀλ. 18/49
Βεγλερῆς Φ. 10/11
Βεργόπουλος Κ. 20/36
Βλέσσας Μαρ. 20/29
Βόρειος Κ. 19/35
Βουγιούκας Ἀντ. 21/47
Βούλτεψης Γ. 19/7
Βουρνᾶς Τ. 15/25
Γ.Σ. 18/57
Γεμιστὸς Φ. 19-21
Γέρου Θ. 10/46, 12/38
Γιανναδάκης Ν. 16/21, 16/24, 18/59, 19/52, 20/52, 21/53, 22/52.
Γιαννακόπουλος Στ. 13/26
Γιάννης 20/11, 20/17, 21/46, 22/13
Γκόγκογλου Ἀγγ. 21/38
Γκορνένσκυ Ν. 18/26
Γκρίτση - Μιλλιέξ, Τ. 18/58, 19/33, 20/51
Γρηγορίου Ν. 16/20, 19/23, 22/14
Δέψης Δ. 20/18
Διομήδης Ν. 11/29
Δωριάδης Ἀ. 17/30
Ε. 11/38
Ἐλευθερίου Μ. 12/29, 20/43
Εὐθυμίου Π. 12/33, 15/28, 16/36, 21/34
Ζαρίκος Μ. 18/57
Θ.Κ. 12/9
Ἰλὺν Π. 18/28
Καββαδίας Ν. 18/51
Καζάκος Π. 16/26
Καραβέλα Μ. 20/46
Καρανίκας Χρ. 16/31, 19/29, 20/23
Κάρτερ Αἰ. 21/39
Κατσαρὸς Μ. 22/46
Κάτρης Γ. 13/7, 14/9
Κέτσης Μ. 23/43
Κόϊκας Κ. 21/16
Κολτσιδοπούλου Ἀ. 16/48, 17/50, 18/52, 19/47, 20/42
Κοτζιᾶς Ν. 18/45
Κουλουφᾶκος Κ. 23/26, 21/47, 22/47
Κουρῆς Τ. 17/9
Κουτρουλάρης Π. 10/13, 11/37, 12/25, 13/48, 14/10 15/5, 16/32 19/28, 21/26
Κυριαζῆς Δ. 12/42
Κωνσταντινίδης Α. 17/42, 20/15
Λεντάκης Ἀ. 16/8, 16/23, 17/16, 17/35, 18/32 19/12, 21/10, 22/34
Λεωτσάκος Γ. 18/53, 19/48, 20/45, 21/49
Λιάππα Φρ. 10/48
Λιναρδάτος Σπ. 11/4, 12/4, 13/4; 14/4, 15/4, 19/25
Λύκας Γ. 10/35
Μακάριος 18/8
Μαρουλάκης Ν. 10/9, 11/34, 12/7, 13/46, 15/6, 17/53, 21/23, 22/23
Μαυροειδῆ - Παπαδάκη Σ. 13/22
Μαρωνίτης Δ. 14/42
Μέξης Δ. 15/8
Μήλιου Μ. 10/44
Μήτρας Μ. 11/46
Μιχαλόπουλος Ντ. 20/43
Μοσκὼφ Κ. 15/17
Μπέσιλα - Στάγκου Βέτα 22/28
Μπὸστ 10/21, 12/24, 13/9, 14/11, 15/11
Μπριλλάκης Ἀντ. 13/28
Ν. Γ 15/42
Νικοκρέων 10/23, 12/13, 21/24,
Νικολινάκος Μ. 11/9, 14/28, 21/28
Ντόκας Χρ. 10/49, 11/46, 15/46, 19/51, 22/49
Ξύδης Ἀλ. 11/47, 12/44, 13/44, 14/49, 15/47, 16/45, 17/47, 18/54, 19/49, 20/48, 21/52, 22/51
Ξανθουδάκης Χ. 13/47, 15/46, 16/49, 17/51, 18/53, 19/54, 20/44, 22/50
Οἰκονόμου Χ. 19/35
Ὀκκέτο Β. 17/34
Παιονίδης Π. 13/38
Παντελούρης Π. 18/24
Παπαγαρυφάλλου Π. 16/24
Παπαγιαννάκης Μ. 14/13
Παπαδημητρίου Γ. 21/14, 22/40
Παπανδρέου Βάσω 12/27
Παπαντωνίου Γ. 14/20
Παπούλιας Δ. Β. 12/22
Πατρινὸς Μ. 17/24
Πετρῆς Γ. 15/48
Πετρόπουλος Ἠλ. 15/42
Πρόκας Τ. 11/15, 12/12, 14/7, 21/9, 22/12
Ράππας Λάμπης 22/15
Ρίχτερ Χ. 18/17, 19/39, 20/26, 21/43, 22/21
Ροδάκης Π. 10/42
Ρωμανὸς Ἀρ. 20/10
Ρώτας Βασ. 13/27
Σβορώνου Σοφία 21/50
Σέρβας Πλ. 10/25, 12/19, 14/45, 16/39, 17/28, 18/36, 19/31, 20/14, 21/7, 22/42
Σεφερτζῆς Γ. 13/31, 15/28, 16/15, 17/11, 18/30, 19/18
Σιμόπουλος Κώστας 15/20
Σκαλτσᾶς Ὀρ. 13/40
Σκουρτέλλη Σ. 18/56
Σπήλιος Ἀπ. 10/41
Στάγκος Ἀστ. 10/16
Σταθάτος Ν. 11/16
Ταξίδης Μ. 12/48, 13/50, 14/52, 15/51, 17/53, 18/60
Τρωγάδης Π. 22/16
Τσιλιχρήστου—Γρεβενιώτη Α. 11/40
Φακίνος Ἄρης 10/32, 12/30, 14/34, 16/35, 17/32, 18/39, 19/36, 20/12, 21/32, 22/19,
Φίλιας Βασ. 19/15
Φωτεινὸς Ἀλ. 16/33, 21/21
Φωτιάδης Θ. 14/47
Χατζηαργύρης Κ. 10/28, 21/21
Χατζῆς Δημ. 11/42, 16/41, 17/44, 19/44
Χριστοδουλίδης Α. 21/40
Χρ. Ντ-ς 13/46
Ψυρούκης Ν. 11/26, 12/14, 13/34, 15/14
Fleisher H. 18/11
Foa R. 14/25

avti

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ

Σὲ πανόδετο πολυτελὴ τόμο, μὲ πίνακα περιεχομένων, κυκλοφοροῦν τὰ τεύχη (1-9) τῆς Β΄ Περιόδου (1974). Σελίδες 460.

Τιμὴ 200 δρχ.

gutenberg

Βιβλιοπωλεῖο: Σόλωνος 103 τηλ. 624606, 600127, 626684

Γραφικὲς Τέχνες: Διδότου 55-57 τηλ. 618736, 629402

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

1. ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ
   Ο ΥΣΤΕΡΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ
   (Ὁ ἰμπεριαλισμὸς στὴν τελευταία του φάση).
2. ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ
   ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
   (Τὰ δέδομένα καὶ οἱ στόχοι)

   Ποιὸ εἶναι τὸ σημερινὸ διεθνὲς πλαίσιο γιὰ ν' ἀσκήσουμε τὴν ἐξωτερική μας πολιτική, καὶ ποιὲς ἑπομένως οἱ ἀνάγκες καὶ οἱ δυνατότητές μας;

   Τὰ συνδεμένα μὲ τὴν ἐθνικὴ ἐπιβίωση καὶ τὴν κατοχύρωση τῆς ἀνεξαρτησίας μας προβλήματα: Τὸ Κυπριακό, τὸ Αἰγαῖο, ἡ ἀπειλὴ τοῦ ΝΑΤΟ, τῶν Ἀμερικανῶν, τῶν Τούρκων σωβινιστῶν, ἡ ἀνάγκη γιὰ ἀποδέσμευση, γιὰ μιὰν ἀληθινὰ διεθνοποιημένη πολιτική.

   Ποιὰ ἡ δομὴ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, γιατί ἀντιστρατεύεται τὰ συμφέροντά μας τόσο ἡ σύνδεση μὲ τὴν ΕΟΚ ὅσο κι ἡ ἔνταξη, ἡ ἀνάγκη γιὰ ἰσότιμες σχέσεις πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Ἡ ἀνάγκη γιὰ ὁλοκληρωμένη ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματός μας, γιὰ μιὰν ἐνιαία ἀντιιμπεριαλιστική, ἀντιμονοπωλιακὴ κι ἑπομένως ἐπίσης ἀντιδικτατορικὴ δημοκρατικὴ πολιτική.
3. ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ
   Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΟΛΚ
   Β΄ ἔκδοση μὲ νέα στοιχεῖα
   (Ἡ πρώτη ἐξαντλήθηκε σὲ 5 μῆνες)
4. ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ
   ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
5. ΠΩΛ ΣΟΥΗΖΥ
   Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

   «... Γραμμένο ἀπὸ πρόσωπο μὲ βαθειὰ γνώση τόσο τῆς μαρξιστικῆς φιλολογίας ὅσο καὶ τῆς σύγχρονης ἀκαδημαϊκῆς οἰκονομικῆς θεωρίας, μπορεῖ νὰ συστηθεῖ σὰν ἀξιόπιστος ὁδηγὸς στὰ προβλήματα τῆς μαρξιστικῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης.»

   Ο. Λάνγκε
6. ΚΩΣΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
   ΤΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ
7. ΜΠΟΣΤ
   ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ
8. ΦΩΝΤΑ ΛΑΔΗ
   ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

- ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ
  ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
  Η ΕΥΡΩΠΗ ΜΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΥΦΕΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ
- P. BAPAN - P. SWEEZY
  ΜΟΝΟΠΩΛΙΑΚΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ
  ἀνατομία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ
- ΗΛΙΟΥ - ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ - ΠΑΝΟΥΣΗ - ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ
  ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΑ ΥΠΕΡΜΟΝΟΠΩΛΙΑ
- ΤΣΕ ΓΚΕΒΑΡΑ - Κ. ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ
  ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ
  ΟΛΟΙ ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΟΔΗΓΟΥΝ...
- Γ. ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ
  ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ
- Α. ΞΥΔΗ - Σ. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΥ - Κ. ΧΑΤΖΗΑΡΓΥΡΗ
  Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΤΟΥ
- Κ. ΜΑΡΞ - Φ. ΕΝΓΚΕΛΣ
  ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ
- Π. ΝΕΦΕΛΟΥΔΗ
  ΣΤΙΣ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣ
  Δ΄ ΕΚΔΟΣΗ
- Σ. ΒΑΛΙΟΥΛΗ
  ΠΟΛΙΤΗΣ Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ
- Χ. ΚΟΡΙΖΗ
  ΤΟ ΑΥΤΑΡΧΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ
- Π. ΤΕΡΛΕΞΗ
  ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ
- Π. ΝΕΡΟΥΔΑ
  ΓΕΝΙΚΟ ΑΣΜΑ, τόμοι Α΄ καὶ Β΄
  Μετάφραση: Δανάης Στρατηγοπούλου
- Τ. Β. BOTTOMORE
  ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ
- Δ.Γ. ΤΣΑΟΥΣΗ:
  ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
  Α΄ Ὁ πληθυσμὸς
  Β΄ Μορφὲς συλλογικῆς ζωῆς
- M. KALECKI
  ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ
- ΜΠΟΣΤ
  ΣΚΙΤΣΑ 73-74
- BAS: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ
- ΜΑΡΟΥΛΑΚΗ: ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

νέες ἐκδόσεις τῆς «δομῆς»

ΘΕΟΛ. ΒΟΣΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ

ΑΝΤΙΛΕΞΙΚΟΝ
Ἤ
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΗ
ΑΘΗΝΑΙ

ΘΕΟΛ. ΒΟΣΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ-ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΗ
ΑΘΗΝΑΙ

ἔργα πού θεμελιώνουν τήν παιδεία

ΜΕΡΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ "ΑΝΤΙΛΕΞΙΚΟΝ"

ΜΑΝΟΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ:

«Εἶναι ἕνα πολύτιμο βοήθημα συνταγμένο μὲ ὑπομονή, αὐτοθυσία καὶ ἀγάπη».

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ:

«Οἱ ἀνυπολόγιστοι κόποι τοῦ συγγραφέως θὰ ἀναγνωρισθοῦν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ καὶ ξένη ἐπιστήμη».

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΚΡΙΔΗΣ:

«Ἕνα ἔργο βαθύτατα ἐθνικό, ποὺ ζητάει νὰ γνωρίση στοὺς Ἕλληνες τοὺς θησαυροὺς τῆς γλώσσας των».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ:

«Ἐθαύμασα τὴν τάξη, τὴν ὑπομονὴ καὶ τὸ μόχθο ποὺ χρειάστηκε γιὰ νὰ βγῆ πέρα αὐτὸς ὁ ἄθλος».

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ:

«Ἕνα σπουδαῖο ἐγχείρημα ποὺ πρώτη φορὰ γίνεται στὴν Ἑλλάδα».

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ:

«Τὸ ἔργον, καρπὸς μακρῶν καὶ ἐνδελεχῶν μελετῶν, θὰ καταστῆ ἀπαραίτητον βοήθημα τῶν Νεοελλήνων».

ΟΚΤΑΒΙΟΣ ΜΕΡΛΙΕ:

«Ἕνα ἔργο πραγματικὰ ἀξιοσημείωτο. Ἀποτελεῖ, κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ Θουκυδίδη, κτῆμα ἐς ἀεί».

Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ:

«Ὕστερ' ἀπὸ τὰ Συνώνυμα καὶ Συγγενικὰ τοῦ Π. Βλαστοῦ ἡ γλῶσσα μας δὲν εἶχε βιβλίο ἄλλο ἱκανὸ νὰ βοηθήση στὴ σωστὴ διατύπωση τοῦ στοχασμοῦ».

προσφέρονται στοὺς ἀγοραστὲς τῆς «δομῆς», κατὰ τὴν παραλαβὴ τῶν τόμων, στὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς: τὸ «Ἀντιλεξικὸ» δραχμὲς 300 (ἀντὶ 600) καὶ τὸ «Ἀναλυτικὸ Ὀρθογραφικὸ» 90 (ἀντὶ 180).